

ധർമ്മശാസ്ത്രം

(വ്യക്തി-കുടുംബ-സമൂഹ-രാഷ്ട്ര സന്ദേശങ്ങൾ)

ഡോ: എൻ. ഗോപാലകൃഷ്ണൻ Ph.D., D.Litt.
(Scientist & Director HSH)

ഇന്ത്യൻ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് സയൻ്റിഫിക് ഹെറിറ്റേജ്
തിരുവനന്തപുരം - 695 018

Heritage Publication Series - 101

താടി വടിച്ച്, തലമുടിവടിച്ച്, എള്ളെണ്ണ പുരട്ടി കുളിച്ച്, പുഴയിലോ കുളത്തിലോ തന്നെ പിതൃകർമ്മവസ്ത്രം ഉപേക്ഷിച്ചിട്ടേ സ്വഗൃഹതത്തിലേക്ക് പ്രവേശിക്കാവൂ. (19) ഗൃഹത്തിൽ ശാന്തികർമ്മം ചെയ്ത് ബ്രാഹ്മണപൂജ നടത്തണം. (20) ദേവപൂജയും, പിതൃപൂജയും നടത്തണം. (21) ശ്രേഷ്ഠന്മാരെ ആരാധിക്കണം. അവരാണ് ഈ ലോകത്തിന്റെ നിലനിൽപ്പിന് കാരണം എന്നറിയണം. (22) ശ്രേഷ്ഠന്മാരുടെ പ്രസാദമുള്ളതുകൊണ്ടാണ് ഈ ലോകം നില നിൽക്കുന്നത്. ശ്രേഷ്ഠന്മാരുടെ വാക്കുകൾ തെറ്റായി ഭവിക്കാറില്ല. (23) ശ്രേഷ്ഠന്മാർ സന്തോഷത്തോടെ എന്തു പറയുന്നുവോ ദേവന്മാരും അതുതന്നെ മംഗളകരമെന്നു പറയുന്നു. മറ്റുശ്രേഷ്ഠന്മാരും അതുതന്നെ മംഗളകരമെന്നു പറയുന്നു. ശ്രേഷ്ഠന്മാരായ പ്രത്യക്ഷ ദേവന്മാരാണ് അദ്യശ്യരായ പരോക്ഷദേവന്മാരെ പ്രസാദിപ്പിക്കുന്നത്. (24) മരിച്ച വ്യക്തിയുടെ കുടുംബാംഗങ്ങളെയെല്ലാം ആശ്വസിപ്പിച്ച് നല്ല വാക്കുകൾ പറഞ്ഞനുഗ്രഹിച്ച്, മനസ്സിൽ ശാന്തിയുടെ നന്മപകർന്നുവേണം ബന്ധുക്കൾ മരണഗൃഹത്തിൽ നിന്ന് അന്ത്യകർമ്മങ്ങൾ കഴിഞ്ഞ് യാത്രയാകുവാൻ. (19 : 13 - 24)

ബ്രാഹ്മണരുടെ ജഡം ദഹിപ്പിക്കാനോ പിതൃകർമ്മം നടത്താനോ അവ കാശികളില്ലെങ്കിൽ ആ കർമ്മമേറ്റെടുക്കുന്ന മറ്റു ബ്രാഹ്മണർക്ക് യാഗം ചെയ്ത ഫലം ലഭിക്കുമെന്ന് യോഗി സ്മരണയിൽ വിവരിക്കുന്നു. സ്വന്തം ബന്ധുവല്ലാത്ത സ്വഗോത്രവുമല്ലാത്ത ഉത്തമ ബ്രാഹ്മണന്റെ പിതൃകർമ്മമനുഷ്ടിച്ചവൻ വെറും പ്രാണായാമത്തിലൂടെ ശുദ്ധനായിത്തീരുമെന്ന് പരാശരസ്മൃതി സൂചിപ്പിക്കുന്നു. കൂടാതെ സ്വർഗതുല്യ പുണ്യവും ലഭിക്കുമത്രെ. മരിച്ചതിനുശേഷം 1,3,7,9,11 ദിവസങ്ങൾ കൂടുതൽ ശ്രദ്ധയോടെ കർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കണമെന്ന് മഹാംഗീരസസ്മൃതി നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. ഏകോദിഷ്ഠകർമ്മം എല്ലാ പുത്രന്മാരും വളരെ ശ്രദ്ധയോടെയനുഷ്ഠിച്ചാൽ സമ്പൂർണ്ണ ശ്രാദ്ധഫലം ലഭിക്കുമെന്ന് പ്രചേതന്മാർ സൂചിപ്പിക്കുന്നു. 1, 3, 7,9 ദിവസങ്ങളിലേതെങ്കിലും ദിവസം അന്ധിസഞ്ചയനം നടത്താവുന്നതാണെന്ന് സംവർത്തസ്മൃതി നിർദ്ദേശിക്കുന്നു.

അരണ്യേ വൃക്ഷമുലേവാശുദ്ധേ സംസ്ഥാപ്യതാന്യഥ തത്സ്ഥാനാച്ഛനകൈർനീത്യാ കദാചിജ്ജാഹവീജലേ കശ്ചിത് ക്ഷിപതി തത് പുത്രോ ദൗഹിത്രോ വാസമാഹിതഃ
 വനത്തിലോ, വൃക്ഷചുവട്ടിലോ, ശുദ്ധമായ സ്ഥലത്തോ, ഗംഗാതീരത്തോ, പരിശുദ്ധിയുള്ള ഏതു സ്ഥലത്തും പുത്രന്മാരും ദൗഹിത്രന്മാരും

ചേർന്ന് പിതൃകർമ്മം നടത്താവുന്നതാണെന്ന് ബ്രഹ്മപുരാണം പറയുന്നു. ബ്രാഹ്മണൻ പത്തുപിണ്ഡം, ക്ഷത്രിയൻ പന്ത്രണ്ട്, വൈശ്യൻ പതിനഞ്ച് ശുദ്രൻ മൂപ്പത് പിണ്ഡം വേണം സമർപ്പിക്കാനെന്ന് പാരസ്കര സ്മൃതി നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. 1, 3, 5, 7 ദിവസങ്ങളിൽ രണ്ടു വീതം പിണ്ഡങ്ങളും പത്താം ദിവസം ബാക്കിയുള്ളതും സമർപ്പിക്കണമെന്ന് ഗൗതമസ്മൃതി നിർദ്ദേശിക്കുന്നു.

പത്താം ദിവസം ഗ്രാമത്തിനു പുറത്തുപോയി കുളിച്ച് വസ്ത്രങ്ങളുപേക്ഷിച്ച് പുതിയ വസ്ത്രം ധരിച്ച് ശുദ്ധികർമ്മം ചെയ്യണമെന്ന് ദേവലസ്മൃതി ഓർമ്മിപ്പിക്കുന്നു. മക്കളും ഭാര്യയും പിണ്ഡകർമ്മത്തിൽ പങ്കെടുത്തവരും പിണ്ഡകർമ്മങ്ങളെല്ലാം കഴിഞ്ഞ് വപനകർമ്മം (മുടി മുറിച്ച് മുണ്ഡനം) ചെയ്ത് പുർണശുദ്ധി വരുത്തണമെന്ന് വ്യാസസ്മൃതി നിർദ്ദേശിക്കുന്നു.

കാലപ്രമാണവും ജീവിതയാഥാർത്ഥ്യവും

വളരെയേറെ പ്രാധാന്യമുള്ള വിഷയമാണ് ഇനി വിവരിക്കുന്നത്. കാലചക്രം എന്ന പദത്തിന്റെയർത്ഥവും ശാസ്ത്രീയമായ പ്രമാണങ്ങളും, അളവുകളും വിവരിക്കുന്നു. ജീവിതവും, മരണവും, കർമ്മവും ധർമ്മവും എല്ലാം ചേർത്താണ് ഈ വിവരണങ്ങൾ നൽകിയിരിക്കുന്നതെങ്കിലും അത് ശാസ്ത്രത്തിന്റെയും ജ്യോതിശാസ്ത്രത്തിന്റെയും അടിസ്ഥാനത്തിലാണെന്നത് ആ വിവരണത്തിന്റെ പ്രാധാന്യം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു. ലോകജനതക്ക് നാലക്കത്തിൽ കൂടുതലുള്ള സംഖ്യ പ്രയോഗിക്കുവാനറിയാതിരുന്ന കാലഘട്ടത്തിൽ പത്തും പതിനഞ്ചും അക്കമുള്ള സംഖ്യകളുപയോഗിച്ച് ഭാരതീയർ കാലഗണന നടത്തിയിരുന്നു. ആ കാലപരിമാണത്തെ ബ്രഹ്മാവ് തുടങ്ങിയ ദേവതാ സങ്കല്പവുമായി അവർ ബന്ധപ്പെടുത്തിയുമിരുന്നു. അതാണിനി ഇരുപതാം അദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിക്കുന്നത്.

ഈ വിഷയം നളന്ദാവിശ്വവിദ്യാലയത്തിൽ പഠിപ്പിക്കുന്നത് വ്യവസ്ഥാചാര്യനാണ്. ജ്യോതിശാസ്ത്രത്തിലെ ഗണിതത്തിലും കാലക്രിയാവിഷയങ്ങളിലും, അതുപ്രയോഗിച്ചുള്ള ദിനരാത്രങ്ങൾ, നക്ഷത്രങ്ങൾ, തിഥികൾ, ഉത്തരായണ/ദക്ഷിണായന ചക്രങ്ങൾ ..... ഇവയെല്ലാം വ്യക്തമായി സാമൂഹിക നന്മക്ക് പ്രയോഗിക്കാനുള്ള പഠന വേദിയിലേക്കു നാം പോകുന്നു.

ഇവിടെ കാലത്തിന്റെ അഥവാ സമയത്തിന്റെ അളവുകളാണ് നൽകിയിരിക്കുന്നത്. ജ്യോതിഷ/ജ്യോതിശാസ്ത്ര ഗ്രന്ഥങ്ങളിലും ഇതേ വിവരണങ്ങൾ കാണാം.

(1) ദേവന്മാർക്ക് ഉത്തരായണദിനമാണുത്തമകാലം. (2) ദക്ഷിണായനമാണെങ്കിൽ രാത്രികാലവും (3) ഇതാണ് വർഷങ്ങൾക്കു കാരണമാകുന്നദിന-രാത്രങ്ങൾ. (4) മുപ്പതു ദിനരാത്രങ്ങൾ ഒരു മാസം. (5) പന്ത്രണ്ടു മാസം ഒരു വർഷം. (6) ആയിരത്തി ഇരുന്നൂറ്റ് ദിവ്യവർഷങ്ങൾ ചേർന്നത് കലിയുഗം. (7) അതിന്റെ രണ്ടു മടങ്ങ് ദ്വാപരയുഗം (8) അതിന്റെ (കലിയുഗത്തിന്റെ) മൂന്നുമടങ്ങ് ത്രേതായുഗം (9) അതിന്റെ നാലുമടങ്ങ് കൃതയുഗം. (10) പന്ത്രണ്ടായിരംദിവ്യവർഷങ്ങൾ ഒരു മഹായുഗം /ചതുർയുഗം. (11) ഇപ്രകാരമുള്ള 71 മഹായുഗങ്ങൾ ഒരു മന്വന്തരം (12) ആയിരം മഹായുഗങ്ങൾ ചേർന്നാൽ ഒരു കൽപം. (13) ഒരു കൽപം ബ്രഹ്മാവിന്റെ ഒരുദിവസം. (14) അത്രതന്നെ ബ്രഹ്മാവിന്റെ ഒരു രാത്രിയുമാകുന്നു. (15) ഇപ്രകാരമുള്ള ദിനരാത്ര, മാസ, വർഷങ്ങളുടെ കണക്കുപ്രകാരം ഈ ഭൂമിയിൽ മനുഷ്യൻ നന്മയോടെ നൂറുവർഷം ജീവിക്കണം. (20 : 1 - 15)

കാലത്തിന്റെ അളവു വിവരിച്ച ആചാര്യൻ ഗീതയിലെ സന്ദേശം പോലെ പറഞ്ഞു; കാലമാണ് എല്ലാത്തിലും മാറ്റമുണ്ടാക്കുന്നത്. എല്ലാം മാറുമ്പോഴും കാലം അനസ്തുതം മാറ്റമില്ലാതെ പ്രവഹിക്കുന്നു. ആ കാലചക്രത്തിൽ തിരിയാതിരിക്കാനസാധ്യമാണ്. കാലത്തെ നാം മനുഷ്യരൂപം നൽകിയതാണ് കാലൻ. സമയമായ യാമത്തെ നാം യമനാക്കി. വിവേചനമില്ലാതെ പോത്തിന്റെ പുറത്തു യാത്ര ചെയ്തുവന്ന് ജീവജാലങ്ങളെ കാലയവനിക്കകത്തേക്ക് കൊണ്ടുപോകുന്നതിനാൽ വിവേചനമില്ലാത്ത മൃഗത്തിന്റെ- പോത്തിന്റെ പുറത്തുകയറി കാലൻ വരുന്നതായി നാം വിവരിച്ചു. അവസാന ശ്വാസം നിർത്തുന്നതാണ് മൂക്കിൽ കയറിട്ട് ജീവനപഹരിക്കുന്നു എന്ന പ്രയോഗത്തിലുള്ളത്.

ഇത്രയും വിവരിച്ചു കഴിഞ്ഞ് ഒരു തത്വശാസ്ത്രജ്ഞന്റെ വീക്ഷണത്തോടെ ആചാര്യൻ ജീവിതയാഥാർത്ഥ്യങ്ങൾ വിവരിച്ച് അനവധി പുരാണകഥകളിലൂടെയും യോഗവാസിഷ്ഠത്തിലൂടെയും ഭഗവദ്ഗീതയിലൂടെയുമെല്ലാം വിവരിച്ച വിഷയങ്ങളും ചേർത്ത് വ്യവസ്ഥാചാര്യൻ വ്യക്തിപരവും, കുടുംബപരവും, സാമൂഹികവുമായ സന്ദേശങ്ങൾ വ്യഖ്യാനിച്ചു.

(16) ബ്രഹ്മാവിന് വർഷം പോലെയാണ് മനുഷ്യന് ദിവസം. (17) ബ്രഹ്മദിനങ്ങൾ കഴിഞ്ഞാൽ മഹാകൽപമാണ്. (18) അത്രതന്നെ നിശ്ചയമുണ്ട് ബ്രഹ്മാവിന്. (18) കാലത്തിന്റെദൈർഘ്യം വിവരിക്കാൻ സംഖ്യകളില്ല. (19) ഭാവിയിൽ എത്രവർഷങ്ങളുണ്ട് എന്ന് പ്രവചിക്കാനും സംഖ്യകൾ അപര്യാപ്തമാണ്. കാലം അനാ

ദിയുമനന്തവുമാണ്. (22) നമുക്ക് കാലത്തിൽ ഒരു സ്വാധീനവും ചെലുത്തുവാൻ സാധ്യമല്ല. അത് നിരന്തരം ഒഴുകിക്കൊണ്ടേയിരിക്കുന്നു. കാലത്തിന് ഭൂതവുമില്ല ഭാവിയുമില്ല. (23) ഗംഗയിൽകൂടെ ഒഴുകുന്നജലത്തിന്റെ അളവും, ഒഴുകികഴിഞ്ഞജലത്തിന്റെയളവും ഒഴുകുവാൻ പോകുന്ന ജലത്തിന്റെ അളവും ഗണിച്ചെടുക്കാൻ അസാധ്യമായതുപോലെ കാലത്തിന്റെ അളവും ബ്രഹ്മാവിന്റെകാലവും ഗണിക്കാനസാധ്യമാണ്. (24) പതിനാല് മമ്പന്തരങ്ങളാണ് ഒരു കൽപം. ഓരോകൽപത്തിലുമുള്ള ആരാധനാമൂർത്തികളും മാറുന്നു. (25) ഇക്കാലഘട്ടത്തിൽ (അനവധി) ആയിരക്കണക്കിന് ഇന്ദ്രന്മാർ കാലത്തിന്റെ യവനികക്കുള്ളിൽ അന്തർധാനം ചെയ്തുകഴിഞ്ഞു. അപ്പോൾപിന്നെ മനുഷ്യരുടെകഥ പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. (26) അനവധി രാജപുഷ്പങ്ങൾ ജനിച്ചു മരിച്ചു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ദേവന്മാരും ബ്രഹ്മപുഷ്പങ്ങളും കാലയവനികക്കുള്ളിൽ പോയിക്കഴിഞ്ഞു. (27) ഇവരെല്ലാവരും സമർത്ഥന്മാരും ശ്രേഷ്ഠന്മാരുമായിരുന്നു. സൂഷ്മിസ്ഥിതിസംഹാരത്തിനു കഴിവുള്ളവരും കാലത്താൽ ഇഹലോകവാസം വെടിഞ്ഞു കഴിഞ്ഞവരുമാകുന്നു. കാലത്തിനെ കവച്ചുവയ്ക്കാനസാധ്യം കാലം എല്ലാത്തിനേയും കവച്ചുവയ്ക്കുന്നു. (28) എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളും കാലത്താൽ ആക്രമിക്കപ്പെടുമ്പോൾ പരലോകത്തിലേക്കു യാത്ര തിരിക്കുന്നു. കർമ്മപാശങ്ങളിൽ കുടുങ്ങി ജന്തുക്കൾ അതിലേത്തിനു ദുഃഖിക്കണം. (29) ജനിച്ചവനു മരണവും മരിച്ചവനു ജനനവുമുണ്ട്. ഈ ലോകത്തിൽ സമ്പത്തിനാൽ പരിഹരിക്കാവുന്ന പ്രശ്നങ്ങൾ പരിഹരിക്കാൻ മാത്രം സമ്പത്തിന്റെ സഹായം സ്വീകരിക്കുക. (30) മരണമുണ്ടായാൽ മൃതദേഹത്തിന്റെ സമീപത്തിലിരുന്നു ദുഃഖിക്കാതിരിക്കുക. പകരം സാധിക്കാവുന്നത്രയും നന്മകളും അന്ത്യകർമ്മങ്ങളും സ്വശക്തിക്കനുസരിച്ചനുഷ്ഠിക്കുക. (31) ഓരോരുത്തരും ചെയ്ത നന്മതിന്മകളാണ് നമ്മുടെ സഹായത്തിനായി കൂടെയുണ്ടാകുന്നത്. ബന്ധുക്കളെക്കൊണ്ട് വലിയകാര്യമൊന്നുമില്ല. അവർ (മരണവേളയിൽ) ദുഃഖിച്ചാലും കരഞ്ഞാലും ഇല്ലെങ്കിലും അതൊരു വലിയ ധർമ്മമല്ല. (32) ബന്ധുക്കൾക്ക് പുലയുണ്ടോ ആചരിക്കുന്നുണ്ടോ എന്നൊന്നും മരിച്ചയാൾ അറിയുന്നില്ല. അവർക്കു മരിച്ചവനുവേണ്ടി ചെയ്യുവാൻ സാധിക്കുന്ന ഏറ്റവും ഉചിത കർമ്മം പിതൃകർമ്മത്രെ.

(33) ഈ സപിണ്ഡീകരണത്തിലൂടെ, മരിച്ചവ്യക്തിയുടെ ആത്മാവ് പ്രേതലോകത്തിലേക്ക് നയിക്കപ്പെടുന്നു.

അവിടെനിന്നും നന്മയുടെ ഫലമനുസരിച്ച് സ്വർഗനരകത്തിലേക്കും. (34) പിതൃലോകത്തിലേയ്ക്കുമെത്തുന്ന ആത്മാവ് ശ്രാദ്ധകർമ്മത്തിന്റെഫലം ഭുജിക്കുന്നതിനാൽ ശ്രാദ്ധകർമ്മമനുഷ്ഠിക്കുക എന്നുപദേശിക്കുന്നു. (35) ചെയ്തു തീർത്ത കർമ്മത്തിന്റെ ഫലമനുസരിച്ച് പക്ഷിമൃഗാദികളായോ, അഥവാ മനുഷ്യൻ തന്നെ ആയിത്തീർന്നോ ജനനമരണ ചക്രത്തെ പ്രാപിക്കുന്നതിലും ബന്ധുക്കൾ കൊടുക്കുന്ന ശ്രാദ്ധകർമ്മത്തിനും സ്വാധീനമുണ്ട്. (36) ശ്രാദ്ധകർമ്മങ്ങൾ കൊണ്ട് പ്രയോജനമുണ്ടോ, അതിലെ നന്മ അതു നിരർത്ഥകമല്ലെ എന്നൊന്നും ചിന്തിക്കാതെ പൂർണ്ണ മനസ്സോടെ ശ്രദ്ധയോടെ അർപ്പണ ഭാവത്തോടെ ശ്രാദ്ധകർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കുക. (37) ദുഃഖങ്ങളും പ്രതികൂല മനസ്സുമില്ലാതെ മരണാനന്തര കർമ്മങ്ങൾ ബന്ധുക്കളനുഷ്ഠിക്കണം. മരണാനന്തര കർമ്മങ്ങൾക്ക് സർവ്വപ്രാധാന്യം നൽകണം. (38) അനുദിനം ബന്ധുമിത്രാദികൾ മരിക്കുന്നതു കാണുന്ന നമ്മൾ ഓർമ്മിക്കണം ധർമ്മം ഒന്നുമാത്രമേ സഹായത്തിനായി സ്വീകരിക്കേണ്ടതുള്ളൂ എന്ന്. ധർമ്മമാണ് എപ്പോഴും സഹായത്തിനുള്ളത്. (39) ഭാര്യയോ, ബന്ധുക്കളോ ആരും മരിച്ചവന്റെ കൂടെ പോകുന്നില്ല. കൂടെ പോകാനൊന്നുമില്ല, ധർമ്മമൊഴിച്ച്. (40) ധർമ്മം ഒന്നുമാത്രമാണ് സഹയാത്രികനായുള്ളത്. അതുകൊണ്ടെപ്പോഴും ധർമ്മമനുസരിക്കുക. (41) നാളെ ചെയ്യാനുള്ളത് ഇന്ന് ചെയ്തുതീർക്കുക. വൈകുന്നേരം ചെയ്യുവാനുള്ളത് രാവിലെ തീർക്കുക. ചെയ്യാനുള്ളത് ചെയ്താലും ഇല്ലെങ്കിലും മരണം നിശ്ചയമാണ്. എപ്പോഴും മരണത്തെ പ്രതീക്ഷിക്കാവുന്നതാണ്. (42) ഭൂമി, സമ്പത്ത്, ഗൃഹം, ഇവയിലെല്ലാം ആസക്തനായവനും അതിൽ പരിലസിക്കേണ്ടവനും എല്ലാം ഒരിക്കൽ മരണത്തിന്റെ കൂടെ നടക്കേണ്ടവനാണ്. (43) കാലത്തിന് ഇഷ്ടമുള്ളവർ കാലത്തിനിഷ്ടമില്ലാത്തവർ എന്നുള്ളവരാരുമില്ല. ആയുസ് തീർന്നാൽ കാലം അവനെ കൂടെ കൊണ്ടുപോകുന്നു. (44) മരണകാലമെത്തിയില്ലെങ്കിൽ നൂറുശരങ്ങളോടാലും മരിക്കില്ല. കാലമെത്തിയാൽ ഒരു ദർഭപുല്ലിന്റെ അറ്റം കൊണ്ടാലും മരണമുണ്ടാകും. (45) ഔഷധങ്ങളോ മന്ത്രങ്ങളോ ഹോമമോ മന്ത്രജപങ്ങളോ മുത്യുവിലേയ്ക്കകപ്പെട്ടവനെ സംരക്ഷിക്കുന്നില്ല. അതുപോലെ ജരാനരയിൽ നിന്നും രക്ഷപ്പെടാനാകില്ല. (46) വരാൻ പോകുന്ന അനർത്ഥങ്ങൾ പോലും നമുക്കു തടയാനാകില്ല എന്നിരിക്കെ മരണത്തെ തടയാനാകാത്ത നാമെന്തിന് മരണത്തെ ഓർത്ത് ദുഃഖിക്കണം.

(47) പശുക്കിടാവ് സ്വന്തം മാതാവിനെ തിരിച്ചറിഞ്ഞ് അതിന്റെ അടുത്തെത്തുന്നതുപോലെ കർത്താവിന്റെ സമീപത്തിലേക്ക് കർമ്മഫലം തനിയെ എത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുകതന്നെ ചെയ്യും. (48) ജനനത്തിനു മുമ്പുള്ള അവസ്ഥയറിഞ്ഞുകൂടാ. മരണത്തിനു ശേഷമുള്ള അവസ്ഥയും അജ്ഞാതമാണ്. ഇവയ്ക്കു രണ്ടിനുമിടയ്ക്കുള്ളതുമാത്രം അറിയുമെന്നിരിക്കേ ഈ ലോകത്തിൽ നാമെന്തിനു ദുഃഖിക്കണം.

(49) ഈ ദേഹത്തിലൂടെ എപ്രകാരമാണോ കൗമാരം, യൗവനം, വാർദ്ധക്യം ഇവയെല്ലാം കടന്നുപോകുന്നത് അതേപോലെ ശരീരത്തിൽ പ്രവേശിച്ച ആത്മാവ് ശരീരത്തെ വിട്ടുപോകുന്നതിലും ധീരന്മാർ ദുഃഖിക്കുന്നില്ല. (50) മനുഷ്യൻ പഴയവസ്ത്രം ഉപേക്ഷിച്ച് പുതിയവ സ്വീകരിക്കുന്നതുപോലെ ആത്മാവ് / ദേഹി പഴയ ശരീരത്തെ ഉപേക്ഷിച്ച് പുതിയശരീരത്തെ സ്വീകരിക്കുന്നു. (51) ആത്മാവിനെ ആയുധങ്ങൾ മുറിക്കുന്നില്ല, അഗ്നികത്തിക്കുന്നില്ല, ജലം അലിയിക്കുന്നില്ല, കാറ്റ് ശോഷിപ്പിക്കുന്നില്ല. (52) ആത്മാവിനെ മുറിച്ചോ, കത്തിച്ചോ, ജലത്തിലലിയിച്ചോ, ശോഷിപ്പിച്ചോ നശിപ്പിക്കാനാകില്ല അതുനിത്യമാണ്, എന്നുമുള്ളതാണ്, അചഞ്ചലമാണ്, സ്ഥിരമാണ് അതുകൊണ്ടുതന്നെ സനാതനവുമാണ്. (53) ഈ ആത്മാവിനെ വിവരിക്കുവാനസാധ്യമാണെന്നു നിലവാരം വരെയവ്യക്തമാണ്, ചിന്താതീതമാണ്, വികാരത്തിനതീതമാണ്, എന്നെല്ലാം പണ്ഡിതർ പറയുന്നു. അതുകൊണ്ട് അതിനെക്കുറിച്ചറിഞ്ഞാൽ പിന്നെ ദുഃഖമുണ്ടാകില്ല. (20 : 16 - 53)

അനാദിരേഷ ഭഗവാൻ കാലോന്നതോജരഃ പരഃ

കാലം അനാദിയാണ് ആരംഭവും അന്ത്യവുമറിയാത്തതാണ് ഭഗവാനേ എന്ന് കുർമ്മപുരാണം പറയുന്നു. ഈ കാലയളവിന്റെ വിവരണങ്ങളുടെ അവസാനത്തിൽ ഭഗവദ്ഗീതാ ശ്ലോകങ്ങൾ ചില പദങ്ങൾക്കു പകരം അതേ അർത്ഥം വരുന്ന മറ്റു പദങ്ങൾ നൽകി ധർമ്മശാസ്ത്രവരികൾ വിവരിക്കുന്നു. ചില ശ്ലോകങ്ങൾ ഗീതയിലെ ജ്ഞാനയോഗത്തിലേയും കർമ്മയോഗത്തിലേയും സന്ദേശങ്ങൾ നൽകാനായി അതേ പ്രകാരം ഉദ്ധരിച്ചിരിക്കുന്നു. എവിടെയാണ് പ്രായോഗിക ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ തത്വചിന്താപ്രയോഗമെന്നത് സ്പഷ്ടമാക്കുന്ന വരികൾ ജീവിതയാഥാർത്ഥ്യങ്ങളെ പദാനുപദം വ്യഖ്യാനിക്കുന്നു. നാം വസ്ത്രം മാറുന്നതുപോലെ ജീവാത്മാവ് ശരീരം മാറുന്നു, ആ ജീവാത്മാവിന് നാശമില്ല, ജനനമരണങ്ങളെക്കുറിച്ച് സന്തോഷിക്കാനോ ദുഃഖിക്കാനോ സമയമില്ല. കാരണം രണ്ടും ശാശ്വതസത്യങ്ങളാണ്. ഒന്നുണ്ടെങ്കിൽ

മറ്റേതുമുണ്ടെന്നു വ്യക്തം. ജനനമുണ്ടെങ്കിൽ മരണം നിശ്ചയമാണ് പിന്നെയെന്തിന് മരണത്തെയാർത്ത് ദുഃഖിക്കണം..... ആചാര്യൻ തത്ത്വചിന്താപരമായ അനവധി ജീവിതയാഥാർത്ഥ്യങ്ങൾ വീണ്ടും വീണ്ടും വിവരിച്ചു.

മരണത്തെക്കുറിച്ചും പിതൃകർമ്മത്തിന്റെ മഹത്വത്തെക്കുറിച്ചും വിവരിച്ചതിനുശേഷമുള്ള കർമ്മമാണ് ഇരുപത്തിയൊന്നാം അദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിക്കുന്നത്.

(1) മരണാനന്തരമുള്ളപുല കഴിഞ്ഞാൽ സ്വയം കുളിച്ച് കയ്യുംകാലും നല്ലവണ്ണം കഴുകി ബ്രാഹ്മണർക്ക് സാധിക്കുന്നരീതിയിൽ പൂജ ചെയ്ത് ഭക്ഷണം കൊടുക്കണം (2) ഏകോദ്ദിഷ്ടകർമ്മം നിർവഹിച്ച് (3) പിണ്ഡത്തിന്റെ ബാക്കി സഗോത്രബന്ധുക്കൾക്ക് ഭക്ഷണത്തോടൊപ്പം നൽകണം (4) ബ്രാഹ്മണർക്ക് ഭക്ഷണം കൊടുത്ത്, പൂജിച്ച്, മരിച്ചുപോയ വ്യക്തിയുടെ പേര് ഗോത്രം പറഞ്ഞ് അക്ഷയജലം സമർപ്പിച്ച്, നാലംഗുലം വീതിയിൽ ഭൂമിയിൽ ചെറിയ ഒരു കുഴി നീളത്തിൽ (തോടു പോലെ) ഉണ്ടാക്കുക (5) ആ (നീളത്തിലുള്ള) കുഴിയുടെ സമീപത്തിൽ മൂന്നു അഗ്നികുണ്ഡങ്ങളുണ്ടാക്കി ഓരോന്നിലും മൂന്നുപ്രാവശ്യം വീതം ആഹുതി നൽകുക (6) (അതിനുള്ള മന്ത്രം) സോമായ, പിതൃമധേ സ്വധാനമഃ (7) അഗന്യേ കവ്യവാഹനായ സ്വധാനമഃ (8) യമായാംഗീരസേ സ്വധാനമഃ (9) മൂന്നു സ്ഥാനങ്ങളിലായി പിണ്ഡനിർവഹണം ചെയ്യുക. (10) നീളത്തിലുള്ള മൂന്നു കുഴികളിലും ചോറ്, തൈര്, നെയ്യ്, തേൻ എന്നിവ നിറയ്ക്കുക. (11) ഇപ്രകാരം മരിച്ച ദിവസം, എല്ലാ മാസത്തിലും ചെയ്യുക. (12) ഇപ്രകാരം ഒരു വർഷം കഴിഞ്ഞാൽ മരിച്ച വ്യക്തിക്കും, പിതാവിനും, പിതാമഹനും, പ്രപിതാമഹനുംവേണ്ടി ബ്രാഹ്മണർ പൂജിച്ച് ഭക്ഷണം കൊടുക്കുക. (13) അഗ്നി ആവാഹിച്ച് പൂജയും ചെയ്യുക. (14) അതിനുശേഷം മൂന്നു നീണ്ട കുഴികളും യോജിപ്പിക്കുക. (15) ബ്രാഹ്മണർ ഭക്ഷിക്കുന്നതിനു സമീപം നാലു പിണ്ഡം വയ്ക്കുക. (16) ബ്രാഹ്മണർക്കും ദക്ഷിണ കൊടുത്ത് സന്തുഷ്ടരാക്കി യാത്രയാക്കുക. (17) പിണ്ഡങ്ങളെല്ലാം പിണ്ഡപാത്രത്തിൽ നിക്ഷേപിക്കുക. (18) മൂന്നു നീണ്ട കുഴികളുടെയടുത്തുള്ളതെല്ലാം പാത്രത്തിൽ നിക്ഷേപിക്കുക.

(19) സപിണ്ഡീകരണകർമ്മം പന്ത്രണ്ടാംദിവസശ്രാദ്ധം ചെയ്തതിനുശേഷമോ പതിമൂന്നാം ദിവസമോ ചെയ്താലും (20) ശുഭവർണ്ണത്തിലുള്ളവർക്കു മന്ത്രമില്ലാതെ തന്നെ 12-ാം ദിവസം ഈ

കർമ്മം ചെയ്യാം. (21) ഒരു വർഷത്തിൽ പന്ത്രണ്ടു മാസിക ശ്രാദ്ധം ചെയ്യണം അധിമാസമുണ്ടെങ്കിൽ ഒന്നുകൂടി ചേർക്കണം (22) സ്ത്രീകളുടെ എല്ലാവരും സപിണ്ഡീകരണം അവശ്യം ചെയ്തിരിക്കണം. ജീവിക്കുന്നിടത്തോളം കാലം എല്ലാവർഷവും ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിക്കണം (23) ഉദകകുംഭവും, അന്നവും വർഷാന്ത്യം ദാനമായി നൽകിയാലും. (21 : 1 - 23)

പ്രേതകർമ്മം പിതൃകർമ്മം ശ്രാദ്ധം

പുലയാചരണം കഴിക്കുന്നതിന്റെ അന്ത്യത്തിൽ പിണ്ഡദാനകർമ്മം അവസാനിക്കുന്നു. അതിനുശേഷം അതാതു വർണത്തിന്റെയടിസ്ഥാനത്തിൽ ശ്രാദ്ധകർമ്മമനുഷ്ഠിക്കണമെന്ന് മനു നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. എല്ലാവരും വ്യത്യസ്തമില്ലാതെ അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാണ് പതിനൊന്നാം ദിവസത്തിലെ ശ്രാദ്ധമെന്ന് മരീചി സ്മൃതിയിൽ നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. ശ്രേഷ്ഠന്മാർക്ക് ദാനദക്ഷിണ നൽകി പിതൃകർമ്മമവസാനിപ്പിക്കണമെന്ന് കാത്യായന സ്മൃതിയിൽ സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ഈ നിർദ്ദേശങ്ങളെല്ലാം പ്രേത പിതൃകർമ്മങ്ങൾ എങ്ങിനെ ചെയ്യണമെന്നതിന് പ്രാധാന്യം നൽകുന്നില്ല. എന്നാൽ ആരെല്ലാം പിതൃകർമ്മം ചെയ്യണമെന്നും ഏതേതു ദിവസങ്ങളിൽ അഥവാ മാസങ്ങളിലാണിതൊക്കെ ചെയ്യേണ്ടതെന്നും നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. പിതൃകർമ്മത്തെക്കുറിച്ചും പ്രേതകർമ്മത്തെക്കുറിച്ചും (മരണാനന്തര ചടങ്ങുകൾ) ഗൗതമസ്മൃതി, പൈഠീന സ്മൃതി, ഗോഭില ഗൃഹ്യധർമ്മസൂത്രം, ശ്രാദ്ധകൽപഗ്രന്ഥം, കാത്യായന സ്മൃതി, ബൗദ്ധായന ധർമ്മശാസ്ത്രം, ഭവിഷ്യപുരാണം, വിഷ്ണു പുരാണം, ഗരുഡപുരാണം, ആശ്വലായന സൂത്രം തുടങ്ങി അനവധി ഗ്രന്ഥങ്ങൾ സുദീർഘമായി വിവരിക്കുന്നുണ്ട്.

പിതൃകർമ്മാചാര്യന്റെ പഠനം അടുത്ത ദിവസവും തുടർന്നു. ശ്രാദ്ധയോടെ വിവരിക്കേണ്ട ബൃഹത്തായ ഒരദ്ധ്യായമാണദ്ദേഹം അവതരിപ്പിച്ചത്. ഗൃഹത്തിൽ മരണമുണ്ടായാൽ ആചരിക്കേണ്ടതായ പുല അഥവാ അശൗചത്തെക്കുറിച്ചുള്ള നിയമാവലികളാണ് ആചാര്യൻ വിവരിച്ചു തുടങ്ങിയത്.

ബ്രാഹ്മണരുടെ പുല/അശൗചവിധി

ഗൃഹത്തിൽ മാതാ പിതാക്കളോ ബന്ധുക്കളോ മരണമടഞ്ഞാൽ ആചരിക്കുന്ന പുല അഥവാ അശൗചത്തെക്കുറിച്ചാണിവിടെ വിവരിക്കുന്നത്.

- (1) ബ്രാഹ്മണവർണത്തിലുള്ളവരുടെ ഏറ്റവുമടുത്ത ബന്ധുക്കൾക്ക് (അഥവാ സപിണ്ഡർക്ക്) പുല പത്തുദിവസം (2) ക്ഷത്രിയന് പന്ത്രണ്ടു ദിവസം (3) വൈശ്യന് പതിനഞ്ചുദിവസം (4)

ശുഭ്രന് ഒരു മാസം. (5) പ്രത്യേക അവസരത്തിൽ സപിണ്ഡർക്കും ഏഴാം ദിവസം തന്നെ പുല വിടുന്നു. (6) പുലയുള്ളസമയത്ത് ഹോമങ്ങളനുഷ്ഠിക്കരുത്, ദാനം ചെയ്യുകയോ സ്വീകരിക്കുകയോ അരുത്, വേദാലാപനം/പഠനം അരുത്. (7) പുലയുള്ളപ്പോൾ മറ്റൊരുവന്റെ ഭക്ഷണം കഴിക്കരുത് (8) ബ്രാഹ്മണർക്ക് എത്രകാലം പുലയുണ്ടോ അത്രയുംകാലം സ്വയം പാകം ചെയ്തഭക്ഷണമേ (അഥവാ പുലയുള്ളവരിലൊരാൾ/കുടുംബാംഗങ്ങളിലൊരാൾ) കഴിക്കാവൂ. (9) പുലകഴിഞ്ഞാൽ ശുദ്ധിപ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾ ചെയ്യണം. (10) ബ്രാഹ്മണരുടെ പുല കഴിഞ്ഞാൽ ശ്രേഷ്ഠന്മാർക്ക് ഭക്ഷണം കൊടുത്ത് ഒഴുക്കുള്ള വെള്ളത്തിൽ (നദിയിൽ) കുളിച്ച്, വെള്ളത്തിൽ നിന്ന് അഘമർഷണമന്ത്രം (ഋതം ച സത്യം.....) ജപിച്ച്, 8000 ഗായത്രിജപവും നടത്തണം. (11) ഇപ്പറഞ്ഞതു തന്നെയാണ് ക്ഷത്രിയബന്ധു മരിച്ചാലും ബ്രാഹ്മണൻ അനുശാസിക്കേണ്ടത്. (22 : 1 - 11)

മറ്റുവർണങ്ങളിലുള്ളവരുടെ അശൗചവിധി

(12) വൈശ്യബന്ധു മരിച്ചാലുണ്ടാകുന്നപുലയിൽ നിന്നും ക്ഷത്രിയനും (13) വൈശ്യനായബന്ധുമരിച്ചുണ്ടാകുന്ന പുലയിൽ നിന്ന് ബ്രാഹ്മണനും മൂന്നുരാത്രി മുൻപറഞ്ഞതുപോലെ മന്ത്രജപം ചെയ്യണം. (14) ബ്രാഹ്മണബന്ധു മരിച്ചാൽ ക്ഷത്രിയനും ക്ഷത്രിയബന്ധു മരിച്ചാൽ വൈശ്യനും പുലനാളുകളാചരിച്ചതിനുശേഷം നദിയിൽ കുളിച്ച് 500 പ്രാവശ്യം ഗായത്രിമന്ത്രം ജപിക്കണം. (15) ബ്രാഹ്മണബന്ധു മരിച്ച വൈശ്യന്റെ പുല കഴിഞ്ഞ് 800 പ്രാവശ്യം ഗായത്രി ജപിച്ചാൽ ശുദ്ധിയായി (16) ശുഭ്രനായ ബന്ധു മരിച്ചാൽ ശ്രേഷ്ഠന്മാർക്ക് ഭക്ഷണം കൊടുത്ത്, പിന്നീട് നദിയിൽ കുളിച്ച് പ്രാജാപത്യകർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കണം (17) ബ്രാഹ്മണബന്ധുവിന്റെ മരണം ശുഭ്രൻ ആചരിച്ചതിനുശേഷം നദിയിൽ കുളിച്ചാൽ മതിയാകും (ശുഭ്രന് കുടുതൽ ചടങ്ങുകളില്ല) (18) ശുഭ്രന് (ശുഭ്രന്റെ) പുല ആചരണശേഷം കുളിച്ച് പഞ്ചഗവ്യം കഴിച്ചാൽ മതി. (19) പത്നിമാരും സ്വന്തം ജോലിക്കാരും കുടുംബാംഗങ്ങളെപ്പോലെ പുലയാചരിക്കണം (20) ഏതുവർണത്തിൽപ്പെട്ടവർ മരിച്ചാലും ഭാര്യ-ഭർത്താവ്-മക്കൾ- ജോലിക്കാർ ഇവർ ഏതെല്ലാം വർണത്തിൽപ്പെട്ടവരായാലും മരിച്ചയാളുടെ വർണത്തിൽ ഉൾപ്പെടുന്ന കുടുംബാംഗങ്ങൾക്കുള്ള പുല/അശൗചം എല്ലാവർക്കും ഒരേപോലെയുള്ളത് ആചരിക്കുകയും വേണം. (22 : 12 - 20)

പുല/വാലായ്മയുടെ അശൗചം എല്ലാ ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളിലും ഒരേ പ്രകാരമല്ല നിർദ്ദേശിക്കുന്നതെന്ന് പല ധർമ്മശാസ്ത്ര ഗ്രന്ഥങ്ങൾ വായിച്ചാൽ മനസ്സിലാകും. ശാതാതപാചാര്യന്റെ അഭിപ്രായപ്രകാരം പ്രസവിച്ചാലും മരിച്ചാലും എല്ലാവർണത്തിലുള്ളവരും പത്തുദിവസത്തെ അശുദ്ധി/അശൗചം ആചരിച്ചാൽ മതിയാകും. അംഗീരസ സ്മൃതിയിൽ നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. ഭ്രാന്തനായ ബന്ധു ജലം, അഗ്നി എന്നിവയിൽ വീണു മരിച്ചാൽ ഉദക്രിയ ചെയ്താൽ അശൗചം തീർന്നു. വൃദ്ധപരാശരസ്മൃതിയിൽ പത്തുദിവസം, ഗൗതമ സ്മൃതിയിൽ പതിനൊന്നു ദിവസം, വസിഷ്ഠ സ്മൃതിയിൽ പതിനഞ്ചു ദിവസം, പൈഠീനസ സ്മൃതി പ്രകാരം പതിനാറു ദിവസം അശൗചാചരണം വേണമെന്ന അഭിപ്രായങ്ങളാണുള്ളത്. അത്യാവശ്യവേളകളിൽ മരിച്ച വ്യക്തിയുടെ സപിണ്ഡ കർമ്മികൾക്കുപോലും ഏഴാം ദിവസം ശുദ്ധരാകാം എന്നു മനുസ്മൃതിയും പറയുന്നു.

അസ്ഥി സഞ്ചയനത്തിനു ശേഷം മറ്റുള്ളവർ പാകം ചെയ്ത ഭക്ഷണം സ്വീകരിക്കുന്നതിൽ തെറ്റില്ലെന്ന് അംഗീരസസ്മൃതി നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. മരിച്ച വ്യക്തിയുടെ എല്ലാ വർണ്ണത്തിലുമുള്ള ബന്ധുക്കളുടെ അശൗചം ബ്രഹ്മണരുടെ അശൗചം തീരുന്ന ദിവസം തന്നെ തീരുന്നുണ്ടാകും. ഗർഭസ്രാവമുണ്ടായാൽ സ്ത്രീ ഒരു മാസവും ഭർത്താവ് ഒരു ദിവസവും അശൗചമാചരിക്കണമെന്ന് വൃദ്ധ വസിഷ്ഠ സ്മൃതി നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. മരീചി സ്മൃതിയിൽ ക്ഷത്രിയൻ നാലുരാത്രിയും വൈശ്യൻ അഞ്ചുരാത്രിയും ശൂദ്രന് എട്ടുരാത്രിയും അശൗചവിധി വേണമെന്നു സൂചിപ്പിക്കുന്നു.

അശൗചവിധി നിർദ്ദേശങ്ങളിലെ വ്യത്യാസം

(21) ഒരേകുടുംബത്തിൽപ്പെട്ട ഉയർന്ന വർണത്തിലുള്ളവരുടെ അശൗചകാലം തീരുമ്പോൾ താഴ്ന്നവർണത്തിലുള്ളവർക്കെല്ലാം, അശൗചം (പുല) തീർന്ന് ശുദ്ധിയുള്ളവരായിത്തീരും (22) ഒരേകുടുംബത്തിലുള്ളവരാണെങ്കിൽ ബ്രഹ്മണമരണത്തിന്റെ പുല, ക്ഷത്രിയ-വൈശ്യ-ശൂദ്രർക്ക് 6,3,1 രാത്രികൾ എന്നീ ക്രമത്തിലാണ് ശുദ്ധമാകുക (23) ക്ഷത്രിയ മരണത്താൽ ആ കുടുംബത്തിലെ വൈശ്യ ശൂദ്രർക്ക് യഥാക്രമം 6, 3 രാത്രികൾ കഴിയുമ്പോൾ ശുദ്ധരാകും. (24) വൈശ്യബന്ധുവിന്റെ മരണത്താൽ ആ കുടുംബത്തിലെ ശൂദ്രന് 6 രാത്രി കൊണ്ട് ശുദ്ധമാകും. (25) ഗർഭചരിദ്രമുണ്ടായാൽ ബന്ധുക്കൾ (ഒരു മാസത്തെ ഗർഭകാലമാണെങ്കിൽ) ഒരുദിവസത്തെ അശൗചമാചരിക്കണം (26) മൃതശിശുജനിക്കുകയോ ശിശു ജനിച്ച ഉടനെ മരിക്കുകയോ ചെയ്താലും

ഉടനെ ശുദ്ധമാകുന്നതായിരിക്കും (27) പല്ലുമുളക്കുന്നതിനു മുമ്പാണ് ശിശുവിന്റെ മരണമുണ്ടായതെങ്കിലും പുല ചുരുങ്ങിയ സമയത്തേക്കാചരിച്ചാൽ മതി (28) അങ്ങിനെയുള്ള ശിശുജഡം അഗ്നിയിൽ ദഹിപ്പിക്കുകയോ ശിശുവിന് ഉദക്രിയ നടത്തുകയോ വേണ്ട. (22 : 21 - 28)

മാതാവിന്റെ മരണത്തിന്റെ അശുദ്ധിയവസാനിക്കും മുമ്പ് പിതാവിന്റെ മരണമുണ്ടായാൽ ആ അശുദ്ധി തീരുന്നതോടെ മാത്രമേ പൂർണ്ണശുദ്ധിയുണ്ടാകൂ എന്ന് ശംഖെസ്മൃതി നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. അന്യദേശത്തിലാണ് ജനനമരണമുണ്ടായതെങ്കിലും മരണവിവരം അറിഞ്ഞ് പത്തു ദിവസവും അശൗചമാചരിക്കണമെന്ന് ബൃഹസ്പതി സ്മൃതിയും. അശൗചം അറിയാതിരുന്ന കാലങ്ങളിൽ ചെയ്തതിന് അശുദ്ധിയില്ലെന്ന് ദേവല സ്മൃതിയും ജലത്തിലും, വനത്തിലും, വാരണാസിയിലും മരണം സംഭവിച്ചവന് അശൗചാചരണമോ ശ്രാദ്ധകർമ്മങ്ങളോ വേണമെന്നില്ല എന്നു ബൃഹത് പരാശര സ്മൃതിയും പറയുന്നു. വീണ്ടും ധർമ്മശാസ്ത്രവരികളിലേയ്ക്ക്.

(29) പല്ലുമുളച്ച് എന്നാൽ ചുടാകർണമായിട്ടില്ലെങ്കിൽ ഒരു ദിവസം മാത്രം അശൗചം. (30) ചുടാകർണം കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ മൂന്നു ദിവസം. (31) അതിനുശേഷം മേൽപറഞ്ഞപ്രകാരം. (32) വിവാഹം നടക്കുന്ന വേളയിൽ വധുവിന് പുലയില്ല. (33) പിതൃപക്ഷത്തിലും സ്ത്രീകൾക്ക് പുലയില്ല. (34) പിതൃഗൃഹത്തിലുള്ളവർക്ക് അവിടെ പ്രസവമോ മരണമോ നടന്നാൽ യഥാക്രമം ഒരു ദിവസം മൂന്നുദിവസം എന്നിങ്ങനെയാണ് വാലായ്മ/പുല ആചരിക്കേണ്ടത്. (35) ഒരു പ്രസവത്തിന്റെ അശുദ്ധികാലത്ത് കുടുംബത്ത് മറ്റൊരു പ്രസവമുണ്ടായാൽ ആദ്യത്തെ അശൗചത്തോടൊപ്പം രണ്ടാമത്തേതിനു ശുദ്ധിയുണ്ടാകുന്നു (36) ശുദ്ധിയാകുന്നരാത്രിയാണിതു സംഭവിച്ചതെങ്കിൽ രണ്ടുദിവസം കൂടി കഴിഞ്ഞ് (37) ശുദ്ധമാകുന്ന പ്രഭാതത്തിലാണ് (അടുത്ത പ്രസവമെങ്കിൽ) മൂന്നു ദിവസം കഴിഞ്ഞ് ശുദ്ധിയാകും. (38) മരണത്തോടനുബന്ധമായ പുലയുടെ കാര്യത്തിലും ഇതാണ് നിയമം. (39) വിദേശത്തുള്ളവർക്ക് മരണവിവരം അറിഞ്ഞതിനുശേഷമുള്ളദിവസങ്ങളിലേ പുലയുള്ളൂ. (40) കാലം കുറെകഴിഞ്ഞാണ് (ഒരു വർഷത്തിനുള്ളിൽ) മരണവാർത്തയറിയുന്നതെങ്കിൽ ആ ഒരു ദിവസം അശൗചമാചരിച്ചാൽ മതിയാകും (41) അതിനുശേഷമുള്ള കാലമാണെങ്കിൽ കേട്ട ഉടനെ കുളിച്ചാൽ ശുദ്ധിയാകും. (42) ആചാര്യനോ അമ്മാവനോ ആണെങ്കിൽ മൂന്നുദിവസങ്ങൾക്കുശേഷം (43) സ്വന്തം

പുത്രനല്ലെങ്കിലും മൂന്നു ദിനങ്ങൾ അശൗചം ആചരിക്കണം. (ക്ഷേത്രജ-ഗൃഹജ-കാനീന-സഹോദരജ-പുത്രി/പുത്രന്മാർ) (44) ആചാര്യപത്നി, ആചാര്യപുത്രൻ, ആചാര്യശിഷ്യൻ, അമ്മാവൻ, ഭാര്യ/ഭർതൃ പിതാവ്/മാതാവ്, സഹപാഠി, സ്വശിഷ്യൻ ഇവർ മരിച്ചാലും ഒരുദിവസത്തെ പുലയുണ്ട്. (45) സ്വദേശരാജാവ് മരിച്ചാലും ഒരുദിവസത്തെ പുലയാചരിക്കണം (46) തന്നെ എല്ലാവിധത്തിലും സഹായിച്ചയാൾ മരിച്ചാൽ ഒരുരാത്രി പുലയുണ്ട്. (22 : 32 - 46)

പുല ആചരിക്കേണ്ടതില്ലാത്ത മരണങ്ങൾ

(47) (ബന്ധുവാണെങ്കിലും) മലയിൽ തപസ്സുചെയ്തമരണം, അഗ്നിയിൽ ദേഹത്യാഗം, വിഷംകഴിച്ച് മരണം, ജലത്തിൽമരണം, യുദ്ധത്തിൽ മരണം, ഇടിമിന്നലേറ്റുള്ള മരണം, രാജശിക്ഷയിലൂടെ മരണം (മരണശിക്ഷ) ഇപ്രകാരം മരിച്ച വ്യക്തിയുടെ ബന്ധുക്കൾക്ക് പുലയില്ല.

(48) രാജാവിന്, രാജകർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കുന്നതൊന്നിലും പുല ആചരണം വേണ്ട. (49) വ്രതത്തിലിരിക്കുന്നവർക്ക് വ്രതാനുഷ്ഠാനം കഴിയുന്നതുവരെയും (50) യാഗത്തിൽ പങ്കെടുക്കുന്നവർക്ക് യാഗം കഴിയുന്നതുവരെയും (51) ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ജോലി തീരുന്നതുവരെ ജോലിക്കാർക്കും അശൗചമില്ല. (52) രാജാവിന്റെ നിർദ്ദേശപ്രകാരം രാജ്യകർമ്മം ചെയ്യുന്നവർക്കും (53) ദേവപ്രതിഷ്ഠാകർമ്മം ആരംഭിച്ചു കഴിഞ്ഞാൽ തന്ത്രിമാർക്കും, വിവാഹകർമ്മം ആരംഭിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ അതിൽ പങ്കാളികളാകുന്നവർക്കും അശൗചമില്ല. (54) ദേശപര്യടനം/ തീർത്ഥാടനം നടത്തുന്നവർക്കും പുലയില്ല (55) ആപത്തുകാലത്ത്, ആപൽഘട്ടങ്ങളഭിമുഖീകരിച്ച് അത് തരണം ചെയ്യുന്നതുവരെ അവർക്ക് പുലയില്ല. (56) ആത്മഹത്യചെയ്താലും മഹാപാതകം ചെയ്തവൻ മരിച്ചാലും പുലയില്ല. (57) മഹാപാതകിയുടെ മരണശേഷം പിതൃകർമ്മമായി (അവന്റെ കൂടെയുള്ളവർ) മരിച്ചദിവസം ഒരു കുടുംബലം സമർപ്പിച്ചാൽ മാത്രം മതിയാകും. (22 : 47 - 57)

അഗ്നിയിൽ ചാടിമരിക്കുകയോ, തൂങ്ങിമരിക്കുകയോ ചെയ്താലും തപ്തകൃച്ഛർത്ര പ്രായശ്ചിത്തത്താൻ ശുദ്ധമാകും. മരണാനുബന്ധ പുലയാചരിക്കേണ്ടതില്ലെന്നു പരാശരസ്മൃതി സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ചെറിയ അശുദ്ധികൾക്ക് ഒന്നു രണ്ടു ദിവസത്തെ വ്രതമോ അശുദ്ധിയാചരണമോ ചെയ്താൽ മതിയാകുമെന്ന് പ്രചേതസ്സുകളും, ആപസ്തംബധർമ്മ ശാസ്ത്രവും നിർദ്ദേശിക്കുന്നു.

സ്നാനത്താൻ ശുദ്ധമാകുന്ന അശുദ്ധി

(58) തുണി മരിച്ചാൽ ആ കയർ മുറിച്ച്, തപ്തകൃച്ഛം സമർപ്പിച്ച് ബന്ധുക്കൾക്ക് ശുദ്ധരാകാം. (59) തുടർന്ന്, മരിച്ച വ്യക്തിയെ സംസ്കരിച്ചവരും (60) കൂടെ നിന്നു ദുഃഖിച്ചവരും (61) മരിച്ചവ്യക്തിയുടെ എല്ലാ ബന്ധുക്കളും ഒരുമിച്ച് ദുഃഖിച്ചവരും കൂളിച്ച് (62) പിന്നീട് അസ്ഥിസഞ്ചയനവും സ്നാനവും നടത്തുക. (63) ശുഭ്രന്റെജഡം ബ്രാഹ്മണൻ ദഹിപ്പിച്ചാൽ നദിയിൽ കൂളിച്ച്, വെള്ളത്തിൽ നിന്നുകൊണ്ട് മൂന്നു പ്രാവശ്യം അഘമർഷണമന്ത്രം ചൊല്ലി, സ്നാനാനന്തരം 8000 പ്രാവശ്യം ഗായത്രീമന്ത്രം ജപിക്കുക. (64) ബ്രാഹ്മണന്റെ ജഡമാണ് ബ്രാഹ്മണൻ ദഹിപ്പിച്ചതെങ്കിൽ 800 പ്രാവശ്യം ഗായത്രി ജപിക്കണം (65) എല്ലാ ബന്ധുക്കളും സ്നാനം ചെയ്യണം (66) ദഹിപ്പിക്കുന്ന വേളയിൽ ചിതാധുമം ഏറ്റവരെല്ലാം (ബന്ധുക്കളെല്ലെങ്കിലും) സ്നാനം ചെയ്യണം. (67) മൈമൂന വേളയിൽ - ദുഃസ്വപ്നം കണ്ടാൽ-ചരദിച്ചാൽ, (68) ഏതു ദിവസവും മുടി മുറിച്ചാൽ (69) ശവം, രജസ്വല, ചണ്ഡാലൻ, ഇവരെ സ്പർശിച്ചാൽ (70) വർജിക്കപ്പെട്ടഭക്ഷണം കഴിച്ചാൽ, ജന്തുക്കളുടെ ശവം, അവയുടെ അസ്ഥി, മൃഗക്കൊഴുപ്പ്, (71) ഇവ സ്പർശിച്ചാൽ വസ്ത്രം നനച്ചലക്കി സ്നാനം ചെയ്ത് ശുദ്ധമാകണം. (22 : 58 - 71)

പലവിധ അശുദ്ധിക്കുള്ള പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾ

മരണവും പ്രസവവും മൂലം മാത്രമല്ല അശുദ്ധിയും അശൗചവുമുണ്ടാകുന്നത്. പലതരത്തിലുള്ള അശുദ്ധികളുണ്ട്. ജഡം സ്പർശിച്ചാലും, മദ്യം കഴിച്ചാലും, അസഭ്യഭാഷണത്താലും, വൃത്തിഹീനമായ ഭക്ഷണം കഴിച്ചാലും, ഋതുമതിയായ സ്ത്രീയെ സ്പർശിച്ചാലും, ചരദിച്ചാലും, മൃഗങ്ങളുടെ കൂടെ ജീവിച്ചാലും, മധ്യമപാതകങ്ങൾ ചെയ്താലുമെല്ലാം അശുദ്ധിയുണ്ട്. ആ അശുദ്ധികൾക്കെല്ലാം ശുദ്ധീകർമ്മവുമുണ്ട്. അതിന്റെ വിവരണങ്ങൾ വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിന്റെ 72 മുതൽ 86 വരെ വരികളിൽ നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുണ്ട്.

(72) രജസ്വലയായസ്ത്രീ നാലാം ദിവസം ശുദ്ധയായിത്തീരുന്നു. (73) രജസ്വലയേയും ഹീനകർമ്മം ചെയ്യുന്നവനേയും സ്പർശിച്ചാൽ ശുദ്ധിയാകുന്നതുവരെ (കൂളിക്കുന്നതുവരെ) ഭക്ഷണം കഴിക്കരുത് (74) ഏതു വർണത്തിൽപ്പെട്ട രജസ്വലയേയും ഹീനകർമ്മം ചെയ്യുന്നവനേയും സ്പർശിച്ചാലും കൂളിച്ചതിനുശേഷമേ ശുദ്ധമാകൂ. (75) നിഷേധിച്ചഭക്ഷണം കഴിച്ചാൽ, നിഷേധസ്ഥലത്ത് ഉറ

അറിയാൻ, നിഷേധിച്ചത് കുടിച്ചാൽ, നിഷേധസ്ഥലത്ത് കുളിച്ചാൽ, വസിച്ചാൽ, വാഹനമുപയോഗിച്ചാൽ, മുത്രമൊഴിച്ചാൽ, അസ്ഥി സ്പർശിച്ചാൽ, ആചമനം ചെയ്ത് ശുദ്ധിയാകണം (76) ചണ്ഡാലനുമായും മൃതനുമായും സഹവർത്തിത്വത്തിനും ഇതാണ് ശുദ്ധിക്കുള്ള ആചാരാനുഷ്ഠാനം. (77) നാഭിക്കുതാഴെ സ്പർശിച്ചാലും, മലിന്നസ്പർശങ്ങൾ സ്പർശിച്ചാലും, മദ്യം, മത്സ്യം, മാംസം, വൃത്തകെട്ട മണ്ണ് ഇവ സ്പർശിച്ചാലും ആ ഭാഗം ജലംകൊണ്ടു കഴുകിയാൽ ശുദ്ധമാകുന്നു. (78) വൃത്തിഹീനമായ ശരീരത്തിൽ നിലനില്ക്കുന്നുവെങ്കിൽ മണ്ണുപയോഗിച്ച് വെള്ളംകൊണ്ടു കഴുകിശുദ്ധിയാകണം (79) മേൽ വിവരിച്ച അശുദ്ധിയിൽ ധരിച്ചിരുന്ന വസ്ത്രവും അലക്കി, പിന്നീട് പഞ്ചഗവ്യവും സേവിക്കണം (80) ഇതുപോലുള്ളതിനെല്ലാം ശുദ്ധീകർമ്മം ഇതാണ്. (81) പന്ത്രണ്ടുതരത്തിലുള്ള മലങ്ങൾ ഉണ്ട്, വസ, ശുക്ലം, രക്തം, മജ്ജ, മുത്രം, മലം, ചെവിയിലുണ്ടാകുന്ന മെഴുക്, നഖം, കഫം, കണ്ണുനീർ, കൺപീള, വിയർപ്പ് ഇവയാണ്. (82) ശർക്കരയിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്നത്, തേനിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്നത്. ധാന്യങ്ങളിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്നത് ഇവയാണ് മൂന്നുതരം മദ്യം. ഇവയെല്ലാം ബ്രാഹ്മണർക്ക് നിഷിദ്ധമാണ് (ഇവയെല്ലാം അവർ സ്പർശിച്ചാലും ഉപയോഗിച്ചാലും അശുദ്ധിയുണ്ടാകുന്നു). (83) മദ്യത്തിന്റെ ഭേദങ്ങൾ : മധുകപുഷ്പം, കരിമ്പ്, ശർക്കര, ഞാവൽപ്പഴം, ഈന്തപ്പഴം, ചക്കപഴം, മുന്തിരി, തേൻ, ധാതുപുഷ്പം, ധാന്യം, നാളികേരജലം, കേരവൃക്ഷം, പന ഇവയിൽ നിന്നെല്ലാം ഉണ്ടാകുന്നതത്രെ മദ്യം. (84) ഈ മദ്യമൊന്നും ബ്രാഹ്മണർ ഉപയോഗിക്കരുത്. ക്ഷത്രിയവൈശ്യർക്ക് ഇതിൽ അശുദ്ധിയില്ല. (85) ഗുരുവിന് അന്ത്യകർമ്മം ചെയ്യുവാൻ അവകാശികളില്ലെങ്കിൽ ശിഷ്യന്മാർ പുത്രനെപോലെ പത്തുദിവസവും കർമ്മം നടത്തി ശുദ്ധിയാകണം. (86) ആചാര്യൻ, ശിഷ്യൻ, പിതാവ്, മാതാവ്, ഗുരു ഇവരുടെ അന്ത്യകർമ്മങ്ങൾ വ്രതത്തോടെ ആചരിക്കണം. (22 : 72 - 86)

മാനസിക പരിശുദ്ധിക്കുള്ള മാർഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ

(87) ബ്രഹ്മചര്യവ്രതമനുഷ്ഠിക്കുന്നവർ വ്രതാവസാനംവരെ മരിച്ച ബന്ധുവിന്റെ ഉദകക്രിയ ചെയ്യരുത്. വ്രതാവസാനത്തിനുശേഷം ഉദക ക്രിയ നടത്തി മൂന്നു രാത്രികൊണ്ട് ശുദ്ധിനേടാം. (88) ആത്മാവിനെയും ശരീരത്തെയും ശുദ്ധീകരിക്കുന്നത് അറിവ്, തപസ്, അഗ്നി, ഹോമം, ശുദ്ധമായ ആഹാരം, മനസ്, ജലം, പശു

വിന്റെ ഉൽപന്നങ്ങൾ (ഗോമയം), വായു, നല്ല കർമ്മം, നല്ലകാലം, സൂര്യപ്രകാശം എന്നിവയാകുന്നു. (89) എല്ലാ ശൗചത്തേക്കുള്ളും പ്രധാനം ശുദ്ധമായ ഭക്ഷണമാണ്. (ആഹാര ശുദ്ധിയാണ്) അന്നത്തിനുള്ള ശുദ്ധിപോലെ പ്രധാനമാണ് ജലശുദ്ധിയും. (91) ഖര പദാർത്ഥങ്ങൾ ജലത്താൽ ശുദ്ധമാകുന്നു. നദിവേഗതകൊണ്ട് ശുദ്ധമാകുന്നു, രജസ്വലയാകുന്നതോടെ സ്ത്രീയും, മനപരിവർത്തനത്തിലൂടെ ദുഷ്ടനും, ത്യാഗത്തിലൂടെ ബ്രഹ്മണശ്രേഷ്ഠനും ശുദ്ധരാകുന്നു. (92) സ്നാനത്താൽ ശരീരവും, സത്യത്താൽ മനസ്സും ശുദ്ധമാകുന്നു. വിദ്യാ തപസ് ഇവകൊണ്ട് ആത്മാവും, ബുദ്ധി, ജ്ഞാനം കൊണ്ടും ശുദ്ധമായിത്തീരുന്നു. (93) ശരീരവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ശുദ്ധികർമ്മം വ്യക്തമായി വിവരിച്ചു. ഇനി വിവിധ ദ്രവ്യങ്ങളുടെ ശുദ്ധിപരിശോധിക്കാം. (22 : 87 - 93)

ഏറ്റവുമധികം പരിശുദ്ധമാകേണ്ടത് മനസ്സാണെന്നു വിവരിക്കുന്നു. മനസ്സുകൊണ്ട് തെറ്റായി ധരിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ മൂന്നു ദിവസം വ്രതമനുഷ്ഠിക്കണമെന്ന് വസിഷ്ഠ സ്മൃതി പറയുന്നു. എല്ലാ സ്മൃതികളും ഒരേ പോലെ നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. മനഃപുതം സമാചരേത എന്ന്. മനഃസ്സിനെ ശുദ്ധീകരിക്കുന്ന കർമ്മം ചെയ്താലും. ജ്ഞാനാഗ്നി എല്ലാ കർമ്മത്തേയും പാപത്തേയും ഭസ്മമാക്കുമെന്ന് അർജ്ജുനനോട് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞതും ഉദ്ധരിച്ച് ആചാര്യൻ വിവരണം അവസാനിപ്പിച്ചു.

ദ്രവ്യശുദ്ധീകരണ പ്രക്രിയകൾ

വിഷ്ണു ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ ഇരുപത്തിമൂന്നാം അദ്ധ്യായം ദ്രവ്യശുദ്ധിയെക്കുറിച്ചാണ് വിവരിക്കുന്നത്. വളരെ ലളിതമായ വിവരണങ്ങളായതിനാൽ വ്യഖ്യാനത്തിന്റെ ആവശ്യമില്ല.

- (1) ശരീരത്തിനകത്തും (മദ്യം, മാംസം ഭക്ഷിക്കുന്നതിലൂടെ) പുറത്തുമുണ്ടാകുന്ന അശുദ്ധി അത്യന്തം ശ്രദ്ധയോടെ പരിഹരിക്കണം
- (2) സ്വർണം, വെള്ളി, തുടങ്ങിയ ലോഹങ്ങളും ധാതുക്കളും അഗ്നിയിൽ ചൂടാക്കി ശുദ്ധിച്ചെടുത്തു.
- (3) മാണിക്യം, മരതകം തുടങ്ങിയവയെല്ലാം മണ്ണിൽ കുഴിച്ചിട്ട് ശുദ്ധിച്ചെടുത്തു
- (4) കൊമ്പ്, പല്ല്, അസ്ഥി തുടങ്ങിയവ തക്ഷണം കൊണ്ട് ശുദ്ധിയാകുന്നു
- (5, 6) മരപ്പാത്രങ്ങളും മൺപാത്രങ്ങളും കളയാവുന്നതാണ്. വസ്ത്രങ്ങൾ കഴുകിയലക്കിയെടുത്താൽ ശുദ്ധമാകുന്നു.
- (7) സ്വർണം, വെള്ളി, ലോഹസങ്കരങ്ങൾ എന്നിവ കഴുകിവൃത്തിയാക്കി ശുദ്ധിച്ചെടുക്കാം
- (8) കല്ലുകൊണ്ടുള്ളതും, തവികൾ, കൈപ്പാത്രം, (9) പാത്രങ്ങൾ, ചട്ടുകങ്ങൾ, ചൂടുവെള്ളത്തിൽ കഴുകി ശുദ്ധിയാക്കണം.
- (10) യജ്ഞത്തിനുള്ളതും യാഗത്തിനുള്ളതുമായ പാത്രങ്ങൾ

കൈയിലെടുത്ത് ജലം തളിച്ചാൽ ശുദ്ധമാകും (11) ചുല്, മുറം, വാഹനം, കുന്തം, ഉരല്, ഉലക്ക, ജലം പ്രോക്ഷണം ചെയ്ത് ശുദ്ധമാക്കാം.

(12) കിടക്ക, വാഹനം, കസേര എന്നിവയും (13) മറ്റുള്ളവയും ജലം തളിച്ച് ശുദ്ധമാക്കണം (14) ധാന്യങ്ങൾ, കയറ്, നൂല്, കമ്പിളി, വസ്ത്രം എന്നിവയും (15) സസ്യ ഉല്പന്നങ്ങൾ, കിഴങ്ങുവർഗങ്ങൾ, ഫലങ്ങൾ, പൂഷ്പങ്ങൾ, (16) പുല്ല്, വിറക്, ചമത എന്നിവയും (17) ഇപ്രകാരമുള്ളവ ജലം തളിച്ചും (18) കുറച്ചാണെങ്കിലും കൂടുതലാണെങ്കിലും (ഇത്തരത്തിൽ ശുദ്ധമാക്കണം) (19) ഉപ്പുപാത്രം, കമ്പിളി, (20) കേടു പറ്റാത്തവയും എളുപ്പത്തിൽ നശിക്കാത്തധാന്യങ്ങളും, (21) പട്ടുനൂൽ, പട്ടുവസ്ത്രം, ചണവസ്ത്രം (22) വെളുത്ത കടുക് തുടങ്ങിയവയും പ്രത്യേകതരം പട്ടുവസ്ത്രം എന്നിവയും കൂവളത്തിന്റെഫലം അല്ലെങ്കിൽ ഇലകൊണ്ട് ശുദ്ധമാക്കാം.

(23) കൊമ്പ്, പല്ല് എന്നിവയുള്ളവസ്തുക്കൾ മുമ്പുവിവരിച്ചതുപോലെയും (24) രോമംകൊണ്ടുള്ളത്, താമരപൂവ്/വിത്ത് വിതറിയും, (25) ചെമ്പ്, പിത്തള, ഈയം അടങ്ങിയപാത്രങ്ങൾ പുളിവെള്ളം കൊണ്ടും (26) വെളുത്തീയമടങ്ങിയത് ഭസ്മം കൊണ്ടും (27) മരഉപകരണങ്ങൾ പൊളിച്ച് മാറ്റുന്നതോടെയും ഉരച്ചുകഴുകുന്നതിലൂടെയും (28) നാളികേരം തുടങ്ങിയഫലങ്ങൾ പശുവിന്റെ വാല് സ്പർശിക്കുന്നതിലൂടെയും ശുദ്ധമാകുന്നു (29) പലതും കൂടിചേർത്ത് (വലുതായ) സാധനങ്ങൾ (പുണ്യാഹ) ജലപ്രോക്ഷണം കൊണ്ടും (30) പാൽ, തൈര്, നെയ്യ്, എണ്ണ എന്നീ ദ്രവ്യങ്ങൾ ചൂടാക്കുന്നതിലൂടെയും ശുദ്ധമായിത്തീരുന്നു. (31) ശർക്കര തുടങ്ങിയ ഗൃഹോപയോഗ വസ്തുക്കളിൽ ജലാംശംകൊണ്ട് പ്രോക്ഷണം ചെയ്തോ, ദർഭ കത്തിച്ച് ചുഴറ്റിയോ (32) എല്ലാത്തരം ലവണങ്ങളും (33) പാകം ചെയ്യുന്നമൺപാത്രങ്ങൾ (34) വിഗ്രഹങ്ങൾ അതാതുവിഷയത്തിൽ വിവരിച്ചിരിക്കുന്നതുപോലെയും ലേപനം കൊണ്ടും, പ്രോക്ഷണം കൊണ്ടും ശുദ്ധിയാകുന്നു. (35) അശുദ്ധിയുള്ളദ്രവ്യങ്ങളാൽ അന്നത്തിന് അശുദ്ധിയുണ്ടാകുകയാണെങ്കിൽ ആ ഭാഗത്തുള്ള അന്നം കളഞ്ഞ് ബാക്കി ഉപയോഗിക്കാവുന്നതാണ്. (36) കാക്ക മുതലായവ കൊത്തിയഭാഗത്തുള്ള (പല്ലി തുടങ്ങിയവ സ്പർശിച്ചതും) അന്നം കളഞ്ഞ് ബാക്കിയന്നം അശുദ്ധമല്ല. (37) അശുദ്ധമായ ഭാഗത്തിലുള്ളത് കളഞ്ഞ് ബാക്കിഭാഗം ഗായത്രിമന്ത്രം ജപിച്ച് ഉപസ്ത

രണം ചെയ്തും ശുദ്ധിയാക്കുന്നു. (38) പക്ഷി, പശു, കീടം, തലമുടി, എന്നിവയുടെ സ്പർശനമുണ്ടായാൽ തത് ഭാഗം കളഞ്ഞ് ബാക്കിഭാഗം ശുദ്ധീകരിച്ച് ഉപയോഗിക്കാം. (39) ദുർഗന്ധമുള്ള അവശിഷ്ടദ്രവ്യങ്ങൾ ശുദ്ധീകരണം അസാദ്ധ്യമായതിനാൽ തിരസ്കരിക്കുകയാണുത്തമം. (40) ആട്, കുതിര, പശു, മനുഷ്യൻ, എന്നിവയുടെ ഉച്ചിഷ്ടങ്ങൾ സ്പർശിച്ചഭാഗം തിരസ്കരിച്ച് ബാക്കിഭാഗം ചന്ദ്രസൂര്യപ്രകാശത്താൽ ശുദ്ധീകരിക്കാവുന്നതാണ്. (41) രഥം, പൊതു കുളം/കിണറിലെ ജലം, അശുദ്ധിയുള്ള വർ സ്പർശിച്ചതും, കാക്ക, കോഴി, കുതിര എന്നിവ സ്പർശിച്ചത്, ഇഷ്ടിക, ചിത എന്നിവയും കാറ്റടിച്ചാൽ സ്വയം ശുദ്ധമാകുന്നു. (42) എല്ലാജീവികളും, മനുഷ്യനെപ്പോലെ കുളി (പ്പി) ച്ചാൽ ശുദ്ധമാകും (43) ഭൂമിയിലുള്ളദ്രവ്യങ്ങൾ, കെട്ടിക്കിടക്കുന്ന ജലം, കല്ലിൽ നിന്നുണ്ടായത്, ഭൂമിയിൽ നിന്നെടുത്ത (കുളം/കിണർ) ജലം പുണ്യകർമ്മത്തിനു യോഗ്യമാണ്. മലകളിൽ നിന്നും വന്നത്, പശു സ്പർശിച്ചത് ഇവ വൃത്തിയുള്ളതാണെങ്കിൽ ശുദ്ധമാണ്. (44) നല്ല കിണറ്റിൽ നിന്ന് കോരിയെടുത്ത ജലം വസ്ത്രത്തിലരിച്ചെടുത്താൽ ശുദ്ധമാണ് (45) ഇത്തരത്തിലുള്ള എല്ലാ സ്രോതസ്സുകളിൽ നിന്നുമെടുക്കുന്ന ജലം നല്ലവണ്ണം ചൂടാക്കിയുപയോഗിക്കണം. പഞ്ചഗവ്യം തളിച്ചും ശുദ്ധമാക്കാം. (46) വൻജലാശയം, കെട്ടിക്കിടക്കുന്ന വെള്ളം ഭൂമിയിൽ മറ്റൊരുകൊണ്ടെടുക്കുന്ന ജലമായാലും അതിനേക്കാൾ, കുറവുകളില്ലാത്ത ശുദ്ധമായ ജലം കിണർവെള്ളമാണ്. (47) ജലത്തെക്കുറിച്ച് ഉപയോഗിച്ചറിവുള്ള ബ്രാഹ്മണർ അഥവാ അറിവുള്ളവർ കൽപിക്കുന്ന/പറയുന്ന ജലവും ശുദ്ധമാണ്. അത് നമ്മൾക്കണ്ടറിഞ്ഞിട്ടില്ലാത്തതാണെങ്കിലും ഉപയോഗിക്കാം (48) നിത്യവും ശുദ്ധമായത്, ഭക്ഷണപദാർത്ഥങ്ങളുണ്ടാക്കാൻ ഉപയോഗിക്കുന്നത്; വിപണിയിൽ ക്രയവിക്രയം ചെയ്യുന്നത് നല്ല ഒഴുക്കുള്ള നദിയിൽ കഴുകിയത് എല്ലാവരും കൂടിക്കൂന്ന വെള്ളത്തിൽ കഴുകിയത് കൂടാതെ ഇത്തരത്തിലുള്ളജലവും ശുദ്ധമാണ്.

(49) സ്ത്രീകൾ കുളിച്ചതിനുശേഷവും, നിരന്തരം പക്ഷികൾ വന്നിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടും നല്ലഫലങ്ങൾ നൽകുന്നതുകൊണ്ടും വൃക്ഷങ്ങളും, കുഞ്ഞു ജനിക്കുന്നതുകൊണ്ട് മൃഗങ്ങളും, ശുദ്ധരാകുന്നു. (50) പശുവിന്റെപിൻവശവും കുതിരയുടെമുഖവും, വളർത്തികുളിപ്പിക്കുന്ന മൃഗങ്ങളും സാമാന്യഭാഷയിൽ ശുദ്ധമാണ്. (51) എല്ലാജന്തുക്കളുടേയും മലം/വിസർജ്ജ വസ്തുക്കൾ സ്പർശിച്ചാൽ

കഴുകിക്കളഞ്ഞ് കുളിച്ചാൽ ശുചിയാകുന്നു (52) തേനീച്ച, പശു, ആന, അശ്വം, ഒട്ടകം, ഭൂമി, വായു, അഗ്നി, പൂച്ച ഇവക്ക് അശുദ്ധിയില്ല. (53) ഉമിനീർ, ഉച്ചിഷ്ടം, രോമം, വായിലെ/നാക്കിലെ അഴുക്ക് (54) കാൽപാദം, പാദത്തിലെ മണ്ണ് ഇവ സ്ഥിരം അശുദ്ധിയുള്ളതാണ്. (55) ഉറണുകഴിക്കുന്ന/ഉച്ചിഷ്ടം കൈകൊണ്ട് ദ്രവ്യം സ്പർശിച്ചാൽ കഴുകിവൃത്തിയാക്കി ശുദ്ധജലം തളിച്ച് ശുദ്ധമാക്കണം (56) പുസ്തകം, ഗൃഹം, ഇവ ജലംതളിച്ചും, ചാണകം ഉപയോഗിച്ചും മന്ത്രത്തോടെ ജലത്തുള്ളികൾ തളിച്ചും ശുദ്ധമാക്കണം. പുജിച്ചും, നീരാഞ്ജനം കൊണ്ടും, പുണ്യവരികളെഴുതിയും ശുദ്ധമാക്കാം. പഞ്ചഗവ്യം കൊണ്ടും ശുദ്ധമാക്കാം (57) ഒരുരാത്രി പശുവിനെ കെട്ടിയാൽ ആ ഭൂമി (പുരയിടം) ശുദ്ധമാകും. വലിയ കുഴി ഉണ്ടാക്കി പുല്ല്, ഇലകത്തിച്ചും ഭൂമി-ശുദ്ധമാക്കാം. (58) പശുവിനെ കെട്ടി യജ്ഞസ്ഥലം ശുദ്ധമാക്കാം, ഗോമൂത്രം, ചാണകം, പാല്, തൈര്, നെയ്യ് ഇവകൊണ്ടു സ്പർശിച്ചും ശുദ്ധമാക്കാം. 59. മേൽപറഞ്ഞതും പശുവിന്റെ കൊമ്പിൽ തളിച്ചവെള്ളവും എല്ലാ അശുദ്ധിയും ഇല്ലാതാക്കും (60) എല്ലാവിധ അശുദ്ധിയും പശുവും പശുവിന്റെ പാല് മുതലായ ഉൽപ്പന്നങ്ങളും ഉപയോഗിച്ച് പരിഹരിക്കാവുന്നതാണ്. (61) ഗംഗാ, ലക്ഷ്മീദേവി ഇവയെല്ലാം പശുവിനു തുല്യമാകയാൽ ഇവ മൂന്നിനേയും പ്രണമിക്കുന്നു. (23 : 1 - 61)

കലാവസ്തുക്കളെല്ലാം വൃത്തിയാക്കുകയാൽ ശുദ്ധമാകുമെന്ന് ബ്രഹ്മാണ്ഡപുരാണം പറയുന്നു. വീട്, സോപാനം, വാഹനം, സാധനങ്ങൾ, ആസനം എന്നിവ സ്വയമേവ ശുദ്ധമാണെന്ന് ദേവലസ്മൃതി സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ഇതേ സ്മൃതിയിൽ വൃത്തിയുള്ള ദ്രവ്യങ്ങൾ ശുദ്ധീകരിക്കുവാൻ ജല പ്രോഷണം മതിയാകുമെന്നുമറിയിക്കുന്നു. ബൗധായന ധർമ്മശാസ്ത്രപ്രകാരം മൺപാത്രങ്ങൾ വീണ്ടും ചൂടാക്കിയാൽ ശുദ്ധമാകുമെന്ന് നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. ആട്, പശു, എരുമ ഇവ പ്രസവിച്ചതിനുശേഷം പത്തുദിവസം കഴിഞ്ഞാലേ ശുദ്ധമാകുമെന്ന് ദേവലസ്മൃതിയും ശംഖസ്മൃതിയും വ്യക്തമാക്കുന്നു.

കുടുംബബന്ധങ്ങളിലൂടെ വിവാഹവേദിയിലേക്ക്

സ്വാമുഹ്യശാസ്ത്രചാര്യന്റെ പഠനവേദിയിലേക്കാണ് നാമിനി പോകുന്നത്. ഭാരതത്തിലെ കുടുംബബന്ധങ്ങളെക്കുറിച്ചു വിവരിച്ചു. വിവിധ വർണങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള വിവാഹത്തിലൂടെയുണ്ടാകുന്ന പുത്രന്മാരുടെ ജാതി, ഉത്തരവാദിത്വം, കർമ്മമണ്ഡലം, അവർക്ക് പിതൃസ്വത്തിനുള്ള അർഹതയെന്നിവയെക്കുറിച്ചുള്ള നിയമാവലികളും സവിസ്തരം വിവ

രിച്ചു. ആചാരങ്ങൾ വിഷ്ണുധർമ്മ ശാസ്ത്രവരികളെ ആധാരമാക്കി വിവരിച്ചു. പിതൃ പ്രേതകർമ്മത്തിനുള്ള അർഹതയും പുല ആചരി ക്കേണ്ട രീതിയും പഠിച്ചു കഴിഞ്ഞ് മനുഷ്യരുടേയും മൃഗങ്ങളുടേയും, ദ്രവ്യങ്ങളുടേയും, ശുദ്ധിവരുത്തേണ്ടതിനെക്കുറിച്ചും നാമറിഞ്ഞു. ഓരോ നിർദ്ദേശങ്ങളും പരസ്പരം പുരകവും പ്രായോഗികവുമാകുന്ന വിധത്തിൽ പല പുരാതന ആചാര്യന്മാരുടെ അഭിപ്രായങ്ങളും, ഇടക്കിടക്ക് വിവരങ്ങളിൽ സൂചിപ്പിക്കുകയുണ്ടായി. ഇവിടെ ഗൃഹസ്ഥകർമ്മങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതാണ് വിവരണങ്ങളെല്ലാം. ഒന്നാം ഭാഗത്തിൽ രാഷ്ട്രത്തിലെ ധാർമ്മിക കാര്യങ്ങൾ വർണ്ണ-ആശ്രമ ധർമ്മങ്ങൾ രാജധർമ്മം, സാമ്പത്തിക വ്യവഹാരങ്ങൾ എന്നിവയെല്ലാം വിവരിച്ചതിനുശേഷമാണ് കുടുംബപരമായ വിഷയങ്ങളിലേക്ക് പഠന വിവരണങ്ങൾ കടന്നത്. അതിന്റെ തുടർച്ചയായിട്ടാണ് കുടുംബബന്ധങ്ങളുടെ ആധാരമായ വിവാഹവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വിഷയ വിവരണങ്ങൾ വരുന്നത് കന്യാദാനം എന്ന ശ്രേഷ്ഠദാനമായിട്ടാണ് ഈ കർമ്മം വിശേഷിപ്പിക്കപ്പെടുന്നത്. വിവാഹത്തിന്റെ നിയമങ്ങളാണ് **വിഷ്ണു ധർമ്മ ശാസ്ത്രത്തിലെ ഇരുപത്തിനാലാമദ്ധ്യായത്തിൽ** വിവരിക്കുന്നത്.

വിവാഹ നിയമങ്ങളും വിവിധ വിവാഹങ്ങളും

- (1) ധർമ്മശാസ്ത്രാനുസാരമായി ബ്രാഹ്മണൻ ഓരോവർണത്തിലും പെട്ടവരിൽ നിന്നും ഓരോസ്ത്രീയെ വിവാഹം കഴിക്കാം.
- (2) ക്ഷത്രിയന് മൂന്നും (3) വൈശ്യന് രണ്ടും (4) ശൂദ്രന് ഒന്നും വീതമാകാം. ഇത് വർണ്ണത്തിൽ താഴെ വരുന്നവരിൽ നിന്ന് ഒന്നു വീതമത്രെ. (5) ഒരേവർണത്തിലുള്ള വിവാഹം പാണിഗ്രഹണത്തിലൂടെയും (6) ക്ഷത്രിയകന്യകയെ ജലം കയ്യിലൂടെയൊഴിച്ചും. (7) ദണ്ഡ് സ്പർശിച്ച് വൈശ്യകന്യകയേയും (8) വസ്ത്രമോ വീട്ടിൽ സഹവസിച്ചോ ശൂദ്രകന്യകയേയും ബ്രാഹ്മണന് വേൾക്കാം (9) ഒരേ ഗോത്രത്തിലും പ്രവരത്തിലുമുള്ള കന്യകയെ വിവാഹം കഴിക്കരുത് (10) അമ്മയുടെ ബന്ധത്തിൽ അഞ്ചു തലമുറക്കകത്തും അച്ഛന്റെ തലമുറയിലെ ഏഴുതലമുറക്കകത്തും പെടുന്ന രക്തബന്ധം വിവാഹത്തിന് ചേർക്കരുത് (11) ദുഷ്ടകുലത്തിലുള്ളവൾ (12) വ്യാധിയുള്ളവൾ (13) അവയവങ്ങൾ (വിരൽ പോലെയുള്ളവ) അധികമുള്ളവൾ (14) അംഗവൈകല്യമുള്ളവൾ (15) ദുഷ്ടസ്വഭാവമുള്ളവൾ (16) അധികം സംസാരിക്കുന്നവൾ വിവാഹത്തിന് അത്യധികം ചേർന്നവളല്ല. (17) എട്ടു വിധവിവാഹങ്ങളുണ്ട് (18) ബ്രാഹ്മ-ദേവ-ആർഷ-പ്രാജാപത്യ-ഗാന്ധർവ-ആസൂര-രാക്ഷസ-പൈശാച വിവാഹങ്ങൾ (19) എല്ലാ

വരേയും ക്ഷണിച്ചുവരുത്തി കന്യാദാനം ചെയ്യുന്നത്
 ബ്രഹ്മവിവാഹം (20) വേദപണ്ഡിതന്മാരുടെ സാന്നിധ്യത്തിൽ
 യജ്ഞത്തോടൊന്നുകൂടുന്ന വിവാഹം ദേവതം (21) രണ്ടുപശുക്കു
 ലോടും ചേർത്ത് അവയുടെ സാന്നിധ്യത്തിൽ ആചാരങ്ങളധിക
 മില്ലാത്തവിവാഹം ആർഷം. (22) കന്യകയെ വിളിച്ചിറക്കി കൊണ്ടു
 പോകുന്നത് പ്രാജാപത്യം (23) മാതൃ-പിതൃ സാന്നിധ്യമില്ലാതെ
 കാമാന്യതയാൽ നടക്കുന്ന ചേർച്ച ഗാന്ധർവം, (24) കന്യകയെ
 വിലയ്ക്കുവാങ്ങുന്നത് ആസൂരം (25) യുദ്ധം ചെയ്ത് കന്യകയെ
 ബലാൽക്കാരമായി വരിക്കുന്നത് രാക്ഷസം. (26) ഉറങ്ങിക്കിട
 ക്കുന്നകന്യകയെ അപഹരിച്ചുകൊണ്ടുപോകുന്നത് പൈശാചം.
 (27) ഇവയിൽ ആദ്യത്തെനാലെണ്ണം ധാർമ്മികവിവാഹമാണ്
 (28) ഗാന്ധർവ വിവാഹം ക്ഷത്രിയർക്കാകാം. (29) ബ്രഹ്മണ
 വിവാഹത്തിന് പുരുഷന് ഇരുപത്തൊന്ന് വയസ്സുതികയണം (30)
 ദേവ വിവാഹത്തിന് പുരുഷന് പതിനാലുവയസും (31) ആർഷ
 ത്തിന് വരന് ഏഴുവയസും (32) പ്രാജാപത്യ വിവാഹത്തിന് വരന്
 നാലു വയസും തികയണം. (33) ബ്രഹ്മ വിവാഹത്തിലൂടെ കന്യാ
 ദാനം ചെയ്താൽ ബ്രഹ്മലോകവും (34) ദേവവിവാഹത്തിലൂടെ
 കന്യാദാനം ചെയ്താൽ സ്വർഗവും, (35) ആർഷത്തിലൂടെ വിഷ്ണു
 പദ പ്രാപ്തിയും (36) പ്രാജാപത്യത്തിലൂടെയാണെങ്കിൽ ദേവ
 ലോകവും (37) ഗാന്ധർവവിവാഹമാണെങ്കിൽ ഗാന്ധർവലോകവും
 ലഭിക്കുന്നു. (40) പ്രതുമതിയായതിനു ശേഷം മൂന്നു വർഷത്തിനു
 ഉള്ളിൽ കന്യകക്ക് സ്വയംവരം (സ്വയം വരനെ തെരഞ്ഞെടുക്കു
 ക) ചെയ്യാവുന്നതാണ്. അതിനുശേഷം നിശ്ചയിച്ച വിവാഹവും
 (41) അതിനുശേഷം സജാതീയമോ വിജാതീയമോ ആയ വിവാ
 ഹത്തിലേർപ്പെട്ടാലും അതിൽ ദോഷമില്ല (എല്ലാം സ്വയം വരിച്ച
 വനെത്തന്നെ വേണം) (24 : 1 - 41)

വിവാഹത്തിലെ മാർഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ

ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിക്കുന്നത് വിവാഹകർമ്മത്തിന്റെ ആരംഭി
 യമോ ആചാരാന്തർഗതമോ ആയ ചടങ്ങുകളല്ല. വിവാഹനിയമങ്ങളാ
 ണ്. രാജ്യത്തിലെ നിയമവാഴ്ചയിൽ നിന്നുകൊണ്ട് നടത്തുന്നതും നട
 ക്കുന്നതുമായ വിവാഹകർമ്മങ്ങൾക്ക് മാർഗനിർദ്ദേശങ്ങളാണിവിടത്തെ
 വിവരണവിഷയം. ഇവയിൽ പലതും ഉപദേശരൂപത്തിലുള്ളതാണ്.
 തെറ്റിച്ചാൽ ശിക്ഷയുണ്ടാകില്ലെങ്കിലും ചില കാര്യങ്ങൾ നിയമങ്ങൾക്ക്
 വിധേയമാണ്. അവയിൽ ചിലത് പുണ്യഫലത്തിന്റെ പിൻബലത്തോ
 ടെയും വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. ഇവയിലേറ്റവും ശ്രദ്ധേയമായത് ഒരു വലിയ

സദസ്സിൽ സ്വന്തം ഭർത്താവിനെ തെരഞ്ഞെടുക്കുവാൻ ഒരു കന്യകയ്ക്ക് നൽകുന്ന സ്വയംവരാവകാശമാണെന്നതും സ്മരണീയമാണ്.

അടുത്ത പഠനം സ്ത്രീധർമ്മത്തെക്കുറിച്ചാണ്. ഇതു വളരെ പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്ന ഒരു വിഷയമാണ്. സ്ത്രീക്ക് ഭാരതത്തിൽ സ്വതന്ത്ര്യമില്ലെന്ന ധാരണയുണ്ട്. സ്ത്രീക്ക് സ്വയം പുരുഷനെ വരിക്കാനുള്ള സ്വതന്ത്രമുണ്ടെന്നു മാത്രമല്ല, രാജാവിനോടൊപ്പം രാഷ്ട്രകാര്യങ്ങൾ ചെയ്യുവാനും തീരുമാനമെടുക്കുവാനും രാജ്ഞിമാർക്കധികാരമുണ്ട്. ഭാരതത്തിൽ മാത്രമാണ് സ്ത്രീദേവതാ സങ്കല്പങ്ങളുള്ളത്. സ്ത്രീശക്തിയുടെ രൂപമായിത്തന്നെ ആരാധിക്കപ്പെടുന്നത്. ഐശ്വര്യം, വിജയം, ധീരത, കീർത്തി ഇവയെല്ലാം സ്ത്രീകളിലുണ്ടാകാറുള്ളതാണ്. സ്ത്രീകൾക്ക് ജന്മം നൽകിയതുപോലും മഹാമായ എന്ന മാതൃ സങ്കല്പമാണ്. പ്രപഞ്ചപുരുഷ സങ്കല്പത്തിനു സമാന്തരമാണ് പ്രകൃതിദേവീ സങ്കല്പം. ഭാരതത്തെ മാതാവായും ഗുരുപത്നി, രാജപത്നി, ജ്യേഷ്ഠപത്നി എന്നിവയെക്കൊക്കെ മാതൃഭാവത്തിലും ആരാധിക്കുന്നു. ഭാരതത്തിലെ പ്രധാന രണ്ടിതഹാസങ്ങളുടെ രചനക്കും അടിസ്ഥാനകാരണം സ്ത്രീകളാണ്. മന്ദരയും, കൈകേയിയും, സീതയുമാണ് രാമായണത്തിലെ പ്രകടമായ സ്ത്രീശക്തികൾ. അവരാണ് രാമായണത്തിന് ജന്മം നൽകിയതുപോലും കൗസല്യയും, ഉർമ്മിയയും, താരയും, ശബരിയും, മണ്ഡോദരിയും ധർമ്മീക മുഖ്യങ്ങളുടെ മകുടോദാഹരണമാണ്. കൃത്തിയും ഗാന്ധാരിയും ദ്രൗപദിയുമാണ് മഹാഭാരതഗ്രന്ഥ സൃഷ്ടാക്കൾ. ഇതെല്ലാം സൂചിപ്പിക്കുന്നത് ഭാരതീയ വനിതകളുടെ മഹത്വമാണ്. അവർ ധർമ്മബോധമുള്ളവരായിരുന്നു. അവരുടെ ധർമ്മബോധത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനം നിരന്തരം സ്വീകരിക്കപ്പെടുന്ന ധർമ്മശാസ്ത്രസന്ദേശഗ്രന്ഥങ്ങളുമാണ്. അനവധി ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളിൽ സ്ത്രീധർമ്മത്തെക്കുറിച്ച് വിവരിച്ചിരിക്കുന്നത് വിഷ്ണു ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിൽ സംക്ഷിപ്തമായി നൽകിയിരിക്കുന്നു.

സമൂഹശാസ്ത്രചാര്യൻ സ്ത്രീധർമ്മത്തെക്കുറിച്ച് ഇത്രയും പറഞ്ഞതിനുശേഷം വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ ഇരുപത്തിയഞ്ചാം അദ്ധ്യായം വിവരിച്ചു.

- (1) ഇനി സ്ത്രീകളുടെ ധർമ്മം വിവരിക്കാം (2) ഭർത്താവിന് സമാനമായ ചിന്താഗതിയും കൂടുംബവും ഉണ്ടായിരിക്കണം. ഭർതൃനന്മക്കുള്ള വ്രതാനുഷ്ഠാനങ്ങളും (3) ഭർത്താവിന്റെ മാതാപിതാക്കളേയും, ഗുരുവിനേയും, ദേവതകളേയും ശുശ്രൂഷിക്കുകയും ആരാധിക്കുകയും (4) കൂടുംബ സംസ്കാരം നിലനിർത്തുകയും വേണം. (5) ആവശ്യത്തിന് മാത്രമുള്ള ധനവിനിയോഗം (ആഡം

ബരമൊഴിവാക്കിയ ജീവിതത്തിന് മാർഗദർശകമാകാൻ (6) ഗൃഹത്തിലെ എല്ലാ മൂല്യവത്തായസാധനങ്ങളും സംരക്ഷിക്കുക (7) മറ്റുള്ളവരുടെ ആധംബരത്തിനു തുല്യമായതെല്ലാം സ്വന്തമാക്കാനുള്ള ആഗ്രഹം ഒഴിവാക്കുക. (8) മംഗളകരമായ ആചാരങ്ങളനുഷ്ഠിക്കുക (9) ഭർത്താവ് ദേശവിദേശയാത്രയിലായിരിക്കുമ്പോൾ ആ കർമ്മങ്ങളുടെ ഉത്തരവാദിത്വമേറ്റെടുത്ത് പ്രവർത്തിക്കുക (10) ആവശ്യമില്ലാതെ ഒറ്റക്ക് മറ്റു ഗൃഹസന്ദർശനങ്ങളൊഴിവാക്കുക (11) വാതിലിന്റെ പടിയിൽ, ജനലിൽ, പ്രവേശന ദ്വാരത്തിൽ (ഗേറ്റിൽ) ഇരിക്കുന്നതും നിൽക്കുന്നതും ഒഴിവാക്കുക. (12) പലകർമ്മങ്ങളും മറ്റുള്ളവരോടു ചർച്ചചെയ്ത് ചെയ്യുക (ബാക്കിയുള്ളത് സ്വതന്ത്രമായും) (13) ബാല്യ, കൗമാര, യൗവന, വാർദ്ധക്യങ്ങളിൽ പിതൃ-ഭർതൃ-പുത്ര സംരക്ഷണത്തിൽ (യാഥാക്രമം) ജീവിക്കുക (14) ഭർത്താവ് മരിച്ചാൽ ബ്രഹ്മചര്യമോ സന്യാസ പദവിയോ സ്വീകരിക്കുക (15) കുടുംബ-ഭർതൃ സംരക്ഷണ ചുമതല നിർവഹിക്കുന്നതിലൂടെ പരമമായ യജ്ഞാനുഷ്ഠാനത്തേക്കാൾ മഹത്തായസ്വർഗലബ്ധിയുണ്ടാകുന്നതിനാൽ പ്രത്യേകയജ്ഞങ്ങളനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതില്ല (16) ഭർത്താവുള്ളപ്പോൾ ഭർത്താവിനോടൊപ്പം അനുഷ്ഠിക്കുക (17) ഭർതൃമരണശേഷം ബ്രഹ്മചര്യമനുഷ്ഠിക്കുന്നസ്ത്രീകൾ പിണ്ഡകർമ്മാദികളനുഷ്ഠിക്കുവാൻ മക്കളില്ലെങ്കിൽ പോലും സ്വർഗത്തിലെത്തുന്നു. (25 : 1 - 17)

സ്ത്രീധർമ്മങ്ങൾക്കൊരു ചുണ്ടുപലക

സ്കന്ദധർമ്മശാസ്ത്രം പറയുന്നു; കുടുംബത്തിൽ ഭാര്യഭർതൃബന്ധത്തിൽ തികഞ്ഞ മാധുര്യം നിലനിർത്താനായി പ്രേമവതിയായി സ്ത്രീ ജീവിക്കണമെന്ന്. സാമ്പത്തികമായി ചിലവുകൾ ചുരുക്കുവാനുള്ള ഉത്തരവാദിത്വം പത്നിയുടേതാണെന്നു മനുവചനം. ബൃഹസ്പതി സ്മൃതിയിൽ സ്ത്രീകൾ ഒരിക്കലും മദ്യപിക്കരുത്, അലഞ്ഞു തിരിഞ്ഞു നടക്കരുത്, ദിവാസ്വപ്നം കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കരുത്, പരദുഷണ സ്വഭാവം കൊണ്ടു ജീവിക്കരുതെന്നു നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. ഭർത്താവിനേയും ബന്ധുക്കളേയും കുറ്റപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് സ്ത്രീ സംസാരിക്കരുതെന്ന് വസിഷ്ഠവചനം. സ്ത്രീകളെക്കുറിച്ച് ഋഷ്യശൃംഗമഹർഷി ഇപ്രകാരം പറയുന്നു. അലഞ്ഞുലഞ്ഞ വസ്ത്രം ധരിക്കുന്നവൾ, തലമുടി പാറി പറന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവൾ, വെറുതേ ഉറക്കേച്ചിരിക്കുന്നവൾ, നിരന്തരം സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവൾ ഒരു കുലത്തിനപമാനമാണ്. എന്നാൽ നിത്യവും സ്നാനം ചെയ്ത് അടക്കത്തോടെ ജീവിക്കുന്ന സ്ത്രീയെ സരസ്വതി ദേവിയെപോലെ പുഷ്പമാലകൊണ്ടർച്ചിക്കണം. പ്രായമായ സ്ത്രീ പൊതുസമൂഹത്ത് കുളിക്കുക, ശരീരം പ്രദർശിപ്പിച്ച്

നടക്കുക, സമാജോത്സവങ്ങളിൽ അച്ചടക്കമില്ലാതെ പെരുമാറുക, ഉറക്കെച്ചിരിക്കുക, മറ്റുള്ളവരുടെ ഗൃഹങ്ങളിലേക്ക് നിരന്തരം പോകുക എന്നിവയൊഴിവാക്കണം എന്ന് യോഗീശ്വരൻ നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. ബൃഹസ്പതി സ്മൃതിയിൽ കൂട്ടിച്ചേർക്കുന്നു; പിതാവ്, ജ്യേഷ്ഠൻ, പുത്രൻ ഇവരാരെകിലുമില്ലാതെ (അവിവാഹിതയായ) സ്ത്രീ പരഗൃഹത്തിൽ വസിക്കരുത്. നന്മ നിറഞ്ഞവരില്ലാത്ത വീടുകളിൽ ആപത്കാലത്തു പോലും തീർച്ചയായും വസിക്കരുത്. മാർക്കണ്ഡേയമുനി നിർദ്ദേശിക്കുന്നു; നന്മ നിറഞ്ഞ ധർമ്മബോധത്തോടെയുള്ള കുടുംബസംരക്ഷണമാണ് പത്നീധർമ്മം. ആ ധർമ്മത്തിലൂടെ സ്ത്രീകൾ സ്വർഗത്തിലെത്തുന്നു. നന്മ നിറഞ്ഞ ഗൃഹാന്തരീക്ഷം സൃഷ്ടിക്കുക എന്നത് സ്ത്രീകൾക്ക് എല്ലാ വ്രതാനുഷ്ഠാനത്തേക്കാളും മഹത്തരമാണ്.

വിവിധ വർണത്തിലെ കുടുംബനികളുള്ള ഗൃഹം

വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ ഇരുപത്തിയാറാമദ്ധ്യായം വിവരിക്കുന്നു. ബഹുഭാര്യസമ്പ്രദായമുള്ള ഗൃഹത്തിലെ ഓരോ ഭാര്യയുടേയും ധർമ്മം.

- (1) ഒന്നിൽ കൂടുതൽ ഭാര്യമാരുണ്ടെങ്കിൽ പ്രായത്തിൽ മുതിർന്ന ഭാര്യയുമായി ധാർമ്മിക കർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കുക (2) വ്യത്യസ്തവർണത്തിൽപെടുന്ന ഭാര്യമാരാണെങ്കിൽ പ്രായത്തിൽ താഴ്ന്നവളോ ഉയർന്നവളോ ആണെങ്കിലും ഒരേവർണത്തിലുള്ള ഭാര്യയുമായി ധാർമ്മിക കർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കുക (3) ഒരേവർണത്തിലുള്ള ഭാര്യയില്ലെങ്കിൽ, ആദ്യവിവാഹഭാര്യയെ കർമ്മത്തിനുചേർക്കുക (4) എന്നാൽ ശുദ്ര ധർമ്മത്തിലുള്ളവളെ ഒഴിവാക്കുക (അതിലൂടെ ചെയ്യേണ്ടുന്ന കർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കാതിരിക്കുക). (5) ബ്രാഹ്മണൻ ശുദ്രസ്ത്രീയെ ഭാര്യയായി സ്വീകരിക്കാമെങ്കിലും അവർ ബ്രാഹ്മണകർമ്മങ്ങളിൽ പങ്കെടുക്കരുത്. ഭാര്യയുടെ ധർമ്മം മാത്രമാണവർക്കുണ്ടാകുക. (6) അവൾക്കു ജനിക്കുന്ന കുഞ്ഞുങ്ങൾ അവളുടെ ജാതിയിൽ പിറന്നവരായിരിക്കും. (7) ബ്രാഹ്മണൻ ഈ ശുദ്രവിവാഹത്തിലൂടെ ദേവപിതൃകർമ്മയോഗ്യത ഇല്ലാതാകുന്നു എന്നതും സ്മരിക്കേണ്ടതാണ്.
- (26 : 1 - 7)

ഒരേ വ്യക്തിക്ക് ഒരേ വർണത്തിലോ വ്യത്യസ്ത വർണത്തിലോ ഒന്നിലധികം ഭാര്യമാരുണ്ടാകുന്ന അവസ്ഥയിൽ, കുടുംബകലഹമൊഴിവാക്കാനുള്ള മാർഗനിർദ്ദേശമണിതെന്നു വ്യക്തമാണ്.

ഗർഭിണികൾ, നവജാതശിശുക്കൾ ഉപനയനാചാരങ്ങൾ

വിവരണങ്ങൾ തുടരുന്നു. **ഇരുപത്തിയേഴാമദ്ധ്യായത്തിൽ, ഗർഭിണി**

യും, പ്രസവാനന്തരം ശിശുവിനും അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതായ ചടങ്ങുകളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട മാർഗനിർദ്ദേശങ്ങളുമാണ് നൽകിയിരിക്കുന്നത്.

(1) മകൾ/മരുമകൾ/ഭാര്യ, ഗർഭിണിയാണെന്നറിഞ്ഞാൽ നിഷേധകർമ്മമെന്ന ചടങ്ങ് ആചരിക്കണം. (2) ശിശു ഗർഭത്തിൽ സ്ഥിരമായി ഉടനെ പുനഃസംവനവും നടത്തണം (3) 6 മുതൽ 8 വരെ മാസങ്ങളിൽ സീമനോന്നയനം നടത്തണം (4) ജനനത്തോടെ ജാതകർമ്മം നടത്തണം. (5) വാലായ്മ അഥവാ പെറ്റുപുലകഴിഞ്ഞ് എന്നുവേണമെങ്കിലും നല്ലദിനത്തിൽ നാമകരണകർമ്മമനുഷ്ഠിക്കണം (6) മംഗളം സൂചിപ്പിക്കുന്ന പേര് ബ്രാഹ്മണമാണ്. (7) ശക്തിയുടെ (ശക്തിധരൻ, വേലായുധൻ) പര്യായമായ പേര് ക്ഷത്രിയന് (8) ധനവുമായി (ധനപാലൻ, ധനലക്ഷ്മി) ബന്ധമുള്ള പേരുകൾ വൈശ്യശിശുവിനും (9) ദാസഭാവമുള്ള പേരുകൾ (ശിവദാസൻ, ദേവദാസൻ) ശൂദ്രനും നൽകണം (10) ശിശുജനിച്ച് നാലാം മാസത്തിൽ സൂര്യ ദർശനം (11) ആറാം മാസം അന്നപ്രാശനം (12) മൂന്നാം വയസ്സിൽ തലമുടിയിൽ ശിഖ വെയ്ക്കുന്നകർമ്മം നടത്തണം. (13) ഇതേകർമ്മങ്ങൾ തന്നെയാണ് പെൺകുട്ടികൾക്കും വേണ്ടത്. അവർക്ക് മന്ത്രാലാപനം വേണ്ടെന്നുമാത്രം (14) എന്നാൽ സ്ത്രീയുടെ വിവാഹം പൂർണ്ണമായും മന്ത്രത്തോടെ വേണം (15) ഗർഭകാലമുൾപ്പെടെയെണ്ണി എട്ടാം വയസ്സിൽ ബ്രാഹ്മണകുമാരന് ഉപനയനം (16) പതിനൊന്നാം വയസ്സിൽ ക്ഷത്രിയനും (17) പന്ത്രണ്ടാം വയസ്സിൽ വൈശ്യനും ഉപനയനം (18) കൃഷ്ണമുഗത്തിന്റെ തോൽ (നേരിയ കഷണം) ദർഭപുല്ല്, (19) പരുത്തി, ചണം, എന്നിവയുടെ നൂല് അഥവാ തുണി (തോർത്തു പോലുള്ളത് / ഉത്തരീയം) ചുറ്റിപിരിച്ചത് ബ്രാഹ്മണ-ക്ഷത്രിയ-വൈശ്യർക്ക് യഥാക്രമത്തിൽ യജ്ഞോപവീതമായി ഉപയോഗിക്കാവുന്നതാണ് (കൃഷ്ണമുഗത്തോലിന്റെ ഒരു ചെറിയകഷണം പരുത്തിനൂലിൽ കെട്ടിയിടുകയുമാകാം)

(20) പുലിതോലിലിരിക്കണം (21) പ്ളാശ്, ഖാദിര, ഉദുംബരി വൃക്ഷത്തിന്റെ ശാഖ (പ്ളാശ്, മുള) ദണ്ഡുമായിട്ടുണ്ടാകണം. (22) ശിരസ്/നെറ്റി/ നാസാദാരംവരെ ഉയരമുള്ളദണ്ഡായിരിക്കണം. (23) എളുപ്പത്തിൽ ലഭ്യമല്ലെങ്കിൽ ലഭിക്കുന്നത് ദണ്ഡായിസ്വീകരിക്കണം. (24) വളഞ്ഞതും പൂഴുകുത്തിയതും ദ്രവിച്ചതുമുപയോഗിക്കരുത് (25) രണ്ട് അറ്റങ്ങളും മധ്യവും മിനുസമുള്ളതായിരിക്കണം (26) ബ്രാഹ്മണകുമാരന് 16 വയസ്സിനുള്ളിൽ (27) ക്ഷത്രിയന് 22 ഉം, വൈശ്യന് 24 ഉം വയസ്സിനുള്ളിൽ

ഗായത്രീമന്ത്രപഠനത്തിനായി ഉപനയനം നടത്തിയിരിക്കണം. (27) ഇതിനേക്കാൾ മൂന്നുവയസ്സു കൂടിയാലും വ്രതാനുഷ്ഠാനത്തോടെ ഗായത്രീ മന്ത്രപഠനം ചെയ്യാവുന്നതാണ്. (28) യജ്ഞോപവീതം, മേഖലാ, ദണ്ഡം, ഇരിപ്പിടം എന്നിവ വ്രതാവസാനംവരെ കൂടെ യുണ്ടാകണം (29) കൃഷ്ണമൃഗത്തോലായിരിക്കണം മേഖലയായി യജ്ഞോപവീതത്തോടൊപ്പം ഉപയോഗിക്കേണ്ടത്. ദണ്ഡം, കമണ്ഡലു, വെള്ളം, ഇവയെല്ലാം മന്ത്രത്തോടെനിലനിർത്തണം (പ്രഭാത-സായം സന്ധ്യാവന്ദന ജപാദികൾ വേണം) (27 : 1 - 29)

നിഷേകസംസ്കാരം മുതൽ ശ്മശാന സംസ്കാരം വരെ പതിനാലു സംസ്കാരങ്ങളനുഷ്ഠിക്കണമെന്നും, അവയെല്ലാം മന്ത്രസഹിതം വേണമെന്നും, അതും ഗർഭാധാനമുൾപ്പെടെയാണു വേണ്ടതെന്നും യോഗി-ഗൗതമ-മനുസ്മൃതികളിൽ വ്യക്തമാക്കുന്നു. പുംസവനകർമ്മം രണ്ടാം മാസം വേണമെന്ന് ജാതുകർണ വിരചിത സ്മരണഗ്രന്ഥത്തിലും, ഒന്നാമത്തെ ഗർഭത്തിൽ സീമത്തോന്നയനം പുംസവനം എന്നിവ സമുചിതം ആചരിക്കണമെന്ന് പാരസ്കര സ്മൃതി ഗ്രന്ഥത്തിലും നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. ബ്രഹ്മണരുടെ പേരിനോട് ശർമ്മ എന്നും ക്ഷത്രിയന്റേതിനോട് വർമ്മ എന്നും, ഗുപ്ത എന്ന് വൈശ്യന്റേതും ദാസൻ എന്നത് ശൂദ്രന്റേതും പേരിനോട് ചേർക്കണം എന്ന് മനുനിർദ്ദേശിക്കുന്നു. ആറാം മാസത്തിൽ അന്നദാനം സാധിച്ചില്ലെങ്കിൽ 8, 9, 10, 12 ഏതെങ്കിലും മാസത്തിലാകാമെന്ന് നാരദസ്മൃതി. മൂന്നാം വയസ്സിൽ ചുഡാ കരണമാകാമെന്നു ബൃഹസ്പതി സ്മൃതി. അഞ്ചാം വയസ്സിൽ ഉപനയനം വേണമെന്ന് മനു. വ്യത്യസ്ത വർണത്തിലുള്ളവർക്ക് വ്യത്യസ്തമായ പുണുനൂൽ/യജ്ഞോപവീതം വേണമെന്ന് വസിഷ്ഠനും, ഗൗതമനും, മനുവും നിർദ്ദേശിക്കുന്നു അല്ലെങ്കിൽ എല്ലാവർക്കും പരുത്തി നൂലാകാമെന്ന് പൈഠിന സ്മൃതി നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. ഉപനയനവേളയിൽ ഒരേതരം ദണ്ഡ് ലഭ്യമായതുപയോഗിക്കാമെന്ന് മനു. ഓരോ വർണത്തിലുള്ളവർക്ക് പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം ദണ്ഡു വേണമെന്നു ശരിക്കുന്നു ശൗനകസ്മൃതി. യജ്ഞോപവീതം, ദണ്ഡം, മേഖല ഇവ മുറിയായതെ / മുറിക്കാതെ എന്നും ധരിക്കണമെന്ന് അശ്വലായന സ്മൃതി.

ബ്രഹ്മചാരിയുടെ ജീവിതചര്യ

വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ ഇരുപത്തെട്ടാമദ്ധ്യായം പൂർണ്ണമായും ഉപനയനം കഴിഞ്ഞ ബ്രഹ്മചാരികളും ജീവിതചര്യയെക്കുറിച്ചുള്ള വിവരണമാണ്.

- (1) ബ്രഹ്മചാരികളുടെ ഗുരുകുലവാസം
- (2) പ്രഭാത സായം സന്ധ്യാ വേളയിലെ ഉപവാസം
- (3) രാവിലെ കിഴക്കോട്ടു നോക്കി

എഴുന്നേറ്റു നിന്നു ഗായത്രി ജപിക്കണം. വൈകുന്നേരം പടിഞ്ഞാറോട്ടുനോക്കിയിരുന്നു ഗായത്രി ജപിക്കണം. (4) രണ്ടുനേരവും അഭിഷേകകർമ്മവും അഗ്നികർമ്മവും യജ്ഞോപവീതം ധരിച്ച ബ്രഹ്മചാരി ചെയ്തിരിക്കണം (5) ദണ്ഡുമായി ജലാശയത്തിൽ മുങ്ങിക്കുളിക്കണം. (6) ഗുരുവിൽനിന്ന് വേദ-മന്ത്രാദികളദ്ധ്യയനം ചെയ്യണം (7) ഗുരുവിന്റെ പ്രിയവും ഹിതവും ആചരിക്കണം (8) യജ്ഞോപവീതം, മേഖല, ദണ്ഡം ഇവ ധരിച്ചിരിക്കണം (9) ഗുരുകുലത്തിൽ ലഭിക്കുന്നതല്ലാതെയുള്ള ഭക്ഷ്യദ്രവ്യങ്ങൾ വർജ്ജിക്കണം (10) ഭക്ഷണസമയവും ദ്രവ്യവും ഗുരുവിന്റെ അനുവാദത്തോടെയാകണം. (11) ശ്രാദ്ധകർമ്മങ്ങൾക്കായി പാകം ചെയ്തത്, കൂടുതൽ ഉപ്പുള്ളത്, പഴയത്, തേനുള്ളത്, മാംസമടങ്ങിയത്, ഉച്ചിഷ്ടം, പ്രാണിയെ ഹിംസിച്ചുണ്ടാക്കിയത്, ലഹരിപദാർത്ഥം ഇവ വർജ്ജിക്കണം. സംഗീതം, നൃത്തം, അശ്ശീലസാഹിത്യം ഇവ ബ്രഹ്മചാരികൾ വർജ്ജിക്കണം. (28 : 1 - 11)

ഗുരുവിനോട് ബ്രഹ്മചാരിക്കുണ്ടായിരിക്കേണ്ട യേഭക്തി

ബ്രഹ്മചാരി ഗുരുകുലവാസവേളയിൽ ഗുരുവിനോടും സഹപാഠികളോടും, ഗുരുവിന്റെ കുടുംബാംഗങ്ങളോടും പെരുമാറേണ്ടതായ രീതി അറിഞ്ഞിരിക്കണം. മുതിർന്ന ബ്രഹ്മചാരികളിൽ നിന്ന് ചർച്ച ചെയ്ത് അഭ്യസിക്കാവുന്നതായതിനാൽ അവർ പറഞ്ഞു കൊടുക്കുന്ന കാര്യങ്ങൾ **ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ ഇരുപത്തെട്ടാമദ്ധ്യായത്തിലെ 12 മുതൽ 28 വരെ നിർദ്ദേശങ്ങളായി പറഞ്ഞുകൊടുത്തു.**

- (12) ബ്രഹ്മചാരികൾക്ക് കിടക്കാനുള്ളകിടക്ക/മെത്തവിവരിക്കാം
- (13) ഗുരുവിനേക്കാൾ നേരത്തെ ഉണരണം, പ്രഭാതകൃതങ്ങളനുഷ്ഠിക്കണം (14) സന്ധ്യാപാസനചെയ്ത് ഗുരുവിനെ അഭിവാദനം ചെയ്യണം (15) രണ്ടു കൈകൾ കൊണ്ട് ഗുരുവിന്റെപാദങ്ങൾ സ്പർശിച്ച് വന്ദിക്കണം (16) വലത്തേകാൽ വലതുകൈകൊണ്ടും ഇടത്തേകാൽ ഇടതു കൈകൊണ്ടും സ്പർശിച്ചുവന്ദിക്കണം. (17) സ്വന്തം നാമം ഗോത്രം പ്രവരം പറഞ്ഞ് അഭിവാദനം ചെയ്ത് ഭോ! എന്നുപറഞ്ഞതിനു ശേഷമേ വിഷയചർച്ചയിലേക്കുകടക്കാവൂ (18) നിന്നോ, ഇരുന്നോ, കിടന്നോ, ഊണു കഴിക്കുന്ന വേളയിലോ മറ്റുള്ളവരോടു സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവേളയിലോ ഗുരുവിനോട് സംസാരിക്കരുത്. സംഭാഷണം ചെയ്യുന്ന വേളയിലുള്ള മര്യാദപാലിക്കണം (19) ഇരിക്കുന്നഗുരുവിന്റെ അടുത്തു നിന്നും, നടക്കുന്ന ഗുരുവിന്റെ പുറകേ അടുത്ത് നടന്നും, നടന്നു വരുന്ന ഗുരുവിന്റെ നേരെ നിന്ന്

തുടർന്ന് ഒരേ ദിശയിലേക്ക് നടന്നും സംസാരിക്കണം (20) വരുന്ന ഗുരുവിന് അഭിമുഖമായി നിന്നും (21) ദൂരെയുള്ള ഗുരു അടുത്തത്തിയതിനുശേഷവും (22) കിടക്കുന്നവേളയിൽ നമസ്കരിച്ചതിനുശേഷവും (23) കാണുന്നരീതിയിൽ ഇരുന്നും സംസാരിക്കണം (24) ഗുരുവിനെ പേരു വിളിക്കാതെ അഭിസംബോധന ചെയ്യണം. (25) ഗുരുവിന് അഹിതമായ, പ്രവൃത്തികളും, അഹിതമാർഗത്തിലൂടെയുള്ള സഞ്ചാരവും, സംസാരവും ഒഴിവാക്കണം (26) ഗുരുവിനെ നിന്ദിക്കുന്നതും, പൂച്ഛിക്കുന്നതും ഗുരുവുമായി വാദപ്രതിവാദങ്ങളിലേർപ്പെടുന്നതുമായ സംഭവങ്ങൾ നടക്കുമ്പോൾ അവിടെ നിൽക്കരുത് (27) ഗുരുവിനു തുല്യമായ ആസനത്തിലിരിക്കരുത് (28) എന്നാൽ ഒരേ ശിലയിൽ, വാഹനത്തിൽ, രഥത്തിൽ വഞ്ചിയിൽ യാത്രചെയ്യുന്ന വേളയിലിരിക്കാം. (28: 12 - 28)

ഗുരുവിന്റെ ബന്ധുക്കളെ ആദരിക്കുന്നതിനുള്ള നിയമങ്ങൾ

ഗുരുവിന്റെ ഗുരുവിനേയും, പത്നി, മക്കൾ ഇവരെയെല്ലാം ഗുരുവിന്റെ സാന്നിധ്യത്തിലും അസാന്നിധ്യത്തിലും ആദരിക്കേണ്ടതെങ്ങിനെയെന്നെന്നുമുള്ള വിവരണം ആചാര്യൻ വിവരിച്ചു.

(29) ഗുരുവിന്റെ ഗുരുവിനേയും ഗുരുവിനെപ്പോലെ ആദരിക്കണം. (30) ഗുരുവിന്റെ സാന്നിധ്യത്തിൽ മറ്റുള്ളവരെ ഗുരുവിനെപ്പോലെ വന്ദിക്കേണ്ടതില്ല (31) ഒരേപ്രായമുള്ളവരാണെങ്കിലും മുതിർന്നവനാണെങ്കിലും ഗുരുപുത്രനെ ഗുരുവിനേപ്പോലെ വന്ദിക്കണം. (32) എന്നാൽ ഗുരുപുത്രന്റെപാദം കഴുകേണ്ടതില്ല. (33) ഗുരുപുത്രന്റെ ഉച്ഛിഷ്ടവും സ്വീകരിക്കേണ്ടതില്ല. (34) ഇപ്രകാരം വേദമോ വൈദികമായ അറിവുകളോ ഗുരുവിൽ നിന്ന് പഠിക്കണം. (35) അതിൽ നിന്നും വേദാംഗങ്ങളുമഭ്യസിക്കണം (36) ഇപ്രകാരം ഏതെല്ലാം അറിവുകൾ അഭ്യസിക്കുവാൻ സാധിക്കുമോ അതെല്ലാം സന്താനമുള്ള ശൂദ്രനിൽ നിന്നാണെങ്കിലും (ഈ ബ്രഹ്മചര്യകാലത്ത്) സ്വീകരിക്കണം (ശൂദ്രനെ ഗുരുവായും സ്വീകരിക്കാമെന്നർത്ഥം). (28 : 29 - 36)

ബ്രഹ്മചാരിയുടെ പഠനവും ഭാവിജീവിതവും

ബ്രഹ്മചാരിക്ക് ഗുരുകുലത്തിൽ വസിക്കുമ്പോഴും അതിനുശേഷവും ജീവിതത്തിലുണ്ടായിരിക്കേണ്ടതായ വീക്ഷണങ്ങളെക്കുറിച്ചാണിവിടെ വിവരിക്കുന്നത്. അത്രിസ്മൃതിയിൽ രാവിലേയും സായം കാലത്തും ചെയ്യേണ്ടുന്ന ഗായത്രി ജപ മഹത്വം വിവരിക്കുന്നു. ഗുരുവിന്റെ ആജ്ഞാനുസാരമായിരിക്കണം ഭക്ഷണം കഴിക്കുന്നത്. ഗുരുവില്ലെങ്കിൽ

ഗുരുപത്നി, ഗുരുപുത്രൻ, മറ്റു ബ്രഹ്മചാരികളുടെ നിർദ്ദേശപ്രകാരവും മെന്ന് ഗൗതമസ്മൃതി. വെറ്റിലമുറുക്ക്, അഭ്യന്തരം, പിത്തള പാത്രം ഇവ ബ്രഹ്മചാരികളോഴിവാക്കണമെന്ന് പ്രചേതസ്മൃതി. രാവിലേയും വൈകുന്നേരവും രണ്ടു നേരം ഭക്ഷണമേ ബ്രഹ്മചാരികളുള്ളവെന്ന് ഗൗതമസ്മൃതി. വിഷ്ണുസ്മൃതിയിലെ നിർദ്ദേശങ്ങളിപ്രകാരമാകുന്നു.

(37) അമ്മയുടെ ഗർഭത്തിൽനിന്നും പുറത്തുവന്നപ്പോൾ ആദ്യ ജന്മം കഴിഞ്ഞു. (38) യജ്ഞോപവീതധാരണത്തോടെ രണ്ടാം ജന്മവും ആകുന്നു, രണ്ടാം ജന്മത്തിൽ മാതാവ് ഗായത്രീമന്ത്രവും പിതാവ്, ആ മന്ത്രമുപദേശിക്കുന്ന ആചാര്യനുമാണ് (39) അതു കൊണ്ടാണ് യജ്ഞോപവീതധാരികളെ ദിജന്മാരെന്ന് പറയുന്ന ത്. (40) ഉപനയനം കഴിയുന്നതുവരെ ബ്രഹ്മണ-ക്ഷത്രിയ-വൈശ്യരെല്ലാവരും ശൂദ്രരെപോലെതന്നെ. (41) ബ്രഹ്മചാരി ശിരോ മുണ്ഡനമോ ശിഖധരിക്കുകയോ വേണം (42) വേദം പഠിച്ചതിനുശേഷം ഗുരുവിന്റെ ആജ്ഞാനുസാരം അനുഗ്രഹം സ്വീകരിച്ച് ജീവിക്കണം (43) അഥവാ ഗുരുകുലത്തിൽ തന്നെ ശേഷകാലവും ചിലവഴിക്കണം (44) ഗുരുകുലത്തിൽ ഗുരുപുത്രനെപോലെ ജീവിക്കണം (45) ഗുരുപത്നിയോടും ആരാധ്യരോടും മര്യാദയോടെ പെരുമാറണം (46) അതുമല്ലെങ്കിൽ നിരന്തരം ബ്രഹ്മചാരിയായി നൈഷ്ഠികബ്രഹ്മചാരിയായി യാഗയജ്ഞങ്ങൾ ചെയ്തും ചെയ്യിച്ചും ജീവിക്കാം. (28 : 37 - 46)

ബ്രഹ്മചാരിവ്രതലംഘനവും പ്രായശ്ചിത്തവും

ബ്രഹ്മചര്യവ്രതം നല്ലരീതിയിലാചരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മചാരി ഗുരുവിൽ നിന്ന് വേദവും ജീവിതവും പഠിച്ചതിനുശേഷം എന്തെല്ലാമാണ് ചെയ്യേണ്ടതെന്നിവിടെ വിവരിക്കുന്നു.

(47) ഇപ്രകാരം ജീവിക്കുന്ന ബ്രഹ്മചാരിക്ക് പുനർജനനമില്ലാത്ത ഉത്തമസ്ഥാനം ഈ ലോകത്തിലും പരലോകത്തിലും ലഭിക്കുന്നു. (48) ബ്രഹ്മചര്യത്തിനു ശേഷം ധർമ്മശാസ്ത്രമനുവദിക്കുന്ന വിധത്തിൽ ബ്രഹ്മചര്യത്തിൽ തുടരുകയോ ഗൃഹസ്ഥം, വാനപ്രസ്ഥം, സന്യാസം എന്നിവയിലൂടെ ചരിക്കുകയോ ചെയ്യാം. (49) ഇക്കാലയളവിൽ രേതസ്ഖലനമുണ്ടായാൽ മൂന്നുനേരം കുളിച്ച് ശുദ്ധിയായി വ്രതമനുഷ്ഠിക്കണം. (50) ഇക്കാലയളവിൽ ലൈംഗികബന്ധത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടാലും മൂന്നു ദിവസം ഒറ്റക്ക് വ്രതമിരുന്നു, ലഭ്യമാകുന്നകായ്കനികൾ മാത്രം കഴിച്ച് സ്വയം പശ്ചാത്താപത്തോടെ ശുദ്ധീകരിക്കണം. (51) ഇക്കാലയളവിൽ സ്വപ്നസ്ഖലനമുണ്ടായാലും കുളിച്ചു, സൂര്യപൂജ നടത്തി, പ്രായശ്ചിത്ത

മന്ത്രവരി മൂന്നുപ്രാവശ്യം ജപിക്കണം. (52) ബ്രഹ്മചാരിയായിരിക്കുമ്പോൾ അനുശാസിക്കേണ്ടതായ അനുഷ്ഠാനങ്ങൾക്ക് മുടക്കം വന്നാൽ പ്രായശ്ചിത്തമായി ഏഴുദിവസം വ്രതമനുഷ്ഠിച്ച്, വീണ്ടും കർമ്മങ്ങളാരംഭിക്കണം. (53) പ്രഭാതത്തിൽ വൈകി ഉണരുകയും ചിട്ടകൾക്ക് കോട്ടംതട്ടുകയും ചെയ്താൽ ഒരുദിവസം ഉപവാസമിരുന്നു ഗായത്രീമന്ത്രം ജപിച്ച് പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യണം. (28 : 47 - 53)

ഗുരു, ആചാര്യ, ഉപാദ്ധ്യായ, ഋതിജ വൃത്യാസം

എല്ലാവരും ഗുരുക്കന്മാരാകാൻ യോഗ്യതയുള്ളവരല്ല. ധർമ്മീകതയുടെ ചൈതന്യമുള്ളവർക്കേ അതിന്നർഹതയുള്ളൂ. യജ്ഞോപവീതധാരികളായവരെല്ലാം പാഠങ്ങൾ പഠിക്കേണ്ടത് ഏതുതരത്തിലുള്ള ഗുരുവിൽ നിന്നാണെന്ന് വിവരിക്കുന്നു, ഇരുപത്തിയൊമ്പതാമദ്ധ്യായത്തിൽ

- (1) ഉപനയനം ചെയ്തതിനുശേഷം വ്രതശുദ്ധിയോടെ വേദം പഠിപ്പിക്കുന്ന ഗുരുവിനെ ആചാര്യനെന്നുപറയുന്നു (2) ദക്ഷിണസ്വീകരിച്ച് പഠിപ്പിക്കുന്ന വൃക്തിയെ ഉപാദ്ധ്യായനെന്നുപറയാം. (3) യജ്ഞകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുകയും പഠിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവൃക്തി ഋതിജൻ (4) ഈ ഋതിജനിൽ നിന്ന് പരീക്ഷിക്കാതെ കാര്യങ്ങൾ പഠിക്കരുത് (5) അദ്ദേഹം പഠിപ്പിക്കുകയുമരുത് (6) ഉപനയനം നടത്തിക്കുകയുമരുത്. (7) അധർമ്മീകരീതിയിൽ ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിക്കുകയോ ചോദ്യങ്ങൾക്കുത്തരം പറയുകയോ ചെയ്താൽ അത്യധികം വിദ്വേഷമുണ്ടാകുന്നതിനാൽ അത്തരം പെരുമാറ്റമുണ്ടാകരുത്. (8) ജലത്തിന്റെ അസാന്നിദ്ധ്യത്തിൽ ഊഷരഭൂമിയിൽ വിത്തുമുളക്കാത്തതുപോലെ, എവിടെയാണോ അധർമ്മവും, അർഥവും, ഗുരുശുശ്രൂഷയുമില്ലാത്തത് അവിടെ വിദ്യയുണ്ടാകില്ലെന്നുപറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. (9) മേൽവിവരിച്ച ധർമ്മാനുശാസനത്തിലൂടെ ജീവിക്കാത്തവന് ലഭിച്ചവിദ്യ അത് നൽകിയ ഗുരുവിന്റെയടുത്തുവന്ന് എന്നെ തിരിച്ചെടുത്തുസ്വീകരിക്കണമെന്നഭ്യർത്ഥിക്കുമത്രെ. (10) എവിടെയാണോ വൃത്തിയുള്ളത്, അഹങ്കാരമില്ലാത്തത്, വിനയമുള്ളത്, ബ്രഹ്മചര്യവ്രതാനുഷ്ഠാനമുള്ളത്, ദുഷണമില്ലാത്തത് അവിടെ ഞാൻ വസിച്ചുകൊള്ളട്ടെയെന്ന് ഗുരുവിനോട് വിദ്യാദേവത അഭ്യർത്ഥിക്കുമത്രെ. (29 : 1 - 10)

വേദാഭ്യാസന നിർദ്ദേശങ്ങൾ

വേദപഠനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട സമഗ്ര ആചാരാനുഷ്ഠാനങ്ങളാണ

ആചാര്യൻ ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിന്റെ മുപ്പതാം അദ്ധ്യായം ഉദ്ധരിച്ചു കൊണ്ട് വിവരിച്ചത്.

(1) ശ്രാവണമാസത്തിൽ വേദപഠനമാരംഭിക്കുകയും (ആരംഭത്തിന്റെ) പര്യവസാനം കുറിക്കുകയും വേണം (2) ആ പഠനത്തിന്റെ ഉത്സർജ്ജനം കർമ്മം നടത്തണം (3) ഉത്സർജ്ജനത്തിനും ഉപാകർമ്മത്തിനും മദ്ധ്യേ വേദാംഗാധ്യായനം നടത്തണം (4) രാപ്പകൽ ഇരുന്ന് വേദമദ്യസിക്കരുത്. അതുപോലെ ചതുർദശി, അഷ്ടമി ദിനങ്ങളിലും വേദാഭ്യാസനം പാടില്ല. (5) പുലവാലായ്മ ഉള്ളപ്പോഴും വേദാഭ്യാസനം പാടില്ല (6) അതിശക്തമായ ഇടിയുംമിന്നലുമുണ്ടാകുന്ന അവസരങ്ങളിലും (7) ശക്തമായകൊടുങ്കാറ്റുള്ളപ്പോഴും വേദാധ്യയനം പാടില്ല. (8) അകാലത്തിൽ ശക്തമായമഴയുള്ളപ്പോഴും മിന്നലുള്ളപ്പോഴും (9) ഭൂകമ്പം, ഉൽക്കാ പതനം, പേമാരിയിലും വേദപഠനമില്ല. (10) ഗ്രാമത്തിൽ ശവ സംസ്കാരം നടക്കുമ്പോഴും (11) യുദ്ധവേളയിലും (12) കുതിര, കുറുക്കൻ, കഴുത, വീകൃത ശബ്ദമുണ്ടാക്കുന്നവേളയിലും (13) ബാണം, ചെണ്ട, പെരുമ്പറ മുഴക്കുമ്പോഴും (14) വൃത്തികെട്ടവർ അശ്രദ്ധയോടെ അടുത്തു നിൽക്കുമ്പോഴും (15) ദേവതകളുടെ ഘോഷയാത്ര-ശ്മശാനയാത്ര-നാൽക്കാലീമരണം-രഥത്തിലുള്ള-യാത്രവേളയിലും വേദപഠനം പാടില്ല. (30 : 1 - 15)

ശൗനകശിക്ഷാഗ്രന്ഥവും, ബൗധായന-മാനവ-ഹാരിത-ഗൗതമ ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളും വേദപഠന നിയമങ്ങളും സവിസ്തരം ഉപദേശിക്കുന്നുണ്ട്.

വേദപഠനം പാടില്ലാത്ത ദിനങ്ങൾ

(16) ജലത്തിൽനിന്നുകൊണ്ടും (17) പാദങ്ങളില്ലാത്ത പീഠത്തിലിരുന്നും (18) ആന-കുതിര ഓടിക്കുന്നവാഹനത്തിലും വഞ്ചിയിലുമിരുന്നുകൊണ്ടും (19) ചരദ്വിച്ചദിവസവും (20) അതിസാരം തുടങ്ങിയ രോഗമുള്ളപ്പോഴും (21) അജീർണമുള്ളപ്പോഴും വേദപഠനം ചെയ്യരുത്. (22) കാക്ക-മുങ്ങ-കോഴി-എലി-തവള ഇവ വീട്ടിനകത്തു കയറിയാൽ രണ്ടു ദിനം ആ വീട്ടിലിരുന്നു വേദം പഠിക്കരുത്. (23) രാജാവിന്, രാജഗുരുവിന്, കുലഗുരുവിന്, കുലപുരോഹിതന് ദുഃഖമുള്ള വേളയിലും വേദാഭ്യാസനം അരുത്. (24) ഉപാകർമ്മദിവസം (25) ഉത്സർജ്ജനദിവസം (26) വനത്തിലിരുന്നും വേദമദ്യസിക്കരുത്. (27) അർധരാത്രിക്കുശേഷം (28) ഇന്നു വേദമദ്യസിക്കരുതെന്നു പറഞ്ഞാലും (29) പഠിക്കരുതെന്നു നിർദ്ദേശിച്ചറിനെ എതിർത്തും പഠിക്കരുത് (30) ആ ദിവസം പഠിച്ചാൽ ഗുരുശിഷ്യന്മാരുടെ ആയുസ്സുകുറയുമത്രെ (31) അതുകൊണ്ട് പഠി

ക്കാവുന്ന ദിവസങ്ങളിൽ മാത്രം നന്മ നിറഞ്ഞ ഗുരു നന്മനിറഞ്ഞ ശിഷ്യൻ വേദമഭ്യസിപ്പിക്കണം (32) ബ്രഹ്മമുഹൂർത്തത്തിലുണർന്ന് (കുളിച്ച്) ഗുരുവിന്റെ പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ച് വേദപഠനം ചെയ്യണം (33) പ്രണവ മന്ത്രത്തോടെ പഠനം നടത്തണം. (30 : 16 - 33)

ബ്രഹ്മചര്യകാലത്തിലെ അനുഷ്ഠാനങ്ങൾ

ബ്രഹ്മചര്യശ്രമത്തിൽ ഗുരുകുലത്തിൽ ജീവിച്ചുകൊണ്ട് തന്നെ അനവധി കർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതുണ്ട്. ഇത് വേദവേദാംഗപഠനത്തോടൊപ്പം പഠിച്ചനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതായ കർമ്മങ്ങളാണ്. അവയെങ്ങിനെയനുഷ്ഠിക്കണമെന്നല്ല നിർദ്ദേശിക്കുന്നത് എന്തെല്ലാമാണ് ബ്രഹ്മചാരികളനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതെന്നുമാത്രമാണ് ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളിലെ പഠനവിഷയം.

(34) ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങളാൽ നെയ്യുപയോഗിച്ചും പിതൃത്യുപ്തിക്കായി യജ്ഞം നടത്തണം. (35) യജുർവേദമന്ത്രങ്ങൾ ചൊല്ലി തേനുപയോഗിച്ചും പിതൃത്യുപ്തി വരുത്തണം. (36) സാമവേദമന്ത്രങ്ങളാൽ പാലുപയോഗിച്ചും പിതൃത്യുപ്തി വരുത്തണം. (37) അഥർവമന്ത്രങ്ങൾ ചൊല്ലി മാംസം സമർപ്പിച്ചും (38) പുരാണ-ഇതിഹാസ-വേദാംഗ-ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങൾ ചൊല്ലി അന്നംകൊണ്ടും പിതൃത്യുപ്തി വരുത്തണം. (39) മറ്റെല്ലാവിദ്യയും ഈ ലോകത്തിൽ ജീവിക്കാൻ ഉതകുന്നതും പരലോകത്തിൽ അവ ഫലപ്രദമല്ലാത്തതുമാണ്. (40) എന്നാൽ വേദാഭ്യസനം ഈ ലോകത്തിലും പരലോകത്തിലും ഫലപ്രദമാണ്. (41) യോഗ്യതയില്ലാത്തവരിൽ നിന്നും, അപേക്ഷിക്കാതെ കൊടുക്കുന്നവരിൽ നിന്നും വിദ്യ സ്വീകരിക്കരുത്. (42) അപേക്ഷിച്ചും വിദ്യ നൽകാത്ത ഗുരുവിന് ബ്രഹ്മസ്തേയമെന്ന നരകമനുഭവിക്കേണ്ടി വരും. (43) വേദത്തിന് ലൗകികം, വൈദികം, ആധ്യാത്മികം എന്നിങ്ങനെ മൂന്നുതരത്തിലുള്ള അർത്ഥജ്ഞാനങ്ങളുണ്ട്. ഒരിക്കലും ഇവയിലർത്ഥശങ്കയുണ്ടാകരുത്. (44) ജന്മം നൽകിയവർ, ഗായത്രി ഉപദേശിച്ചവൻ, ജഗദഗീശ്വരൻ ഇവരാണ് മൂന്ന് പിതാക്കൾ. ഇതിൽ ബ്രഹ്മപിതാമഹൻ ഏറ്റവും ശ്രേഷ്ഠനാണ്, ശാശ്വതനാണ്. (45) മാതാപിതാക്കളിലൂടെലഭിച്ച ജന്മം അനിത്യമാണ്. ബ്രഹ്മപിതാമഹൻ നൽകുന്ന ജന്മമാണ് ശാശ്വതമായത്. (30 : 34 - 45)

ആചാര്യ മഹത്വം

ഭാരതത്തിൽ ആചാര്യന്റെ സ്ഥാനം മാതാപിതാക്കൾക്കൊപ്പമാണ്. ഭൂമിയിലേക്കു വരാൻ അവസരം നൽകിയതവരാണ്. അതേപോലെ ലോക

ത്തെക്കുറിച്ചാദ്യം പഠിപ്പിക്കുന്നതാചാര്യന്മാരാണ്. അതിനാൽ ഉപനയനം കഴിഞ്ഞ് ജീവിതാരംഭം വരെ ബ്രഹ്മചാരി ആചാര്യന്റെ വസതിയിൽ കഴിയുന്നു. അവിടെ നിന്നും ലഭിക്കുന്ന ജീവിത വീക്ഷണമാണ് മുന്നോട്ടുള്ള പ്രയാണത്തിനനുഗ്രഹമാകുന്നത് അതിനാൽ ഗുരുമഹത്വം വിവരിക്കുന്നു.

(46) വേദവും ഗായത്രിയും പഠിപ്പിച്ച ആചാര്യൻ ജന്മം നൽകിയ പിതാവിനുമുപരിയാണത്രെ. അമരമായ ഈ ഗായത്രി പഠനത്തിന് ജന്മം നൽകിയ ഗുരുവിനെവന്ദിക്കണം. (47) വേദം കേട്ടു പഠിച്ചുകർണത്തിന് ദുഃഖത്തെ അമൃതമാക്കാൻ നിയോഗിക്കണം. മാതാവും പിതാവും ഗുരുവും ബ്രഹ്മപിതാമഹനുമായ വേദവും വേദം പഠിപ്പിച്ച ഗുരുവും എന്നുമെന്നും നിന്ദിക്കപ്പെടാതെ വന്ദിക്കപ്പെടട്ടെ. (30 : 46. 47)

അതിഗുരുക്കന്മാരുടെ മഹത്വം

യാഗശാലയിലെ അഗ്നിയും, ജീവിതവും, ജന്മം നൽകി വളർത്തി വലുതാക്കുന്ന മാതാപിതാക്കളും ആചാര്യന്മാരുമെല്ലാം ബ്രഹ്മചാരിയുടെ വീക്ഷണത്തിൽ എപ്രകാരമായിരിക്കണമെന്ന് മൂപ്പത്തി ഒന്നാം അദ്ധ്യായം വിവരിച്ചുകൊണ്ട് ആചാര്യൻ ഉപദേശിച്ചു.

(1) ജീവിതത്തിൽ മൂന്നുവ്യക്തികൾ അതിഗുരുക്കന്മാരാണ് (2) അമ്മ, അച്ഛൻ, ആചാര്യൻ, (3) അവരെ ജീവിതാന്ത്യം വരെ പരിചരിക്കണം. (4) അവരെത്തുപറയുന്നുവോ അതു ചെയ്യണം (5) അവർക്ക് പ്രിയമായതും ഹിതമായതും ആചരിക്കണം (6) അവരറിയാതെ (അവരുമായി ബന്ധപ്പെട്ട) കാര്യങ്ങൾ ചെയ്യരുത്. (7) എപ്രകാരമാണോ മൂന്നുവേദങ്ങളുള്ളത്, എപ്രകാരമാണോ ത്രിമൂർത്തികളുള്ളത്, എപ്രകാരമാണോ മൂന്നുലോകങ്ങളുള്ളത്, എപ്രകാരമാണോ യാഗശാലയിൽ മൂന്നഗ്നിയുള്ളത്. (8) ആ മൂന്നഗ്നിയിൽ ഗാർഹപത്യാഗ്നി പിതാവും, ദക്ഷിണാഗ്നി മാതാവും ആഹവനീയാഗ്നി ഗുരുവുമാകുന്നു. (9) മൂന്നു ധർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കണം. ജീവിതത്തിലെ എല്ലാ നന്മകളും ധർമ്മാധിഷ്ഠിതമാണ്. അല്ലാത്ത ജീവിതം നിഷ്ഫലമാണ്. (10) മാതൃഭക്തിയും പിതൃഭക്തിയും ഈ ലോകത്തിൽ ആദരിക്കപ്പെടുമ്പോൾ ഗുരുശുശ്രൂഷ ബ്രഹ്മലോകം വരെ എത്തിക്കുന്നു. (31 : 1 - 10)

അദ്ധ്യാപനം ഗ്രാമങ്ങളിലേക്ക്

നളന്ദ സർവകലാശാലയിലെ പഠനം നിരന്തരം നടക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. പഠിക്കുന്ന പാഠങ്ങൾ ജീവിതത്തിൽ പകർത്തിക്കൊണ്ടുപോകുന്നു

അനുഭവം സർവ്വത്ര ദൃശ്യമാണ്. ആചാര്യന്മാർ വന്നു പഠിപ്പിക്കുന്നത് തുടർന്നുപോകുന്നുണ്ടെങ്കിലും പല പല വിദ്യാർത്ഥികളും ധർമ്മ ശാസ്ത്രം സ്വയം വായിച്ചു മനസ്സിലാക്കുവാൻ സാധിക്കുന്ന നിലവാരത്തിലേക്കുയരുന്നുണ്ടായിരുന്നു. പഠനത്തിന്റെ പ്രായോഗിക പരിശീലനത്തിനു കൂടിയുള്ള ആരംഭം കുറിക്കണമെന്നു നിർദ്ദേശം വന്നു. ഉയർന്ന നിലവാരത്തിലുള്ള ജീവിതം നയിക്കാൻ സാമ്പത്തിക ബുദ്ധിമുട്ടുള്ള കുടുംബങ്ങളിലെ അംഗങ്ങൾക്കായി ധാർമ്മിക മൂല്യങ്ങൾ പഠിപ്പിക്കുക എന്നത് പതിവുള്ള വാർഷിക പരിപാടിയായിരുന്നു. അതിനായി വിദ്യാർത്ഥികൾ അകലെയുള്ള ഗ്രാമങ്ങളിൽ പോയി ക്ഷേത്ര പരിസരങ്ങളിൽ വിഷയവിവരണം നൽകുക എന്ന പതിവ് ആരംഭിക്കാനുള്ള നിർദ്ദേശം വന്നു. വിദ്യാർത്ഥികളും ആചാര്യന്മാരും ഏറെ അകലെയല്ലാത്ത ഗ്രാമത്തിൽ പോകുന്നു. ആ ഗ്രാമത്തിലേക്കുള്ള ഞങ്ങളുടെ വരവ് നേരത്തേ അറിയിച്ചിരുന്നതിനാൽ ധാരാളം ബാലന്മാരും മാതാപിതാക്കളും അവിടത്തെ അശ്വത്ഥമരച്ചുവട്ടിൽ സന്നിഹിതരായിരുന്നു.

എല്ലാവർഷവും പതിവുള്ളതാണ് അദ്ധ്യാപനം. സാധാരണക്കാരുടെ ജീവിതത്തിൽ പകർത്തേണ്ടതായ ധാർമ്മികമൂല്യങ്ങളായിരുന്നു വിഷയം. വളർന്നു വരുന്ന തലമുറയും അവരുടെ മാതാപിതാക്കളും സന്നിഹിതരായിരുന്നതിനാൽ മക്കൾക്കാവശ്യമായ ജീവിതമൂല്യങ്ങൾ അദ്ധ്യാപകർ നേരിട്ട് ഉപദേശിച്ചുകൊടുക്കുന്നു. കൂടാതെ ആ ഉപദേശങ്ങൾ ശ്രവിച്ച മാതാപിതാക്കളിൽ നിന്ന് ഗൃഹാന്തരീക്ഷത്തിൽ തിരിച്ചെത്തുമ്പോൾ അവരുടെ മക്കൾക്ക് വീണ്ടും അതെല്ലാം കേട്ടു പഠിക്കുവാൻ സാധിക്കുമെന്നതിനാലാണ് ഈ സകുടുംബപഠനം നടക്കുന്നത്. അവരുടെ മുന്നിൽ പ്രണമിച്ച് വേദപ്രാർത്ഥന ചൊല്ലി സാമാന്യ ജനതക്കുള്ള ജീവിതമൂല്യങ്ങളടങ്ങുന്ന വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ മൂപത്തിരണ്ടാമധ്യായം ലളിതമായി വിവരിച്ചുകൊടുത്തു.

സാമാന്യ ജീവിതസന്ദേശങ്ങൾ

- (1) രാജാവ്, വേദപണ്ഡിതൻ, യാജ്ഞികൻ, ധർമ്മം പഠിപ്പിക്കുന്ന ഉപാധ്യായ, പിതാവും അവരുടെതലമുറകളും, മാതാവും അവരുടെ തലമുറകളും, അമ്മാവൻ, ഭാര്യ/ഭർതൃ മാതാപിതാക്കൾ, ജ്യേഷ്ഠ ഭ്രാതാവ് എന്നീ ബന്ധുക്കളും ആചാര്യതുല്യരാണ് (2) ധർമ്മപത്നിക്കും ഇപ്രകാരം തന്നെയായിരിക്കണം നിയമം. (3) മാതാപിതാക്കളുടെ സഹോദരീസഹോദരന്മാരും ആരാധ്യരാണ്. (4) ഭാര്യ/ഭർതൃ മാതാപിതാക്കളേയും, അമ്മാവനേയും, വേദപണ്ഡിതരേയും, അവർ പ്രായത്തിൽ ചെറുപ്പമാണെങ്കിലും എഴു

നേറ്റുനിന്ന് അഭിവാദനം ചെയ്യണം (5) താഴ്ന്നവർണത്തിലുള്ള
 ഗുരുവിനേയും അതേപോലെ അഭിവാദനം ചെയ്യണം പാദം
 സ്പർശിക്കേണ്ടതില്ല. (6) ഗുരുപത്നിയുടെ ശരീര-നേത്ര-കേശ
 -പാദങ്ങൾ സ്പർശിക്കുകയോ പാദം കഴുകുകയോ വേണ്ട. (7)
 അന്യരുടെ ഭാര്യയെ, സഹോദരീ, പുത്രീ, മാതാവേ എന്നിവയി
 ലേതെങ്കിലും പദമുപയോഗിച്ച് അഭിസംബോധന ചെയ്യണം (8)
 ഗുരുവിനെ നീ എന്നു പറയരുത് (9) ഈ നിയമം തെറ്റിച്ചാൽ ഒരു
 ദിവസം ഭക്ഷണം കഴിക്കാതെ ഗുരുവിനോട് മാപ്പപേക്ഷിച്ച് പ്രസാ
 ദിപ്പിച്ചതിനുശേഷമേ രാത്രിഭക്ഷണം കഴിക്കാവൂ (10) ഗുരുവുമായി
 ഒരുക്കലും തർക്കിക്കരുത് (11) ഗുരുവിനെ ഒരിക്കലും കുറ്റം പറ
 യരുത്. (12) ഗുരുവിന് എതിരായിട്ടൊന്നും പ്രവർത്തിക്കരുത്. (13)
 ഇരുപതു വയസ്സു കഴിഞ്ഞ ശിഷ്യൻ ഗുരുപത്നി യുവതിയാണെ
 കിൽ അവരെ പാദസ്പർശനം കൊണ്ടോ മറ്റ് അഭിവാദനങ്ങൾ
 കൊണ്ടോ, (അതിന്റെ ഗുണദോഷങ്ങളറിയാതെ) ആദരിക്കേണ്ട
 തില്ല. (14) യുവതീയുവാക്കൾക്ക് കാമാവസ്ഥയുണ്ടാകുന്ന ഒരു
 തരത്തിലുള്ള അഭിവാദനങ്ങളും യുവാവായ ശിഷ്യനും യുവതി
 യായ ഗുരുപത്നിയും തമ്മിലുണ്ടാകാതിരിക്കാൻ, സാധാരണ
 രീതിയിലുള്ള അഭിവാദനം മതിയാകും. (15) മേൽ വിവരിച്ച അവ
 സ്ഥയിൽ ഭൂമി സ്പർശിച്ച് ഗുരുപത്നിയെ ധർമ്മാനുസാരം അഭി
 വാദ്യം ചെയ്താൽ മതിയാകും.

(16) സമ്പത്ത്, ബന്ധുബലം, വയസ്, കർമ്മം, വിദ്യാ ഇവയാണ്
 മാനുത നേടിത്തരുന്നത് എന്ന അറിവുണ്ടാകണം. (17) പത്തുവ
 യസ്സു കഴിഞ്ഞ ബ്രാഹ്മണ കുമാരനും (വേദം പഠിച്ചതിനുശേഷം
 എന്നർത്ഥം) നൂറു വയസ്സുള്ള ക്ഷത്രിയനും, പിതാവും പുത്രനും
 മെല്ലാവരും അറിയണം വേദപണ്ഡിതർ പിതാവിനുതുല്യരാണെ
 ന്. (18) ബ്രാഹ്മണർക്ക് ജ്ഞാനമാണ് പ്രധാനം ക്ഷത്രിയർക്ക്
 മഹത്വം വീര്യത കൊണ്ടും വൈശ്യർക്കുണ്ടാകുന്ന പ്രസിദ്ധി
 ധനധാന്യസമ്പത്തുകൊണ്ടും ജന്മം കൊണ്ടു തന്നെ ശൂദ്രർ
 ശ്രേഷ്ഠരുമാകുന്നു (ഇവരാണ് സമൂഹത്തിന്റെ ആണിക്കല്ലായി
 വിരാജിക്കുന്നത്) (32 : 1 - 18)

വളരെ ലളിതമായ ഭാഷയിൽ ഉദാഹരണസഹിതം ഗ്രാമീണർക്കു വിവ
 രിച്ചുകൊടുത്ത സന്ദേശങ്ങൾ കൂടെയുണ്ടായിരുന്ന എല്ലാ വിദ്യാർത്ഥി
 കൾക്കും വളരെയെളുപ്പത്തിൽ മനസ്സിലായി. അവരുടെ മുഖത്ത്
 സ്നേഹത്തിന്റേയും ആദരവിന്റേയും വികാരങ്ങളുമുണ്ടായിരുന്നു.

ഭാഗം 4 : പ്രായശ്ചിത്ത കാൻഡം

ആശ്രമാന്തരീക്ഷത്തിലേക്കുള്ള യാത്രയും പഠനവും

വളരെ ശ്രേഷ്ഠമായ സന്യാസിമാർ വസിക്കുന്ന ആശ്രമത്തിലേക്കാണ് ഞങ്ങൾ പോയത്. ആശ്രമത്തിൽ സനാതന ധർമ്മ വിശ്വാസികളും ബുദ്ധ ജൈന ധർമ്മ വിശ്വാസികളായ സന്യാസിമാരുമുണ്ടായിരുന്നു. വാർഷിക സന്ദർശനം പതിവുള്ളതിനാൽ അവിടെ ഞങ്ങൾക്കാവശ്യമായ ഭക്ഷണ ക്രമീകരണമുണ്ടായിരുന്നു. തത്യാശാസ്ത്രങ്ങളുടേയും ആരമീയതയുടേയും ജീവിതമൂല്യങ്ങൾ സ്വയം പകർത്തിയവരായിരുന്നു. ആചാര്യന്മാരിലൊരാൾ ഞങ്ങൾക്ക് ഉപദേശങ്ങൾ നൽകി ആ ഉപദേശങ്ങൾ വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ 33, 34, 35 അദ്ധ്യായങ്ങളായിരുന്നു. സ്വയം വായിച്ചു പഠിക്കാൻ ബുദ്ധിമുട്ടില്ലാത്ത വിഷയങ്ങളായിരുന്നതിനാൽ ഏകദേശം പരിചിതമായ ജ്ഞാനമായിരുന്നു വിവരിച്ചുതന്നത്.

മനുഷ്യനിലെ കാമക്രോധവിവരണം

അവിടത്തെ സന്യാസിമാരിലൊരാൾ ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ മൂപ്പത്തി മൂന്നാമദ്ധ്യായം വിവരിച്ചു.

- (1) മനുഷ്യന്റെ മൂന്നുപ്രധാന ശത്രുക്കളാണ് കാമം-ക്രോധം-ലോഭം എന്നുപറയുന്നത്. (2) വിവാഹശേഷം ജീവിതചര്യയിൽ ഇവയുടെയെല്ലാം സ്വാധീനം ഏറെയുണ്ടാകുന്നു അഥവാ കൂടിവരുന്നു. (3) ഇവയുടെ ആക്രമത്താലാണ്, മനുഷ്യൻ. അതിപാതകവും, മഹാപാതകവും, ഉപപാതകവും ചെയ്യുന്നത് (4) ജാതി ഭ്രംശം, സങ്കരീകരണം, അപാത്രീകരണങ്ങളിലെല്ലാം കാമക്രോധലോഭങ്ങളുടെ സ്വാധീനമുണ്ട്. (5) മലിനമല്ലാത്തവയെയെല്ലാം ഈ മൂന്നും മലിനമാക്കുന്നു. (6) മൂന്നുവിധത്തിലുള്ള ദ്വാരങ്ങളാണ് നരകത്തിനുള്ളത്. സർവനാശകാരിയായ കാമവും ക്രോധവും, അതുപോലെ ലോഭവും അതിനാൽ ഇതുമൂന്നും തൃജിക്കുക (ഈ വരി ഗീതയിൽ നിന്ന് ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലുദ്ധരിച്ചിരിക്കുന്നു) (33 : 1 - 6)

അതിന്റെ തുടർച്ചയായി അടുത്ത രണ്ടദ്ധ്യായങ്ങളും മറ്റു സന്യാസിമാർ വിവരിച്ചുതന്നു.

- (1) ലൈംഗികാസക്തിയോടെ മാതാവ്, മകൾ, മരുമകൾ ഇവരെ ബന്ധപ്പെടുന്നത് അതിപാതകം. (2) ഇതിന്റെ പ്രായശ്ചിത്തം അഗ്നിയിൽ ചാടി ആത്മാഹുതി മാത്രമാണ്. (34 : 1, 2)

(1) വേദപണ്ഡിതവധം, മദ്യപാനം, സ്വർണാപഹരണം, ഗുരുപത്നിയുമായി ശയിക്കൽ ഇവ മഹാപാതകങ്ങളാണ്. (2) ഇവയിൽ പലതും ചേർന്നതും മഹാപാതകമാണ്. (3) ഇവർ വർഷങ്ങളോളം പതിതരായിത്തീരുന്നു. (4) ഇവരുടെ കൂടെ ഭക്ഷണം കഴിച്ചവരും, യാത്രചെയ്തവരും, സഹശയനം നടത്തിയവരും പതിതരായിത്തീരുന്നു. (5) നികൃഷ്ടരുടെ കൂടെ ജീവിതമനുഭവിച്ചാലും പ്രായശ്ചിത്തം വേണം, ഈ പാതകങ്ങളുടെയെല്ലാം പ്രായശ്ചിത്തം അശ്വമേധയാഗം നടത്തുകയോ അനവധി തീർത്ഥങ്ങളിൽ തീർത്ഥാടനം ചെയ്യുകയോ ആണ്. (35 : 1 - 5)

ആദരണീയബന്ധുക്കളുമായി ഇടപഴകുമ്പോൾ

നമ്മുടെയെല്ലാം ജീവിതത്തിൽ ബന്ധുക്കളും, മിത്രങ്ങളും, ഗുരുക്കന്മാരും അതേപോലെ ആരാധ്യരായവരുമായ സ്ത്രീ പുരുഷന്മാരുമായി നമ്മുടെയെല്ലാം ബന്ധപ്പെടേണ്ടിവരുന്നുണ്ട്. അവരുമായുള്ള ബന്ധത്തിലും ബന്ധപ്പെടലിലും ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതായ കാര്യങ്ങളെന്തെല്ലാമാണെന്ന വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ മുപ്പത്തിയാറാമദ്ധ്യായ വിഷയം ആചാര്യൻ വിവരിച്ചുതന്നു. സാവധാനത്തിലുള്ള ഞങ്ങളുടെ യാത്ര വിരസമാകാതിരിക്കാൻ ഇപ്രകാരം ലഭിച്ച സമയത്ത് ജീവിതത്തിൽ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതായ ധർമ്മിക കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ച് ചർച്ച ചെയ്തു.

(1) (കുറ്റവാളികളാണെങ്കിലും) യാഗം ചെയ്യുന്ന ക്ഷത്രിയനേയോ വൈശ്യനേയോ, വധിക്കുന്നതും രജസ്വല, ഗർഭിണി, ശരണാഗത, ജ്ഞാനി എന്നിവരെ വധിക്കുന്നതും ബ്രഹ്മഹത്യക്കു സമാനമായ മഹാപാതകമാണ്. (2) കള്ള സാക്ഷിത്വവും, സുഹൃദ്വധവും, മദ്യം കഴിക്കലും മഹാപാതകമാണ്. (3) വേദപണ്ഡിതന്റെ ഭൃമിയും സമ്പത്തും അപഹരിക്കുന്നത് സ്വർണമോഷണത്തിനുതുല്യമാണ്. (4) മാതാപിതാക്കളുടെയും, അമ്മാവന്റേയും, ഭാര്യ/ഭർതൃ മാതാപിതാക്കളുടേയും, രാജാവിന്റേയും, സഹോദരിയുമായി ലൈംഗിക ബന്ധത്തിന് തുനിയുന്നത് ഗുരുപത്നിയുമായി ബന്ധപ്പെടുന്നതിനു തുല്യമാണ്. (5) മാതാപിതാക്കളുടെ മരുമകൾ (6) വേദപണ്ഡിതന്റെ പത്നി, ഉപാധ്യായാപത്നി, മിത്രപത്നി, എന്നിവരും ഗുരുപത്നിക്കു സമമാണ്. (7) സഹോദരീ/സഹോദരീ പുത്രി, അവരുടെ കുട്ടുകാരി, ഉത്തമവർണത്തിലെ കുമാരി, രജസ്വല, ശരണാഗത, സന്യാസിനി, സേവിക, ഇവരും ഗുരുപത്നിക്കു തുല്യരാണ്. (ഇവരെ കാമാർത്തനായി സമീപിക്കുന്നതും പാതകമാണ്) (8) അനുപാതകികളായ അഥവാ മഹാപാതകികളായവരെപോലെ അശ്വമേധയാഗത്തിലോ അനേകം തീർത്ഥങ്ങളിൽ സ്നാനം ചെയ്താലോ മാത്രമേ പാപമുക്തരാകൂ. (36 : 1 - 8)

ആചാര്യൻ ശംഖസ്തൂതി ഉദ്ധരിച്ചുകൊണ്ട് സംശയനിവാരണം വരുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അമ്മയുടെ വർണമാണ് മക്കൾക്കു വരുന്നത്. എന്നാൽ ഗോത്രമാകട്ടെ അച്ഛന്റേതാണെന്ന് ബൃഹസ്പതി സ്തൂതിയുദ്ധരിച്ചുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം ഉത്തരം നൽകി. നമ്മൾ ചെയ്യുന്ന ചെറുതും വലുതുമായ നീചകർമ്മങ്ങളും നിഷിദ്ധ കർമ്മങ്ങളും എത്രത്തോളം പാപപങ്കിലമാണെന്ന് മനുസ്തൂതി, സുമന്തുസ്തൂതി, വസിഷ്ഠസ്തൂതിയെല്ലാമുദ്ധരിച്ചുകൊണ്ട് ആചാര്യൻ വിവരിച്ചു. യോഗീശ്വര വിവരണപ്രകാരം നിഷിദ്ധ ഭക്ഷണം കഴിക്കൽ നീചവാക്കുകൾ പ്രയോഗിച്ചവ ഹേളിക്കൽ, രജസ്വലയുമായി സംയോഗം ചെയ്യൽ, മദ്യപിക്കൽ ഇവയെല്ലാം പാപപങ്കിലമായ കർമ്മങ്ങളാണെന്നും വിദ്യാർത്ഥികളിതൊന്നും ജീവിതത്തിൽ പകർത്തരുതെന്നും നിർദ്ദേശിച്ചു. അംഗീരസിന്റേയും, യമന്റേയും, സംവർത്താചാര്യന്റേയും, നാരദന്റേയും വിവിധ നിർദ്ദേശങ്ങൾ ഉദ്ധരിച്ച് ആചാര്യൻ നൽകിയ വിവരണങ്ങൾ കേട്ടു. സമൂഹത്തിൽ തെറ്റു കുറ്റങ്ങൾ ചെയ്തവർക്ക് നൽകുന്ന സന്മാർഗ്ഗ ഉപദേശങ്ങൾ എല്ലാക്കാലത്തും പതിവുള്ളതായിരുന്നു. അതും വാർഷിക സന്ദർശനങ്ങളുടെ ഭാഗമായിരുന്നു. കാരാഗൃഹത്തിലെ അന്തേവാസികൾക്കായുള്ള ധാർമ്മിക ഉപദേശങ്ങൾ നൽകുന്ന കൂട്ടത്തിൽ ഓരോ വ്യക്തിയും ശിക്ഷ കഴിഞ്ഞിറങ്ങിയാൽ നന്മ നിറഞ്ഞ ധന്യമായ ജീവിതം നയിക്കണമെന്ന് ആചാര്യൻ ഉപദേശിച്ചു. മൂല്യച്യുതി സംഭവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന കുടുംബജീവിതത്തെക്കുറിച്ചും സമൂഹജീവിതത്തെക്കുറിച്ചുമാണ് ആചാര്യൻ വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ മൂപ്പത്തിയേഴാമദ്ധ്യായം ഉദ്ധരിച്ചുകൊണ്ട് വിവരിച്ചത്.

ധാർമ്മിക ജീവിതചര്യകൾ - ഉപപാതകങ്ങൾ

- (1) അസംബന്ധങ്ങൾ വിളിച്ചുപറയുക (2) രാജാവിനേയോ ശ്രേഷ്ഠരേയോ ഇല്ലാത്തതു പറഞ്ഞ് അധികേഷപിക്കുക (3) വേദത്തെ നിന്ദിക്കുക (4) ഗുരുവിൽ ദോഷമാരോപിച്ച് വിമർശിക്കുക (5) ശരണാഗതനെ ത്യജിക്കുക (6) അഗ്നികാര്യകർമ്മങ്ങളും, പിതാവ്, മാതാവ്, പുത്രൻ, ഭാര്യ ഇവരെ (യെ) ത്യജിക്കുക. ഇവയെല്ലാം ഉപപാതകങ്ങളാണ്. (7) അനുയോജ്യമല്ലാത്തഭക്ഷണം കഴിക്കുക (8) മറ്റുള്ളവരുടെ സ്വത്ത് അപഹരിക്കുക (9) മറ്റുള്ളവരുടെ ഭാര്യയുമായി സംസർഗം പുലർത്തുക (10) വിപരീതകർമ്മങ്ങളും നീചകർമ്മങ്ങളും ചെയ്തുജീവിക്കുക. (11) യാചിക്കാൻ പാടില്ലാത്ത യാചിച്ചു ഭക്ഷിക്കുക. (12) തിന്മകൾ സ്വീകരിക്കുക. (13) (ഉപപാതകങ്ങളുടെ വിവരണം തുടരുന്നു) ക്ഷത്രിയനെ, വൈശ്യനെ, ശൂദ്രനെ വധിക്കുക. (14) അരു

താത്തതും നീകൃഷ്ടമായതുമായ ദ്രവ്യങ്ങൾ വിൽക്കുക. (15) സഹോദരൻ ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ അവന്റെ ഭാര്യയെ ഭാര്യയായി സ്വീകരിക്കുക. (16) ഒരു സ്ത്രീയെ രണ്ടുസഹോദരന്മാർ ഭാര്യമാരായി സ്വീകരിക്കുക. (17) ഭാര്യയായവളെ വിവാഹം കഴിച്ചുകൊടുക്കുക. (18) മറ്റൊരു ഭാര്യയെ സ്വന്തം ഭാര്യയായി അനുഷ്ഠാനത്തോടെയാണെങ്കിൽപോലും സ്വീകരിക്കുക (19) യഥാകാലം ഉപനയനം നടത്താതിരിക്കുക. (20) വേദം പഠിക്കുന്നതിനും പഠിപ്പിക്കുന്നതിനും ശമ്പളം വാങ്ങുക. (21) ശമ്പളം വാങ്ങി വേദം പഠിപ്പിക്കുന്നവരിൽ നിന്ന് വേദം പഠിക്കുക. (22) അധികാരപത്രമില്ലാതെ നിഷേധദ്രവ്യങ്ങൾ ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കുക (23) പരിചയമില്ലാത്തതും അപകടസാധ്യതയുള്ളതുമായ മഹായന്ത്രങ്ങൾ പ്രവർത്തിപ്പിക്കുക. (24) സസ്യലതാദികൾ നശിപ്പിക്കുക (25) വേശ്യാവൃത്തിക്ക് സഹായിച്ച് അതിൽ ജീവിതമാർഗം കണ്ടെത്തുക (26) ഹീനമായ ആഭിചാരകർമ്മങ്ങളും നിഷിദ്ധമായ കർമ്മങ്ങളും സമ്പത്തിനായി ചെയ്യുക (27) സ്വാർത്ഥമായ ജീവിതം നയിക്കുക (28) അർഹതയില്ലാത്ത അഗ്നിഹവനങ്ങൾ ചെയ്യുക (29) ദേവ-ഋഷി-പിതൃകർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കാതിരിക്കുക (30) തെറ്റായ ശാസ്ത്രങ്ങൾ പ്രയോഗിച്ചുജീവിക്കുക (31) നാസ്തികനായി ജീവിക്കുക/ദൈവനിഷേധിയാവുക (32) തെരുവുനാട്യക്കാരനായി ജീവിക്കുക. (33) മദ്യപിച്ചുനടക്കുന്ന സ്ത്രീയുടെ സേവകനാകുക. (34) ഇവയെല്ലാം ഉപപാതകങ്ങളായി കണക്കാക്കുന്നു. (35) ഇവക്ക് ചന്ദ്രായണകർമ്മം അഥവാ ചാന്ദ്രഹവനം നടത്തുകയും നിരന്തരം ഒരു മാസക്കാലം പഞ്ചഗവ്യം സേവിക്കുകയും ചെയ്യണം. (ചന്ദ്രായണ കർമ്മം മറ്റൊരിടത്തു വിവരിക്കുന്നുണ്ട്) (37 : 1 - 35)

ബ്രാഹ്മണൻ ജാതിഭ്രംശം സംഭവിക്കുന്നു

ബ്രാഹ്മണ ബ്രാഹ്മണ്യപദവി നഷ്ടമാകുന്നതിനെക്കുറിച്ചും, ആ പദവിയുടെ മഹത്വം നിലനിർത്താൻ ചെയ്യേണ്ടതായ കഠിനപ്രായശ്ചിത്തങ്ങളെക്കുറിച്ചും വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ മൂപ്പത്തിയെട്ടാമദ്ധ്യായം ഉദ്ധരിച്ചുകൊണ്ട് ആചാര്യൻ വിവരിച്ചു.

- (1) ബ്രാഹ്മണൻ ജാതിഭ്രംശം സംഭവിക്കുന്ന കർമ്മങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നു. സമൂഹത്തിൽ ചരിദ്രമുണ്ടാക്കുക (2) മാലിന്യങ്ങൾ, മദ്യം, ഇവയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കർമ്മം ചെയ്യുക (3) വഞ്ചനാകർമ്മം (4) മൃഗങ്ങളിൽ ലൈംഗിക വേഴ്ച (5) പുരുഷനിൽ ലൈംഗികവേഴ്ച (6) ഇവയെല്ലാം ജാതിഭ്രംശത്തിനു കാരണമായിത്തീരുന്നു. (7) മേൽവിവരിച്ച ജാതിഭ്രംശകരങ്ങളായ കർമ്മ

ങ്ങൾ ചെയ്താൽ ഒന്നുകിൽ ബ്രഹ്മണ്യത്തിൽ നിന്ന് നിഷ്കാസിതനാകുകയോ അല്ലെങ്കിൽ ഏഴുദിവസങ്ങൾ അതികഠിനമായ സാന്തപനമെന്ന കഠിനവും വേദനാജനകവുമായ പ്രായശ്ചിത്തമോ, അത്രയും ധനം സാധുക്കൾക്ക് (തെറ്റ് ഏറ്റു പറഞ്ഞ്) വിതരണം ചെയ്തുകയോ, ആഗ്രഹപൂർത്തിയാക്കിയാൽ (കാമ്യേഷ്ടിയല്ലാത്ത) പ്രായശ്ചിത്തമായ പ്രാജാപത്യയാഗം ചെയ്യുകയോ വേണം (സാന്തപന പ്രായശ്ചിത്തം പിന്നീട് വിവരിക്കുന്നു) (38 : 1 - 7)

സങ്കരീകരണ-അപാത്രീകരണ കർമ്മവും പ്രായശ്ചിത്തവും

സങ്കരീകരണദോഷത്തെക്കുറിച്ച് വിവരിച്ചതിനുശേഷം അപാത്രീകരണദോഷവും അവയ്ക്കുള്ള പ്രായശ്ചിത്തവും രണ്ടദ്ധ്യായവിഷയങ്ങളായി (39,40 അദ്ധ്യായങ്ങൾ) ആചാര്യൻ വിവരിച്ചു.

(1) സങ്കരീകരണമെന്ന ദുഷ്കർമ്മവും അതിന്റെ പ്രായശ്ചിത്തവും ഗ്രാമത്തിലെ വളർത്തുമൃഗങ്ങളെയോ വന്യമൃഗങ്ങളെയോ ഹിംസിക്കുക. (2) ഈ പാപം ചെയ്താൽ ഒരു മാസം കഠിനമായ, ദുഃഖപൂരിതമായ വ്രതമനുഷ്ടിച്ച്, ധനം സാധുക്കൾക്ക് വിതരണം ചെയ്ത് പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യണം. (39 : 1, 2)

(1) അപാത്രീകരണമെന്ന ദുഷ്കർമ്മവും അതിന്റെ പ്രായശ്ചിത്തവും: വിവരിക്കുന്നു. ശ്ലേഷ്മന്മാരിൽ നിന്നും കള്ളന്മാരിൽ നിന്നും കൊലപാതകികളിൽ നിന്നും ധനം സ്വീകരിക്കുക, അവരുമായി വ്യവഹാരങ്ങൾ ചെയ്യുക, നിഷിദ്ധ കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുക, അസത്യത്തിനും അധർമ്മത്തിനും കൂട്ടുനിൽക്കുക. നീചരെ സേവിക്കുക ഇവയെല്ലാ അപാത്രീകരണദോഷത്തിന് കാരണമാകുന്നു. (2) സ്വയം വേദന സഹിച്ച് വ്രതമനുഷ്ടിച്ച് ഭൂമിയിൽ മഹാസാന്തപനവൃത്തികർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കുക (40 : 1, 2).

(1) പക്ഷികൾ, ജലജീവികൾ എന്നിവയെ നശിപ്പിക്കുക (2) സത്ഫലങ്ങൾ നൽകുന്ന കൃമികീടങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുക (3) മദ്യം ചേർത്തുള്ള ഭക്ഷണം കഴിക്കുക (4) ഇവ മലാവഹ പാതകങ്ങളാണ്. (5) ഈ മലാവഹ/മലിനീകരണ കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്താൽ സ്വയം വേദനസഹിച്ച്, കഠിനമായ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളനുഷ്ഠിക്കണം. (41 : 1 - 5)

ആചാര്യൻ വിഷ്ണുധർമ്മ ശാസ്ത്രത്തിലെ നാൽപ്പത്തിരണ്ടാമദ്ധ്യായം ഉദ്ധരിച്ചുകൊണ്ടിപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

(1) ഇതുവരെ വിവരിക്കാത്ത പാതകങ്ങളുണ്ടെങ്കിൽ (2) അവയിൽ ഓരോന്നും പ്രത്യേകം വർഗീകരിച്ച് ഘോരമായതും ലഘു

വായതും വേർതിരിച്ച്, പണ്ഡിതന്മാരുടെ സാന്നിധ്യത്തിൽ വിശകലനം ചെയ്ത് അനുയോജ്യമായ പ്രായശ്ചിത്തവിധികൾ നിർദ്ദേശാനുസരണം ചെയ്യണം. (42 : 1, 2)

പാപപുണ്യവിവരണം

നല്ല കർമ്മത്തെ പുണ്യകർമ്മമെന്നു പറയുന്നു. അതിന്റെ ഫലത്തെ പുണ്യമെന്നു പറയുന്നു. പ്രതിഫലത്തെ സ്വർഗമെന്നു പറയുന്നു. അതേ പ്രകാരം തിന്മ നിറഞ്ഞ കർമ്മത്തിന് പാപകർമ്മം എന്നു പറയുന്നു. അതിന്റെ ഫലം പാപം. അതിന്റെ പ്രതിഫലം നരകം. സ്വർഗം മുകളിലല്ല, അത് ഉയർന്ന അവസ്ഥ മാത്രം. നരകം താഴെയുമല്ല അത് താഴ്ന്ന അവസ്ഥ. ഈ അവസ്ഥ ശാരീരികമോ മാനസീകമോ ആകാം, പ്രത്യക്ഷമോ പരോക്ഷമോ ആകാം. യാഥാർത്ഥ്യമോ അയാഥാർത്ഥ്യമോ ആകാം.

വിവിധ നരകങ്ങൾ

(1) ഇനി വ്യത്യസ്ത പാപങ്ങൾക്ക് ശിക്ഷയായി പരലോകത്ത് ലഭിക്കുന്ന നരകത്തെക്കുറിച്ചുള്ള വിവരണമാണ് (2) 'താമിശ്രം' ഇരുട്ടുള്ള നരകം (3) 'അന്ധതാമിശ്രം' കഠിനമായ ഇരുട്ടുള്ള നരകം (4) രൗരവം അനേകം സർപ്പങ്ങളുള്ള നരകം (5) അതിൽ ക്രൂരത കൂടിയ ജന്തുക്കളുള്ളത് 'മഹാരൗരവം' (6.) 'കാലസൂത്ര' നരകം ചെമ്പിന്റെ നിറമുള്ളതും പതിനായിരം യോജന വിസ്തീർണ്ണമുള്ളതും (7) 'മഹാനരകം' അതികഠിനമായ ദുഃഖങ്ങളുള്ളവാക്കുന്ന നരകം (8) 'സഞ്ജീവനം' യാതനകൾക്കിടക്ക് 'മരിച്ചാൽ' വീണ്ടും ജീവിപ്പിച്ച് നരകയാതനയനുഭവിക്കുന്ന നരകം (9) 'അവീചി' ഒരിക്കലകത്തുപോയാൽ പുറത്തുവരാൻ വഴികളില്ലാത്തനരകം (10) 'തപനം' അതികഠിനമായി ചൂടാക്കി വേദനിപ്പിക്കുന്ന നരകം. (43 : 1 - 10)

ഇവിടെ വിവരിച്ച ഓരോ നരകത്തിലും പാപികൾക്കു കൊടുക്കുന്ന ശിക്ഷകളെക്കുറിച്ചും ആചാര്യൻ തുടർച്ചയായി വിവരിച്ചു.

നരകത്തിൽ ലഭിക്കുന്ന യാതനകൾ (11) 'സംപ്രതാപനം' അഗ്നിയിൽ വറുത്തെടുക്കുക (12) 'സംഘാതനം' അതികഠിനമായ വേദനയുണ്ടാക്കുന്ന വിധത്തിൽ ഹിംസിക്കുന്നത് (13) 'കാകോലം' കീടങ്ങളും പക്ഷികളും ഭക്ഷിക്കുക (14) 'കുങ്മലം' ഘോരമായ കുഴിയിൽ ശരീരം ബന്ധിച്ചിട്ട് നരകിപ്പിക്കുക (15) 'പുതിമുത്തികം' ദുർഗന്ധമുള്ള മണ്ണിൽ കുഴിച്ചിടുക. (16) 'ലോഹശങ്കു' സൂചി കൊണ്ട് ശരീരത്തിൽ തറക്കുക (17) 'ഋ ബീസം' ചുളയിലിട്ട് ചൂടാ

ക്കുക (18) 'വിഷമപഥം' കീഴ്ക്കാം തൃക്കുമായ വഴിയിലിട്ടുത
 ട്ടുക (19) 'കണ്ഠകശാല്മലി' മുളളുകൾ നിറഞ്ഞ ശാല്മലീവൃ
 ക്ഷത്തിൽ തറക്കുക (20) ദീപനദീ തിളക്കുന്ന വെള്ളമുള്ള നദി
 യിൽ മുക്കുക (21) 'അസിപത്രവനം' വാൾ നിറഞ്ഞ വനത്തി
 ലൂടെ നടത്തുക (22) ലോഹചാരകമിതി ലോഹ കഷണം ഭക്ഷി
 പ്പിക്കുക, തീവ്രചൂടുള്ള പാത്രങ്ങൾ ശരീരത്തിൽ വെക്കുക (23)
 ചെയ്ത മഹാപാതകങ്ങൾക്കും അതിപാതകങ്ങൾക്കും പ്രായ
 ശ്ചിത്തം ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ മേൽവിവരിച്ച ഘോരനരകയാതന
 അനുഭവിക്കേണ്ടിവരുന്നു. (24) മഹാപാതകികൾ ഈ നരകത്തിൽ
 ഒരു മന്വന്തരം കിടക്കണം (25) അനുപാതകികളുമത്ര തന്നെ
 വേണം (26) ഉപപാതകികൾ നാലു യുഗകാലമത്രയും നരകിക്ക
 ണം. (27) സങ്കരീകരണ പാപങ്ങൾക്ക് ആയിരം വർഷങ്ങളും
 (28) ജാതി ഭ്രംശീകരണത്തിനും (29) അപാത്രീകരണത്തിനും
 (30) മലിനീകരണത്തിനും (31) അറിയപ്പെടാത്ത / വിവരിക്കാ
 ത്തതായ (31) മറ്റുപാപങ്ങൾക്കും അനവധി വർഷങ്ങളും ഈ
 നരകത്തിൽ യാതനയനുഭവിക്കണം. (32) ശരീരത്തിൽ നിന്നാ
 ര്ത്ഥാവ് മോചിതമായാൽ പാതകം ചെയ്തവരെല്ലാം ഈ ദാരുണ
 മായ നരകദുഃഖം അനുഭവിക്കണം. (43 : 11 - 32)

പാപികളനുഭവിക്കുന്ന നരകയാതനകൾ

പാപം ചെയ്ത ആത്മാക്കളനുഭവിക്കുന്ന യാതനകളുടെ ഒരു സുദീർഘ
 ചിത്രീകരണമാണിവിടെ നമുക്കു ലഭിക്കുന്നത്. വേദനയുടേയും, കര
 ച്ചിലിന്റേയും പ്രതികരണങ്ങളാണ്.

(33) യമകിങ്കരന്മാരാണ് ഈ മഹാപാപം ചെയ്തവരെ നരകത്തി
 ലേക്ക് നയിക്കുന്നത്. അതിദാരുണമായ വേദനയോടെയാണീ
 ആത്മാവ് യമകിങ്കരന്മാരാൽ നയിക്കപ്പെടുന്നത്. (34) ഈ നരക
 ങ്ങളിൽ നായ, കുറുക്കൻ, കൊക്ക്, കാക്ക, മുങ്ങ, എന്നിവയും
 കത്തുന്ന തീജ്വാലയും, കനലും നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നതും കൂടാതെ
 പാമ്പ്, തേൾ, എന്നിവയുമുണ്ട്. (35) അഗ്നിയിൽ കത്തുന്നവരും,
 മുള്ള് തറച്ച് വേദനകൊണ്ടു പുളയുന്നവരും, യന്ത്രങ്ങൾക്കിടക്ക്
 ചതക്കപ്പെടുന്നവരും, ചാട്ടവാറടിയേൽക്കുന്നവരും, ദാഹം
 കൊണ്ടു വലയുന്നവരും കരയുന്നതുകേൾക്കാം. (36) വിശപ്പു
 കൊണ്ടു കരയുന്നവർ, ഘോരമായ ഹിംസ്രജന്തുക്കൾ, രക്തത്തി
 ന്റേയും മാംസത്തിന്റേയും ഗന്ധത്താൽ ബോധം നഷ്ടപ്പെട്ടു വീഴു
 ന്നവർ ഓരോ ചുവടുവെപ്പിലും കാണാം. (37) എച്ചിൽകഴിച്ച്, വഴു
 തിവിണ് യമകിങ്കരന്മാരിൽ നിന്ന് അടികൊണ്ട് ഭീമാകൃതിയിലുള്ള

കാക്ക, കഴുകൻ, കൊക്ക് എന്നിവ കൊത്തിവെച്ചു നരകത്തിൽ ഉഴലുന്നു ചിലർ. (38) ചിലർ തിളക്കുന്ന എണ്ണയിൽ കിടക്കുന്നു, കുന്തപ്രഹരമേൽക്കുന്നു ചിലർ, ഇരുമ്പാണികൊണ്ട് തുളക്കപ്പെടുന്നു; കല്ലുകൊണ്ട് ഏറു ലഭിക്കുന്നു മറ്റു ചിലർക്ക് (39) ചീഞ്ഞ ഉിഞ്ഞതും, ദുർഗന്ധം വമിക്കുന്നതുമായ മാംസം കഴിക്കുന്നു ചിലർ, ദാരുണമായി നിൽക്കുന്നു ചിലർ. (40) ചിലർ ഇരുട്ടിൽ തപ്പിത്തടയുന്നു, ചിലരെ കൃമികൾ തിന്നുന്നു, തീക്കനലിൽ ദാരുണമായിപ്പൊള്ളലേറ്റു പിടയുന്നു ചിലർ. (41) ചിലർ തണുത്തു വിറക്കുന്നു, ചിലർ അമേധ്യസാഗരത്തിലുഴലുന്നു, ചില പ്രേതങ്ങൾ പരസ്പരം കടിച്ചു കീറുന്നു. (42) ദാരുണമായിക്കരയുന്ന ചിലരെ ഭൂതങ്ങളാക്രമിക്കുന്നു, ചിലർ തലകീഴായിക്കിടക്കുന്നു, വൃക്ഷങ്ങളിൽ ബന്ധിതരായ ചിലർ പിടയുന്നു, ശരങ്ങളേറ്റു കൂഴഞ്ഞു വീഴുന്നു ചിലർ. (43) പാമ്പുകൾ, കടിച്ചുകീറുന്നു, കഴുത്തിൽ ചുറ്റപ്പെട്ട് വീർപ്പുമുട്ടുന്ന ചിലർ, യന്ത്രങ്ങൾ കൊണ്ടു ദണ്ഡിക്കപ്പെടുന്നു ചിലരെ, നടക്കാൻ കഴിയാത്തവർക്ക് ചാട്ടവാറുകൊണ്ടടിയേൽക്കുന്നു. (44) കാല്, ആസനം, ശിരസ്, വാളു കൊണ്ടറക്കപ്പെടുന്നു, കഴുത്തിൽ സൂചികയറ്റുന്നു, ദാരുണമായി യലുന്നു ചിലർ ശരീരവേദനകൊണ്ട് ചിലർ കരയുന്നു.

(45) പാപം ചെയ്തവർ, പാപഫലം അനുഭവിച്ച് ദുഃഖത്തോടെ ശിക്ഷാകാലം കഴിഞ്ഞ് വീണ്ടും നീചമൃഗങ്ങളായി ജനിച്ചു ദുഃഖിക്കുന്നു. (43 : 33 - 45)

നരകത്തിൽ നിന്നു മോചിതമായ ജീവന്റെ പുനർജനനം

മനുഷ്യജീവിതത്തിൽ ചെയ്ത തിന്മകളുടെ പ്രാരബ്ധകർമ്മം, ആർജിതകർമ്മം, സഞ്ചിതകർമ്മം ഇവയെല്ലാം പാപകർമ്മമായി ഭവിക്കുന്നു. പാപത്തിന്റെ പ്രതിഫലമായി നരകമനുഭവിച്ച് ആ പ്രേതരൂപത്തിലുള്ള ആത്മാവിന്റെ പാപകർമ്മഫലങ്ങളും പ്രതിഫലങ്ങളുമനുഭവിച്ച ശിക്ഷയോടെ എല്ലാം തീരുന്നില്ല. തീരാത്തതായ പാപപ്രതിഫലം ശിക്ഷ ചേർത്ത് ഭൂമിയിലേക്ക് ഓരോ തരത്തിലുള്ള ജീവികളായി അവർ പുനർജനിച്ചു മടങ്ങിവരുന്നുവത്രെ. ഇന്നു ഭൂമിയിൽ കാണുന്ന പലവിധത്തിലുള്ള (ലക്ഷോപലക്ഷം) ജീവികൾ ഒരുപക്ഷേ മനുഷ്യന്റെ നരകശിക്ഷ കഴിഞ്ഞ് ഭൂമിയിലേക്ക് ആ രൂപത്തിലും ഭാവത്തിലും വന്നതാകാം.

ഇവിടെ പ്രസക്തമായ മറ്റൊരു വിഷയം കൂടി ഓർമ്മിക്കേണ്ടതുണ്ട്. പല മനുഷ്യർക്കും പല തരത്തിലുള്ള അംഗവൈകല്യം, രോഗം, ദാരിദ്ര്യം, പ്രശ്നങ്ങൾ ഇവയെല്ലാം ജന്മനാലെ ഉണ്ടാകുന്നതുകാണാം.

ഈ ഭൂമിയിൽ വന്ന്, ഒരു പാപവും ചെയ്യാതെ, ശിശു ജനിക്കുമ്പോൾ മുതൽ ചില ശിശുക്കൾ മാത്രം ദുരിതമനുഭവിക്കേണ്ടിവരുന്നതിനുത്തരം നൽകാൻ ഒരാൾക്കും സാധിച്ചിട്ടില്ല. അതിനാൽ അത്തരത്തിലുള്ള സംശയങ്ങൾക്കു കൂടി മറുപടിയായി പുനർജനനത്തെക്കുറിച്ച് വിഷ്ണു ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ 44-ാമദ്ധ്യായം വിവരിച്ചു.

- (1) പാപികൾ പല പല മൃഗങ്ങളും കൃമികളുമായി പുനർജനിക്കുന്നു. (2) അതിപാതകികൾ സ്ഥാവരങ്ങളായി/വൃക്ഷങ്ങളായി പുനർജനിക്കുന്നു (3) മഹാപാതകികൾ കൃമികളായി ജനിക്കുന്നു. (4) അനുപാതകികൾ പക്ഷികളായി ജനിക്കുന്നു (5) ഉപപാതകികൾ ജലജന്തുക്കളായി ജനിക്കുന്നു. (6) ജാതി ഭ്രംശപാപം ചെയ്തവർ ജല ജീവികളായും (7) സങ്കരീകരണ കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തവർ മൃഗങ്ങളായും (8) അപാത്രീകരണകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തവർ പശുക്കളായും (9) മലിനീകരണ പാപം ചെയ്തവർ നീചമനുഷ്യരായും ജനിക്കുന്നു. (ഈ പാപങ്ങളെല്ലാം പിന്നീട് വിവരിക്കുന്നുണ്ട്) (10) പ്രകീർണകങ്ങളായ പാപികൾ ഹിംസ്രജന്തുക്കളായി ജന്മമെടുക്കുന്നു. (11) ഭക്ഷ്യയോഗ്യമല്ലാത്തത് തിന്നവരും മറ്റുള്ളവരും തീറ്റിച്ചവരും കൃമികളായി ജനിക്കുന്നു. (12) കള്ളന്മാർ കഴുകനായി ജനിക്കുന്നു (13) പ്രകൃതി ദ്രവ്യങ്ങളുപഹരിക്കുന്നവർ സർപ്പങ്ങളായി ജനിക്കുന്നു (14) ധാന്യമപഹരിച്ചവർ എലിയായി ജനിക്കുന്നു (15) ഈയം അപഹരിച്ചവർ അരയന്നമായും (16) പാനീയങ്ങളുപഹരിക്കുന്നവർ താരാവായും (17) തേനപഹരിച്ചവർ കടന്നലായും (18) പാലുൽപന്നങ്ങളുപഹരിച്ചവർ കാക്കയായും പുനർജനിക്കുന്നു. (19) രസവും രസൗഷധങ്ങളുമപഹരിച്ചവർ നായയായും (20) നെയ്യുപഹരിച്ചവർ കീരിയായും (21) മാംസമപഹരിച്ചവർ കഴുകനായും (22) മാംസഉൽപന്നങ്ങളുപഹരിച്ചവർ നീർക്കാക്കയായും (23) എണ്ണ അപഹരിച്ചവർ പ്രത്യേകതരം ഈച്ചയായും (24) ലവണമപഹരിച്ചവർ ചീവീടായും (25) തൈരപഹരിച്ചവർ കൊക്കായും (26) പട്ടുവസ്ത്രങ്ങൾ അപഹരിച്ചവർ മാടപ്രാവായും (27) പട്ടുവസ്ത്രങ്ങൾ അപഹരിച്ചവർ തവളയായും (28) പരുത്തിതുണി അപഹരിച്ചവർ പക്ഷിയായും (29) തോൽകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ കൈയ്യൂറ അപഹരിച്ചവർ മുങ്ങയായും (30) ശർക്കരയപഹരിച്ചവർ പക്ഷിയായും (31) ചന്ദനാദിഗന്ധമുള്ളവർ അപഹരിച്ചവർ ചുണ്ടെലിയായും ജനിക്കുന്നു. (32) ചെടികൾ മോഷ്ടിച്ചവർ മയിലായും (33) ഭക്ഷണം മോഷ്ടിച്ചവർ തെണ്ടിത്തിരിയുന്ന നായയായും (34) അരിധാന്യങ്ങളെടുത്താൽ

മുള്ളൻപന്നിയായും (35) അഗ്നിമോഷ്ടിച്ചവർ കൊക്കായും (36) വീട്ടു സാധനങ്ങളെന്തും അഥവാ അടുക്കള സാധനങ്ങൾ മോഷ്ടിച്ചവർ ഉറുമ്പുകളായും (37) ചുവന്ന വസ്ത്രങ്ങളുപഹരിച്ചവർ ഉപ്പനായും (38) ആനയെ അപഹരിച്ചവർ ആമയായും (39) കുതിരയെ അപഹരിച്ചവർ പുലിയായും (40) ഫലങ്ങൾ, പുഷ്പങ്ങൾ അപഹരിച്ചവർ കുരങ്ങനായും (41) കന്യകയെ അപഹരിച്ചാൽ കരടിയായും (42) വാഹനങ്ങളുപഹരിച്ചവർ ഒട്ടകമായും (43) പശുക്കളെപ്പഹരിച്ചവർ കഴുതയായും (44) ഇവിടെ വിവരിക്കാത്തതായ ഏതെങ്കിലും ദ്രവ്യങ്ങൾ അപഹരിച്ചാൽ അതാതിന്റെ കാഠിന്യമനുസരിച്ച് ഓരോ തരത്തിലുള്ള ജീവികളായും പക്ഷിമൃഗാദികളായും ജനിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് മറ്റുള്ളവരുടേതായതൊന്നും അപഹരിക്കരുത്. (45) ഇത്രയും വിവരിച്ചത് പുരുഷന്മാർ ചെയ്ത പാപത്തെയും അപഹരണങ്ങളേയും കുറിച്ചാണ്. സ്ത്രീകൾ ചെയ്യുന്ന ഇതേ കൃത്യത്തിന് അതാതു വിഭാഗത്തിലെ പെൺപക്ഷി മൃഗാദികളായും പുനർജനിക്കുന്നു. (44 : 1 - 45)

മനുഷ്യനു ലഭിക്കുന്ന പുനർജന്മം

വിഷ്ണുധർമ്മത്തിലെ നാൽപ്പത്തിയഞ്ചാം അദ്ധ്യായത്തിന്റെ മഹത്വത്തെക്കുറിച്ച് ആചാര്യൻ പറഞ്ഞു. മനുഷ്യനായി ജനിച്ചു വളർന്ന് നന്മകളൊന്നും ചെയ്യാതെ തിന്മകൾ ചെയ്ത്, തിന്മയുടെ കർമ്മഫലം പൂർണ്ണമായും ആ ജീവിതത്തിലനുഭവിക്കാതെ മരിച്ചുപോയി എന്നു വിചാരിക്കുക. തിന്മയുടെ (കർമ്മത്തിന്റെ) പ്രതിഫലം നരകയാതനയിലൂടെ അനുഭവിച്ചതിന്റെ ഓർമ്മ നിലനിൽക്കാനും പുനർജന്മത്തിൽ വീണ്ടും തിന്മകൾ ചെയ്യാതെ (പാപം ചെയ്യാതെ) കഴിവതും നന്മയുടെ പുണ്യം ചെയ്ത് പരമമായ അവസ്ഥയിലേക്ക് പ്രപഞ്ച ചൈതന്യവുമായി ചേർന്നൊന്നാകാനും സാധിക്കുന്ന അവസ്ഥയിലേക്ക് പാപപുണ്യമുക്തമായ ജീവനെ പരമാത്മാവിലലിയിപ്പിക്കാനുമുള്ള സന്ദേശവുമായി പുനർജനിക്കുന്നു. മനുഷ്യരായ നാമെല്ലാം പൂർവജന്മ സഞ്ചിതകർമ്മഫലമനുഭവിച്ചതിന്റെ അടയാളങ്ങളുമായി ഭൂമിയിൽ ജനിക്കുന്നതിപ്രകാരമത്രെ.

- (1) മഹാപാതകങ്ങളും ഉപപാതകങ്ങളുമെല്ലാം ചെയ്ത്, നരകത്തിൽ യാതനയനുഭവിച്ചതിനു ശേഷം വീണ്ടും മനുഷ്യജന്മത്തിലേക്ക് വരുന്നവരുടെ ലക്ഷണങ്ങളും അടയാളങ്ങളുമെന്താണെന്ന് വിവരിക്കുന്നു. (2) അതിപാതകികൾ കുഷ്ഠരോഗികളായിത്തീരുന്നു. (അതിപാതകമെന്തെല്ലാമാണെന്ന് വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്) (3) ബ്രഹ്മഹത്യപാപം ചെയ്തവൻ ക്ഷയരോഗിയായിത്തീരുന്നു (4) മദ്യ

സേവ നടത്തിയവൻ ദന്തരോഗിയായിത്തീരുന്നു (5) സ്വർണം മുതലായവ അപഹരിച്ച വ്യക്തി നഖരോഗമുള്ളവനായി പുനർജനിക്കുന്നു (6) ഗുരുവിനെ അവഹേളിച്ചവൻ ചർമ്മരോഗമുള്ളവനായിഭവിക്കുന്നു. (7) പരദുഷണം പറയുന്നവ്യക്തി ദുർഗന്ധം വമിക്കുന്ന മൂക്കുള്ളവനായി ജനിക്കുന്നു (8) ഇല്ലാത്തദോഷങ്ങൾ പറഞ്ഞു നടക്കുന്ന വ്യക്തി വമിക്കുന്ന ദുർഗന്ധമുള്ളവനായി ജനിക്കുന്നു. (9) ധാന്യം മോഷ്ടിച്ചവൻ അംഗഹീനനായി ജനിക്കുന്നു (10) നിത്യവും കളവു നടത്തുന്ന വ്യക്തി അവയവങ്ങളുടെ എണ്ണം (കൈവിരൽ, കാൽവിരൽ) കുടിയവനായി ജനിക്കുന്നു. (11) അന്നമപഹരിച്ചവൻ അജീർണരോഗം ബാധിച്ചവനായി ജനിക്കുന്നു (12) ജ്ഞാനവിജ്ഞാന ഗ്രന്ഥങ്ങളപഹരിച്ച വ്യക്തി മുകനായി ജനിക്കുന്നു. (13) വസ്ത്രമപഹരിച്ച വ്യക്തി പാണ്ഡുരോഗിയായി/ചുണങ്ങുള്ളവനായി ജനിക്കുന്നു (14) കുതിരയെ അപഹരിച്ചവൻ മുടന്തനായോ കാലില്ലാത്തവനായോ ജനിക്കുന്നു. (15) ദേവന്മാരെയും പണ്ഡിതരെയും ആക്രോശത്തോടെ നിന്ദിച്ചവൻ മുകനായി ജനിക്കുന്നു. (16) നീചമായവാക്കുകളുപയോഗിച്ച വ്യക്തി വികുളുള്ളവനായിത്തീരുന്നു (17) ജന്തുജാലങ്ങളെയുൾപ്പെടെ ഗൃഹങ്ങൾ അഗ്നിക്കിരയാക്കിവൻ ഭ്രാന്തനായിത്തീരുന്നു. (18) ഗുരുവിന് പ്രതികൂലമായി പറഞ്ഞ വ്യക്തി അപസ്മാരരോഗിയായിത്തീരുന്നു (19) പശുക്കളെ വധിക്കുന്നവൻ അന്ധനായിത്തീരുന്നു (20) ദീപം അപഹരിച്ചവൻ അന്ധനായിത്തീരുന്നു (21) ദീപം നശിപ്പിച്ചവൻ ഒറ്റക്കണ്ണനോ ചെറുപ്പത്തിലേതന്നെ നേത്രരോഗിയോ ആയിത്തീരുന്നു.

(22) വ്യാജമായ ചെമ്പ്, പിത്തള, ഈയം എന്നിവ വിൽക്കുന്ന വ്യക്തി, തുണിയലക്കുന്നവനായും (23) രോഗമുള്ള കുതിരയെ വിൽക്കുന്നവൻ മാംസം വിൽക്കുന്നവനായും (24) മായമുള്ള ഭക്ഷണം വിൽക്കുന്നവൻ വേശ്യാവൃത്തിയിലിടനിലക്കാരനായും (25) മായം ചേർത്ത് സ്വർണമെന്നിവ വിൽക്കുന്നവൻ കള്ളനായും (26) നിഷ്ഠകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്ത് ഉപജീവനം നടത്തുന്നവൻ കറങ്ങി നടക്കുന്ന ഭിക്ഷക്കാരനായും (27) മറ്റുള്ളവന് പങ്കുവെക്കാതെ ഒറ്റയ്ക്കുഭക്ഷണം കഴിക്കുന്നവൻ വാതരോഗിയായും (28) ഉടമ്പടി ലംഘിക്കുന്നവൻ കഷ്ടതയുള്ളവനും (29) മറ്റുള്ളവന്റെ കാലിന് പരിക്കേൽപ്പിക്കുന്നവൻ മുട്ടൊടിഞ്ഞവനായും (30) മറ്റുള്ളവന്റെ ജോലി തടസ്സപ്പെടുത്തുന്നവൻ ദരിദ്രനായും (31) മറ്റുള്ളവനെ ഉപദ്രവിക്കുന്നവൻ ദീർഘകാലം രോഗിയായും ജീവി

ക്കുന്നു. (32) ഇപ്രകാരമുള്ള ലക്ഷണത്തോടു കൂടിയാണ് മഹാ പാപികൾ, അവർക്ക് ലഭിക്കുന്ന നരകശിക്ഷയനുഭവിച്ചതിനു ശേഷം ഭൂമിയിൽ വീണ്ടും ജനിക്കുന്നത്. രോഗിയായും, അന്ധനായും, കുരുടനായും, നഖമില്ലാത്തവനായുമെല്ലാം അവർ ജീവിക്കുന്നു. (33) കള്ളന്മാരായും, ബധിരന്മാരായും, മുകന്മാരായും, ദുർബലന്മാരായും, അവർ ജീവിക്കേണ്ടി വരുന്നതിനാൽ ദുഷ്കർമ്മങ്ങളൊന്നും ജീവിതത്തിൽ ചെയ്യാതിരിക്കുക. ചെയ്താൽ അവയ്ക്ക് പ്രായശ്ചിത്തവുമനുഷ്ഠിക്കുക. (45: 1 - 33)

പാപ പരിഹാരമാർഗങ്ങളുണ്ടോ?

പാപത്തിന്റെ പ്രതിഫലമായ നരകയാതനയില്ലാതാക്കാൻ ചെയ്യേണ്ടതായ, പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾ വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ നാൽപ്പത്തിയാറാമദ്ധ്യത്തിൽ വിവരിക്കുന്നതു പൂർണ്ണമായും ആചാര്യൻ വിവരിച്ചു. അനവധി തരത്തിലുള്ള പാപകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തവർ അതാതു ജന്മത്തിൽ തന്നെ അനുഷ്ഠിക്കേണ്ട പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളാണിവിടെ വിവരിക്കുന്നത്.

- (1) ത്യാഗപൂർണ്ണമായ പാപപരിഹാര മാർഗങ്ങളാണിവിടെ വിവരിക്കുന്നത്. (2) (അഘമർഷണ-കൃച്ഛപ്രായശ്ചിത്തവിധി വിവരിക്കുന്നു) മൂന്നു ദിവസം പൂർണ്ണമായും ആഹാരം ഒഴിവാക്കണം (3) രാവും പകലും സന്ധ്യാവേളയിൽ മൂന്നുനേരവും സ്നാനം വേണം (4) ഓരോ പ്രാവശ്യം കുളിക്കുമ്പോഴും കുറച്ചു സമയം വെള്ളത്തിൽ മുങ്ങിയിരിക്കണം (5) മുങ്ങിക്കുളിക്കഴിഞ്ഞാൽ വെള്ളത്തിൽ നിന്നുകൊണ്ടുതന്നെ മൂന്നുപ്രാവശ്യം അഘമർഷണ സൂക്തം ജപിക്കണം. (6) പകലുറക്കമരുത് (7) മൂന്നു രാത്രിയും ഉറങ്ങരുത് (8) മൂന്നു ദിവസം കഴിഞ്ഞ് മറ്റുള്ളവർക്കും പണ്ഡിതർക്കും പാൽ കുട്ടിയുള്ള ഭക്ഷണം നൽകണം (9) ഇതാണ് അഘമർഷണ പ്രായശ്ചിത്തം. (10) മൂന്നു ദിവസം വൈകുന്നേരവും മൂന്നു ദിവസം പ്രഭാതത്തിലും മൂന്നു ദിവസം പൂർണ്ണമായും മറ്റുള്ളവരുടേതൊന്നും ഉപയോഗിക്കാതെ ഉള്ളതു ഭക്ഷിച്ച്, ചെയ്യുന്ന പ്രായശ്ചിത്തവിധി പ്രാജാപത്യ വിധിയെന്നു പറയുന്നു. (11) മൂന്നു ദിവസം വീതം യഥാക്രമം ജലം, നെയ്യ്, പാല് ഇവ ചുടാക്കി കഴിച്ച് (ആകെ 9 ദിവസം) പിന്നെ മൂന്നു ദിവസം പൂർണ്ണ ഉപവാസം ഇരിക്കണം. ഈ പ്രായശ്ചിത്തത്തിന് തപ്തകൃച്ഛ പ്രായശ്ചിത്തമെന്നു പറയുന്നു. (12) ഇതേ കർമ്മം ചൂടില്ലാത്ത ജലം, നെയ്യ്, പാല് ഉപയോഗിച്ചു ചെയ്യുമ്പോൾ

അതിനെ ശീതകൃഷ്ണമെന്നു പറയുന്നു. (13) പാൽ മാത്രം കഴിച്ച് 21 ദിവസം അനുഷ്ഠിക്കുന്ന പ്രായശ്ചിത്തം കൃഷ്ണാതികൃഷ്ണം എന്ന നിയപ്പെടുന്നു. (14) ഒരു മാസം പൂർണ്ണമായും ജലം മാത്രം കുടിച്ച് കഴിയുന്ന പ്രായശ്ചിത്തമാണ് തോയകൃഷ്ണം. (15) താമരക്കിഴങ്ങ് പാകം ചെയ്ത് ഒരു മാസം കഴിക്കുന്നത് മൂലകൃഷ്ണ പ്രായശ്ചിത്തം (16) കൂവളത്തിന്റെ കായപാകം ചെയ്തതുമാത്രം ഒരുമാസം കഴിച്ച് പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യുന്നത് ശ്രീഫലകൃഷ്ണം (17) താമരവിത്ത് കഴിക്കുന്നതും ഇതുപോലെ തന്നെ ശ്രീഫലകൃഷ്ണമാണ് (18) പന്ത്രണ്ടുദിവസം നിരാഹാരവും ഈശ്വരഭജനവും നടത്തുന്നത് പരാകം (19) ഗോമൂത്രം, ചാണകം, പാൽ, തൈര്, നെയ്യ്, കറുക ജലം, ഇവയെല്ലാം അല്പാല്പം ചേർത്ത് ഒരു ദിവസം കഴിച്ച് അടുത്ത ദിവസം ഉപവാസവ്രതമനുഷ്ഠിച്ച് നടത്തുന്ന പ്രായശ്ചിത്തവിധിയാണ് സാന്തപനം. (20) ആറു ദിവസം, മേൽ വിവരിച്ച ഓരോന്നും മാത്രം കഴിച്ച് അടുത്ത ദിവസം ഉപവസിക്കുന്നത് മഹാസാന്തപനം (21) ഓരോന്നും മൂന്നു മൂന്നു ദിവസം വീതം കഴിച്ച് നടത്തുന്ന പ്രായശ്ചിത്തകർമ്മം അതിസാന്തപനം (22) തുലാപുരുഷകൃഷ്ണമെന്ന പ്രായശ്ചിത്തത്തിൽ ഭക്ഷിക്കാവുന്ന വസ്തുക്കൾ എള്ളിൻ പിണ്ണാക്ക്, കഞ്ഞിവെള്ളം, മോര്, ജലം, എന്നിവ പത്തുദിവസത്തെ ഉപവാസത്തിനുശേഷം ഭക്ഷിച്ച് ചെയ്യുന്ന പ്രായശ്ചിത്തമാണിത്. (23) പർണകൃഷ്ണമെന്ന പ്രായശ്ചിത്തത്തിൽ കറുക, പലാൾ, മുള, താമര, ശംഖുപുഷ്പം, ബ്രഹ്മീ, സുവർച്ച ലത എന്നീ ഏഴ് ചെടികളുടെ ഇലകൾ ചേർത്ത് അഥവാ പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം തിളപ്പിച്ച് കഴിക്കുന്നതിന് പർണകൃഷ്ണമെന്നു പറയുന്നു. (24) മേൽ വിവരിച്ച എല്ലാ കൃഷ്ണപ്രായശ്ചിത്തങ്ങളും ചെയ്തതിനുശേഷം തലമുടിയും താടിയും പൂർണ്ണമായും കളഞ്ഞ്, കുളിച്ച് ശുദ്ധമാകണം (25) സ്ത്രീകളോടും (യൗവനത്തിലുള്ള), നീചന്മാരോടും, പതിതന്മാരോടും പരിധിക്കപ്പുറം സംസാരിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കരുത്. സാധിക്കുന്നത്രയും പവിത്രങ്ങളായ മന്ത്രങ്ങൾ നിത്യവും ജപിക്കുകയും വേണം. (46 : 1 - 25)

സപ്തഘൃഷികൾ വിവരിച്ച പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾ

മഹാപാതകത്തിനും ഉപപാതകത്തിനുമുള്ള പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളുടെ തുടർച്ചയായി, ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ നാൽപ്പത്തിയേഴാമദ്ധ്യായം വ്യക്തമായി വിവരിച്ചു കൊടുക്കുന്നു.

- (1) ഇനി ചാന്ദ്രായണമെന്ന പ്രായശ്ചിത്ത കർമ്മാനുഷ്ഠാനം വിധിക്കാം. (2) മിതമായ ആഹാരം ക്രമത്തിൽ കൂട്ടിയും അതേപോലെ കുറച്ചും കഴിക്കുന്നത്, ചന്ദ്രന്റെ വൃദ്ധിക്ഷയങ്ങൾ പോലെയാകു

നന്നിനാൽ ഇത് ചന്ദ്രായണം എന്നറിയപ്പെടുന്നു ക്രമത്തിൽ ഓരോ ഗ്രാസം (വായ് നിറയെ) അഥവാ ഒരുരുള ഭക്ഷണം ക്രമപ്പെടുത്തുന്നതാണീ പ്രായശ്ചിത്തം (3) ചന്ദ്രക്കല കറുത്തവാവിനു ശേഷം അഭിവൃദ്ധിപ്പെടുന്നതും, വെളുത്ത വാവിനുശേഷം കുറയുന്നതുമനുസരിച്ച് ഭക്ഷണം കഴിക്കണം. അമാവാസി ദിവസം പൂർണ്ണമായും നിരാഹാരം. (അതായത് കറുത്തവാവിനുശേഷം വരുന്നപഥമ, (ഒരുരുള) ദിതീയ (രണ്ടുരുള) എന്നീ പ്രകാരം ഭക്ഷണം കഴിക്കണം. (4) പിപീലികാ മധുത്തിൽ മാത്രം ഭക്ഷണം കഴിച്ചുമാകാം? (5) കറുത്ത വാവ് മുതൽ ഓരോ ദിവസം ഒരുരുള കൂട്ടി പൗർണ്ണമി മുതൽ ഓരോ ഉരുള കുറച്ചു വരുന്ന ക്രമത്തിന് പിപീലികാമധുമെന്നു പറയുന്നു (6) ഇതു തിരിച്ചിട്ടാൽ അഥവാ പൗർണ്ണമിക്കുശേഷം വരുന്ന പ്രഥമയിൽ ഒരുരുള മുതൽ കൂട്ടി കറുത്തവാവിന് 15 ഉരുള കഴിച്ച്, അതിൽ നിന്ന് ഓരോന്നു വീതം കുറച്ചു കഴിക്കുന്നതിനു പറയുന്ന പേരാണ് യവ മധു. (7) എട്ടുരുള ഭക്ഷണം പ്രതിദിനം കഴിച്ച് പ്രായശ്ചിത്തമനുഷ്ഠിക്കുന്നത് യതി ചന്ദ്രായണം ഇതു തന്നെ ചിലപ്പോൾ പ്രഭാതത്തിന് എട്ടുരുളയും രാത്രി എട്ടുരുളും പ്രകാരവുമാകാം. (8) രാവിലെ നാലുരുളയും സൂര്യാസ്തമയശേഷം നാലുരുളയും ഭക്ഷണം കഴിച്ച് നടത്തുന്ന പ്രായശ്ചിത്തം ശിശുചാന്ദ്രായണം (9) സാമാന്യചന്ദ്രായണ പ്രായശ്ചിത്തം ഇപ്രകാരമാകുന്നു ഒന്നാം ദിവസം നാലുരുള രണ്ടാം ദിവസം പന്ത്രണ്ടുരുള, മൂന്നാം ദിവസം ഉപവാസം അടുത്ത ദിവസം പതിനാറുരുള, തുടർന്നു രണ്ടു ദിവസം പൂർണ്ണ ഉപവാസം. അടുത്ത ദിവസം ഇരുപത്തിനാലുരുള തുടർന്ന് അടുത്ത മൂന്നു ദിവസം ഉപവാസം അതിനടുത്ത ദിവസം മുപ്പത്തിരണ്ടുരുള ഇപ്രകാരം യഥാക്രമം ഒരു ദിവസം അറുപതുരുള ഭക്ഷണം എത്തുന്നതുവരെ (ഉൾക്കൊള്ളാമെങ്കിൽ മാത്രം) ഇടക്ക് ക്രമത്തിൽ ഭക്ഷണവും പിന്നെ മേൽ വിവരിച്ച ക്രമത്തിൽ ഉപവാസവുമാണ് സാമാന്യ ചാന്ദ്രായണം. (10) ഈ വ്രതാനുഷ്ഠാനത്തിലൂടെയുള്ള പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾ നിശ്ചയിച്ചത്. പരിശുദ്ധരായ, സപ്തഋഷികളാണ്. അവരെല്ലാം ബ്രഹ്മാവിന്റേയും രുദ്രന്റേയും സ്ഥാനത്തിന്നർഹരായവരാണ്. (47 ; 1 - 10)

ഇത്രയും പ്രായശ്ചിത്തവിധികൾ വിവരിച്ചതെല്ലാ പാപമോചനത്തിനായിട്ടാണ്. ഇനിയുമുണ്ട് പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾ. അവയെല്ലാം ആത്മശുദ്ധീകരണ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളാണ്. അവനവനോട് ചെയ്ത പാപങ്ങൾ കഴുകിക്കളഞ്ഞതിനുശേഷം മനസ്സിനേയും ശരീരത്തേയും പൂർണ്ണമായും

വൃത്തിയാക്കുന്ന അഥവാ ശുദ്ധിയാക്കുന്ന പ്രായശ്ചിത്തമാണിവയെല്ലാം പ്രായ (പിന്നീട്) ചിത്തം (ചിന്തകൾക്കു ജന്മം നൽകുന്ന മനസ്സിന്റെ ഭാഗം/മനസ്) അതിനാൽ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളെല്ലാം മനസ്സിനെ ശുദ്ധീകരിക്കാനാണെന്നറിയണം അതിനുള്ളതാണിനിയുള്ള അദ്ധ്യായത്തിൽ (നാൽപ്പത്തിയെട്ടാമദ്ധ്യായം) വിവരിക്കുന്ന പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾ.

(1) ഇനിയുള്ള പ്രായശ്ചിത്തം നാം സ്വയം ആത്മനിന്ദക്കും /ആത്മഹത്യാപരമായും ചെയ്യുന്ന കർമ്മങ്ങൾക്കുള്ള പ്രായശ്ചിത്തമാണ്. (2) ഈ ആത്മപ്രായശ്ചിത്തത്തിലൂടെ സ്വയം ശുദ്ധീകരിക്കുകയാണ് ലക്ഷ്യം പ്രായശ്ചിത്ത ദിവസം അഗ്നികർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യരുത്. (3) അന്ന് ബലിതർപ്പണകർമ്മങ്ങളുമില്ല (4) വേദ മന്ത്ര ജപം ചെയ്ത് ഭക്ഷണം പാകം ചെയ്ത് മന്ത്രം ജപിച്ച് ഭക്ഷണം കഴിക്കുക (5) വേദമന്ത്രങ്ങളിലൂടെ തന്നെ പൂർണ്ണശുദ്ധി വരുത്തണം (6) ഇവിടെ ചൊല്ലേണ്ട വേദമന്ത്രം "ബ്രഹ്മാ ദേവാനാം കവീനാമുഷിർവിപ്രാണാം മഹിഷോ മുഗാണാം. ശ്രേണോ ഗൃധ്രാണാം സാധിതിർവനാനാം സോമഃ പവിത്രമത്യേതി രേഭഃ" ഈ മന്ത്രം കൊണ്ട് ദർഭയെടുത്ത് ഭക്ഷണപദാർത്ഥങ്ങൾ ഉഴിഞ്ഞുകളയണം. (7) തുടർന്ന് വീണ്ടും വേദമന്ത്രങ്ങൾ തന്നെ ചൊല്ലി ഭക്ഷണത്തെ പരിശുദ്ധമാക്കണം (8 മുതൽ 10 വരെ വരികൾ) വേദമന്ത്രങ്ങൾ തന്നെയാണ്. (11) ബുദ്ധി നേർവഴിക്കാകാൻ മൂന്നുരാത്രി ഇപ്രകാരം ചെയ്യണം (12) പാപം ചെയ്തവൻ ആറുരാത്രിയും (13) മഹാപാതകം ചെയ്തവൻ മറ്റു പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾ ചെയ്തതിനു ശേഷം ഏഴു ദിവസം, മേൽ വിവരിച്ച ആത്മശുദ്ധീകരണം ചെയ്യണം (14) കഴിഞ്ഞ തലമുറകൾ ചെയ്ത പാപം സ്വയം അനുഭവിക്കാതിരിക്കാൻ 12 ദിവസം ഈ കർമ്മമനുഷ്ഠിക്കണം (15) എല്ലാ പാപങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള മോചനം നേടാൻ ഒരു മാസം ഇതുമന്ത്രം സേവിച്ച് പ്രാർത്ഥിച്ചാൽ മോചനം നേടാവുന്നതാണ്. (16) ബാർളിയും അൽപം ഗോമയവും (ഒരു നുള്ള ചാണകവും) 21 ദിവസം കഴിച്ചാൽ എല്ലാ പാപങ്ങളിൽ നിന്നു മോചനം നേടാവുന്നതാണ്. 17 മുതൽ 22 വരെ (മന്ത്രരൂപത്തിലുള്ള വരികളിലൂടെ വിവരിക്കുന്നു) ധാന്യം, ജലം, തേൻ, തൈര്, പാല് എന്നിവയും ദ്രവ്യങ്ങളും ശുദ്ധീകരിക്കാം. കൂടാതെ വാക്കുകൊണ്ട്, പ്രവൃത്തികൊണ്ട്, മനസ്സുകൊണ്ട്, വിചാരത്തിലൂടെ, ഗതികേടുകൊണ്ട്, പഴകിയതുകഴിച്ച്, മൃഗങ്ങളുടെ ഉച്ഛിഷ്ടം കഴിച്ച്, ഉച്ഛിഷ്ടത്തിന്റെ സ്പർശനമുള്ളത് ഭക്ഷിച്ച്, മാതാപിതാ

കളെ ശുശ്രൂഷിക്കാതെ, പാപം ചെയ്ത് അപവിത്രമായത്, അയോ ഗ്യരായവരിൽ നിന്ന് യാചിച്ചത് ഇപ്രകാരമുള്ള ദ്രവ്യം സ്വീകരിച്ചതും ഭക്ഷിച്ചതും മൂലമുണ്ടാകുന്ന പാതകങ്ങളിൽ നിന്നെല്ലാം മോചനം നേടാൻ, അൽപം ബാർളിയും അൽപം യവവും ചേർത്ത് ഭക്ഷിച്ച് വേദമന്ത്രാലപനം നടത്തി പ്രായശ്ചിത്തമനുഷ്ഠിക്കണം.

(48 : 1 - 22)

സർവപാപമോചനത്തിനുള്ള ആത്മീയ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾ .

വിഷ്ണു ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ നാൽപ്പത്തിയൊമ്പതാം അദ്ധ്യായത്തിലൂടെ

- (1) മാർഗശീർഷ മാസത്തിലെ ശുക്ലപക്ഷ ഏകാദശീദിവസം പൂർണ്ണമായും ഉപവാസമനുഷ്ഠിച്ച്, ദ്വാദശീ ദിവസം വാസുദേവപൂജ നടത്തണം (2) പൂഷ്പം, ധൂപം, ദീപം, നൈവേദ്യം, ചന്ദനം എന്നിവയിലൂടെ പണ്ഡിതരെ പൂജിക്കണം. (3) ഇപ്രകാരം ചെയ്തുകൊണ്ട് ഒരു വർഷം വ്രതമനുഷ്ഠിക്കുക. അതിലൂടെ സർവപാപമോചനം നേടാവുന്നതാണ്. (4) ഇപ്രകാരം ജീവിച്ചാൽ ചൈതന്യവത്തായ ശ്യാതദീപിൽ ജീവിക്കുന്ന അവസ്ഥയിലെത്താം (5) ശുക്ല പക്ഷ കൃഷ്ണ പക്ഷ ഏകാദശിയും ദ്വാദശിയും ഒരു വർഷക്കാലമാചരിച്ചാൽ സ്വർഗലോകം ലഭിക്കുന്നു. (6) ഈ ചരുകൾ ജീവിതത്തിന്റെ ഭാഗമാക്കിയാൽ വിഷ്ണുലോകം പ്രാപിക്കുന്നു. (7) ഇതേ പുണ്യമാണ് പഞ്ചദശീ അഥവാ വാവുദിവസങ്ങളിൽ വ്രതമനുഷ്ഠിച്ചാലും ലഭ്യമാകുന്നത്. (8) അമാവാസി പൗർണ്ണമി നാളിൽ ഇപ്രകാരമാചരിച്ചാൽ യോഗിയുടെ അവസ്ഥയെത്തി സാക്ഷാൽ കേശവനിലെത്തിച്ചേരുന്നു. (9) പൗർണ്ണമി വ്രതം ആചരിച്ച് ചന്ദ്രനെയും വ്യാഴഗ്രഹത്തെയും ഒരു സംവത്സരകാലം ദർശിച്ചാൽ പുണ്യമാണ്. (10) ദാനം ചെയ്യുകയും, ഉപവാസമനുഷ്ഠിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന പുണ്യം മേൽ വിവരിച്ച രീതിയിലുള്ള ദർശനത്തിലൂടെ സാധിക്കുന്നു. ദ്വാദശീദിവസം വേദശ്രവണം നടത്തിയാലും ഇതേ പുണ്യഫലം ലഭിക്കുന്നു.

(49 : 1 - 10)

ശിക്ഷക്കനുസൃതമായ ദാനങ്ങളും വ്രതങ്ങളും പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളും

- (1) വനത്തിൽ ഇലകൾ കൊണ്ടു നിർമ്മിച്ച കുടീരത്തിൽ വസിക്കുക (2) മൂന്നുനേരം കുളിക്കുക (3) ജീവൻ നിലനിർത്താനും ദിനചര്യകളനുഷ്ഠിക്കാനുമായി ഭക്ഷണത്തിന് ഗ്രാമങ്ങളിൽ നിന്ന് അത്യാവശ്യത്തിനുമാത്രമായി ഭിക്ഷാടനം ചെയ്യുക. (4) പൂല്ലിൽത്തന്നെ കിടക്കുക (5) ഇതാണ് മഹാവ്രതം (6) ശ്രേഷ്ഠ

ന്മാരെവധിച്ചാൽ ഇപ്രകാരം 12 വർഷം മഹാവ്രതമനുഷ്ഠിക്കണം. (7) യാഗം ചെയ്യുന്ന ക്ഷത്രിയനേയോ വൈശ്യനേയോ വധിച്ചാലും ഈ മഹാവ്രതമനുഷ്ഠിക്കണം. (8) ഗർഭിണിയേയോ രജസ്വലയേയോ വധിച്ച പാപ പ്രായശ്ചിത്തത്തിനും ഈ മഹാവ്രതമനുഷ്ഠിക്കുക. (9) അത്രിയുടെ ഗോത്രത്തിൽ ജനിച്ച സ്ത്രീയെ വധിച്ചാലും (10) പ്രിയ മിത്രത്തെ വധിച്ചാലും ഈ പ്രായശ്ചിത്തമഹാവ്രതമനുഷ്ഠിക്കണം (11) രാജാവിനെ വധിച്ചാൽ 24 വർഷക്കാലം ഈ മഹാവ്രതമനുഷ്ഠിക്കണം. (12) ക്ഷത്രിയനെ വധിച്ചാൽ 9 വർഷം (13) വൈശ്യനെ വധിച്ചാൽ 6 വർഷം (14) ശൂദ്രനെ വധിച്ചാൽ 3 വർഷവും മഹാവ്രതമനുഷ്ഠിച്ച് പാപമോചനം നേടണം. (15) താൻ അക്ഷന്തവ്യമായ നരഹത്യ ചെയ്തവനാണെന്നറിഞ്ഞുള്ള പ്രായശ്ചിത്തവും വ്രതാവസാനത്തിലനുഷ്ഠിക്കണം. (16) പശുക്കളെ വധിച്ചാൽ ഒരുമാസം വ്രതാനുഷ്ഠാനവും കൂടാതെ അത്രകാലം പശു പരിപാലനവും വേണം (17) പശുക്കൾക്ക് മേയാൻ സൗകര്യമുണ്ടാക്കുക (18) പശുക്കൾക്ക് രാത്രിയും പകലും വാസത്തിന് സൗകര്യമുണ്ടാക്കുക. (19) പശുക്കളുടെ രോഗത്തിന് ചികിത്സിക്കുക (20) അവയെ ഭയത്തിൽ നിന്ന് മോചിപ്പിക്കുക (21) പശുക്കൾക്ക് ചൂട് തണുപ്പ് എന്നിവയിൽ നിന്ന് സംരക്ഷണം നൽകുക (22) സ്വന്തം സ്നാന ജലത്തിൽ അൽപം ഗോമൂത്രവും ചേർത്ത് കുളിക്കുക (23) പാലുൽപന്നങ്ങളും ചേർത്ത് ഭക്ഷണം കഴിക്കുക. (24) ഈ ഗോവ്രതമാണ് പശുക്കളെ വധിച്ചാൽ ചെയ്യേണ്ടത്. (25) ആനയെ വധിച്ചാൽ അഞ്ച് കാളകളെ ദാനം ചെയ്താലും (26) കുതിരയെ വധിച്ചാൽ കുതിരയെ ദാനം ചെയ്യുക (27) ഒരു കഴുതയെ കൊന്നാൽ ഒരു കുതിരയെ ദാനം ചെയ്യുക (28) ആടിനെ വധിച്ചാലും (29) ഒട്ടകത്തെ വധിച്ചാലും ഒരു കാളയെ ദാനം ചെയ്യണം (30) നായയെ കൊന്നാൽ മൂന്നു രാത്രി ഉപവസിക്കുക (31) എലി, പൂച്ച, മുയൽ, തവള, പാമ്പ്, കീരി, എന്നിവയെ വധിച്ചാൽ അന്നദാനം ചെയ്ത് ദക്ഷിണയും ഒരു ചെറിയ ഇരുമ്പു വടിയും ദാനമായി നൽകുക. (32) മുങ്ങ, കാക്ക, മത്സ്യം ഇവയെ കൊന്നാൽ മൂന്നു രാത്രി ഉപവസിക്കുക. (33) അരയന്നം, കൊക്ക്, പരുന്ത്, കുരങ്ങ്, ചക്രവാകം, പോലെയുള്ളവയെ കൊന്നാലും അന്നദാനം ചെയ്ത് പാപപ്രായശ്ചിത്തം വരുത്തുക. (34) സർപ്പത്തെ കൊന്നാൽ ഇരുമ്പു കൊണ്ടുള്ള ഒരു ദണ്ഡ് ദാനമായി നൽകുക (25) ഷണ്ഡരെ വധിച്ച പാപ പ്രായശ്ചിത്തത്തിന് ചെമ്പ്/പിത്തളയിൽ രൂപമു

ഞാക്കി ദാനം ചെയ്യുക (36) പന്നിയെ കൊന്നാൽ ഒരു കുടം നെയ്യ് ദാനം ചെയ്യുക. (37) മാടപ്രാവിനെ കൊന്നാൽ ഒരു കുടം എള്ള് (38) പക്ഷിയെ കൊന്നാലും പക്ഷിക്കുഞ്ഞുങ്ങളേയും (39) മറ്റു മൃഗങ്ങളെ വധിച്ചാലും പശുവിനേയും (40) വളർത്തു മൃഗങ്ങളെ വധിച്ചാലും അതാതു മൃഗക്കുഞ്ഞുങ്ങളേയും വളർത്താനായി ദാനം ചെയ്യുക (41) മാൻ, പശു എന്നിവയെ വധിച്ചാൽ ആ മൃഗങ്ങളുടെ കുഞ്ഞിനെ ദാനം ചെയ്യുക. (42) ഇവിടെ വിവരിക്കാത്ത ഏതെങ്കിലും വിഭാഗത്തിൽപ്പെട്ട മൃഗങ്ങളെ വധിച്ചാൽ മൂന്നു രാത്രി പൂർണ്ണ ജലപാന വ്രതത്തിൽ കഴിയണം. (43) പക്ഷികളെ വധിച്ചാൽ, ഏതു വിഭാഗത്തിൽ പെടുന്നവയാണെന്ന് വ്യക്തമല്ലെങ്കിൽ (44) ഒരു രൂപമാഷം ധനം സാധുക്കൾക്ക് ദാനമായി നൽകിയാലും (45) ജലജീവികളെ കൊന്നാൽ ഒരു ദിവസം ഉപസിച്ചാലും (46) അസ്ഥികളില്ലാത്തവയേയും, വാഹനങ്ങൾ വലിക്കുന്നവയേയും കൊന്നാൽ അനുയോജ്യമായ പ്രായശ്ചിത്തമാചരിക്കണം (47) ഈ പ്രായശ്ചിത്തത്തിനുശേഷം നിരന്തരം പ്രാണായാമവും ചെയ്യണം (48) വൃക്ഷങ്ങൾ മുറിച്ചാൽ അതേ വർഗത്തിൽ പെടുന്ന വൃക്ഷഫലങ്ങൾ ദാനം ചെയ്യണം. (49) ധാന്യങ്ങളുൽപാദിപ്പിക്കുന്ന ചെടികൾ, രസങ്ങൾ നൽകുന്നവ, ഫലപുഷ്പങ്ങൾ നൽകുന്നവ എന്നിവയ്ക്കും (50) ഔഷധികളും, സ്വയം വളർന്ന് വലുതായി വനങ്ങൾ പോലെ ആയിത്തീരുന്നവയും, തണൽ മരങ്ങളും മുറിച്ചാൽ ഒരു ദിവസം ജലപാനം മാത്രം കഴിച്ച് വ്രതമനുഷ്ഠിച്ച് പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യണം. (50 : 1 - 50)

ഇത്രയുമാണ് വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ അമ്പതാം അദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിക്കുന്നത്.

നളന്ദാസർവകലാശാലയിൽ പഠനവും അദ്ധ്യാപനവും മുറയ്ക്കു നടക്കുന്നു. ആയിരക്കണക്കിന് വിദ്യാർത്ഥികളിൽ പലരേയും പരിചയപ്പെട്ടു അവരുടെ ജീവിതാനുഭവങ്ങളും ദേശാനുഭവങ്ങളും പങ്കുവെച്ചു. ഭാരതമെന്ന രാഷ്ട്രത്തിൽ വന്ന് അഭിമാനിക്കാത്തവരാരുമില്ല. പലരുടേയും ധാരണകൾ വളർന്നുയർന്നുപറക്കാൻ തുടങ്ങി. ചില തെറ്റിദ്ധാരണകളെല്ലാമുണ്ടായിരുന്നു. അവർക്കു ഭാരതം മാതൃഭൂമി തന്നെയായിത്തുടങ്ങിയിരുന്നു. ഇവിടത്തെ അദ്ധ്യാപകരെ പിതൃതുല്യരായിക്കാണാനവർക്കുസാധിച്ചു. ഭാരതത്തിലെ പല പുണ്യനദികളിലും ഒഴിവു ദിനങ്ങളിലവർ സ്നാനത്തിനായും, തീർത്ഥാടനത്തിനായും പോകുന്നുണ്ടായിരുന്നു. അതിൽ പലരും ആത്മീയതയുടെ പന്ഥാവ്

സ്വീകരിച്ചു. ശ്രീബുദ്ധനെ നേരിട്ടുകണ്ട പ്രതീതി പലർക്കും ലഭിച്ചു. ബുദ്ധഗയയിൽ പലരും പുണ്യദർശനം നടത്തി, ലുംബിനിയിൽ പോയവരുണ്ട്. ഹരിദാരിലും, ഋഷികേശിലും, പ്രയാഗയിലും പോയിവരുന്നവരുണ്ട്. ഈ രാഷ്ട്രത്തിൽ ജീവിക്കുമ്പോഴല്ലെ ഇതെല്ലാം സാധിക്കു എന്നവർ തിരിച്ചറിയുന്നു. ഒരിക്കൽ സ്വന്തം രാജ്യത്തിലേയ്ക്ക് തിരിച്ചുപോയാൽ പിന്നീടങ്ങോട്ടു വരവസാധ്യമാണെന്നവർക്കറിയാം. പഞ്ചനദത്തിൽ പല യവനന്മാരും ഭാരതീയ സംസ്കൃതി സ്വീകരിച്ചവരായിട്ടുണ്ട് എന്നവർക്കറിയാം. അലക്സാണ്ടറുടെ കൂടെ വന്ന് തിരിച്ചുപോകാത്തവർ! അവരെപോലെ ഇവിടെ ജീവിക്കണമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്നവരുടെ എണ്ണവും നളന്ദയിൽ വർദ്ധിച്ചുവരുന്നു. ഇതെല്ലാം നളന്ദ വിദ്യാലയത്തിലെ അനുഭവങ്ങളാണ്. ഇനി അടുത്ത പഠനവേദിയിലേക്ക് നിങ്ങളെ ക്ഷണിക്കുന്നു.

ബ്രാഹ്മണ്യത്തിന്റെ ഭാരം

ബ്രാഹ്മണർക്ക് എത്രത്തോളം ശ്രേഷ്ഠത്വമുണ്ടോ അത്രയും തന്നെ കഠിനമായ നിയമാചാരാനുഷ്ഠാനങ്ങളുമുണ്ട്. അവരുടെ ജീവിതത്തിലെ ഓരോ അടിവെപ്പും ശ്രദ്ധയോടെയല്ലെങ്കിൽ അവർ ആ പദവിക്ക് അർഹരല്ലാതായിത്തീരുന്നു. ലോകത്തിലെ ഏതു രാജാവിനും സൈന്യാധിപനും അതുപോലെയുള്ളവർക്കും പിന്തുടരേണ്ടതായ കഠിനമായ ധർമ്മനിയമങ്ങളുണ്ട്. അതുപോലുള്ള നിയമാവലികളാണ് ബ്രാഹ്മണരെ ആ സ്ഥാനത്തിരിക്കാൻ യോഗ്യരാക്കുന്നത്. അതുപോലെയാണ് ബ്രാഹ്മണ്യവും. ആ നിലവാരത്തിലേക്ക് കഠിനമായ ചര്യകളിലൂടെയാർക്കുമുയരാം. അവരുടെ ഭാഗത്തു നിന്നുണ്ടാക്കുന്ന തെറ്റുകൾക്കും കുറ്റങ്ങൾക്കും മറ്റേതൊരു വർണ്ണത്തിലുള്ളവരേയും പോലെ അവർക്കുമുണ്ട് ശിക്ഷ. ഒരു പ്രത്യേകത മാത്രം, ബ്രാഹ്മണർക്ക് വധശിക്ഷയില്ല. പലപ്പോഴും (ഗഹനമായി ചിന്തിച്ചാൽ) അതിനേക്കാൾ മാനസികവേദന നിരന്തരം ജനിപ്പിക്കുന്ന ശിക്ഷയാണവർക്കുള്ളതെന്നു ബോധ്യപ്പെടും. തെറ്റുകുറ്റങ്ങൾക്കുള്ള ശിക്ഷകളനുഭവിച്ചുകഴിയുന്നതോടെ നിയമാനുസൃത പ്രശ്നങ്ങളേ പരിഹൃതമാകുന്നുള്ളൂ. എന്നാൽ പ്രായശ്ചിത്തവിധി കൂടാതെ സമൂഹം ഇത്തരത്തിലുള്ളവരെ (കുറ്റം ചെയ്തവരെ) സമൂഹത്തിലേക്ക് തിരിച്ചെടുക്കില്ല. ഒരിക്കൽ കുറ്റം ചെയ്തവൻ ശിക്ഷയനുഭവിച്ചു കഴിഞ്ഞാലും അവനെ കുറ്റവാളിയായിട്ടറിയപ്പെടുന്നതു പോലെതന്നെയാണിത്. അതിനാൽ പ്രായശ്ചിത്തമാവശ്യമാണ്. സമൂഹത്തിന്റെ അംഗീകാരം നേടാനാണത്. സ്വയം അഭിമതനാകുവാനും, തന്റെ കർമ്മധർമ്മമണ്ഡലത്തിൽ നിലനിൽക്കാനും ഈ പ്രായശ്ചിത്തവിധികളെല്ലാം ആവശ്യമാണ്. അപ്രകാരമുള്ള പ്രായശ്ചിത്ത

വിധികളാണിവിടെ വിവരിക്കുന്നതെന്ന് ആത്മകർമ്മാചാര്യൻ ആമുഖമായി പറഞ്ഞു.

അഭോജ്യവസ്തു കഴിച്ചുള്ള പ്രായശ്ചിത്തം

വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ അമ്പത്തി ഒന്നാമദ്ധ്യായത്തിലെ ആദ്യത്തെ ആറുവരികളിലൂടെ ബ്രാഹ്മണർ അറിഞ്ഞോ അറിയാതെയോ കഴിക്കുന്ന വർജ്യഭക്ഷണത്തിന്റെ പ്രായശ്ചിത്ത വിവരണമാണ് നൽകുന്നത്.

- (1) മദ്യം കഴിച്ച ബ്രാഹ്മണൻ തന്റെ എല്ലാ നിത്യകർമ്മങ്ങളും നിർത്തിവെച്ച് അരി, യവം, ഏതെങ്കിലും ഒന്നിന്റെ അൽപഭക്ഷണം മാത്രം കഴിച്ച് ഒരു വർഷം പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യണം (2) മൃഗങ്ങളുടെ രക്തവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട മലിനമായ ദ്രവ്യങ്ങളോ മദ്യമോ കഴിച്ചാൽ ചന്ദ്രായണ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യണം. (3) വെളുത്തുള്ളി, ചുവന്നുള്ളി, മുളളകി എന്നിവയോ പന്നി, കോഴി, കുരങ്ങൻ, പശു എന്നിവയുടെ മാംസമോ കഴിച്ചാലും പ്രായശ്ചിത്തം വേണം. (4) ഈ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾക്കു ശേഷം ജാതകർമ്മം മുതൽ ഉപനയനം വരെയുള്ള ഷോഡശകർമ്മങ്ങൾ ആവർത്തിക്കണം. (5) എന്നാൽ വപനം തുടങ്ങിയ വ്രതങ്ങൾ പുനസംസ്കാരത്തിൽ ഒഴിവാക്കാം. (6) മൃഗങ്ങളുടെ അവശിഷ്ടങ്ങൾ ഭക്ഷ്യപദാർത്ഥങ്ങളുടെ ഭാഗമായി, അറിഞ്ഞോ അറിയാതെയോ വരുകയാണെങ്കിൽ അതിനും ഏഴു ദിനരാത്രങ്ങൾ ഉപവസിക്കണം.

(51 : 1 - 6)

ബ്രാഹ്മണന്റെ ജീവിതത്തിൽ മറ്റുള്ളവരുമായി ഇടപഴകുമ്പോൾ ഉണ്ടാകുന്ന ദോഷങ്ങൾക്കുള്ള പ്രായശ്ചിത്തവിധിയാണ് തുടർന്ന് വിവരിച്ചത്. വളരെ ചെറിയതെന്നു തോന്നാവുന്ന ആചാരലംഘനം പോലും ബ്രാഹ്മണപദവിയെ ബാധിക്കുന്നു. ആ പദവി നിലനിർത്താൻ പലരുമായി സംസർഗം പുലർത്തുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ, അത്തരം കർമ്മങ്ങളുടെ ദോഷമോചനത്തിനായി ചെയ്യേണ്ട പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളാണ് വിവരിച്ചത്. ഓരോ പേരിനാലറിയപ്പെടുന്ന പ്രായശ്ചിത്തവിധി വ്യക്തമായിട്ടുണ്ടാകുമെന്നുമാചാര്യൻ അറിയിച്ചു.

സംസർഗദോഷ പ്രായശ്ചിത്തം

- (7) നികൃഷ്ടകർമ്മം ചെയ്യുന്നവരുമായി ബ്രാഹ്മണൻ സഹവസിച്ചാലും ഏഴു രാത്രി ഒരുശ്ലാസ് പാൽ മാത്രം കഴിച്ച് ഉപവസിക്കണം (8) സർപ്പകർമ്മം ചെയ്തും, ചർമ്മവേല ചെയ്തും ജീവിക്കുന്നവരുടേയും (9) കള്ളപ്പണക്കാരന്റേയും, തട്ടിപ്പുനടത്തുന്ന

വന്റേയും ഷണ്ഡന്മാരുടേയും, രാജശിക്ഷയനുഭവിച്ചവരുടേയും, അഭിശപ്തരുടേയും കൂടെ വസിപ്പാലും, ഭൂജിപ്പാലും പ്രായശ്ചിത്തം വേണം (10) രോഗി, ക്രൂരൻ, പിശുക്കൻ, മദാലസ, വൃദിചാരിണി എന്നിവരുടെ കൂടെ വസിപ്പാലും ഭൂജിപ്പാലും (11) അധർമ്മിക പ്രവൃർത്തി ചെയ്യുന്ന സ്ത്രീ, സ്വർണം പണയം വെക്കുന്നവനും സ്വീകരിക്കുന്നവനും, അധപ്പതിച്ചവൻ (12) മാംസം കഴിക്കുന്നവൻ, ധർമ്മബോധം ക്ഷയിച്ചവൻ, സ്വയം പണയപ്പെടുത്തിയവൻ എന്നിവരുടെ സംസർഗത്തിനും (13) തൈരുവു നടന്മാരുടെ, നൂൽനൂൽക്കുന്നവന്റെ, നന്ദികേടു കാണിക്കുന്നവന്റെ, തുണിയലക്കുന്നവന്റെ (14) വേലക്കാർ, വേടൻ, രംഗാവതാരകൻ, മുള വിറ്റ് ജീവിക്കുന്നവൻ, (15) നായാടി, ചാരായം വിൽക്കുന്നവൻ, എണ്ണ വിൽക്കുന്നവൻ, കപടൻ, എന്നിവർ (16) രജസ്വലയോടൊപ്പം കഴിയുന്നവർ (17) ഭ്രൂണഹത്യ ചെയ്യുന്നവൻ, രജസ്വലയുമായി സംസർഗമുള്ളവൻ, നായയെ വളർത്തി ജീവിക്കുന്നവൻ, (18) മറ്റുള്ളവരെ ഭ്രമിപ്പിച്ച് വഴിതെറ്റിക്കുന്നവൻ (19) ഉൻമത്തൻ, ക്രൂദ്ധൻ, അഹംഭാവി (20) മൃഗമാംസം കഴിക്കുന്നവൻ എന്നിവരുടെ സംസർഗം കൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ദോഷത്തിനും ബ്രഹ്മണൻ പ്രായശ്ചിത്തം വേണം. (51 : 7 - 20)

മാംസഭക്ഷണത്തിനുള്ള പ്രായശ്ചിത്തം

മദ്യം, മത്സ്യം, മാംസം എന്നിവ ഭക്ഷിച്ചാലുണ്ടാകുന്ന ദോഷങ്ങളും അവയ്ക്കുള്ള പ്രായശ്ചിത്തവിധികളുമാണ് വിവരിക്കുന്നത്. ഈ മാംസഭക്ഷണത്തിൽ പലതരം പക്ഷികളുടെ, മൃഗങ്ങളുടെയെല്ലാം മാംസം അറിഞ്ഞോ അറിയാതെയോ ഭക്ഷിക്കുന്നതിന്റെ പ്രത്യേക പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾ വ്യക്തമായി അവതരിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതായി വിവരിക്കുന്നു,

- (21) മത്സ്യം ഭക്ഷിച്ചാൽ മൂന്നുദിനരാത്രങ്ങൾ ഉപവസിക്കണം (22) ഏതു ജലജീവിയെ ഭക്ഷിച്ചാലും ഇതാണ് പ്രായശ്ചിത്തം (23) സൂര എന്നതിനായി പുളിപ്പിക്കുന്ന (ഫെർമെന്റേഷൻ) ദ്രവ്യങ്ങളടങ്ങിയ ഭക്ഷണം കഴിച്ചാൽ ശംഖുപുഷ്പജലം ഏഴു രാത്രി കൂടിച്ച് (24) സാധാരണ മദ്യത്തിനായുള്ള ദ്രവ്യങ്ങൾ കഴിച്ചാൽ അഞ്ചു രാത്രി കൂടിച്ച് ഇതേ വ്രതമനുഷ്ഠിക്കണം (25) മദ്യത്തിന്റെ ഗന്ധമുള്ള ജലം കഴിച്ചാൽ അഘമർഷണം ജപിച്ച്, നെയ്യ് സ്വീകരിക്കണം. (26) കാക്കയുടെ വർഗത്തിൽപ്പെടുന്ന പക്ഷിമൃഗാദികളുടെ മാംസം കഴിച്ചാൽ ചാന്ദ്രായണ വ്രതമനുഷ്ഠിക്കണം (27) അജ്ഞാതമായ മാംസം കഴിച്ചാലും ഉണങ്ങിയ മാംസം കഴിച്ചാലും (28) വന്യമൃഗങ്ങളുടെ മാംസം കഴിച്ചാലും തപ്തകൃച്ഛ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യണം. (29) ചടകം, നീർകാക്ക, ചക്രവാകം, അരയന്നം, മരം

കൊത്തി, കാലൻകോഴി, തത്ത, കൊക്ക്, കുമ്പി, ഉപ്പൻ എന്നിവയുടെ മാംസം കഴിച്ചാൽ മൂന്നുരാത്രി ഉപവസിക്കണം. (30) കുമ്പിര തുടങ്ങിയ ഒറ്റക്കുറുമ്പുള്ള മൃഗമാംസം കഴിച്ചാലും (31) മാടപ്രാവ്, മൈൽ എന്നിവയൊഴികെ മറ്റുപക്ഷികളുടെ മാംസം ഭക്ഷിച്ചാലും ഒരു ദിവസം വ്രതമനുഷ്ഠിക്കണം (32) ഏതെങ്കിലും കീടങ്ങൾ ഉറുമ്പ്, എന്നിവയെ അറിയാതെ ഭക്ഷിച്ചാൽ ഒരു രാത്രി വ്രതമെടുക്കണം. (33) പട്ടിയുടെ മാംസം കഴിച്ചാലും ഇതേ വ്രതമെടുക്കണം. (34) പന്നിയുടെയോ കൊക്കിന്റേയോ ഇറച്ചി ഭക്ഷിച്ചാലും സാന്തപന പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യണം. (35) അതിനുശേഷം, യവം, ഗോതമ്പ്, പാല്, ഭക്ഷ്യ എണ്ണ, നെയ്യ്, ശർക്കര, നെല്ലിക്ക എന്നിവയുപേക്ഷിച്ച് ശുഷ്കഭക്ഷണം മാത്രം കഴിച്ച് ഉപവസിക്കണം (36) അമേദ്യ സ്പർശമായതെന്തെങ്കിലും ഉപയോഗിച്ചാലും ഒരു ദിവസം ഉപവസിക്കണം (37) താമരതണ്ടു കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ വിഭവങ്ങൾ, ഉഴുന്ന്, പായസം, അപ്പം, ഗോതമ്പ് പലഹാരങ്ങൾ, ഹോമത്തിനായുള്ള ഹവിസ്, ഇവയെല്ലാം ഏതു ദൈവിക സമർപ്പണത്തിനാണോ ഉണ്ടാക്കിയത് അതു സമർപ്പിക്കുന്നതിനു മുമ്പ് ഭക്ഷിച്ചാലും ഒരു ദിവസം ഉപവാസമിരിക്കണം (38) പശു, ആട്, എരുമ എന്നിവ കഴിച്ചതിന്റെ അവശിഷ്ടം ഭക്ഷിച്ചാലും (പത്തു ദിവസം ഭക്ഷിച്ചതിന്) ഒരു ദിവസം എന്ന കണക്കിന് ഉപവസിക്കണം (40) പശു പ്രസവിച്ച ഉടനെയുള്ള പാലും, പശു കുട്ടി ചത്തുപോയ പശുവിന്റെ പാലും കഴിച്ചാലും ഒരു ദിവസം ഉപവസിക്കണം. (42) പാലുൽപന്നങ്ങളും നെല്ലിക്ക തുടങ്ങിയവയും ഉപേക്ഷിച്ച് ഉപവസിക്കണം (43) ബ്രഹ്മചാരി, ശ്രാദ്ധഭക്ഷണം കഴിച്ചാൽ മൂന്നുദിനരാത്രങ്ങൾ ഉപവസിക്കണം (44) ഒരു ദിവസം ജലത്തിൽ നിന്നുകൊണ്ട് പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്കയും വേണം. (45) മദ്യം മാംസം ഇവ കഴിച്ചാലും പ്രാജാപത്യം എന്ന പ്രായശ്ചിത്തമനുഷ്ഠിക്കണം. (46) പുച്ച, കാക്ക, മൂയൽ, എലി ഇവയുടെ ഉച്ചിഷ്ടം കഴിച്ചാലും അഭിഷേകജലം കഴിച്ച് ഉപവസിക്കണം (47) നായയുടെ ഉച്ചിഷ്ടം കഴിച്ചാൽ ഒരു ദിവസം ഉപവസിച്ചു പഞ്ചഗവ്യം സേവിക്കണം (48) വിസർജ്യങ്ങളടങ്ങിയ ഭക്ഷണം കഴിച്ചാൽ ഏഴു ദിനരാത്രങ്ങൾ ഉപവസിക്കണം. (49) ശ്രാദ്ധഭക്ഷണം യോഗ്യതയില്ലാത്തവർ കഴിച്ചാൽ മൂന്നുരാത്രികൾ പാൽമാത്രം കഴിച്ച് ഉപവസിക്കണം (51 : 21 - 49)

ഉച്ചിഷ്ടഭക്ഷണപ്രായശ്ചിത്തം

അവശിഷ്ടങ്ങൾ ഭക്ഷിച്ചാലും, അരുതാത്തത് ഭക്ഷിച്ചാലും, കുടിച്ചാലും

എന്തു സംഭവിക്കുന്നു എന്നതിനേക്കാൾ പ്രാധാന്യം അപ്രകാരം ചെയ്തതിന്റെ പ്രായശ്ചിത്തവിധിയാണ് തുടർന്ന് വിവരിക്കുന്നത്. ജീവിതത്തെ ധന്യമായ ചര്യകളിലൂടെ മുന്നോട്ടുനയിക്കുന്നതിനാവശ്യമായ ശരീരത്തെ പോഷിപ്പിക്കുന്ന ഭക്ഷണം ബ്രഹ്മം തന്നെയാണ് എന്ന് ഉപനിഷത്തുകൾ പറയുന്നു. ആ ബ്രഹ്മചൈതന്യമാണ് ഭക്ഷണത്തിലൂടെ ജീവാത്മചൈതന്യത്തെയും മനസ്സിനേയും നിലനിർത്തുന്നത്. അതിനാൽ അന്നം ഉച്ഛിഷ്ടവും അവശിഷ്ടവുമാകരുതെന്ന് ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു. കൂടാതെ ഓരോ വർണത്തിലുമുള്ളവർ അതേ വർണത്തിലോ മറ്റുവർണത്തിലോ ഉള്ളവരുടെ ഉച്ഛിഷ്ടം ഭക്ഷിച്ചാൽ ചെയ്യേണ്ടതായ പ്രായശ്ചിത്തവും വിവരിക്കുന്നുണ്ട്.

- (50) ബ്രാഹ്മണൻ, ശുദ്രന്റെ ഉച്ഛിഷ്ടം കഴിച്ചാൽ ഏഴുരാത്രികളുപവസിക്കണം (51) വൈശ്യോച്ഛിഷ്ടം കഴിച്ചാൽ അഞ്ചുരാത്രിയും (52) ക്ഷത്രിയോച്ഛിഷ്ടം കഴിച്ചാൽ മൂന്നു രാത്രിയും (53) ബ്രാഹ്മണോച്ഛിഷ്ടം കഴിച്ചാൽ ഒരു രാത്രിയുമുപവസിക്കണം (54) ക്ഷത്രിയൻ ശുദ്രോച്ഛിഷ്ടം കഴിച്ചാൽ അഞ്ചു രാത്രിയും (55) വൈശ്യോച്ഛിഷ്ടം കഴിച്ചാൽ മൂന്നു രാത്രിയും ഉപവസിക്കണം (56) വൈശ്യൻ ശുദ്രോച്ഛിഷ്ടം കഴിച്ചാലും (57) ചണ്ഡാല ഭക്ഷണം കഴിച്ചാലും മൂന്നുരാത്രി ഉപവസിക്കണം (58) ചണ്ഡാലന്മാരുടെ ഭക്ഷണം കഴിച്ചാൽ (അറിഞ്ഞോ അറിയാതെയോ കഴിച്ചാൽ) വിശകലനം ചെയ്ത് തീരുമാനമെടുക്കണം. (51 : 50 - 58)

മാംസഭക്ഷണം വർജ്ജിക്കേണ്ട സന്ദേശം

എക്കാലവും അനുയോജ്യവും പ്രായോഗികവുമായ സന്ദേശങ്ങളാണ് തുടർന്നു നൽകുന്നത്. മാംസഭക്ഷണം, പശുഹത്യ എന്നിവയുടെ വിവരണം, മൃഗങ്ങളുടെ ആത്മാവിനെക്കുറിച്ചും അവയെ വധിക്കുമ്പോൾ അതനുഭവിക്കുന്ന വേദനയെക്കുറിച്ചും സുദീർഘമായൊരു വിവരണം ഇവിടെ നൽകുന്നു. മാംസഭക്ഷണം വർജ്ജിക്കുന്നതിന്റെ ശാസ്ത്രീയവും ആത്മീയവുമായ വിവരണവും ഇവിടെ നൽകുന്നു.

59 മുതൽ 78 വരെ വ്യക്തമായ ശ്ലോകരൂപത്തിലുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങളാണ് നൽകിയിരിക്കുന്നത്. ഈ വരികളിൽ മന്ത്രമഹത്വ വിവരണം, പശുഹത്യ നിരോധനം, മാംസ ഭക്ഷണ വർജ്ജനം, വൃക്ഷനശീകരണ നിരോധനം, മൃഗബലി അനുവദിക്കുന്ന ചിലയാഗത്തിനനുമതി നൽകൽ, അത്തരം ബലികർമ്മത്തിലൂടെ പശുവിന്റെ ആത്മാവിനും യജ്ഞം ചെയ്യുന്നയാളുടെ ആത്മാവിനും മോക്ഷം ലഭിക്കുന്നത്, വേദവിധിയിലില്ലാത്ത ഹിംസ പൂർണമായും ഒഴി

വാക്കണമെന്ന നിർദ്ദേശം. സ്വന്തം ആവശ്യത്തിനുമാത്രമായും സന്തോഷത്തിനായും പ്രാണിഹിംസ ചെയ്യുന്ന വൃത്തിക്ക് ഒരിക്കലും സുഖം ലഭിക്കുന്നില്ല (69) വേദമനുഷ്ഠിക്കുന്ന കർമ്മങ്ങളിൽ മുഗത്തെ അൽപം പോലും വേദനിപ്പിക്കരുത് (70) ഏതൊന്നിനെ ഹിംസിക്കുന്നുവോ ആ ഹിംസയുടെ വേദന സ്വയം അനുഭവിക്കേണ്ടി വരുന്നു (71) പ്രാണിഹിംസയിലൂടെ ലഭിക്കുന്ന മാംസം ഭക്ഷിച്ചാൽ തീവ്രനരകയാതന ലഭിക്കുന്നു. (72) ഏതുതരം മാംസം ഭക്ഷിച്ചാലും ഭക്ഷിക്കുന്നയാളുടെ ആത്മാവ് നിരന്തരം ജനനമരണ ക്ലേശങ്ങളിലൂടെ കടന്നുപോകുന്നു (73) അവന് ഘോരമായ രോഗവുമുണ്ടാകുന്നു, (74) മുഗവധത്തിന് അനുമതിനൽകുന്നവൻ, വധിക്കുന്നവൻ, ജീവിക്കാനായി മാംസം വിൽക്കുന്നവൻ, മാംസം വിൽക്കുന്നവൻ, മാംസം സംസ്കരിക്കുന്നവൻ, അതു തിന്നുന്നവൻ ഇവരെല്ലാം മുഗഘാതകർ തന്നെയാണ്. (75) മറ്റൊന്നിന്റെ മാംസം സ്വന്തം മാംസം വർധിപ്പിക്കുവാനുപയോഗിക്കുന്നവൻ പിതൃക്കളേയും ദേവന്മാരേയും നിന്ദിക്കുന്നതിനു തുല്യ പാപം ചെയ്യുന്നു. (76) ഓരോ വർഷവും അശ്വമേധം ചെയ്തു നേടുന്ന പുണ്യഫലം പോലെയാണ്, മാംസാഹാരം വർജിച്ചാൽ ലഭിക്കുന്ന പുണ്യം (77) ഫലമൂലങ്ങൾ കഴിച്ച് ജീവിക്കുന്ന പുണ്യഫലം മുനിമാർ തപസു ചെയ്ത് ലഭിക്കുന്ന പുണ്യത്തിനു സമമാണ് (78) മാം + സ എന്ന രണ്ടു വാക്കുകൾ (എന്നെ+ അവൻ / അത്) ആകുന്നതാണ്, അതിനാൽ മാംസം കഴിക്കുന്നത് സ്വശരീരം കഴിക്കുന്നതുപോലെയാണ്. (51 : 59 - 78)

വിവിധ സ്മൃതി സന്ദേശങ്ങൾ

മനുസ്മൃതി, ദേവലസ്മൃതി, ഉശനസ്മൃതി, വസിഷ്ഠസ്മൃതി, ബൗധായനധർമ്മ ശാസ്ത്രം, ബൃഹദ്യജ്ഞവൽക്യസ്മൃതി, പുലസ്ത്യസ്മൃതി, ഹാരിതസ്മൃതി, സുമന്തു സ്മൃതി, പരാശരസ്മൃതി, യമസ്മൃതി, ശംഖസ്മൃതി കൂടാതെ ഭവിഷ്യ പുരാണം പോലെയുള്ള ഗ്രന്ഥങ്ങളെല്ലാം ഭക്ഷ്യശുദ്ധി അഥവാ ആഹാരശുദ്ധിയെക്കുറിച്ച് വ്യക്തമായ നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകുന്നുണ്ട്.

മദ്യം കഴിച്ചാൽ കൃച്ഛാതികൃച്ഛ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്താലെ ഏതു സത്കുലജാതനും ശുദ്ധമാകൂ എന്ന് ഭവിഷ്യപുരാണം. ബ്രഹ്മണൻ ഈ പ്രായശ്ചിത്തം മൂന്നുമാസം ചെയ്ത് വീണ്ടും ഉപനയനം ചെയ്ത് കർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കണമെന്ന് ബൗധായന ധർമ്മശാസ്ത്രം. അറിയാതെ മദ്യം കഴിച്ചാൽ പോലും തപ്ത കൃച്ഛപ്രായശ്ചിത്തം വേണമെന്ന് ഭവിഷ്യപുരാണം. ക്ഷത്രിയർക്കും വൈശ്യർക്കും മദ്യാപനദോഷം അതി

സങ്കീർണ്ണമല്ലെന്ന് ബൃഹദ്യജുസ്സവൽക്യ സ്മൃതി. അസാധാരണമായ ഒരവസ്ഥയിൽ ശ്രേഷ്ഠനായ ബ്രാഹ്മണൻ മദ്യം കഴിച്ചാൽ മൂന്ന് കൃച്ഛം അദ്ദേഹവും അദ്ദേഹത്തിന്റെ മാതാവ് - പിതാവ് - ജ്യേഷ്ഠൻ ഇവരെല്ലാം ചെയ്യണമെന്ന് ജാതുകർണ്ണ സ്മൃതി. ആപസ്തംബധർമ്മശാസ്ത്രപ്രകാരം ഭക്ഷ്യയോഗ്യമല്ലാത്തതും പാനയോഗ്യമല്ലാത്തതുമായ ഏതുതരം ദ്രവ്യം ഭക്ഷിച്ചാലും താമര, ഉദുംബരം, കൂവളം, പലാശ്, കറുക ഇവയുടെ ഇലകൾ ഇടിച്ചു പിഴിഞ്ഞ് നീര് മൂന്നുരാത്രി കഴിച്ചാലേ ശുദ്ധമാകൂ. മുന്തിരി, ഊന്തപ്പഴം, ചക്ക ഇവയുടെ മധുരമുള്ള ഭാഗം മൂന്നു ദിവസം കഴിച്ചാലും വേദപണ്ഡിതന്മാർ പരിശുദ്ധരാകുമെന്ന് പുലസ്ത്യസ്മൃതി. ഇതേപ്രായശ്ചിത്തം കൂടാതെ പന്ത്രണ്ടു ദിവസം കൃഷ്ണമാണ്ഡഹോമവും വേണമെന്ന് യമസ്മൃതി. ശംഖപുഷ്പരസം പ്രായശ്ചിത്തമായി മൂന്നുദിവസം സേവിച്ച് ഭക്ഷ്യയോഗ്യമല്ലാത്തത് കഴിച്ചതിന്റെ പ്രായശ്ചിത്തമാകാമെന്ന് ബൗധായനൻ. അത് അഞ്ചുദിവസം വേണമെന്ന് സുമന്തു. തലമുടി, ഊച്ച, കീടങ്ങൾ ഇവയിൽ ദുഷിക്കപ്പെട്ട അന്നം ജലം കൊണ്ടു കഴുകി വൃത്തിയാക്കണം എന്ന് യോഗീശ്വരസ്മൃതി. ഇതു കഴിച്ചു വൃക്തി മൂന്നുദിവസം പഞ്ചഗവ്യം സേവിച്ചാലേ ശുദ്ധിവരൂ എന്ന് ഹാരിത സ്മൃതി. പട്ടിയിറച്ചി, ഉണങ്ങിയ മാംസം വിശപ്പിന്റെ ഗതികേടുകൊണ്ടു കഴിക്കേണ്ടിവന്നാൽ ഒരു മാസം വ്രതമനുഷ്ഠിക്കണമെന്ന് ശംഖസ്മൃതി. ഏതു പക്ഷികളുടെ മാംസം കഴിച്ചാലും തപ്തകൃച്ഛ പ്രായശ്ചിത്തം വേണമെന്ന് യമസ്മൃതി. ബ്രാഹ്മണൻ ഏതെങ്കിലും മൃഗമാംസം കഴിച്ചാൽ ചാന്ദ്രായണമനുഷ്ഠിക്കണമെന്ന് ആംഗീരസ സ്മൃതി. വിവിധ വർണങ്ങളുമായി ചേർന്ന് മിശ്ര ഭോജനം നടത്തിയാൽ പ്രാജാപത്യം/തപ്തകൃച്ഛം/അതികൃച്ഛം/ ചാന്ദ്രായണം ഈ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളനുഷ്ഠിക്കണമെന്ന് യമസ്മൃതി. ആരുടേയെങ്കിലും ഉച്ഛിഷ്ഠം അറിയാതെ ബ്രാഹ്മണർ ഭക്ഷിച്ചാൽ ഒരു രാത്രി മുഴുവനും ഗായത്രി ജപിക്കണം. മാംസഭക്ഷണവും ഉച്ഛിഷ്ഠഭക്ഷണവും ഒഴിവാക്കണമെന്ന് നിർദ്ദേശിച്ച് ആചാര്യൻ വിവരണം അവസാനിപ്പിച്ചു. മേൽവിവരിച്ച തെറ്റുകൾക്കുള്ള പ്രായശ്ചിത്തകർമ്മങ്ങളെല്ലാം മുൻ അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

അപഹരണത്തിന്റെ പ്രായശ്ചിത്തം

വിഷ്ണുസ്മൃതിയിലെ അമ്പത്തിരണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ അപഹരണം നടത്തിയാലുള്ള പ്രായശ്ചിത്തവിധികളാണ്. ഈ വിവരണം നടത്തിയതാകട്ടെ, നളന്ദ വിശ്വവിദ്യാലയം സന്ദർശിക്കാനെത്തിയ സാധാരണക്കാരായ ജനങ്ങൾക്കുവേണ്ടിയായിരുന്നു. വിദ്യാഭ്യാസമില്ലാത്ത, എന്നാൽ സമൂഹത്തിലിറങ്ങി വേല ചെയ്തു ജീവിക്കുന്ന ചെറുപ്പക്കാ

ർക്കുള്ള സന്മാർഗപഠനരീതിപോലെയാണ് വിവരണം നൽകിയത്. ജനങ്ങൾക്ക് മോഷണഭയത്തിൽ നിന്ന് മോചനം നേടിക്കൊടുക്കാനായി എല്ലാ മാസവും നളന്ദയിൽ നടത്തുന്ന സാമൂഹ്യസന്ദേശപ്രചരണത്തിന്റെ ഭാഗമാണിത്. ഏതു തരത്തിലുള്ള മോഷണം നടത്തിയാലും രാജശിക്ഷ ഉറപ്പാണ്. അത് കാരാഗൃഹമോ പിഴയോ ആയി കുറ്റവാളികൾക്ക് അനുഭവിക്കേണ്ടി വരുന്നു അഥവാ നൽകേണ്ടിവരുന്നു. അത് ഭൗതികശിക്ഷയേയായുള്ളൂ. സമൂഹം അംഗീകരിക്കണമെങ്കിൽ പ്രായശ്ചിത്തവുമാവശ്യമാണെന്ന് സൂചിപ്പിച്ചുവല്ലോ! അത്തരത്തിലുള്ള പ്രായശ്ചിത്തവിധികളാണിവിടെ സാധാരണക്കാർക്കായി ആത്മകർമ്മാചാര്യൻ വിവരിച്ചത്. ഇവിടേയും, തലേദിവസത്തെ പഠനവേദിയിലും വിവരിച്ച എല്ലാ പ്രായശ്ചിത്തമാർഗങ്ങളും തപ്തകൃച്ഛം, ശീതകൃച്ഛം, ചന്ദ്രായാണം, പ്രാജാപത്യം എന്നിവയെല്ലാം ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ആദ്യഭാഗങ്ങളിൽ വിവരിച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന് ആചാര്യൻ പറഞ്ഞു. അപഹരണത്തിന്റെ പാപം അതിനുള്ള ശിക്ഷാവിധികൾ, അതുകഴിഞ്ഞനുഭവിക്കുന്ന നരകം ഇത്രയും നേരത്തേ വിവരിച്ചു.

വ്യത്യാസങ്ങളില്ലാതെ തന്നെയാണ് മോഷണത്തിനുള്ള ശിക്ഷയനുഭവിച്ചതിനുശേഷമുള്ള പ്രായശ്ചിത്തവിധി വിസിഷ്ഠധർമ്മശാസ്ത്രം, മനുസ്മൃതി, ഗൗതമസ്മൃതി, അംഗീരസ-സുമന്തു-ശംഖ-യോഗീശ്വരസ്മൃതികളിൽ വിവരിക്കുന്നത്. അതിനാൽ അവയെല്ലാം സമയലഭ്യതയനുസരിച്ച് പഠിച്ചുകൊള്ളുവാൻ നിർദ്ദേശിച്ച്, ആചാര്യൻ വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ അവന്തിരണ്ടാമദ്ധ്യായം വിവരിച്ചു.

മോഷണത്തിന്റെ പ്രായശ്ചിത്തം

പലതരത്തിലുള്ള മോഷണം ചെയ്തവർ നരകയാതനയനുഭവിക്കാനും പുനർ ജനനത്തിലൂടെ വീണ്ടും യാതനയനുഭവിക്കാതിരിക്കാനുമാണ് ഈ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾ.

- (1) സ്വർണ്ണാപഹരണം നടത്തിയാൽ (സ്വയം വധിക്കാനായിട്ടെന്ന പോലെ) രാജാവിന് ഒരു മുസലം (കുന്തം) സമർപ്പിക്കണം (2) ആ കുന്തത്താൽ സ്വർണ്ണാപഹരണം നടത്തിയ തസ്കരനെ ശിക്ഷിച്ചാൽ അപഹരണ പാപം തീർന്നു. (3) പ്രായശ്ചിത്തമായി പന്ത്രണ്ടു വർഷം മഹാവ്രതവുമനുഷ്ഠിക്കണം. (4) അത്ര തന്നെ സ്വർണം ഖജനാവിൽ നിക്ഷേപിച്ചാലും പ്രായശ്ചിത്തമായി (5) ധാന്യങ്ങളപഹരിച്ചാൽ കൃച്ഛദണ്ഡപ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യണം (6) കിണറുള്ള സ്ഥലം, കുളമുള്ള സ്ഥലം എന്നിവ സ്വന്തം പേരിലാക്കിയാലും ചാന്ദ്രായണം നടത്തി പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യണം (7) മറ്റൊന്നെങ്കിലും അപഹരിച്ചാൽ സാന്തപനം നടത്തണം (8) ഭക്ഷ്യ

വസ്തുക്കൾ, വാഹനം, കിടക്ക, ആസനം, പുഷ്പം, ഫലമൂലങ്ങളെ
 ഉന്നിവയപഹരിച്ചാൽ പഞ്ചഗവ്യം കഴിച്ച് ശുദ്ധി വരുത്തണം (9)
 പുല്ലു, വിറക്, മരം, ശർക്കര, വസ്ത്രം, തോലുൽപ്പന്നങ്ങൾ, ഇവ
 അപഹരിച്ചാൽ മൂന്നു ദിനരാത്രങ്ങൾ വ്രതമനുഷ്ഠിക്കണം (10)
 മാണിക്യം, മുത്ത്, ചെമ്പ്, ഇരുമ്പ്, ഈയം ഇവയപഹരിച്ചാൽ
 പന്ത്രണ്ടു ദിവസങ്ങൾ അൽപമാത്രം ഭക്ഷിച്ച് വ്രതമെടുക്കണം
 (11) പരുത്തിയും പട്ടുനൂൽപ്പുൽപ്പന്നങ്ങളും അപഹരിച്ചാൽ മൂന്നു
 രാത്രി ഉപവസിക്കണം (12) പക്ഷി/ മൃഗങ്ങളെ അപഹരിച്ചവൻ
 രണ്ടു ദിവസം ഉപവസിക്കണം. (13) ഔഷധികൾ, സുഗന്ധ
 വ്യഞ്ജനങ്ങൾ, കയർ എന്നിവയപഹരിച്ചാൽ ഒരു ദിവസം ഉപ
 വസിക്കണം (14) ദാനം നൽകിയതാണെങ്കിലും അപഹരിച്ചതാ
 ണെന്ന തോന്നലുണ്ടായാൽ അത് ധനികന്മാർതാണെങ്കിൽ
 പോലും പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യണം (15) ഏതെല്ലാം ദ്രവ്യങ്ങളുപ
 ഹരിച്ചാലും അതെല്ലാം പാപിയായിത്തന്നെ പുനർജനിക്കാൻ ഇട
 വരുത്തുന്നു. (16) ജീവിതം ധർമ്മ കർമ്മങ്ങളിലധിഷ്ഠിതമാണ്
 അവയാകട്ടെ ധനത്തിലും പ്രതിഷ്ഠിതമാണ്. ആ ധനം സ്വപ്രയ
 ത്നത്താലുണ്ടാകേണ്ടതായതിനാൽ ധനത്തെ (കളവു ചെയ്ത്)
 ഹിംസിക്കരുത് (17) പ്രാണി ഹിംസയും, ധനഹിംസയും, വലിയ
 ദുഃഖത്തെയുണ്ടാക്കുന്നതിനാൽ കള്ളത്തരത്തിലൂടെ ധനഹിംസ
 നടത്തരുത്. (52 : 1 17)

ഗുരുമഹത്വവിവരണം ഗുരുനിന്ദയുടെ പ്രായശ്ചിത്തവും

ഗുരുവിന് ഭാരതത്തിൽ വളരെ ഉയർന്ന സ്ഥാനമാണുള്ളത്. ഗുരു എന്ന
 പദത്തിന്റെ അർത്ഥം ഇരുട്ടു നീക്കിത്തരുന്നവൻ, ജ്ഞാനത്തിന്റെ ഘനീ
 ഭൂതഭാവമുള്ളവൻ, ദേവഗുരുവായ ബൃഹസ്പതി കൂടാതെ വ്യാഴഗ്രഹം
 എന്നെല്ലാമാണ്. ആ ഗുരുവിനെ വന്ദിക്കണമെന്നും മാതൃ-പിതൃ-ആ
 ചാര്യദേവോദേവ എന്ന നമ്മുടെ മഹത്വവാക്യങ്ങളെ ഓർമ്മിക്കണ
 മെന്നും പറഞ്ഞ് ആചാര്യൻ വിഷ്ണുധർമ്മത്തിലെ അമ്പത്തിമൂന്നാ
 മദ്ധ്യായം വിവരിച്ചു.

- (1) ഗുരുനിന്ദചെയ്താലുള്ള പ്രായശ്ചിത്തം ഒരു വർഷം മഹാപ്ര
 തമനുഷ്ഠിച്ച്, വനത്തിൽ വസിച്ച് പ്രാജാപത്യകർമ്മമനുഷ്ഠിക്കണം
- (2) ഇതു തന്നെ ചെയ്യണം മറ്റൊരുവന്റെ ഭാര്യയുമായി സംസർഗം
 ചെയ്താലും (3) ഗോമാംസം ഭക്ഷിച്ചാലും ഈ പ്രായശ്ചിത്തമാ
 വശ്യമാണ് (4) അസാന്മാർഗികമായി ലൈംഗിക ബന്ധത്തിനും
 ഈ പ്രായശ്ചിത്തമനുഷ്ഠിക്കണം. (5) നിഷ്ഠൂരമായി ലൈംഗിക
 വേഴ്ച നടത്തിയാൽ (6) ചാന്ദ്രായണവ്രതം രണ്ടു പ്രാവശ്യമനു

ഷ്ഠിക്കണം. (7) മൃഗങ്ങളും വേശ്യകളുമായുള്ള ലൈംഗിക വേഴ്ചക്ക് പ്രാജാപത്യ പ്രായശ്ചിത്തമനുഷ്ഠിക്കണം. (8) ദുഷ്ടന്മാരും, പരസ്ട്രീകളും, പരപത്നിമാരുമായും ലൈംഗിക ബന്ധത്തിലേർപ്പെട്ടാലും പ്രാജാപത്യവ്രതമനുഷ്ഠിക്കണം. (9) നീചകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന ബ്രാഹ്മണർ മൂന്നു വർഷം പ്രായശ്ചിത്തജപനടത്തണം. (53 : 1 - 9)

അനവധി ആചാര്യന്മാർ ഗുരുമഹത്വത്തെക്കുറിച്ച് വിവരിക്കുന്നതോടൊപ്പം ഗുരുനിന്ദയുടെ മഹാപാപവും അതിനുള്ള പ്രായശ്ചിത്തവും വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. യജ്ഞവൽക്യൻ, ഗുരുനിന്ദക്ക് നിത്യകൃച്ഛ പ്രായശ്ചിത്തമാണ് നിർദ്ദേശിക്കുന്നത്. പുലസ്ത്യനും, ശംഖനും, വൃദ്ധമനുവും, യോഗീശ്വരനും, അംഗീരസും, ഉപമന്യുവും, ഉശനനും, വസിഷ്ഠനും, വ്യാഘ്രലാചാര്യനും, ജാബാലിയും, കാത്യായനനും, നാരദനും, സംവർത്തനും, പ്രജാപതിയും മേൽവിവരിച്ച പാപങ്ങൾക്ക് വ്യത്യസ്തമായ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾ അവരവരുടെ സ്മൃതിഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ നിർദ്ദേശിക്കുന്നുണ്ട്, എന്ന് ഉദാഹരണസഹിതം വിവരിച്ചു. ലഘുവായ തെറ്റുകളും അവയുടെ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളും

അവൃത്തിനാലാമദ്ധ്യായത്തിൽ ലഘുവായ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളാണ് വിവരിക്കുന്നത്. ഈ ആചാരങ്ങളിൽ പലതും സാധാരണക്കാർക്കുള്ളതാണ്. ഒരുതരത്തിൽ ഇത് തെറ്റുകളാവർത്തിക്കാതിരിക്കാനുള്ള തിരുത്തലുകൾക്ക് വേണ്ടിയാണ്.

- (1) പാപം ചെയ്തവന്റെ കൂടെ ജീവിക്കുന്നവനും അതേ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യണം
- (2) വൃത്തികെട്ട കിണറ്റിൽ നിന്ന് ജലം കുടിച്ചാൽ ബ്രാഹ്മണൻ മൂന്നുദിവസം ഉപവസിക്കണം
- (3) ക്ഷത്രിയൻ രണ്ടു ദിവസവും
- (4) വൈശ്യൻ ഒരു ദിവസവും
- (5) ശൂദ്രൻ യുക്തം പോലെയുമാകാം.
- (6) എല്ലാവരും വ്രതാന്ത്യത്തിൽ പഞ്ചഗവ്യം കഴിക്കണം
- (7) ശൂദ്രൻ പഞ്ചഗവ്യം കഴിക്കേണ്ടതില്ല. ബ്രാഹ്മണൻ പഞ്ചഗവ്യം കഴിക്കാതിരുന്നാൽ, മദ്യം കഴിച്ചതിന്റെ പാപം പോലെ മഹാരൗരവ നരകത്തിൽ പതിയ്ക്കും.
- (8) രോഗിയായിരിക്കുമ്പോഴും ജ്വരമതിയായ വേളയിലും ലൈംഗികമായി ബന്ധപ്പെട്ടാൽ മൂന്നു ദിവസം ഉപവസിക്കണം.
- (9) കള്ളസാക്ഷി പറയുന്നവൻ ബ്രഹ്മഹത്യ പാപപ്രായശ്ചിത്ത വ്രതമനുഷ്ഠിക്കണം
- (10) മലിനമായ ജലാശയത്തിൽ കുളിച്ചാൽ ശുദ്ധജലത്തിൽ വീണ്ടും കുളിച്ച് മഹാവ്യാഹൃതി ഹോമം ചെയ്യണം.
- (11) സൂര്യപ്രകാശ മേൽക്കാത്തതും ചെയ്തിയുള്ളതുമായ ജലാശയത്തിൽ കുളിച്ചാൽ എണ്ണുറു പ്രാവശ്യം ഗായത്രി മന്ത്രം ജപിക്കണം

(12) നായ, കുറുക്കൻ, പന്നി, കഴുത, കുരങ്ങൻ, കാക്ക, തുടങ്ങിയവ കുളിച്ച / അശുദ്ധമാക്കിയ വെള്ളത്തിൽ കുളിച്ചാൽ പതിനാറു പ്രാവശ്യം പ്രാണായാമം ചെയ്യണം. (13) വേദം ജപിക്കാനും അഗ്നികർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുവാനും യോഗ്യതയുള്ള വൃക്കതികൾ ഏറെക്കാലം അതു ചെയ്യാതിരുന്നാൽ പ്രായശ്ചിത്തമായി ഒരു വർഷക്കാലം പായയിൽ നിലത്തു കിടന്ന്, അൽപമാത്രം ഭക്ഷിച്ച് വ്രതമെടുക്കണം. (14) ഗുരുവിനെ ആക്ഷേപിക്കുക വഞ്ചിക്കുക ഇവ ചെയ്താൽ ഒരു മാസം കേവലം അൽപം പാൽ മാത്രം കഴിച്ച് വ്രതമനുഷ്ഠിക്കണം (15) നാസ്തികനായി, സ്വയം ജീവിക്കുകയോ, അവനെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയോ, കൃതഘ്നനായി ജീവിക്കുകയോ, കള്ള വ്യാപാരം ചെയ്യുകയോ, ബ്രഹ്മണൻ സ്വധർമ്മത്തെ അവഹേളിച്ചു ജീവിക്കുകയോ ചെയ്താൽ ഇവ രെല്ലാം ഒരു വർഷം വ്രതമനുഷ്ഠിക്കണം. (16) ജ്യേഷ്ഠനേക്കാൾ മുമ്പ് അനുജൻ വിവാഹം കഴിച്ചാൽ അനുജനും, അതേപ്രകാരം കന്യാദാനം ചെയ്തയാളും ചാന്ദ്രായണ വ്രതപ്രായശ്ചിത്തമനുഷ്ഠിക്കണം. (17) പ്രാണികൾ, ഭൂമി, സോമലത, ഇവ ക്രയവിക്രയം ചെയ്യുന്നവർ തപ്തകൃച്ഛു പ്രായശ്ചിത്തമനുഷ്ഠിക്കണം. (18) ഔഷധികൾ, സുഗന്ധവ്യഞ്ജനങ്ങൾ, പുഷ്പ ഫലമൂലാദികൾ, ചർമ്മ ദ്രവ്യങ്ങൾ, തലമുടി, അസ്ഥി, ചാരം/ഭ്രൂമം, എണ്ണ, എന്നിവ ക്രയവിക്രയം ചെയ്യുന്നവർ പ്രാജാപത്യ പ്രായശ്ചിത്തമനുഷ്ഠിക്കണം (19) ചില ഫലങ്ങൾ, തേൻ, ഉച്ഛിഷ്ഠങ്ങൾ, ശംഖ്, ചെമ്പ്, ഈയം, ഇരുമ്പ്, വാൾ എന്നിവ വിൽക്കുന്നവരും ചാന്ദ്രായണമനുഷ്ഠിക്കണം. (20) മാംസ-രക്തഉൽപ്പന്നങ്ങൾ, വസ്ത്രം, രക്തം, സുഗന്ധവസ്തുക്കൾ, ശർക്കര, തേൻ, എന്നിവ വിൽക്കുന്നവർ പ്രതിമാസം മൂന്നു ദിവസം ഉപവസിക്കണം. (21) മാംസം, ലവണം, ക്ഷീരോൽപന്നങ്ങൾ വിൽക്കുന്നവർ ചാന്ദ്രായണ വ്രതമാചരിക്കണം. (22) ചിലർക്ക് വീണ്ടും ഉപനയനം ആവശ്യവുമാണ്. (23) കഴുത, ഒട്ടകം എന്നിവയുടെ പുറത്ത് സഞ്ചരിക്കുകയോ, നഗ്നനായി കുളിക്കുകയോ/ഉറങ്ങുകയോ/ഭക്ഷിക്കുകയോ ചെയ്താൽ മൂന്നു പ്രാവശ്യം പ്രാണായാമം ചെയ്യണം. (24) മറ്റു പാപങ്ങളുടെ പരിഹാരാർത്ഥം മൂവായിരം പ്രാവശ്യം ഗായത്രി മന്ത്രം ജപിച്ച്, അൽപം പാൽ മാത്രം കഴിച്ച് ഒരു മാസം വ്രതമനുഷ്ഠിച്ചാൽ എല്ലാ പാപത്തിൽ നിന്നും മോചനം ലഭിക്കുന്നു. (25) ദാനമായി സ്വീകരിക്കാൻ പാടില്ലാത്തത് സ്വീകരിച്ചാലും, മറ്റുള്ളവന്റെ ശവദാഹകർമ്മം ചെയ്താലും, ആഭിചാരകർമ്മം

ചെയ്താലും മൂന്നുപ്രാവശ്യം കൃഷ്ണപ്രായശ്ചിത്തമനുഷ്ഠിക്കണം
 (26) ഗായത്രിമന്ത്രം ജപിക്കാത്ത ദിജൻ മൂന്നു പ്രാവശ്യം കൃഷ്ണ
 പ്രായശ്ചിത്തമനുഷ്ഠിക്കണം. (27) ബ്രഹ്മണ്യത്തിന്റെ സർവ്വധർമ്മ
 ങ്ങളുമുപേക്ഷിച്ചവനും, മറ്റൊരാളുമുപേക്ഷിച്ചവനും കഠിനമായ പ്രായ
 ശ്ചിത്തം കൊണ്ട് ധർമ്മിക പന്മാരിലേക്ക് തിരിച്ചുവരാം (28)
 അനർഹമായ ധനം സ്വീകരിച്ച ബ്രഹ്മണൻ അത് തിരസ്കരിച്ച്
 തപസ്സനുഷ്ഠിച്ച് അഥവാ വേദം ജപിച്ച് ശുദ്ധനാകാവുന്നതാണ്.
 (29) വേദപന്മാർ വ്യതിചലിച്ചവനും, തെറ്റുകൾ ചെയ്തവനും,
 വ്രതാനുഷ്ഠാനങ്ങൾ പാലിക്കാത്തവനും നിരാഹാര വ്രതമനു
 ഷ്ഠിച്ചാൽ ശുദ്ധി നേടാം. (30) പ്രഹരിക്കാനായി മുതിർന്നാൽ
 പാപപ്രായശ്ചിത്തത്തിന് കൃഷ്ണവും, പ്രഹരിച്ചാൽ അതികൃഷ്ണവും
 പ്രഹരമേറ്റവന് ചോര വന്നാൽ കൃഷ്ണാതികൃഷ്ണവും പ്രായശ്ചിത്ത
 മായി ചെയ്യണം. (31) പ്രായശ്ചിത്താനുശാസനത്തിലൂടെ പാപ
 ങ്ങളിൽ നിന്ന് മോചനം നേടുന്നു. അജ്ഞാത പാപങ്ങളിൽ നിന്നു
 പോലും മോചനം നേടിയാലേ ധർമ്മബോധത്തോടെ ജീവിക്കാ
 നാകൂ. (32) സാധുവധം, കൃത്യഘ്നവധം, ശരണാഗതവധം,
 സ്ത്രീവധം (ഇവയുടെ ശിക്ഷയനുഭവിച്ചു കഴിഞ്ഞശേഷം) ഇവ
 ക്കെല്ലാം ഒരു വർഷം പ്രായശ്ചിത്തവ്രതമനുഷ്ഠിക്കണം. (33)
 യുവാവിനെയോ സ്ത്രീയെയോ രോഗിയെയോ പീഡിപ്പിക്കു
 കയോ വേദനിപ്പിക്കുകയോ, വധിക്കാൻ ശ്രമിക്കുകയോ
 ചെയ്താലും മേൽവിവരിച്ച പ്രായശ്ചിത്തമാചരിക്കണം (34)
 ഇവിടെ വിവരിക്കാത്ത പാപത്തിന് പ്രായശ്ചിത്തമായി പാപ
 ത്തിന്റെ കാഠിന്യവും, അതു ചെയ്ത കാലവും, ദേശവും വ്യക്തി
 യുമനുസരിച്ച് പ്രായശ്ചിത്ത വിധി കൽപ്പിക്കണം.
 (54 : 1 - 34)

ലഘുവായ പ്രായശ്ചിത്ത വിധികൾ

ഇവിടെ വിവരിക്കുന്ന പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളെല്ലാം വ്യാവഹാരിക ജീവിത
 ത്തിൽ കുറേയൊക്കെ അച്ചടക്കം പാലിക്കാനും കുടിവേണ്ടിയുള്ളതാണ്
 അവനവന്റെ കർമ്മത്തിൽ നിന്ന് താഴ്ന്ന കർമ്മം ചെയ്യുക വികലമായ
 ജീവിതചര്യകളനുശാസിക്കുക, ഭക്ഷണക്രമം-നീചസംസാരം-വിവാഹം
 തുടങ്ങിയവയുമായി ബന്ധപ്പെട്ടു നിലനിൽക്കുന്ന സദാചാരങ്ങൾ വ്യതി
 ചലിക്കുക ഇപ്രകാരമുള്ളവർക്കുള്ള പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളുടെ വിവരണവും
 ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ വരുന്നു. സാമൂഹിക നന്മക്കും സദാചാരത്തിനു
 മുള്ള സന്ദേശ പ്രചരണമായിട്ടാണ് ഈ വിഷയം സാധാരണ
 ക്കാർക്കായി, വിദ്യാർത്ഥികളുടെ സാന്നിധ്യത്തിൽ, ഇവിടെ ആചാ

ര്യൻ പഠിപ്പിച്ചത്. അമ്പത്തിയഞ്ചാമദ്ധ്യായത്തിലും മേൽ വിവരിച്ചതിന്റെ തുടർച്ചയായിട്ടായിരുന്നു ആചാര്യൻ ലഘുവായ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളെല്ലാം വിവരിച്ചത്. ഗായത്രിജപം, ഓങ്കാരജപം, പുജ, ഹോമം, പ്രാണായാമം, വേദാലാപനം എന്നിവ ഇവക്കാധാരമാക്കിയുള്ളതാണ്. മാത്രമല്ല ഇവയുടെയെല്ലാം ഉദ്ദേശവും അർത്ഥവും ആന്തരാർത്ഥങ്ങളും ആചാര്യൻ സവിസ്തരം പ്രതിപാദിക്കുകയുണ്ടായി. പ്രായശ്ചിത്തവിധികളുടെ താരതമ്യമഹത്വവും ആചാര്യൻ വിവരിച്ചു. ഇവയെല്ലാം ബ്രഹ്മണർക്കുള്ള പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളാണ്.

- (1) ഇനി വിവരിക്കുന്നത് രഹസ്യ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളാണ്. (2) എല്ലാ മാസവും ഒരിക്കലൈകിലും നദിയിൽ കുളിച്ച് പതിനാറ് പ്രാവശ്യം പ്രാണായാമം ചെയ്ത്, ദേവനിവേദ്യം കഴിച്ചാൽ ശുദ്ധനാകും. (3) കർമ്മാന്ത്യത്തിൽ ഒരു പശുവിനു തീറ്റകൊടുക്കണം. (4) അഘമർഷണ മന്ത്രാലാപനം കൊണ്ടും വ്രതം കൊണ്ടും മദ്യം കഴിച്ച പാപം തീരും. (5) പതിനായിരം പ്രാവശ്യം ഗായത്രി ജപിച്ചാൽ സ്വർണമോഷണ പാപപ്രായശ്ചിത്തമാവും (6) ഗുരുനിന്ദാപാപ പ്രായശ്ചിത്തത്തിനായി മൂന്നുദിവസം പുരുഷസൂക്തമന്ത്രം ജപിച്ച് ഹോമിച്ചാൽ മതിയാകും (7) അശ്വമേധയാഗം, എല്ലാ പാപത്തിന്റേയും മോചനത്തിന് സഹായകമാകുന്നു. അതുപോലെ അഘമർഷണ സൂക്തവും പാപമോചനം തരുന്നു. (8) വേദപണ്ഡിതൻ, പ്രാണായാമം ചെയ്താൽ അതും പാപമോചനമായിത്തീരുന്നു. അതിലൂടെ പാപങ്ങൾ ദഹിച്ചു പോകുന്നു. (9) വ്യാഹൃതീ യോടെയുള്ള ഗായത്രി ജപം, ഓങ്കാരത്തോടെ ജപിച്ച് പ്രാണായാമം ചെയ്താലും പാപമോചനമാകുന്നു (10) പ്രണവത്തിന്റെ അ-ഉ-മ കാരങ്ങളെല്ലാ പ്രജാപതികളാണ്. ഭു: ഭൂവ: സ്വ: എന്നത് മൂന്നു വേദങ്ങളുമാകുന്നു. (11) ഗായത്രി മന്ത്രം തന്നെയാണ് വേദത്തിന്റെ പാദം അഥവാ അടിസ്ഥാനം. അത് ജപിക്കുന്നത് വേദജപം പോലെ പവിത്രമാണ് (12) ഓങ്കാരവും ഗായത്രിയും ആരെല്ലാം ജപിച്ചാലും വേദപണ്ഡിതർ വേദാലാപനം നടത്തുന്ന ഫലം ലഭിക്കുന്നു. (13) സ്വന്തം ഗ്രാമത്തിൽ നിന്ന് പുറത്തുപോയി ഗായത്രിമന്ത്രം ആയിരം പ്രാവശ്യം ജപിച്ചാൽ മഹാപാതകത്തിൽ നിന്നും അതിപാതകത്തിൽ നിന്നും മോചനം നേടാം. (14) ബ്രഹ്മണ-ക്ഷത്രിയ-വൈശ്യർ, ഗായത്രി അറിയാമായിരുന്നിട്ടും അതു ജപിക്കുന്നില്ലെങ്കിൽ സ്വയം അധപതിക്കുന്നു. (15) ബ്രഹ്മാവിൽ നിന്ന് ഉദയം ചെയ്ത ഗായത്രിമന്ത്രം എന്നുമെന്നും ജപിക്കുമ്പോൾ

ബ്രഹ്മതേജസ്സുണ്ടാകുന്നു (16) മൂന്നുവർഷക്കാലം ആലസ്യമില്ലാതെ ശ്രദ്ധയോടെ ഗായത്രി മന്ത്രം ജപിക്കുന്നവന് പരമപദവും മോക്ഷവും ലഭിക്കുന്നു. (17) ഓം എന്ന ഏക അക്ഷരം ബ്രഹ്മസമാനമാണ്. പ്രാണായാമം പരമമായ തപസ്സാണ്. ഗായത്രി ജപത്തിനപ്പുറം മറ്റൊന്നില്ല. മൗനത്തിനുസദൃശമായ സത്യവുമില്ല. (18) എല്ലാ ഹോമങ്ങളും പുജകളും അതാതിന്റെ ഫലങ്ങൾ തരുന്നതോടെ അവസാനിക്കുന്നു. ഓംകാര ജപവും ഗായത്രി ജപവും അതിന്റെ ഫലങ്ങളും ഒരിക്കലും ക്ഷയിക്കുന്നില്ല തന്നെ (19) ദ്രവ്യയജ്ഞങ്ങളേക്കാൾ പത്തിരട്ടി ഫലമാണ് ജപയജ്ഞത്തിനുള്ളത്. ഓംകാരവും, ഗായത്രിയും ജപിക്കുമ്പോൾ നൂറിരട്ടിഫലം ലഭിക്കുന്നു. അത് മനസ്സിൽ നിന്നാകുമ്പോൾ ആയിരം ഇരട്ടിഫലവുമുണ്ടാകുന്നു. (20) മറ്റേതൊരു യജ്ഞവും ജപയജ്ഞത്തോടൊപ്പമെത്തുന്നില്ല. (21) ഓംകാരവും ഗായത്രിയും ബ്രാഹ്മണർ ജപിക്കുന്നതത്യുത്തമമാണ്. അബ്രാഹ്മണർ ജപിച്ചാൽ അവരും ബ്രാഹ്മണരായിത്തീരുന്നു. (55 : 1 - 21)

വേദമന്ത്രങ്ങളുടെ വേദമഹത്വം

മേൽ വിവരിച്ചതിൽ നിന്ന് ഭിന്നമായ വിഷയത്തിലേക്ക് പഠനം കടക്കുകയാണ്. വേദത്തെക്കുറിച്ചുള്ള പഠനമാണ് ശ്രൗതശാസ്ത്രാചാര്യൻ വിവരിക്കുന്നത്. വ്യത്യസ്തങ്ങളായ സൂക്തങ്ങൾ അവയെല്ലാം ജപിക്കേണ്ട വിധിയും അതിന്റെ ഫലവും ശ്രൗതകർമ്മാചാര്യൻ, വിഷ്ണു ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ അമ്പത്തിയാറാം അദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിച്ചു.

- (1) എല്ലാവേദങ്ങളും പവിത്രങ്ങളാകുന്നു. (2) അവയെല്ലാം ജപമായും, ഹോമത്തിനായും പുജക്കായും ആലപിക്കുമ്പോൾ പാപങ്ങളിൽ നിന്ന് മോചനം നേടുന്നു. (വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ട മന്ത്രങ്ങളുടെ പേരുകൾ ക്രമത്തിൽ ഇവിടെ ചേർക്കുന്നു) (3) അഘമർഷണം (4) ദേവകൃതം (5) ശുദ്ധവത്യം (6) തരത്സമന്വീയം (7) കൃഷ്ണമാണ്ഡം (8) പാവമാന്യം (9) ദൂർഗാസാവിത്രി (10) അതീഷംഗം (11) പദസ്തോമം (12) വ്യാഹൃതയസാമങ്ങൾ (13) ഭാരുണ്ഡമന്ത്രങ്ങൾ (14) ചന്ദ്രസാമം (15) പുരുഷവ്രതം (16) അബ്ലിംഗമന്ത്രം (17) ബാർഹസ്പത്യം (18) ഗോസൂക്തം, (19) അശ്വസൂക്തം (20) ചന്ദ്രസൂക്തത്തിലുള്ള സാമമന്ത്രങ്ങൾ (21) ശതരുദ്രിയം (22) അഥർവശിരമന്ത്രങ്ങൾ (23) ത്രിസുപർണം (24) മഹാവ്രതം (25) നാരായണീയം അഥവാ നാരായണസൂക്തം (26) പുരുഷസൂക്തം ഈ മന്ത്രങ്ങൾ സർവശ്രേഷ്ഠങ്ങളാണ്. (27) യാഗ

കർമ്മങ്ങൾക്കോ, മന്ത്രാലാപനത്തിനോ ജീവജാലങ്ങളെ കേൾപ്പിക്കുന്നതിനോ ഈ മന്ത്രങ്ങൾ ജപിക്കുന്ന വ്യക്തി ആഗ്രഹിക്കുന്നതെല്ലാം ലഭിക്കുന്നു. (58 : 1 - 27)

സാമൂഹിക നിയമങ്ങൾ

പാതകം ചെയ്യുന്നവരുടെ വിവരണവും അതിനുള്ള പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളും വിവരിക്കുന്നു. ചെയ്ത പാതകത്തിൽ ദുഃഖിക്കുന്നവർക്കു മാത്രമേ പ്രായശ്ചിത്തമുള്ളൂ. അവരെ അനുതാപികളെന്നു പറയുന്നു. ദുഃഖിക്കാത്തവർക്ക് പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളില്ലാ അവരെ അനനുതാപികളെന്നു പറയുന്നു. ജീവിതവഴിത്താരയിലൂടെ മുന്നോട്ടുപോകുമ്പോൾ ചെയ്യേണ്ടതും ചെയ്യരുതാത്തതുമായ കാര്യങ്ങളുടെ മാർഗനിർദ്ദേശങ്ങളാണ് **അവത്തിയേഴാമദ്ധ്യായത്തിലുള്ളത്**. ശിക്ഷയർഹിക്കുന്ന കുറ്റങ്ങളല്ല. ചെയ്ത തെറ്റുകളെക്കുറിച്ച് ദുഃഖമുണ്ടാകണം പ്രായശ്ചിത്താനുഭവമുണ്ടാകണം. അത്തരത്തിലുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങളുടെ സമാഹാരമാണ് ഈ അദ്ധ്യായം. സാധാരണ വിഷയനിർദ്ദേശങ്ങളടങ്ങുന്ന ലളിതമായ രീതിയിലാണ് ആചാര്യൻ വിവരിച്ചുതന്നത്.

- (1) അനുതാപികളെ തൃജിക്കണം (2) പ്രായശ്ചത്തകർമ്മം ചെയ്യുന്നവർ വ്രാത്യർ (3) പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യാത്തവർ പതിതർ (4) മാതാവിലൂടെയും പിതാവിലൂടെയും ലഭിക്കുന്നതിലശുദ്ധിയുള്ളവർ (5) ഇവർക്ക് ഭക്ഷണം കൊടുക്കുകയോ ഇവരിൽ നിന്ന് ഭക്ഷണം സ്വീകരിക്കുകയോ അരുത്. (6) അസ്വീകാര്യമായ ഒന്നും തന്നെ ചർച്ചാവിഷയം പോലുമാക്കരുത് (7) ഇവരിൽ നിന്നെന്തെങ്കിലും സ്വീകരിച്ചാൽ ബ്രഹ്മണരുടെ ബ്രഹ്മതേജസ് ക്ഷയിക്കും. (8) എന്തെങ്കിലും സ്വീകരിച്ചാൽ കൊടുത്തയാളും സ്വീകരിച്ചയാളും, ദ്രവ്യവും നശിക്കുന്നതായിരിക്കും (9) സ്വീകരിക്കേണ്ടതായ അത്യാവശ്യമുണ്ടായിരുന്നാൽ പോലും അതു തിരസ്കരിക്കാനുള്ള മനസ്സുള്ളവന് ദാത്യലോകം ലഭിക്കുന്നു (10) സ്വീകരിക്കാൻ പാടില്ലാത്തവയിൽ പെടാത്ത ദ്രവ്യങ്ങളുമുണ്ട്. സ്വീകരിക്കാവുന്നവയിതൊക്കെയാണ്; ജലം, ഫലമൂലാദികൾ, തേൻ, കിടക്ക, ഇരിപ്പിടം, വീട്, പുഷ്പം, തൈര്, ദർഭപൂല്ല് (എന്നിവ സ്വീകരിക്കാം) (11) ദുഷ്ടനായാലും ഇത് സ്വീകരിക്കു എന്നു പറഞ്ഞ് ഭിക്ഷ നൽകിയാൽ അത് സ്വീകരിക്കണം (12) ഇപ്രകാരം ലഭിക്കുന്ന ഭിക്ഷ തിരസ്കരിച്ചാൽ പതിനഞ്ചു വർഷത്തേക്ക് ദേവപിതൃകർമ്മം നിഷ്ഫലമായിത്തീരുന്നത്രയും ദോഷമുണ്ട്. (13) ഗുരുക്കന്മാർ, ഭൃത്യന്മാർ, മാതാപിതാക്കൾ, ആപത്ഘട്ടത്തിൽ

മോചിപ്പിക്കുന്നവർ, രാജാവ്, അധികാരികൾ ഇവരിൽ നിന്ന് നിഷ്ഠമായതും സ്വീകരിക്കാം. പക്ഷേ അവയൊന്നും ദേവപിതൃകാര്യങ്ങൾക്കായി ഉപയോഗിക്കരുത്. (14) മേൽ വിവരിച്ചവരിൽ കുലടകൾ, ചണ്ഡാളന്മാർ ഇവരുണ്ടെങ്കിൽ അവരിൽ നിന്ന് ഒന്നും സ്വീകരിക്കരുത്. (15) ഗുരുവില്ലാത്ത വേളയിൽ ഗുരുഗൃഹത്തിൽ വസിക്കുകയോ ഗൃഹത്തിൽ നിന്നെന്തെങ്കിലും സ്വീകരിക്കുകയോ അരുത്. സന്നിഗ്ദ കാലഘട്ടത്തിൽ, ഇങ്ങിനെ സംഭവിച്ചാൽ ആത്മസംരക്ഷണാർത്ഥം മറ്റുള്ളവരിൽ നിന്ന് സ്വീകരിക്കാം (16) സ്വന്തം സ്വന്തം രാജാവിന് സമർപ്പിച്ചവൻ, കുലമിത്രം, ദാസൻ, ഇടയൻ, പതിതനല്ലാത്തവൻ, ഇവർ ശുദ്രരാണെങ്കിലും അവരിൽ നിന്നും സഹായം സ്വീകരിക്കാം. (57 : 1 - 16)

മേൽ വിവരിച്ച ഓരോ തരത്തിലുള്ള മാർഗനിർദ്ദേശത്തിനും പ്രത്യേകം കാരണമുണ്ടെന്ന് മറ്റുധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നു.

ഭാഗം 5 : ആചാരകാണ്ഡശേഷം (ആഹ്നിക പ്രകരണം)

മൂന്നുതരത്തിലുള്ള ധനം

വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ അമ്പത്തിയെട്ടാമദ്ധ്യായം ധനത്തിന്റെ മഹത്വത്തെക്കുറിച്ച് വിവരിക്കുന്നു. ഒരേ സമ്പത്ത് / ധനം അതിനെ മൂന്നായി ഭാഗിക്കുവാൻ പൂർവ്വികർക്ക് സാധിച്ചത് ആ ധനം സമ്പാദിച്ച രീതിയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിലാണെന്നറിയുമ്പോഴാണ് ശുക്ളധനം, ശബളധനം, ലോസിതധനം എന്നിപ്രകാരമുള്ള ധനത്തിന്റെ പേരിന്റെ മഹത്വമറിയുന്നത്.

- (1) ഗൃഹസ്ഥാശ്രമികൾക്ക് മൂന്നുവിധത്തിലുള്ള ധനമാണുള്ളത്
- (2) ശുക്ള-ശബള-ലോസിതം എന്നീ പ്രകാരമാണത്. ഈ മൂന്നു തരത്തിലുള്ളതാകട്ടെ; സ്വന്തം പ്രവൃത്തിക്കു ലഭിക്കുന്ന ശുദ്ധമായ സമ്പത്ത് മിശ്രമായ സമ്പത്ത് അശുദ്ധമായ സമ്പത്ത്. (3) ഏതു ധനം കൊണ്ടാണ് ആത്മീയകർമ്മങ്ങളും പിതൃകർമ്മങ്ങളും ചെയ്ത് മോക്ഷം പ്രാപിക്കുന്നത് അത് ശുക്ളധനം (അഥവാ വെളുത്ത ധനം) (4) മാനുഷികമായ വ്യവഹാരങ്ങൾക്കാവശ്യമായ ധനമത്രെ ശബള ധനം (5) ലോസിത ധനം അഥവാ കൃഷ്ണ ധനം എന്നത് മൃഗങ്ങളെ ക്രയവിക്രയം ചെയ്യുന്നതിലൂടെ ലഭിച്ച ധനമാകുന്നു. (6) സ്വന്തം പ്രവൃത്തികൊണ്ട് നേടിയ ധനമെല്ലാം ശുക്ളധനമാകുന്നു. (7) ബ്രാഹ്മണൻ ക്ഷത്രിയ വൃത്തി, ക്ഷത്രി

യൻ വൈശ്വവൃത്തി, വൈശ്വൻ ശുദ്രവൃത്തി പോലുള്ള കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്ത് ലഭിക്കുന്ന ധനം ശബളധനം. (8) ബ്രാഹ്മണൻ വൈശ്വവൃത്തിയും, ക്ഷത്രിയൻ ശുദ്രവൃത്തിയും പോലുള്ള കർമ്മം ചെയ്തു ലഭിക്കുന്ന ധനവും കൃഷ്ണ/ലോസിത ധനമാകുന്നു. (9) അനുക്രമമായി ലഭിക്കുന്ന പിതൃസ്വത്ത്, നന്മ ചെയ്തു ലഭിക്കുന്ന സ്വത്ത്, കുടുംബാംഗങ്ങൾ ഒരുമിച്ചു സംഭരിക്കുന്ന സ്വത്ത് എന്നിവയെല്ലാം ശുക്ളധനമാകുന്നു. (10) അധഃപതിച്ചുകർമ്മം ചെയ്യാതെയും വിൽക്കാവുന്നത് വിറ്റും, കന്യാദാനത്തിലൂടെ നൽകുന്നതും (സ്ത്രീധനമല്ല)ലഭിക്കുന്നതും നല്ല ശുക്ളധനമാണ്. (11) ഏതു തരം കർമ്മത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലാണോ ധനം സമ്പാദിക്കുന്നത് ആ ധനം അതായിത്തീരുന്നു.

(58 : 1 - 11)

ചുതുകളിച്ചും, വാദുവെച്ചും, അപഹരിച്ചതും, സാഹസത്തിലൂടെ വെല്ലുവിളിച്ചു നേടിയതും, വ്യാജപ്രക്രിയയിലൂടെ നേടിയതുമെല്ലാം കൃഷ്ണം അഥവാ ലോസിതധനമാണെന്ന് നാരദസ്മൃതി. മേൽ വിവരിച്ച ധനം ഗൃഹസ്ഥാശ്രമികൾ സ്വീകരിക്കുകയോ കൊടുക്കുകയോ ചെയ്യുമ്പോൾ അറിഞ്ഞു കൊള്ളേണ്ടതാണ്. ആചാര്യൻ വിവരിച്ചത് തികച്ചും പുതിയ അറിവായിട്ടാണ് ഞങ്ങൾക്കനുഭവപ്പെട്ടത്.

ഗൃഹസ്ഥാശ്രമികളുടെ ആചാരം

ഒരു രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ആധാരം സമൂഹമാണ്, സമൂഹത്തിന്റേത് കുടുംബവും, കുടുംബത്തിന്റേത് വ്യക്തിയുമാണ്. വ്യക്തിയുടെ അടിസ്ഥാനം ധർമ്മീകബോധം, ഗൃഹത്തിന്റെ ആധാരം ഗൃഹസ്ഥധർമ്മാചരണം. ഈ ധർമ്മാചരണത്തിന്റെ അഗാധതലത്തിലുള്ള ആചാരവിവരണങ്ങളാണിവിടെ, വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ അമ്പത്തിയൊമ്പതാമധ്യായത്തിൽ നൽകിയിരിക്കുന്നത്. അത് ആചാര്യൻ വിവരിച്ചുതന്നു. ഈ വിവരണം കേൾക്കാൻ വിദ്യാർത്ഥികളോടൊപ്പം ധാരാളം രക്ഷകർത്താക്കളുമുണ്ടായിരുന്നു. അവർക്കായി കൂടിയാണ് ആചാര്യൻ വിസ്തരിച്ചു കാര്യങ്ങൾ വിവരിച്ചത്.

- (1) ഗൃഹസ്ഥാശ്രമി വിവാഹാഗ്നിയിൽ പാകയജ്ഞം ചെയ്യണം
- (2) രാവിലെയും വൈകുന്നേരവും അഗ്നി കർമ്മമനുഷ്ഠിക്കണം
- (3) ദേവപൂജയും ഹവനവും വേണം. (4) അമാവാസി പൗർണമി ദിവസങ്ങളിൽ യഥാവിധികർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കണം (5) ദക്ഷിണായനം ഉത്തരായനം എന്നീ കാലങ്ങളിൽ പശുക്കളുമായി ബന്ധ

പ്പെട്ട ആചാരങ്ങളും പുജകളും അനുഷ്ഠിക്കണം (6) ശരദ് ഗ്രീഷ്മ
 ജ്യോതിഷത്തിൽ ആഗ്രയണകർമ്മമനുഷ്ഠിക്കണം (7) വൃത്യസ്ഥ ധാന്യ
 ങ്ങളുപയോഗിച്ചും ഇക്കാലത്ത് ഹോമങ്ങൾ നടത്തണം. (8) മൂന്നു
 വർഷത്തിലൊരിക്കൽ സോമാചാരയാഗം നടത്തണം (9) ഓരോ
 വർഷവും സോമാഹുതി നടത്തണം (10) സാമ്പത്തിക ബുദ്ധിമു
 ള്ളുകളുണ്ടെങ്കിൽ വൈശ്വാനര ഹോമം നടത്തിയാലും മതിയാകും.
 (11) യജ്ഞാവശ്യങ്ങൾക്കായി ലഭിക്കുന്ന സംഭാവനയും ഭിക്ഷാ
 ധനവും അതിനു മാത്രമായി നീക്കിവെച്ചുപയോഗിക്കണം (12)
 രാവിലേയും വൈകുന്നേരവും വൈശ്വദേവയജ്ഞം ചെയ്യണം
 (13) ഭിക്ഷ അർഹിക്കുന്നവന് ഭിക്ഷ നൽകണം (14) ദാഹിക്കുന്ന
 വന് ജലദാനം ചെയ്യുന്നത്, ഗോദാനം ചെയ്യുന്നതിനു സമമാണ്.
 (15) ഭിക്ഷ സ്വീകരിക്കാനാരുമില്ലാത്തയവസ്ഥയിൽ അൽപം
 ഭക്ഷണം പശുവിന് നൽകണം (16) അല്ലെങ്കിൽ അഗ്നിയിൽ
 ഹോമിക്കണം (17) കൂടുംബാംഗങ്ങളുടെ ഭക്ഷണത്തിനു ശേഷം
 വരുന്നവർക്ക് ഉള്ളതുകൊടുക്കണം (18) അരി, ഗോതമ്പ്, ജലം
 എന്നിവയുപയോഗിച്ച് ഗൃഹസ്ഥൻ പഞ്ചയജ്ഞം ചെയ്യണം (19)
 അതുതന്നെ ദേവ-പിതൃ-ഭൃത-മനുഷ്യ-ഋഷിയജ്ഞമായ പഞ്ചമ
 ഹായജ്ഞമായനുഷ്ഠിക്കണം (20) നിരന്തരം (വേദം) പഠിക്കു
 ന്നതും ചൊല്ലുന്നതും ബ്രഹ്മയജ്ഞം (21) ഹവനങ്ങൾ നടത്തു
 ന്നത് ദേവയജ്ഞം (22) പിതൃതർപ്പണം ചെയ്യുന്നത് പിതൃയജ്ഞം
 (23) ബലിസമർപ്പണം ഭൃതയജ്ഞം (24) മനുഷ്യനെ സഹായി
 ക്കുന്നതും അതിഥി പുജനവുമാണ് മനുഷ്യയജ്ഞം. (25) ദേവത
 കൾ, അതിഥികൾ, ഭൃത്യന്മാർ, പിതൃക്കൾ, ഇവരെല്ലാം
 ആർക്കോ സ്വന്തം ആത്മാവു പോലെയുള്ളത് (ആത്മതുല്യ
 രായിട്ടുള്ളത്) അവർ ശ്യാസോച്ഛ്വാസം പോലെ യജമാനനെ നില
 നിർത്തുന്നു. (26) ബ്രഹ്മചാരിയും ഭിക്ഷുവും, സന്ന്യാസിയും ഗൃഹ
 സ്ഥാശ്രമികളുടെ സഹായത്താൽ ജീവിക്കുന്നതിനാൽ അവരെ
 അവഹേളിക്കരുത് (27) ഗൃഹസ്ഥൻ ജയിക്കുന്നു, ഗൃഹസ്ഥൻ തപ
 സിയാണ്, എന്നും ദാനം ചെയ്യുന്നവനാണ് ഗൃഹസ്ഥൻ. അതു
 കൊണ്ട് ഗൃഹസ്ഥാശ്രമിയാണ് ശ്രേഷ്ഠൻ (28) ഋഷിമാർ, പിതൃ
 കൾ, ദേവന്മാർ, ചരാചരങ്ങൾ, അതിഥികൾ, ഇവർ ആശ്വാസം
 കണ്ടെത്തുന്നത് ശ്രേഷ്ഠന്മാരിലായതിനാൽ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമി
 ശ്രേഷ്ഠനാണ്. (29) തൃസന്ധ്യകളിലെ കർമ്മങ്ങളും, വിശക്കുന്ന
 വർക്കുന്നദാനവും, ദേവപുജയും, ശ്രേഷ്ഠന്മാരെ പുജിക്കലും, വേദ

പഠനവും, പിതൃതർപ്പണവും, ചെയ്യുന്ന ഗൃഹസ്ഥശ്രമീ ശക്രദേ
വപദത്തിലെത്തുന്നു. (59 : 1 - 29)

പഞ്ചമഹായജ്ഞം അതിമഹത്തരമാണെന്നും വിപ്രൻ അത് നിരന്തര
മനുഷ്ഠിക്കണമെന്നും സൂചിപ്പിക്കുന്നു വസിഷ്ഠസ്മൃതി. ആശ്വലായന
സ്മൃതി നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. പാകയജ്ഞം അഗ്നിയജ്ഞം, മനുഷ്യയ
ജ്ഞം, ഭൂതയജ്ഞം, പിതൃയജ്ഞം ഇവഅനുഷ്ഠിക്കണമെന്ന്.

അന്നദാനം ഗൃഹസ്ഥധർമ്മമാണ്

ബ്രഹ്മചാരി, സന്യാസി, വിദ്യാർത്ഥി, ഗുരുകുലവാസി, എല്ലാം തൃജിച്ഛ
വൻ, എല്ലാം നശിച്ചവൻ ഇവരാണ് ഭീക്ഷാടനത്തിന് യോഗ്യതയുള്ള
വരെന്നും അവർക്ക് ഭിക്ഷ നൽകുന്നത് ഗൃഹസ്ഥധർമ്മമാണെന്ന്
വ്യാസസ്മൃതി. പൂർണ്ണമനസ്സോടെ ഇവർക്ക് ഭിക്ഷ നൽകണമെന്ന് പരാ
ശരസ്മൃതി. കാക്ക, നായ, കൃമി, പക്ഷികൾ ഇവർക്കെല്ലാം ഭൂമിയിൽ
അന്നം (ഭൂതയജ്ഞമായി) നൽകണമെന്ന് മനുസ്മൃതി.

ഇത്രയും കാര്യങ്ങൾ പഠിച്ചുകഴിഞ്ഞ വിദ്യാർത്ഥികളോട് ആചാര്യൻ
പരീക്ഷക്ക് തയ്യാറാകാൻ നിർദ്ദേശിച്ചു. അതനുസരിച്ച് എല്ലാ
വിദ്യാർത്ഥികളും പഠിച്ചതും മനസ്സിലാക്കിയതുമായ കാര്യങ്ങൾ വ്യക്ത
മായ ഭാഷയിൽ വിവരിക്കുവാൻ തയ്യാറായി. പരീക്ഷാസമ്പ്രദായം
വളരെ രസകരമായിട്ടെനിക്കു തോന്നി. എന്തെല്ലാം പഠിച്ചു
എന്നതുപോലെത്തന്നെ പ്രധാനപ്പെട്ട കാര്യമായിരുന്നു, പഠിച്ചതെങ്ങി
നെയവതരിപ്പിക്കണമെന്ന അറിവും. പഠിച്ചത് പഠിപ്പിക്കാനായി വിഷ
യങ്ങൾ സ്വയം തെരഞ്ഞെടുത്ത് സംക്ഷിപ്തരൂപത്തിലാണെങ്കിലും
അതിൽ നൂതനാശയങ്ങൾ കൂട്ടിച്ചേർത്ത് പല വിദ്യാർത്ഥികളും അവ
തരിപ്പിക്കുകയുണ്ടായി. കൂടാതെ ക്ഷണിതാക്കളായ ആചാര്യന്മാരും,
ബന്ധുക്കളും, ശ്രോതാക്കളും, മറ്റു വിഷയങ്ങൾ പഠിക്കുന്ന വിദ്യാർത്ഥി
കളും സദസ്സിലുണ്ടായിരുന്നു. അവരുടെ പ്രധാനധർമ്മം പരീക്ഷാർത്ഥി
യുടെ നിലവാരമളക്കുവാനുള്ള ചോദ്യം ചോദിക്കുക എന്നതായിരു
ന്നു. അതൊരാവേശകരമായ രീതിയായിരുന്നു എല്ലാവർക്കും. എത്ര
പഠിച്ചു എന്നതും പഠിച്ചതെല്ലാം മറ്റു വിദ്യാർത്ഥികൾക്കും ജനസാമാ
ന്യത്തിനും വിവരിച്ചുകൊടുക്കുവാനുള്ള കഴിവും നളന്ദയിലെ
വിദ്യാർത്ഥികൾക്കുണ്ടോ എന്നു പരിശോധിക്കലും കൂടിയായിരുന്നു
ഈ പരീക്ഷക്രമങ്ങളെല്ലാം.

സാമാന്യജനതക്കുള്ള സാമാന്യ നിർദ്ദേശങ്ങൾ

പരീക്ഷാർത്ഥികൾ ഗ്രാമങ്ങളിൽ പോയി ജീവിതത്തിന്റെ അടിസ്ഥാന

സന്ദേശങ്ങൾ പഠിപ്പിക്കണമെന്നായിരുന്നു, പരീക്ഷയുടെ രണ്ടാംഭാഗം. അത് നിരക്ഷരരായ ജനങ്ങൾ ജീവിതത്തിൽ ചെയ്യേണ്ടതും, ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതുമായ കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചാണ്. പ്രഭാതകൃത്യങ്ങളെക്കുറിച്ചും, പരിസരം വൃത്തിയായി സൂക്ഷിക്കേണ്ടതിനെക്കുറിച്ചും എല്ലാം ലളിതമായ ജീവിതസന്ദേശങ്ങൾ പൊതുജനങ്ങൾക്ക് ഉപദേശിക്കുന്നതിനനുയോജ്യമായ ഗ്രാമാന്തരീക്ഷത്തിലേക്ക് ഞാനും വിദ്യാർത്ഥികളും യാത്രയായി. ആൽമരച്ചുവട്ടിൽ കൂടിയിരുന്ന കുട്ടികൾക്കായിരുന്നു ആദ്യത്തെ വിവരണങ്ങൾ. അവരുടെ രക്ഷാകർത്താക്കളും സദസ്സിലുണ്ടായിരുന്നു. ലളിതമായ രീതിയിൽ (നളന്ദയിലെ) രണ്ടു വിദ്യാർത്ഥികൾ, ഗ്രാമീണരെ പഠിപ്പിച്ചത് വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ അറുപതും അറുപത്തൊന്നും അദ്ധ്യായങ്ങളായിരുന്നു. അത് പഠിച്ച് നമ്മുടെ മക്കളും നമ്മളും ഇന്നുമുതൽക്ക് ജീവിതത്തിൽ പകർത്തണം. ഭാരതീയരുടെ ജീവിതശൈലിയുടെ ആധാരശിലകളാണീ നമ്മുടെ സന്ദേശങ്ങൾ. ചെറുപ്പം മുതലേ നമ്മുടെ കുടുംബാംഗങ്ങൾക്ക് വിവരിച്ചുകൊടുത്തു ജീവിതത്തിൽ പകർത്തേണ്ടതാണീ സന്ദേശങ്ങൾ.

- (1) ബ്രഹ്മമുഹൂർത്തത്തിലുണർന്ന് പ്രാതകർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കണം. (2) രാത്രിയിൽ തെക്കോട്ടു നോക്കിയും ദിനത്തിൽ വടക്കോട്ടു നോക്കിയും വേണം മുത്രമൊഴിക്കുന്നത്. (3) പുല്ലുകളും ചെടികളുമില്ലാത്തീടത്തു വേണം മുത്രമൊഴിക്കുവാൻ (4) ലോഹം, മുതലായവയിലും (5) തണലത്തും (6) ചതുപ്പുനിലത്തിലും (7) ഹരിതഭൂമിയിലും (8) കൃമികളുള്ളീടത്തും (8) വൻ കുഴികളിലും (9) ചിതൽ പുറ്റിലും (10) വഴികളിലും വഴിവക്കിലും (11) രാജമാർഗത്തിലും (12) മറ്റു വിസർജ്യങ്ങളിലും (13) നദികളിലും (14) ഉദ്യാനത്തിലും (15) കുളം-കിണർ-തടാകം എന്നിവയിലും അവയുടെ സമീപങ്ങളിലും (16) അഗ്നിയിലും ചാരത്തിലും (17) കത്തിക്കുന്ന/കത്തുന്ന വിറകിലും (18) ചാണകത്തിലും (19) തൊഴുത്തിലും പശുക്കൾ മേയുന്നിടത്തും (20) ആകാശത്തും (വളരെ ഉയരത്തിൽ നിന്നും) (21) വെള്ളത്തിലും (22) അഗ്നി, കാറ്റ്, ചന്ദ്രപ്രകാശം, സൂര്യപ്രകാശം, സ്ത്രീസാന്നിദ്ധ്യം, ശ്രേഷ്ഠസാന്നിദ്ധ്യമുള്ളിടത്തും (23) ജനങ്ങൾ കൂട്ടമായി താമസിക്കുന്നിടത്തും മുത്രമൊഴിക്കരുത്. (24) പൂർണ്ണമായും ശരീരാവയവങ്ങൾ വൃത്തിയായി സൂക്ഷിക്കണം. അതിനായി ശൗചവും സ്നാനവും ആചരിക്കണം (25) എല്ലാവർണ്ണത്തിലും വിഭാഗത്തിലും ഉൾപ്പെടുന്നവർ ശൗചകർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കണം. (26) ബ്രഹ്മചാരികൾ ഇരട്ടിയും,

വാനപ്രസ്ഥർ മുന്നിരട്ടിയും, മുനിമാർ നാലിരട്ടിയും ശരീര ശുദ്ധി പാലിക്കണം. (60 : 1 - 26)

പല്ലുതേയ്ക്കുന്നതിന്റെ നിർദ്ദേശങ്ങൾ

വളരെ ലളിതമെങ്കിൽ പോലും മനുഷ്യജീവിതത്തിലെ നന്മക്കായാറ മായ സമസ്തവും നൽകുന്ന ഗ്രന്ഥമാണ് ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങൾ. അതു കൊണ്ടുതന്നെ, അതിൽ സമഗ്രജ്ഞാനമുണ്ടാകണം.

പല്ലുതേക്കുന്നവിധികൾ സൂചിപ്പിക്കുന്നു. 1-5 പ്ളാശിന്റെ ചമത യുപയോഗിച്ച്, അതുപോലുള്ള പത്തു തരത്തിലുള്ള മരങ്ങളുടെ കമ്പുകൾ കൊണ്ടും പല്ലുതേക്കുരുത് (6) മധുരമുള്ള (7) പുളി പ്പുള്ള (8) ഉണങ്ങിയ (9) സുഷിരങ്ങളുള്ള (10) ഭിന്നമായതും ചിതലരിച്ചതുമായ (11) തെക്കോട്ടു വളരുന്ന ശിവരത്തിലുള്ള (12) താഴത്തേക്കു വളരുന്ന കമ്പുകൾ/ഇലകൾ/മൊട്ടുകൾ എന്നിവയുപയോഗിച്ച് പല്ലുതേക്കുരുത്. (13) ആൽമരം, ജീവകം, മന്ദാരം, ദന്തധാവനം, കരിത്തോട്ട, ക്രകരം, ഉമ്മം, കരവീരം, വിഷ മുളളവ, നാരകം പുഷ്പങ്ങളുണ്ടാകുന്ന വള്ളികൾ, കൂവളം എന്നിവ പല്ലു തേക്കുന്നതിനുപയോഗിക്കുരുത് (15) കയ്പുള്ളത്, ചവപ്പുള്ളത്, നിറമുള്ളതുമായ വൃക്ഷകമ്പുകളും പല്ലു തേക്കാനു പയോഗിക്കുരുത്. (16) പന്ത്രണ്ട് അംഗുലം നീളമുള്ളതും അറ്റം ചതച്ചതുമുപയോഗിച്ച് അതിരാവിലെ ഭക്ഷണത്തിനു മുന്തു തന്നെ പല്ലു തേക്കണം (17) ദന്തധാവനത്തിനു ശേഷം വായ് നല്ലവണ്ണം കഴുകണം, പിതൃതർപ്പണമുള്ള ദിനങ്ങളിലും അമാവാസി പൗർണമി ദിനങ്ങളിലും പല്ലുതേക്കുന്ന വേളയിൽ, ദ്രവ്യങ്ങളൊന്നും വയറ്റിലേക്ക് പോകാതിരിക്കാനും ശ്രദ്ധിക്കണം.

(61 : 1 - 12)

ആചമനവിധികൾ (ബ്രഹ്മണ-ക്ഷത്രിയ-വൈശ്യർക്കുള്ളത്)

ബ്രഹ്മണ ക്ഷത്രിയ വൈശ്യർ ചെയ്യേണ്ട ആചമനവിധിയാണ് അറു പത്തിരണ്ടാമദ്ധ്യായം. വളരെ ലളിതമായ ഒരു കർമ്മമാണിത്. ശരീരം തന്നെ ഈശ്വരാംശമാണെന്നു സൂചിപ്പിക്കുന്ന (സന്ധ്യാവന്ദനവുമായി) ചടങ്ങാണിത്. എല്ലാവരും എന്നും പ്രഭാതത്തിലും സായംസന്ധ്യയിലും, പലപല കർമ്മങ്ങൾക്കിടക്കും ഈ ലഘു ചടങ്ങ് ചെയ്യാറുണ്ട്. ആത്മീയവും ഭൗതികവുമായ എല്ലാ ആചാരാനുഷ്ഠാനങ്ങളിലും ഈ ചടങ്ങുണ്ട്.

(1) ചെറുവിരലിന്റെ അറ്റത്ത് പ്രജാപതിയും (2) മോതിരവിരലിന്റെ

ആരംഭത്തിൽ ബ്രഹ്മാവും (3) അറ്റത്ത് മഹേശ്വരനും (4) പെരുവിരലിന്റെയഗ്രത്തിൽ പിതൃക്കളുമാണ്. (5) ശുദ്ധിയുള്ളതും ചുടുംതണുപ്പുമില്ലാത്തതുമായ നല്ല വെള്ളത്തിൽ വേണം ആചമനം അനുഷ്ഠിക്കുവാൻ (6-9) മൂന്നു പ്രാവശ്യമുള്ള ആചമന വിധി വിവരിക്കുന്നു. ജലം സേവിച്ച്, വായ്, മുക്ക്, കണ്ണ്, ചെവി, കണ്ഠം, നാഭി, കൈ, കാലുകൾ ഇവ സ്പർശിച്ചുകൊണ്ടുള്ള ആചമന വിധി നാലുമന്ത്രങ്ങളിലൂടെ വിവരിക്കുന്നു. (62 : 1 - 9)

പുജകൾ നടത്തുവാൻ പാടില്ലാത്ത സ്ഥലങ്ങൾ

ഈശ്വരാരാധനയെന്നത് മുർത്തിയെ മുമ്പിൽ ബിംബരൂപത്തിൽ വെച്ചുമാകാം മുർത്തിയില്ലാതെ അമൂർത്തഭാവത്തിലുമാകാം. മുർത്തഭാവത്തിൽ ചെയ്യുന്ന പുജ, അർച്ചന, ആരാധന ഇവക്കെല്ലാം സ്ഥലം, കാലം, കർമ്മമനുഷ്ഠിക്കുന്ന വ്യക്തിയുടെ നന്മ ഇവ മൂന്നും പ്രധാനപ്പെട്ടതാണ്. ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിന്റെ ഒരു പ്രധാന ഭാഗമാണ് ഈശ്വരാരാധന. അതനുഷ്ഠിക്കുന്നതിൽ ചില കാര്യങ്ങൾ/പ്രത്യേകതകൾ ശ്രദ്ധിക്കാനുള്ളത്; വ്യക്തിയുടെ ശുദ്ധി, സ്ഥലശുദ്ധി, സമയം. ഇവ മൂന്നും വളരെ പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്നതാണ്. അറുപത്തിമൂന്നാം അദ്ധ്യായത്തിലെ ആദ്യത്തെ 16 സൂത്രങ്ങൾ പുജാസ്ഥലത്തിന്റെ മഹത്വമറിയിക്കുന്നു. അതനുശാസിക്കുവാനുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകുന്നു. *

- (1) സർവചരാചരങ്ങൾക്കും നന്മ വരുത്താനായി ഈശ്വരീയാചാരങ്ങളനുഷ്ഠിക്കണം (2) ഈശ്വരീയകർമ്മങ്ങൾ ഒറ്റക്ക് ചെയ്യരുത് (3) അധർമ്മീകരുടെ കൂടെയും (4) വേഷ്യകളുടെ കൂടെയും (5) ഈശ്വരവിശ്വാസമില്ലാത്തവരുടേയും (6) അതി രാവിലേയും (7) വളരെ വൈകി രാത്രിയിലും (8,9) ഉദയ-അസ്തമയ-മധ്യാഹ്ന സന്ധിയിലും (ഏതാനും നിമിഷം ധ്യാനിച്ചിരിക്കേണ്ടതിനാൽ)
- (10) കുളക്കടവിലും (11) അത്യാഗ്രഹമുള്ള മാനസീകാവസ്ഥയിലും (12) വാഹനത്തിലിരുന്നും, വളരെ ചെറിയ കുട്ടികളോടൊത്തും, അതിരോഗികളുടെ സമീപത്തിരുന്നും. (13) അംഗഹീനരോടൊത്തുചേർന്നും (14) അതീവ ദുഃഖിതരോടൊത്തും (15) പശുത്തൊഴുത്തിലും (16) അച്ചടക്കമില്ലാത്തവരോടൊത്തും ഈശ്വരപുജ നടത്തരുത്. (പ്രാർത്ഥന നടത്താമെങ്കിലും ആചാര പ്രകാരമുള്ള പുജ അസാദ്ധ്യമായതിനാൽ ഈ വേളകളിൽ അതൊഴിവാക്കണം) (63 : 1 - 16)

ജീവിതക്രമത്തിൽ ആത്മീയകാര്യങ്ങൾക്കും വ്യവഹാരികകാര്യങ്ങൾക്കുമായി നാം യാത്ര ചെയ്യാറുണ്ട്. ആ യാത്രകളെല്ലാം അടിക്കും

ചിട്ടയും മാനസിക-ശാരീരിക അനുശാസനത്തോടുകൂടിയതുമായിരിക്കണം. അതിനുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങളുണ്ട്. ആ നിർദ്ദേശങ്ങൾ ആചാരങ്ങളെപ്പോലെ അനുശാസിക്കപ്പെടുന്നു. ഇവയൊന്നും സ്വർഗത്തിലേക്കുള്ള യാത്രയ്ക്കുവേണ്ടിയല്ല. ഇവിടത്തെ ജീവിതം പ്രശ്നരഹിതമാക്കാനാണ്. യാത്ര ചെയ്യുന്ന വേളയിലും വഴിയോരങ്ങളിലും വീടുകളിലുമെല്ലാം വിശ്രമിക്കുന്ന വേളയിലും ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതായ കാര്യങ്ങളാണ് ഗ്രാമത്തിലെ മുതിർന്നവർക്കായി ഉപദേശിച്ചത്.

ഇനി യാത്രാവേളയിൽ അനുശാസിക്കേണ്ടതായ കാര്യങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നു (17) വാഹനങ്ങൾ വലിക്കുന്ന മൃഗങ്ങൾക്ക് ജലവും ഭക്ഷണവും കൊടുക്കാതെ യാത്രക്കാർ ഭക്ഷിക്കരുത് (18) നാലും കൂടിയ വഴിയുടെ നടുക്ക് നിൽക്കരുത്/സഞ്ചരിക്കരുത് (19) രാത്രി വേളയിൽ വൃക്ഷചുവട്ടിൽ വിശ്രമിക്കരുത് (20) മറ്റാരുമില്ലാത്ത വീട്ടിൽ ഒറ്റക്ക് യാത്ര വേളയിൽ വസിക്കരുത് (21) പുല്ല്, വൈക്കോൽ ഇവയിൽ ഉറങ്ങരുത് (22) തൊഴുത്തിൽ വിശ്രമിക്കരുത് (23) മുടി, തലയോട്, അസ്ഥി, ചാരം, തീ എന്നിവ ഉള്ളിടത്ത് ഒറ്റക്കു വിശ്രമിക്കരുത് (24) പഞ്ഞി, അസ്ഥി ഉള്ളിടത്തും വിശ്രമിക്കരുത്. (25) യാത്രയ്ക്കു പുറപ്പെടുമ്പോൾ നാൽക്കാലികളെ പ്രദക്ഷിണം വെക്കണം. (63 : 17 - 25)

നല്ല നിമിത്തങ്ങളും ശകുനങ്ങളും

യാത്രയാരംഭിക്കുന്ന വേളയിലെ നല്ല നല്ല ശകുനങ്ങളും നിമിത്തങ്ങളും വിവരിക്കുന്നതാണീഭാഗം. അന്വധി സ്മൃതിഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ശകുനങ്ങളും യാത്രാവേളയിലെ അപശകുനങ്ങളും വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. ഉത്തമമായ ശകുനവിവരണമാണ് വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ 26 മുതൽ 32 വരെയുള്ള ശകുന വിവരണ വരികൾ. ഇവയൊന്നും പുണ്യകരമായിട്ടല്ല വിവരിക്കുന്നത്. എല്ലാ നിമിത്തങ്ങളും ശകുനങ്ങളുമൊന്നും മനുഷ്യനെ തടയാനോ, ശപിക്കാനോ അനുഗ്രഹിക്കാനോ അല്ല. തോന്നുന്ന യാത്രകൾ തോന്നുമ്പോൾ തോന്നുന്നതുപോലെ ചെയ്യരുത്. ഓരോ യാത്രയ്ക്കും അതിന്റേതായ അടയ്ക്കും ചിട്ടയുമുണ്ടാകണം. അതിനായി പ്രകൃതിയിൽ നിന്നെടുത്ത സൂചനകളാണ് നിമിത്തങ്ങളും ശകുനങ്ങളുമായി വിവരിച്ചിരിക്കുന്നത്. സ്വീകരിക്കുകയോ തിരസ്കരിക്കുകയോ ചെയ്യാനുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യമുണ്ട്.

(26) ഈശ്വര സ്മരണ ചെയ്ത് പുഷ്പമർപ്പിച്ച് യാത്ര പുറപ്പെടണം (27) നന്മ തരുന്ന വൃക്ഷങ്ങളെ വലം വെച്ച് യാത്രയ്ക്കു പുറപ്പെടണം. ശകുനം കാണേണ്ടത് എങ്ങിനെയാക്കേണ്ടത് എന്ന്

വിവരിക്കുന്നു. (28) നല്ല ശകുനങ്ങൾ; അഗ്നി, ബ്രഹ്മണൻ, വേശ്യ, പൂർണ കുന്ദം, കണ്ണാടി, കൂട, കൊടി, പതാക, കുവളം, രാഷ്ട്രത്തിന്റെ നന്മ നിറഞ്ഞ പ്രതീകങ്ങൾ, ഗന്ധ-ദീപം സ്വീകരിക്കുന്നത്. (29) താലം, തുളസി, ചാമരം, അശ്വം, ഗജം, ആട്, പശു, തൈർപാത്രം, പാല്, തേൻ, ഇവയും ഇവയെ കൊണ്ടു പോകുന്നവരും (30) വീണ, ചന്ദനം, ആയുധം, ഉണങ്ങാത്ത ചാണകം, ഫലപുഷ്പങ്ങൾ, അവയുള്ള വള്ളിച്ചെടികൾ, ഗോരോചനം, കറുക (31) അലങ്കാരങ്ങൾ, മാണിക്യം, വെള്ളി, വസ്ത്രം, ആസനം, വാഹനം, മാംസം (32) സുവർണകലശം, പുന്തോട്ടം, കയറുകെട്ടിയ ഒറ്റ പശു, കെട്ടാത്തതാണെങ്കിലും ഒറ്റക്കാള, കന്യക, വെളുത്ത വസ്ത്രമുടുത്ത കന്യക, മത്സ്യം, രാജകീയ ചിഹ്നങ്ങൾ, രക്തം ഒഴുകാത്ത - മുറിവില്ലാത്ത ശവങ്ങൾ, ഇവ ശകുനമായി ലഭിച്ചാൽ നിന്നസ്ഥലത്തു നിന്ന് സ്വയം കറങ്ങി പ്രദക്ഷിണം വെച്ച് പോകണം. (63 : 23 - 32)

അപശകുനങ്ങളും ദൃശ്യങ്ങളും

തുടർന്ന് 41 വരെയുള്ള വരികളിൽ വിവരിക്കുന്നത് ശുഭയാത്രാവേളയിൽ മൂന്നിൽ കാണാനിടയുള്ള അപശകുനങ്ങളെക്കുറിച്ചാണ്. ഇവയെല്ലാം പാപമോ ദുഃഖകരമോ ആയിട്ടല്ല വിവരിക്കുന്നത്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യേണ്ടകാര്യവുമില്ല.

ഇനി അപശകുനങ്ങളാണ് വിവരിക്കുന്നത്. (33) ഉന്മത്തൻ, മദ്യപാനി ഇവരെക്കണ്ടാൽ തിരിച്ചുവരണം (34) ചരദിക്കുന്നവൻ, വയറുവേദനയുള്ളവൻ, മൊട്ടയടിച്ചവൻ ശിഖയില്ലാത്തവൻ, അവധുതൻ, കുളളൻ (34) സന്യാസിയല്ലാത്ത കാവിവസ്ത്രധാരി, തെണ്ടിത്തിരിഞ്ഞു നടക്കുന്നവൻ, (35) എണ്ണ, ശർക്കര, ഉണങ്ങിയ ചാണകം, വിറക്, പുല്ല്, പ്ളാശ്, ചാരം (36) ഉപ്പ്, ഷണ്ഡന്മാർ, ഔഷധത്തിനായി ഉപയോഗിക്കുന്ന ആസവം, (മദ്യം ഇതിൽപെടില്ല), നപുംസകം, പഞ്ഞി, പരുത്തിനൂല്, (കാലിലെ കൊലുസ്) തലമുടി എന്നിവ അപശകുനങ്ങളാണ്. വളരെ നന്മ നിറഞ്ഞ ശകുനങ്ങളിവയൊക്കെയാണ്; (38) വീണ, ചന്ദനം, ഇവയുള്ള പുരുഷൻ, സ്ത്രീ, അലങ്കരിച്ച കുമാരി, യാത്രക്ക് അഭിനന്ദനീയമാണ്. (39) ദേവപ്രതിമ, ബ്രഹ്മണ, ഗുരു, സന്യാസി, കറുത്ത പശു ഇവരുടെ നിഴൽ കവച്ചുവെക്കരുത്. (40) ചുത് കളിക്കുന്ന പലക, മലം, രക്തം, മുത്രം, സ്നാന ജലം ഇവയും സ്പർശിക്കു

കയോ കവച്ചു വെക്കുകയോ ചെയ്യരുത് (41) കെട്ടുന്ന കയറ്, അഴ, പശുവിന്റെ കയറ് ഇവയും കവച്ചുവെക്കരുത്. (63 : 34 - 41)

യാത്രാവേളയിൽ ചെയ്യരുത്താത്ത കാര്യങ്ങൾ

യാത്രാവേളയിൽ ഒഴിവാക്കേണ്ടതായ ലഘുകാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ച് ച്ചാണിനിയുള്ള വരികളിലൂടെ ഗ്രാമജനതക്കായി വിവരിച്ചുകൊടുത്തത്. അപകടം ഉണ്ടാകാൻ സാധ്യതയുള്ളതും, പ്രശ്നങ്ങളാകാൻ സാധ്യതയുള്ളതും, മറ്റുള്ളവർക്ക് ബുദ്ധിമുട്ടുണ്ടാകാൻ സാധ്യതയുള്ളതുമായ ഈ കാര്യങ്ങൾ ഒഴിവാക്കണമെന്ന നിർദ്ദേശമാണിതിലുള്ളത്. ലോകജനത നിലനിൽക്കുന്നിടത്തോളം കാലം ഈ നിയമാവലികൾക്കും തുല്യമായ നിർദ്ദേശങ്ങൾക്കും പ്രാധാന്യമുണ്ടായിരിക്കും. അവ ജീവിതഗന്ധിയായ മാർഗനിർദ്ദേശങ്ങളാണ്. അവയുടെ ഉദ്ദേശം ഈ വരികളിൽ നിന്നുതന്നെ വ്യക്തവുമാണ്. മാതാപിതാക്കൾ മക്കൾക്ക് ഉപദേശിച്ചുകൊടുത്ത് പഠിപ്പിക്കേണ്ടതായ കാര്യങ്ങളിതൊക്കെയാണെന്ന് ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുവാനാണ് ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലിതുൾക്കൊള്ളിച്ചിരിക്കുന്നത്.

യാത്രാവേളയിൽ ചെയ്യരുത്താത്തവ (42) നല്ല മഴ പെയ്യുമ്പോൾ ഓടരുത് (43) ആവശ്യമില്ലാതെ നദിയിലൂടെ നടക്കുകയോ, ഇറങ്ങുകയോ ചെയ്യരുത് (44) ദേവപിതൃകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തതിനുശേഷം നദി കടക്കരുത് (45) അത് നീന്തിക്കടക്കാൻ ശ്രമിക്കരുത് അത്യാവശ്യമെങ്കിൽ വഞ്ചിയിലാകാം (46) യാത്ര പഴകിയ, പൊട്ടിയ, ദ്വാരമുള്ള വഞ്ചിയിലാകരുത് (47) അവ്യക്തമായ താഴ്ചയും ഒഴുക്കുമുള്ള നദിയിലേക്കിറങ്ങരുത് (48) കിണറ്റിലേക്ക് കുനിഞ്ഞ് നോക്കരുത് (49) കിണർ ചാടിക്കടക്കരുത് (50) വൃദ്ധന്മാർക്ക്, ഭാരം ചുമക്കുന്നവർക്ക്, സ്ത്രീകൾക്ക്, രാജകർമ്മം നിർവഹിക്കുന്നവർക്ക്, രോഗികൾക്ക്, വ്യവസായികൾക്ക്, എപ്പോഴും വഴിമാറിക്കൊടുക്കണം, രാജാവിനും, ശ്രേഷ്ഠന്മാർക്കും, സന്യാസികൾക്കും വഴിമാറിക്കൊടുക്കണം. (63 : 42 - 50)

ഗ്രാമന്തരീക്ഷത്തിൽ അവിടെയുള്ളവർക്കായുള്ള പഠനം തുടരുകയായിരുന്നു. പ്രഭാതത്തിലുണർന്ന് ചെയ്യേണ്ടതായ കാര്യങ്ങൾ, പല്ലുതേക്കുന്ന കാര്യങ്ങൾ തുടങ്ങി യാത്രാവേളയിൽ അനുശാസിക്കേണ്ടതായ കാര്യങ്ങളെല്ലാം വിവരിച്ചുകൊടുത്തതിനുശേഷം ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ അറുപത്തിനാലാം അദ്ധ്യായത്തിലെ സ്നാനവിധി വിവരിക്കുന്നു. ശൗചത്തിന്റെ പ്രധാനഭാഗമാണ് ശരീരശുദ്ധി. ശരീരം ശുദ്ധമാക്കുന്ന

തിന് മനുഷ്യൻ, മറ്റുമൃഗങ്ങളുടെ പന്മാവല്ല സ്വീകരിക്കേണ്ടത്. അതിന്റേതായ അടുക്കും ചിട്ടയും ചേർത്തുള്ള ആചാരവിധികളുണ്ട്.

കുളിക്കുന്നവേളയിൽ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതായ കാര്യങ്ങൾ

സ്നാനവിധിയാണീ അദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിക്കുന്നത് (1) മറ്റൊരു വ്യക്തിയുടെ ജലാശയത്തിൽ കുളിക്കരുത് (2) മറ്റൊരുവന്റെ സ്ഥലത്ത് കുളിക്കേണ്ടി വരുകയാണെങ്കിൽ മൂന്നോ നാലോ കുടം വെള്ളം കിണറ്റിൽ നിന്ന് കോരിയെടുത്ത് കുളിക്കണം (3) അജീർണം, പനി, പകർച്ചവ്യാധികളുള്ള വീട്ടിൽ കുളിക്കരുത് (4) രോഗികളുള്ള വീട്ടിലും കുളിക്കരുത് (5) നഗ്നനായും (6) രാത്രിയിലും (7) ഗ്രഹണവേളയിലും (8) തൃസന്ധ്യക്കും കുളിക്കരുത്. (9) അതിരാവിലെ അരുണോദയത്തിന് മുമ്പ് കിഴക്കോട്ട് ദർശനം ചെയ്ത് കുളിക്കണം. (64 : 1 9)

സ്നാനാനന്തരം ചെയ്യേണ്ട കർമ്മങ്ങൾ

എവിടെയെല്ലാമാണ് എങ്ങിനെയെല്ലാമാണ് കുളിക്കരുതാത്തത് എന്ന് വിവരിച്ചതിനുശേഷം കുളിക്കുന്ന ജലത്തിന്റേയും, രീതിയുടേയും സ്നാനാനന്തരമുള്ള വസ്ത്രധാരണം എന്നിപ്രകാരമുള്ള കാര്യങ്ങളുമാണ് ഗ്രാമീണർക്ക് വിവരിച്ചുകൊടുത്തത്. മനുഷ്യജീവിതത്തിലെ സമഗ്രവും സമസ്ഥവുമായ കർമ്മധർമ്മങ്ങൾ അടുക്കും ചിട്ടയും നന്മയും ചേർത്ത് ആകുമ്പോൾ അതിനുപറയുന്ന പേരാണ് സംസ്കാരം. മറ്റുമൃഗങ്ങളിൽ നിന്ന് സംസ്കരിച്ചെടുത്ത മനുഷ്യൻ സംസ്കരിച്ചെടുത്തതിന്റെ മഹത്വമുണ്ടായിരിക്കണം.

(10) കുളിച്ച് കഴിഞ്ഞ് തലമുടി കൈകൊണ്ട് തടവരുത് (11) കുളിച്ചുടനെ, ശരീരത്തിലെ ജലം കൈകൊണ്ടോ, വസ്ത്രം കൊണ്ടോ തുടക്കരുത് (12) തലയിലേയോ ശരീരത്തിലേയോ എണ്ണ (മയം) യിൽ സ്പർശിക്കരുത്. (13) ഏതു വസ്ത്രമായാലും ജലാംശം തളിച്ച് വേണം എടുത്തുടക്കാൻ. (കഴിവതും ഒരിക്കലുപയോഗിച്ചത് അലക്കാതെ ഉപയോഗിക്കരുത്) പട്ടുവസ്ത്രം എങ്ങിനെയും ശുദ്ധമാണ്. (14) കുളിക്കുമുമ്പ് അലക്കിയ വസ്ത്രവും ചേർത്ത് കുളിച്ച്, പിഴിഞ്ഞ് ഉണക്കി കുളിക്കടവിൽ പ്രതിദിനമന്ത്രാലാപനം ചെയ്ത് അവിടെ വെച്ചുണക്കിയ വസ്ത്രവുമുടക്കാം. (15) കുളികഴിഞ്ഞാൽ ആവശ്യമില്ലാത്തവരുമായി അനാവശ്യവർത്തമാനങ്ങൾ ഒഴിവാക്കണം (16) ഉത്തമമായ സ്നാനജലം ഇവയൊക്കെയാണ്. പുഷ്കരം, മാനസ സരോവരം ഇവ

യിൽ നടത്തുന്ന സ്നാനം മഹത്വമേറിയതാണ് (17) കൂടത്തിൽ വെള്ളം കോരിക്കുളിക്കുന്നതിനേക്കാൾ തടാക ജലം പവിത്രമാണ്, അതിനേക്കാൾ പവിത്രമാണ് മലമുകളിൽ നിന്നൊഴുകി വരുന്നത്, അതിനേക്കാൾ പവിത്രമാണ് നദീജലം, അതിനേക്കാൾ ഉത്തമവും ശ്രേഷ്ഠവുമാണ് ഗംഗാജലവും ഗംഗാസ്നാനവും.

(64 : 10 - 17)

സ്നാനത്തോടൊപ്പം ചൊല്ലേണ്ട മന്ത്രങ്ങളും തർപ്പണവിധിയും

സ്നാനത്തോടൊപ്പമോ അതിനുശേഷമോ ചെയ്യേണ്ടതായ പിതൃതർപ്പണം, ദേവതാ തർപ്പണം എന്നിവയുടെ വിവരണമാണ് ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ തുടർന്നു നൽകുന്നത്. ഓരോ ദിവസവും തുടങ്ങുകയും അവസാനിക്കുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ എല്ലാത്തിനുമൊരന്ത്യമുണ്ടെന്ന ഓർമ്മനമ്മളിൽ വരേണ്ടതാവശ്യമാണ്. അതുകൊണ്ട് അന്ത്യമുണ്ടായതിനെക്കുറിച്ച് ഓർമ്മിപ്പിക്കലാണ് പിതൃകർമ്മം. അതിൽ ഭക്തിയും അനുഷ്ഠാനവും ചേർത്ത് ഏറ്റവും എളുപ്പത്തിൽ ചെയ്യുന്നതാണ് പിതൃതർപ്പണം തുടങ്ങിയ ആചാരങ്ങൾ.

- (18) കുളിക്കുന്ന വേളയിൽ ആപോഹിഷ്ഠാ.. എന്നു തുടങ്ങുന്ന മന്ത്രം മൂന്നു പ്രാവശ്യം ആവർത്തിച്ച് ജലത്തുള്ളികൾ ശിരസ്സിലും ശരീരത്തിലും തളിക്കണം. (19) വെള്ളത്തിൽ മുങ്ങിക്കുളിച്ച ശേഷം ജലത്തിൽ തന്നെ നിന്ന് അഘമർഷണ മന്ത്രം മൂന്നുപ്രാവശ്യം ജപിക്കണം. (20) തദിഷ്ണോപരമം പദം..... എന്ന മന്ത്രമോ (21) ദ്രുപദാം സാവിത്രീ.. എന്ന മന്ത്രമോ (22) യുഞ്ജതേമന.... എന്നാരംഭിക്കുന്ന മന്ത്രമോ (23) പുരുഷസുകതമോ ചൊല്ലണം. (24) കുളികഴിഞ്ഞ് ജലത്തിൽ തന്നെ നിന്നുകൊണ്ട് ദേവപിതൃതർപ്പണവും ചെയ്യണം (25) ജലത്തിൽ നിൽക്കാൻ വിഷമമുള്ള വ്യക്തിക്ക് കരയിൽ വന്ന്, വെള്ളമെടുത്ത് ഇക്കർമ്മം ചെയ്യാം (26) ദേവപിതൃതർപ്പണം കഴിയാതെ സ്നാനവസ്ത്രം മാറ്റരുത്. (27) സ്നാനത്തിനുശേഷം ആചമനം ചെയ്ത് പ്രാതകർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കണം. (28) പുരുഷസുകതമന്ത്രത്തിലൂടെ ദേവാരാധന നടത്തണം. (29) പ്രാർത്ഥനയും ജലതർപ്പണവും (30) ദേവതർപ്പണവും ചെയ്യുക (31) പിതൃതർപ്പണമന്ത്രത്തിലൂടെ പിതൃതർപ്പണവും ചെയ്യുക (32) ഇഹലോകവാസം വെടിഞ്ഞ് മറ്റുബന്ധുക്കൾക്കും തർപ്പണം കൊടുക്കണം (33) അകന്ന ബന്ധുക്കൾക്കും (34) സുഹൃത്തുക്കൾക്കുമുള്ള തർപ്പണവും നൽകണം (35) നിത്യസ്നാനത്തിലും ഇതുൾപ്പെടുത്തണം (64 : 18 - 35)

സ്നാനമഹത്വം മന്ത്രമഹത്വം

സ്നാനം ചെയ്യുന്നതിന്റേയും മന്ത്രജപത്തിന്റേയും മഹത്വവിവരണവും സ്നാനത്തിന്റെ പുണ്യഫലവും വിവരിക്കുന്ന ഈ അദ്ധ്യായാന്ത്യത്തിൽ സത്കർമ്മത്തിന് ഫലമുണ്ട് അതിന് പുണ്യഫലമെന്നും പറയുന്നു. അതിനൊരു പ്രതിഫലവുമുണ്ട് അതിന് സ്വർഗമെന്നു പറയുന്നു. അതാകാശത്തിനു മുകളിലല്ല, ഈ ഭൂമിയിൽ തന്നെയാണ്, അതിലൊരംശം ഇവിടെ വിവരിക്കുന്നു.

(36) തർപ്പണത്തിനുശേഷം പവിത്രമന്ത്രങ്ങൾ സാധിക്കുന്നത്രയും ജപിക്കുക (37) പ്രത്യേകിച്ചും ഗായത്രീമന്ത്രം (38) പിന്നെ പുരുഷസൂക്തവും (39) ഇവ രണ്ടും എത്ര ജപിച്ചാലും അധികമാകില്ല. (40) സ്നാനം ചെയ്യുന്നവർ ദേവ-പിതൃ കർമ്മത്തിന് യോഗ്യത നേടുന്നു. ജപസാധനക്കും യോഗ്യരാകുന്നു. (41) ഐശ്വര്യക്കേടും, കലിയും, ദുഃസ്വപ്നവും, ദുഃഷ്ടചിന്തയും ജലസ്നാനതർപ്പണത്തിലൂടെ അകലുന്നു. (42) നിത്യസ്നാനം ചെയ്യുന്നവർ യാതനയും ദുഃഖങ്ങളും അനുഭവിക്കുന്നില്ല. എല്ലാ പാപങ്ങളും നിത്യസ്നാനത്തിലൂടെ ഇല്ലാതാകുന്നു. (64 : 36 - 42)

ഗ്രാമാന്തരീക്ഷത്തിലുള്ള വിവരണങ്ങളെല്ലാം നൽകിക്കഴിഞ്ഞ് വിദ്യാർത്ഥികളോടൊപ്പം ഞങ്ങളെല്ലാവരും നളന്ദ വിശ്വവിദ്യാലയത്തിലേക്ക് മടങ്ങി. അടുത്ത ദിവസത്തെ പഠനം, പുജാകർമ്മങ്ങളിൽ ജ്ഞാനം നേടിയ വ്യക്തിയുടേതായിരുന്നു. കൂടുതലും ഭാരതീയരായ ബ്രാഹ്മണവിദ്യാർത്ഥികളായിരുന്നു പഠനവേദിയിലുണ്ടായിരുന്നത്. മറ്റു രാജ്യക്കാർ കൂടുതലായി ഈ വേദിയിലുണ്ടായിരുന്നില്ല. അവർക്ക് ഈ വിഷയത്തിൽ പഠനം നിർബന്ധമല്ലാ എന്നറിയിച്ചിരുന്നു. അപ്രകാരമായിരുന്നു പഠന ക്രമീകരണം. വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ അറുപത്തിയഞ്ചാം അദ്ധ്യായത്തിലെ പുജാക്രമത്തിന്റെ സംക്ഷിപ്തം, ആചാര്യൻ വിവരിച്ചു. പുജകൾക്ക് വളരെ കഠിനമായ നിയമാവലികളില്ല. ഓരോ പുജയുടേയും സംക്ഷിപ്തമെന്നു പറയുന്നത് പ്രപഞ്ചചൈതന്യത്തിന്റെ അഥവാ പരമാർത്ഥ ചൈതന്യത്തിന്റെ അംശം തന്നെയായ ജീവാത്മചൈതന്യം വഹിക്കുന്ന മനുഷ്യനിൽ നിന്ന് പ്രാണവായുവിലൂടെ ആ ചൈതന്യത്തെ ആവാഹിച്ച് വരുത്തി, പ്രതിമയിലോ വിളക്കിലോ, പ്രതിഷ്ഠിച്ച് അതിമിയെപ്പോലെ സൽക്കരിച്ച് ആരാധിക്കുക എന്നതാണ്. ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളിൽ, പുജയിൽ ചെയ്യേണ്ട കർമ്മങ്ങളാണ് വിവരിക്കുന്നത്. മന്ത്രങ്ങളല്ല.

പുജാവിധിസംക്ഷിപ്തം

(1) സ്നാനം കഴിഞ്ഞു, മന്ത്രസഹിതം ജലം സ്വയം തളിച്ച്, ദേവതാർച്ചന ചെയ്ത് വാസുദേവ പുജ നടത്തണം. (2) പ്രാണ പ്രതിഷ്ഠ ആവാഹനത്തിലൂടെ നടത്തി വിഗ്രഹത്തിൽ ജീവചൈതന്യമാവാഹിച്ച്, കൈ, കൈമുട്ട്, ശിരസ് ഇവകൊണ്ട് സാഷ്ടാംഗം നമസ്കാരം ചെയ്യണം (3) ആപോഹിഷ്ഠാ... എന്നാരംഭിക്കുന്ന മന്ത്രംകൊണ്ട് മൂന്നു പ്രാവശ്യം അർഘ്യം കൊടുക്കണം (4) ഹിരണ്യ വർണ ..... എന്ന മന്ത്രത്താൽ അർഘ്യപാദ്യം ചെയ്യണം (5) പിന്നീട് ആചമനമന്ത്രം (6) പിന്നെ സ്നാനമന്ത്രം (7) പുഷ്പാദികളിലൂടെ അലങ്കാരം (8) വസ്ത്രസമർപ്പണം (9) പുഷ്പസമർപ്പണം (10) ധൂപദർശനം (11) ദീപ ദർശനം (12) മധുപർക്കസമർപ്പണം (13) നൈവേദ്യസമർപ്പണം ഇവയോരോന്നും സമർപ്പിക്കാനായുള്ള വേദമന്ത്രങ്ങളും കൂടെ നൽകിയിട്ടുണ്ട്. (14) പ്രാർത്ഥനയോടെ കൈ കുപ്പി പറയണം ചാമരം, ചന്ദനം, കൂട, വാഹനം, പുഷ്പം എല്ലാം ഞാനിതാ സമർപ്പിക്കുന്നു എന്ന് (15) ഇങ്ങിനെ പ്രാർത്ഥിച്ചതിനുശേഷം പുരുഷസൂക്തം ജപിക്കണം. എല്ലാം പ്രാർത്ഥനയോടെ യാചിക്കണം. (65 : 1 - 15)

പുജാദ്രവ്യങ്ങളുടെ വിവരണ സംക്ഷിപ്തം

ഇവിടെ ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ അറുപത്തിയാറാമദ്ധ്യായത്തിൽ പുജാദ്രവ്യങ്ങൾ, പുഷ്പങ്ങൾ എന്നിവക്കുണ്ടായിരിക്കേണ്ടതായ ഗുണങ്ങളുടെ സംക്ഷിപ്തം നൽകുന്നു. ശ്രാദ്ധകർമ്മത്തിനുപയോഗിക്കുന്ന ദ്രവ്യങ്ങളുടെ പരിശുദ്ധിപോലെയും പുജാദ്രവ്യങ്ങളിലും ആകാവുന്നതും അരുതാത്തതുമായ ദ്രവ്യങ്ങളുണ്ട്. അവ പുജക്കെടുമ്പോൾ അനുശാസിക്കേണ്ട മാർഗനിർദ്ദേശങ്ങളുമുണ്ട്. അതാണിവിടെ വിവരിക്കുന്നത്.

(1) നല്ല ശുദ്ധമായ ജലമുപയോഗിച്ചുവേണം ദേവ പിതൃകർമ്മമനുഷ്ഠിക്കുവാൻ (2) ചന്ദനം, കസ്തൂരി, സുഗന്ധവ്യഞ്ജനങ്ങൾ, കർപൂരം, കുങ്കുമം, മുല്ല, ഫലങ്ങൾ ഇവയാണ് പുജക്ക് സമർപ്പിക്കേണ്ടത് (3) പട്ടു വസ്ത്രം സമർപ്പിക്കണം (4) കൃത്രിമവസ്തുക്കളാലുള്ള അലങ്കാരങ്ങൾ ഒഴിവാക്കണം (5) തീഷ്ണ വാസനയുള്ളതെല്ലാം ഒഴിവാക്കണം (6) ഗന്ധമില്ലാത്തതും ഒഴിവാക്കണം (7) മുളളുകളുള്ള പുഷ്പങ്ങളും ഇലകളും ഒഴിവാക്കണം (8) മുളളുണ്ടെങ്കിലും വെളുത്തതും നല്ല സുഗന്ധമുള്ളതും സ്വീകരിക്കാം. (9) ചുവന്ന വസ്ത്രങ്ങളൊഴിവാക്കുമ്പോഴും ചുവന്ന കുങ്കുമവും താമരയുമുപയോഗിക്കാം (10) പുകച്ചുള്ള ധൂപത്തിന് സന്ധ്യോൽപ

നങ്ങളേ ഉപയോഗിക്കാൻ (12) ഭക്ഷ്യ യോഗ്യമല്ലാത്തത് നിവേദിക്കരുത് (13) ആട്, എരുമ ഇവയുടെ പാലും ഉൽപന്നങ്ങളുമുപയോഗിക്കരുത് (14) ഒരു മൃഗത്തിന്റെയും മാംസവും നിവേദിക്കരുത് (15) ശ്രദ്ധയോടെ, ശുചിയോടെ നിറഞ്ഞ മനസ്സോടെ, സന്തോഷത്തോടെ, ദോഷമില്ലാതെ, അഹങ്കാരമില്ലാതെ ഈശ്വരപൂജ നടത്തണം. (66 : 1 - 13)

അഗ്നിയിലെ ഹവനങ്ങളുടെ സംക്ഷിപ്തം

സ്നാനവും പൂജയും കഴിഞ്ഞ് ഗൃഹസ്ഥനായ ബ്രാഹ്മണൻ ചെയ്യേണ്ടുന്ന അഗ്നികാര്യവും ഹവനവുമാണ് അറുപത്തേഴേഴാമദ്ധ്യായത്തിലെ 22 വരികളിലൂടെ നൽകുന്നത്. യഥാർത്ഥ പൂജാക്രമങ്ങൾ പൂർണ്ണമായും ഇവിടെ വിവരിക്കുന്നില്ല. ഒരു രൂപരേഖ മാത്രമാണ് വിവരിക്കുന്നത് ഭാരതീയ ആരാധനാക്രമങ്ങൾ രണ്ടുവിധത്തിലുള്ളത് വിഗ്രഹങ്ങളോ, ബിംബമോ, വിളക്കോ വെച്ചുള്ള അർച്ചനാസഹിതമായ പൂജ. രണ്ടാമത്തേത് വൈദികാരാധനാപ്രകാരമുള്ള അഗ്നിസമർപ്പണവും, ഊർജ്ജത്തെ ശക്തിയെ/പ്രപഞ്ചചൈതന്യത്തെ ആരാധിക്കുക എന്നതാണ് ഹവനങ്ങൾ അഥവാ ഹോമങ്ങൾ.

- (1) ഇനി അഗ്നിയിൽ ചെയ്യേണ്ടുന്ന ഹവനങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നു
- (2) വാസുദേവ സങ്കർഷണ, പ്രദ്യുമ, അനിരുദ്ധ ചിന്തയിലൂടെയുള്ള അഗ്നികർമ്മമാണുചിതം (3) അഗ്നയേ സോമായ മിത്രായ വരുണായ ഇന്ദ്രായ ഇന്ദ്രാഗ്നിഭ്യോ വിശ്വേഭ്യോ ദേവേഭ്യോ, പ്രജാപതയേ അനുമത്യേ ധന്വന്തരയേ വാസ്മതോഷ്പതേ മന്ത്രത്തിലൂടെ ഹവനം നടത്തണം (4) അതിനുശേഷം ഭൂതയജ്ഞമനുഷ്ഠിക്കണം (5) ഹവിസും അതുപോലുള്ളതും ഹോമിക്കണം (6, 7) ഹോമ മന്ത്രങ്ങൾ ഈ വരികളിലൂടെ നൽകിയിരിക്കുന്നു (8) ഹോമകുണ്ഡത്തിന്റെ ഓരോ ദിശയിലും ചെയ്യേണ്ട സമർപ്പണമന്ത്രം വിവരിക്കുന്നു (8 മുതൽ 22 വരെ മന്ത്രവരികളിലൂടെയാണീ വിവരണം. (67 : 1 - 22)

ഗൃഹസ്ഥന്റെ പിണ്ഡസമർപ്പണം, ഭിക്ഷാദാനം

- (23) പിതൃപിതാമഹ പ്രഹിതാമഹന്മാർക്കുള്ള പിതൃയജ്ഞമാണ് വിവരിക്കുന്നത്. അവരുടെ നാമവും ഗോത്രവും ചൊല്ലി പിണ്ഡസമർപ്പണം ചെയ്യണം. (24) പിണ്ഡത്തിന് ഗന്ധം പുഷ്പം ധൂപം, നൈവേദ്യം സമർപ്പിക്കണം. (25) വെള്ളം, അർപ്പിച്ച് പ്രാർത്ഥിക്കണം (26) കാക്കകൾക്കും മറ്റു ജീവികൾക്കും അൽപം അന്നം

പുറത്തിട്ടുകൊടുക്കണം (27) ഭിക്ഷാടകർക്ക് ഭിക്ഷ കൊടുക്കണം (28) അതിഥി പുജ നടത്തി ഭക്ഷണം കൊടുക്കണം (29) വൈകുന്നേരത്തിലും അതിഥി പുജ നടത്തണം (30) ഭക്ഷണം കഴിക്കാൻ താല്പര്യമില്ലാത്ത അതിഥിയെ ഗൃഹത്തിൽ വസിപ്പിക്കരുത് (31) ബ്രഹ്മണർക്ക് യോഗ്യതയുണ്ടാകണം! ആതിഥേയന് യോഗ്യതയുണ്ടാകണം! അതുപോലെ തന്നെ അതിഥിക്കും യോഗ്യതയുണ്ടാകണം. (67 : 23 - 31)

പഞ്ചമഹായജ്ഞങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കണമെന്ന് ധർമ്മശാസ്ത്രം നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. അതിൽ പിതൃയജ്ഞം ശ്രേഷ്ഠമാണ്. പിണ്ഡസമർപ്പണത്തോടെ ജന്മം നൽകി വളർത്തി വലുതാക്കിയ മാതാപിതാക്കൾക്കും അവരുടെ മാതാപിതാക്കൾക്കും നൽകുന്ന പിതൃയജ്ഞഭാഗമാണ് പിണ്ഡസമർപ്പണം.

അതിഥി സ്വീകരണവും പരിചരണവും

മാതൃ-പിതൃ-ആചാര്യ-അതിഥി ദേവോഭവ എന്നത് ഭാരതത്തിന്റെ മുദ്രവാക്യമന്ത്രത്തിൽ വിവരിക്കുന്നു. അതിഥി പുജയുടെ മഹത്വവും. ഇവയെല്ലാം പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം വിവരിച്ചുനൽകി, ആചാര്യൻ ഉപനിഷത്തുകളിലെ അതിഥിദേവോഭവ എന്ന സന്ദേശത്തിന്റെ മഹത്വം വിവരിച്ചു. അതിഥി ദേവോഭവ എന്നു നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. അതിന്റെ പ്രായോഗിക ഭാഗമാണ് അതിഥിപുജ. വേദങ്ങളുടെ കർമ്മാനുശാസനഭാഗമാണിത്. എപ്രകാരമാണ് വൈദികചിന്താധാരകൾ നിത്യജീവിതത്തിൽ പ്രയോജനപ്പെടുത്തേണ്ടതെന്നു വിവരിക്കുന്ന ധർമ്മശാസ്ത്രഭാഗങ്ങളാണ് ഏതാനും അദ്ധ്യായങ്ങളിലൂടെ ഇവിടെ വിവരിക്കുന്നത്.

(32) അതിഥി പുജയിലൂടെ ആതിഥേയന് സ്വർഗസുഖം ലഭിക്കുന്നു. (33) നല്ല അതിഥിയെ പരിചരിക്കുന്നത് സുകൃതവും അല്ലാത്ത അതിഥിയെ പരിചരിക്കുന്നത് ദുഷ്കൃതവുമാണ് (34) യാത്രാമദ്ധ്യേ ഒരു രാത്രിയിലോ മറ്റോ വന്ന് താമസിക്കുന്ന യോഗ്യനായ വ്യക്തിയെയാണ് അതിഥിയെന്നു പറയുന്നത്. ക്ഷണം സ്വീകരിച്ച്, കാലേ കൂട്ടി അറിയിച്ച് വന്ന് ദിവസങ്ങൾ താമസിക്കുന്നവർ അതിഥികളല്ല. (35) അഗ്നികർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന വ്യക്തി, ധർമ്മപത്നിയുള്ളവൻ, ഗ്രാമാന്തരീക്ഷത്തിന്റെ സംസ്കാരമുള്ളവൻ എന്നിവരെ പരിചിതനാണെങ്കിലും അപരിചിതനാണെങ്കിലും അതിഥിയായി സ്വീകരിക്കാം (36) ബ്രഹ്മണാതിഥികൾ ഭക്ഷണം കഴിക്കുന്ന സമയത്ത് കയറിവരുന്ന ക്ഷത്രിയനും അതിഥിസ്ഥാനം നൽകി ആചരിക്കണം (37) വൈശ്യശൂദ്രന്മാർ അതിഥിയായി

വന്നാൽ അവരെ അതിമിയെപോലെ ആചരിക്കേണ്ടതില്ല. ഭക്ഷണ-പാനീയങ്ങൾ നൽകി സൽക്കരിക്കാം (38) സ്ത്രീകൾ അതിമിമാരായോ അതിമിമാരുടെ കൂടെയോ വന്നാൽ ഗൃഹത്തിലെ സ്ത്രീകളോടൊപ്പം സ്ത്രീകൾ തന്നെ സൽക്കരിച്ച്, ഭക്ഷണം കൊടുക്കണം (39) പിതാവിന്റെ ബന്ധത്തിലുള്ള സ്ത്രീകൾ, കുമാരി, രോഗി, ഗർഭിണി ഇവർ ശ്രേഷ്ഠരായ അതിമിമാർക്കു തുല്യരായതിനാൽ അപ്രകാരം സ്വീകരിക്കണം (40) അതിമിമാർക്കു സൽക്കാരവും ഭക്ഷണവും നൽകാതെ സ്വയം ആദ്യം കഴിക്കുന്നവൻ നായയുടേയോ കഴുതയുടേയോ മനസ്സുള്ളവനാണ് (41) അതിമിയായി ആരു വന്നാലും അവർക്കു ഭക്ഷണം നൽകിയതിനു ശേഷമേ ഗൃഹത്തിലുള്ള ഭാര്യാഭർത്താക്കന്മാർ ഭക്ഷണം കഴിക്കാവൂ. (67 : 32 - 41)

ഗൃഹസ്ഥന്റെ ദൗത്യം

ഗൃഹസ്ഥകർമ്മവും അതനുഷ്ഠിക്കുന്നതിന്റെ മഹത്വവും അതനുസരിച്ച് ജീവിക്കുന്നതിന്റെ പുണ്യഫലവും ഈ അദ്ധ്യായാന്ത്യത്തിൽ ക്രോഡീകരിക്കുന്നു. ബ്രഹ്മചര്യം കഴിഞ്ഞ് കുടുംബജീവിതം ധർമ്മാർത്ഥകാമങ്ങളുടെ പൂർത്തീകരണമാണ്, അഥവാ നിറവേറ്റലാണ്. അതാണ് വൈദിക ചിന്താധാരകളുടെ കുടുംബസന്ദേശം. വേദങ്ങളിൽ ഏതാനും വരികളായി നൽകുന്ന സന്ദേശങ്ങൾ ഇവിടെ ആചാരഭാഗങ്ങളായി വിവരിക്കുന്നു.

(42) ദേവ, പിതൃ, മനുഷ്യ, അതിമി, ഭൃത്യർ എന്നിവർക്കും, പശുക്കൾ, നായ, കാക്ക തുടങ്ങിയ വളർത്തുമൃഗങ്ങൾക്കും ഭക്ഷണം കൊടുത്തതിനുശേഷമേ ഗൃഹസ്ഥദമ്പതികൾ ഭക്ഷണം കഴിക്കാവൂ. (43) ഈ അന്നം യജ്ഞപ്രസാദം പോലെയാണ്. ആദ്യം ഗൃഹസ്ഥദമ്പതികൾ ഭക്ഷണം കഴിച്ചാൽ അത് പാപവുമാണ്.

(44) വേദപഠനം, അഗ്നിഹോത്രയാഗം, യജ്ഞം, തപസ് ഇവയനുഷ്ഠിക്കുമ്പോൾ ലഭിക്കുന്ന പുണ്യത്തിനു തുല്യപുണ്യമാണ് അതിമി സേവയിലൂടെ ലഭിക്കുന്നത് (45) ഭക്ഷണം, യഥാശക്തി, വിധിപൂർവ്വമായും, വസ്ത്രം, ശയ്യ, പാദരക്ഷ, വെളിച്ചം (ദീപം) ഇവയും നൽകുന്നവനും (46) മനുഷ്യ ജീവിതത്തെ ധന്യമാക്കുന്ന പ്രവൃത്തി ചെയ്യുന്നതിലൂടെയും പശുവിനെ ദാനം ചെയ്യുന്നതിന് തുല്യഫലം ലഭിക്കുന്നു. (67 : 42 - 46)

ഭക്ഷണക്രമം- നിർദ്ദേശങ്ങൾ

സമഗ്രമായ ആചാരനിർദ്ദേശങ്ങൾ ഭക്ഷണക്രമത്തെക്കുറിച്ചുള്ളത്

വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ അറുപത്തി എട്ടാമദ്ധ്യായം വിവരിക്കുന്നു. നിത്യജീവിതത്തിലെ ഭക്ഷണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ആചാരങ്ങളെണിവയെല്ലാം. മനുഷ്യശരീരത്തെ ഒരു ക്ഷേത്രമായി ഭഗവദ്ഗീത വിവരിക്കുന്നു. ആ ക്ഷേത്രത്തിന്റെ നിർമ്മാണം, നിലനിൽപ്പ് ഇവയെല്ലാം നമ്മുടെ ആഹാരവുമായി പ്രത്യക്ഷമായി ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. മാതൃസീകാവസ്ഥ പരോക്ഷമായി ആഹാരസ്വാധീനത്താലുണ്ടാകുന്നു എന്നും വേദം വിവരിക്കുന്നു യഥോ അന്നഃസ്തഥോ മനഃ. അതിനാൽ ഏതുകർമ്മം ചെയ്യുന്നവനും, ഏതു വ്യക്തിക്കും കാലാവസ്ഥക്കും, പ്രകൃതിക്കും അനുശാസിച്ചിട്ടുള്ള ഭക്ഷണക്രമമാണ് ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിക്കുന്നത്.

ഭക്ഷണക്രമങ്ങളെക്കുറിച്ചാണിവിടെ വിവരിക്കുന്നത് (1) ചന്ദ്രസൂര്യ ഗ്രഹണ സമയത്ത് ഭക്ഷണം കഴിക്കരുത് (2) ഗ്രഹണം പൂർണ്ണമായും കഴിഞ്ഞതിനുശേഷം കുളിച്ചതിനു ശേഷമേ ഭക്ഷണം കഴിക്കാവൂ (3) സന്ധ്യ കഴിഞ്ഞും ഗ്രഹണം കഴിഞ്ഞിട്ടില്ലാതെ സൂര്യാസ്തമയം നടന്നുവെങ്കിൽ കുളിച്ചായാലും, അടുത്ത ദിവസമേ ഭക്ഷണം കഴിക്കാവൂ (4) പശുക്കൾക്കും ബ്രാഹ്മണർക്കും ഭക്ഷണം കൊടുക്കാതെ ഭക്ഷിക്കരുത് (5) രാജാവിന് ദുഃഖമുള്ളപ്പോൾ സമൃദ്ധമായി ഭക്ഷിക്കരുത്. (6) അഗ്നിഹോത്രം നടക്കുന്ന സമയത്ത് ഭക്ഷിക്കരുത് അതു കഴിഞ്ഞതിനുശേഷവുമാകാം (7) വൈശ്വദേവയജ്ഞം കഴിഞ്ഞ ഭക്ഷിക്കാവൂ (8) പിതൃകർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽ അതിനുശേഷമേ ഭക്ഷിക്കാവൂ (9) അജീർണമുള്ളപ്പോഴും (10) അർധരാത്രിയിലും (11) നടുമധ്യാഹ്നത്തിലും (12) തൃസന്ധ്യക്കും (13) ശരീരം നനഞ്ഞിരിക്കുമ്പോഴും (14) ഒറ്റവസ്ത്രമുടുത്തും (15) നഗ്നനായും (16) വെള്ളത്തിൽ നിന്നും (17) തലകീഴായി നിന്നും (18) രണ്ടിരിപ്പിടത്തിലിരുന്നും (19) കിടന്നും (20) പൊട്ടിയ പാത്രത്തിലും (21) ഇരുപ്പിടത്തിൽ വെച്ചും (22) മണ്ണിൽ പാത്രം വെച്ചും (23) കയ്യിൽ പാത്രം പിടിച്ചും ഭക്ഷണം കഴിക്കരുത് (24) ഉപ്പ് അതേപടിയുള്ള ഭക്ഷണവും (25) കുട്ടികളുണ്ടാക്കിയ ഭക്ഷണവും (26) ഒറ്റക്കിരുന്നുള്ള ഭക്ഷണം കഴിക്കലും (27) എണ്ണ മാറ്റിയ ഭക്ഷണവും (28) യവാവശിഷ്ടങ്ങളടങ്ങിയതും പകൽ സമയത്തും (29) എണ്ണ കുടിയത് രാത്രിയിലും (30) നെയ്യു കുട്ടി രാത്രിയിലും ഭക്ഷണം കഴിക്കരുത്. (31) ആലിന്റെ ഇല, ചണത്തിന്റെ ഇല തുടങ്ങിയ ഇലയിൽ വിളമ്പിയ ഭക്ഷണവും (32) വിശക്കുന്നവർ നിൽക്കുമ്പോൾ അവർക്കു

നൽകാതെയും (33) അഗ്നിഹവനങ്ങളിൽ സമർപ്പിക്കാതെയും (34) കാലിൽ നല്ലവണ്ണം വെള്ളമുള്ളപ്പോഴും (35) ശരീരം നനഞ്ഞിരിക്കുമ്പോഴും (36) ഉച്ഛിഷ്ടവും, നിത്യവും നെയ്യു കൂട്ടിയും ഭക്ഷിക്കരുത് (37) ചന്ദ്ര-സൂര്യ-നക്ഷത്രാദികളുടെ പ്രകാശം വീഴുന്ന വിധത്തിൽ തുറന്നു വെച്ച ഭക്ഷണവും (38) മുർഘന്മാർ സ്പർശിച്ചതും (39) ഭക്ഷണാരംഭത്തിൽ വേദമന്ത്രങ്ങളുച്ഛരിക്കാതെയും ഭക്ഷിക്കരുത്. (40) കിഴക്കോട്ടു തിരിഞ്ഞിരുന്നു ഭക്ഷിക്കണം (41) തെക്കോട്ട് തിരിഞ്ഞിരിക്കരുത് (42) വെള്ളം കൊണ്ട് പരിഷേചനം ചെയ്ത് (43) നല്ല മനസ്സോടെ നല്ല പീഠത്തിലിരുന്ന് ഭക്ഷിക്കണം (44) ഈശ്വരനു നിവേദിച്ച അന്നം (45) പാൽ, തേൻ, തൈര്, നെയ്യ്, മധുരവിഭവങ്ങൾ എന്നിവ ചേർത്ത ഭക്ഷണം കഴിക്കണം (46) മണ്ണിൽ പാത്രം വെച്ചും, ഭൂമി സ്പർശിക്കാതെ ഉയർന്നും (ആകാശത്തിൽ) നിന്നുകൊണ്ടും, അനവധി വൃക്തികൾ ഭക്ഷണം കഴിക്കാതെ കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ ഒറ്റക്കും, അസമയത്ത് ഭാര്യയോടൊപ്പവും ഭക്ഷണം കഴിക്കരുത്. (47) ആരുമില്ലാത്ത വീട്ടിലും, യാഗാഗ്നിയുള്ള വീട്ടിലും, യാഗശാലയിലും, ക്ഷേത്രത്തിനകത്തും ശ്മശാനത്തിലും വെള്ളം പോലും കുടിക്കരുത് (48) മൂന്നു പ്രാവശ്യമുള്ള ഭക്ഷണം ഒഴിവാക്കണം. പഥ്യമുള്ളപ്പോൾ അപഥ്യ ഭക്ഷണമൊഴിവാക്കണം. അതിരാവിലേയും സായം സന്ധ്യയിലും, വൈകിയ രാത്രിയിലും ഭക്ഷിക്കാതിരിക്കണം. രാവിലത്തെ ഭക്ഷണം പൂർണ്ണമായിരുന്നുവെങ്കിൽ വൈകിയുള്ള ഭക്ഷണമൊഴിവാക്കണം. (49) ദുഷ്ടന്മാരുടെ കൂടെയും ദുഷ്ടബ്രഹ്മണരുടെ കൂടെയിരുന്നും, സ്വഭാവദുഷ്ടമുള്ളവരുടെ കൂടെയും, ഉറങ്ങുന്നവന്റെ മുഖിലിരുന്നും, മറ്റൊരാളെ പിൻതിരിഞ്ഞിരുന്നും ഇരിപ്പിടത്തിൽ നിന്നുകൊണ്ടും ഭക്ഷണം കഴിക്കരുത്. (68 : 1 - 49)

ലൈംഗികവേഴ്ചയരുതാത്ത ദിവസങ്ങൾ

മനുഷ്യജീവിതത്തിലെ ഓരോ കർമ്മധർമ്മത്തിനും നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകാറുണ്ട്. കൂടുംബ ജീവിതത്തിന്റെ ഭാഗമായ ലൈംഗിക കർമ്മങ്ങൾക്കു നൽകുന്ന നിർദ്ദേശങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നു, അറുപത്തിയൊമ്പതാം അദ്ധ്യായത്തിൽ. ഇവയെല്ലാം ആചാരങ്ങളായി പരിണമിക്കുന്നു.

ലൈംഗിക വേഴ്ചയരുതാത്ത ദിവസങ്ങളും അവസ്ഥകളും വിവരിക്കുന്നു. (1) അഷ്ടമി, ചതുർദശി, വാവ് എന്നീ ദിവസങ്ങൾ ലൈംഗിക ബന്ധം പാടില്ല (2) ശ്രാദ്ധ ഭക്ഷണം കഴിച്ചതിനു

ശേഷം (3) ശ്രാദ്ധത്തിൽ അന്നദാനം ചെയ്തതിനുശേഷവും (4) ക്ഷണിച്ചവർക്ക് ഭക്ഷണം കൊടുത്തുകഴിഞ്ഞും (5) വ്രതകാലത്തും (6) സന്യാസദീക്ഷ സ്വീകരിച്ചതിനുശേഷവും (7) ദേവാലയം, ശ്മശാനം, ശൂന്യാലയം എന്നിവിടങ്ങളിലും (8) വൃക്ഷത്തിന്റെ ചുവട്ടിലും (9) പകൽ സമയത്തും (10) സന്ധ്യയ്ക്കും (11) മാലിന്യമുള്ളിടത്തും (12) മലിനശരീരവുമായും (13) വൃത്തിയില്ലാതെ എണ്ണ തേച്ചു കുളിച്ചും (14) നല്ലവണ്ണം കുളിക്കാതെയും (15) രോഗാവസ്ഥയിലും (16) രോഗിയുമായി ചേർന്നും ലൈംഗികബന്ധം പാടില്ല. (16) അംഗവൈകല്യമുള്ളവർ, വൃദ്ധകൾ, ഗർഭിണി എന്നിവരുമായും ദീർഘായുസ്സു വേണമെന്നുള്ളവർ ലൈംഗിക ബന്ധത്തിലേർപ്പെടരുത്. (69 : 1 - 16)

ലൈംഗികബന്ധത്തിന് നന്മ നിറഞ്ഞസമയം, നന്മ നിറഞ്ഞ ശാരീരികാവസ്ഥ, നന്മനിറഞ്ഞ ദിവസങ്ങൾ വേണമെന്ന് നിഷ്കർഷിക്കുന്നു. നാം ജന്മം നൽകാൻ പോകുന്ന കുഞ്ഞിന്റെ അനുവാദമില്ലാതെയാണ് അവർക്ക് ജന്മം നൽകാൻ പോകുന്നത്. അതുകൊണ്ട് അവർക്ക് പൂർണ്ണ ശാരീരിക മാനസിക ആരോഗ്യത്തിന്, ജന്മം നൽകാൻ പോകുന്ന വ്യക്തികളുടെ ശരീരമനോശുദ്ധി, സ്ഥലം, സമയം ഇത് വളരെയേറെ പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്നു.

ഉറക്കവും ഉറങ്ങുന്ന സ്ഥലവും കാലവും

ഉറക്കവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ആചാരങ്ങളും നിർദ്ദേശങ്ങളും. ശരീരത്തിന്റെയും മനസ്സിന്റേയും ആരോഗ്യത്തിന് അത്യന്താപേക്ഷിതമായ ഒരു ജീവിതഭാഗമാണുറക്കം. അതിന് ചിട്ടയും ക്രമവുമുണ്ട്. മൃഗങ്ങളെ പോലെ തോന്നിയ സ്ഥലത്ത് / സമയത്ത് ഉറങ്ങരുതെന്ന് ധർമ്മശാസ്ത്രം നിർദ്ദേശിക്കുന്നു അതിലൂടെ നമുക്കൊന്നു കടന്നുപോകാം. ഇത് എഴുപതാമദ്ധ്യായവിഷമാണ്.

ഉറക്കത്തിൽ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ട കാര്യങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നു (1) നനഞ്ഞ ശരീരവുമായി (2) വടക്കോട്ടു തലവെച്ച് (3) നഗ്നനായി (4) നിലത്തു കിടന്ന് (5) ഭൂസ്पर्ശമില്ലാതെ (6) വൃക്ഷശിഖരത്തിലിരുന്ന് (7) അഞ്ചുതരത്തിലുള്ള മരങ്ങളുടെ പലക വെച്ച കട്ടിലിൽ (8) ആന നശിപ്പിച്ച മരത്തിന്റെ പലകയുപയോഗിച്ചുണ്ടാക്കിയ കട്ടിലിൽ (9) മിന്നലേറ്റ് കത്തിയ മരമുപയോഗിച്ചുണ്ടാക്കിയ കട്ടിലിൽ (10) എളുപ്പത്തിൽ ഒടിയുന്ന മരകൊമ്പുകൾ കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ കട്ടിലിൽ. (11) ശ്മശാനം, ശൂന്യഗൃഹം, ക്ഷേത്രം, (12) നിരന്തരം സംസാരിക്കുന്നവരുടെ കൂടെയും ചപലന്മാരുടെ

കൂടെയും (15) പരസ്ത്രീകളുടെ കൂടെയും (16) ധാന്യപുര, തൊഴുത്ത്, ഗുരുവിനേക്കാൾ ഉയർന്ന സ്ഥലത്ത്, ഈശ്വര പ്രതിഷ്ഠയേക്കാൾ ഉയർന്ന സ്ഥലത്ത് എന്നിവിടങ്ങളിലൊന്നും കിടന്നുറങ്ങരുത്. (17) ഉച്ഛിഷ്ട ഭക്ഷണമുള്ളിടത്ത്, ഇലകളുള്ളിടത്ത്, ദിനനേരത്ത്, തൃസന്ധ്യയിൽ, ചാരം സൂക്ഷിച്ച സ്ഥലത്ത്, വൃത്തിയില്ലാത്തിടത്ത്, വെള്ളമുള്ളിടത്ത്, പർവതമുകളിൽ, ഇവിടങ്ങളിലൊന്നും കിടന്നുറങ്ങരുത്. (70 : 1 - 17)

ഗൃഹസ്ഥദമ്പതികൾക്കും, ഗൃഹസ്ഥാശ്രമം സ്വീകരിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നവർക്കും, ഗുരുകുലത്തിൽ നിന്നും പഠനം കഴിഞ്ഞിറങ്ങുന്നവർക്കുമുള്ള ജീവിതദിശാബോധസമ്മേളനമാണ് നടക്കുന്നത്. വാർഷികമേളയാണെങ്കിലും വളരെ പരിചിതരായ വിദ്യാർത്ഥികൾ സംഘടിപ്പിക്കുന്നതാണീ സമ്മേളനയജ്ഞം. മൂന്നു നാലുവർഷത്തെ പഠനം കഴിഞ്ഞ് ഉയർന്ന നിലവാരത്തിലേക്കു പോകുന്നവരായതിനാൽ ആ സമ്മേളനത്തിൽ പങ്കെടുക്കാൻ എല്ലാവർക്കും ക്ഷണമുണ്ടായിരുന്നു.

ഗൃഹസ്ഥാശ്രമികൾക്കുള്ള മാർഗനിർദ്ദേശം

ഏഴുപത്തി ഒന്നാമദ്ധ്യായത്തിലെ 16 നിർദ്ദേശങ്ങളാണ് ഈ സമ്മേളനത്തിൽ ആദ്ധ്യം വിവരിച്ചുകൊടുത്തത്. വേഷഭൂഷാദികൾ, പെരുമാറ്റം, സംസാരരീതികൾ എന്നീ നിർദ്ദേശങ്ങളാണിതിലുള്ളത്. വേദങ്ങളെല്ലാം പഠിച്ചതിനുശേഷം ഗുരുകുലത്തിൽ നിന്ന് തിരിച്ചു വന്ന് ഗൃഹസ്ഥാശ്രമം സ്വീകരിക്കുന്ന വ്യക്തി-സ്നാതകൻ-ചെയ്യേണ്ടുന്ന കർമ്മം വിവരിക്കുന്നു.

- (1) ഇനി പറയുന്ന കാര്യങ്ങൾ സ്നാതകൻ അനുശാസിക്കണം
- (2) മുർഘന്മാരുമായും, അംഗവൈകല്യമുള്ളവരുമായും, ദരിദ്രരുമായും ആക്ഷേപ വ്യവഹാരങ്ങൾക്കു തുനിയരുത്. (3) ഹീനന്മാരെ സേവിക്കരുത് (4) വേദസന്ദേശങ്ങൾക്ക് വിരോധമായ കർമ്മങ്ങൾ ആചരിക്കരുത് (5) വയസ്സിനനുരൂപമായ വേഷം ധരിക്കണം (6) നേടിയ വിദ്യയുടെ നിലവാരം, ജനിച്ച കുലം, സാമ്പത്തികാവസ്ഥ, ജീവിക്കുന്ന ദേശം ഇവയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള വേഷം ധരിക്കണം (7) മര്യാദയില്ലാത്തവനാകരുത് (8) ശാസ്ത്രവിധി പ്രകാരം ജീവിക്കണം (9) കീറിയതും പഴയതുമായ വസ്ത്രം സാമ്പത്തിക ശേഷിയുള്ളവൻ ധരിക്കരുത് (10) ഇല്ല ഇല്ല എന്നൊരിക്കലും പറയരുത് (11) ഒരു വാസനയുമില്ലാത്തതും തീക്ഷ്ണവാസനയുള്ളതും രക്തവർണമുള്ളതും, മുളളുകളുള്ളതുമായ പുഷ്പങ്ങളുടെ മാല അണിയരുത് (12) ചുവന്നതാണെങ്കിലും താമരമാ

ലയണിയാം (13) മുളയുടെ നല്ല ഒരു ദണ്ഡ് കയ്യിലുണ്ടാകണം (14) വെള്ളമുള്ള കമണ്ഡലുവുമുണ്ടാകണം (15) യജ്ഞോപവീതവുമുണ്ടാകണം (16) ചെവിയിൽ സ്വർണത്തിന്റെ കമ്മലുണ്ടാകണം. (71 : 1 - 16)

ജീവിതത്തിന്റെ മഹത്വമേറിയ പ്രയാണത്തിനാവശ്യമായ എല്ലാ നിർദ്ദേശങ്ങളും നൽകുന്ന ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിൽ സമൂഹജീവിതത്തിനനുയോജ്യമാം വിധത്തിൽ ഒരു വ്യക്തി ജീവിക്കേണ്ടതെങ്ങിനെയെന്നും ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു.

പ്രത്യക്ഷമായി നോക്കിയിരിക്കാൻ പാടില്ലാത്ത കാഴ്ചകൾ

തുടർന്ന് 17 മുതൽ 31 വരെയുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങൾ ജീവിതത്തിലെ വളരെ സാധാരണ കാഴ്ചകളെ വിലക്കുന്നതാണ് (പ്രത്യേകിച്ചും ഗ്രാമാന്തരീക്ഷത്തിലുള്ള കാഴ്ചകളെയാണിവിടെ വിവരിക്കുന്നത്) എക്കാലവും പ്രായോഗികമാഹാത്മ്യമുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങളാണ്. ലഘുവെന്നു തോന്നാമെങ്കിലും, വളരെ ശ്രദ്ധയോടെയെഴുതിച്ചേർത്തതാണ്.

(17) ഗ്രഹണം ദർശിക്കരുത് (18) അസ്തമയ സൂര്യനെ നോക്കരുത് (19) വസ്ത്രമുപയോഗിച്ച് മറച്ചു പിടിച്ചിട്ടോ (20) കണ്ണാടിയിലൂടെയോ, ജലത്തിലൂടെയോ ഗ്രഹണവും അസ്തമയവും ദർശിക്കാൻ (21) നട്ടുച്ചക്കുള്ള സൂര്യനേയും നോക്കരുത് (22) ദേഷ്യഭാവത്തിലുള്ള ഗുരുവിന്റെ മുഖവും (23) എണ്ണയിലും, വെള്ളത്തിലും സ്വന്തം നിഴലും (24) മലിനമായ കണ്ണാടിയിൽ സ്വന്തം മുഖവും നോക്കരുത്. (25) ഭക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന പത്നിയേയും (26) നഗ്നയായവളേയും (27) വിസർജ്ജിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന വ്യക്തിയേയും (28) കെട്ടുകളും, ബന്ധനങ്ങളും, കൂടും ഇല്ലാത്ത വന്യമൃഗങ്ങളേയും നോക്കരുത്. (29) മത്സരത്തിനായി മൃഗങ്ങളുമായി യുദ്ധം ചെയ്യുന്നവനനുഭവിക്കുന്ന വേദനയും (30) ഭ്രാന്തനേയും (31) മദ്യം കഴിച്ച് മത്തനായി നടക്കുന്നവനേയും മുഖാമുഖം നോക്കരുത്. (71 : 17 - 31)

സർവസാധാരണമായ നിഷേധകാര്യങ്ങൾ

ജീവിതത്തിൽ ചെയ്യരുതാത്ത കാര്യങ്ങളാണിവിടെ വ്യക്തമാക്കുന്നത്. ആചാരവിചാര വിശ്വാസങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കാനും അനുഷ്ഠിക്കാതിരിക്കാനും സ്വാതന്ത്ര്യമുള്ളപ്പോഴും ചില കാര്യങ്ങൾ ചെയ്യരുതെന്നും നിർദ്ദേശിക്കുന്നു.

(32) വിസർജ്ജ്യവസ്തുക്കൾ അഗ്നിയിലിടരുത് (33) രക്താവശി

ഷ്ടങ്ങളും (34) വിഷവും (35) ജലത്തിലുമിടരുത്. (36) അഗ്നിയെ കവച്ചു വെക്കുകയോ മുകളിലൂടെ ചാടുകയോ അരുത് (37) നഗ്നമായ കാലുകൾ പ്രദർശിപ്പിക്കരുത് (38) ദർഭ പൂല്ലിൽ ചവിട്ടരുത്. (39) ഈയ പാത്രത്തിലെ വെള്ളമെടുത്ത് കൈകാലുകൾ കഴുകരുത് (40) കാല്, കാൽകൊണ്ടു കഴുകരുത്. (41) വടികൊണ്ടും (42) കൈകൊണ്ടും ഭൂമിയിലടിക്കരുത് (43) നഖം, പല്ല് ഇവയുപയോഗിച്ച് പൂല്ലു മുറിക്കരുത് (44) നഖവും, പല്ലുമുപയോഗിച്ച് രോമം മുറിക്കരുത്. (45) വാദുവെച്ചും കാശുവെച്ചുമുള്ള ചുതുകളി നടത്തരുത്. (46) ബാലവേല ചെയ്യുകയോ ചെയ്യിക്കുകയോ അരുത്. (47) മറ്റുള്ളവരുടുത്ത വസ്ത്രവും കുടിച്ച പാനപാത്രവും ധരിച്ച മാലയും, പുണുലും, മറ്റുള്ളവർ ധരിച്ചതൊന്നും ധരിക്കരുത്. (48) ആത്മീയ കർമ്മങ്ങൾക്ക് നേതൃത്വം നൽകാൻ ശുദ്രനെ ഏൽപ്പിക്കരുത് (49) ഹോമദ്രവ്യങ്ങൾ പ്രസാദമായി അർഹിക്കാത്തവന്നു നൽകരുത് (50) എള്ളും നൽകരുത്. (51) വേദധർമ്മം നിർബന്ധിച്ചുപദേശിക്കരുത് (52) നിർബന്ധിച്ച് വ്രതമനുഷ്ഠിപ്പിക്കരുത്. (53) കർമ്മം ചെയ്യുന്ന വേളയിൽ കൈകൊണ്ട് തല, വയറ്, ശരീരം ചൊറിയരുത് (54) പാല്, നെയ്യ്, പുഷ്പം ഇതും (55) ശരീരവും അപവിത്രമാക്കരുത്. (56) കിടന്നുകൊണ്ടു പഠിക്കരുത് (57) ബന്ധുക്കളേയും സുഹൃത്തുക്കളേയും രക്ഷവാക്കുകളുപയോഗിച്ച് ശത്രുക്കളാക്കരുത് (58) രജസ്വലയോടും പ്രസവിച്ചുകിടക്കുന്നവളോടും മുഖാമുഖം സംസാരിക്കരുത് (59) മൂപ്പുസ്വഭാവമുള്ളവരുമായി കൂടുതൽ സംഭാഷണം ഒഴിവാക്കണം (60) അഗ്നി, ദേവ, ബ്രാഹ്മണർ ഇവർക്ക് കൊടുക്കുമ്പോഴും സ്വീകരിക്കുമ്പോഴും വലത്തേ കൈയുപയോഗിക്കണം. (61) മറ്റുള്ളവന്റെ ഭൂമിയിലൂടെ ചരിക്കുന്ന പശുവിനെ ഉപദ്രവിക്കാതെ മാറ്റണം. (62) പാലുകുടിക്കുന്ന കിടാവിനേയും (63) വഴിയിൽ നിൽക്കുന്ന മൃഗങ്ങളേയും വേദനിപ്പിക്കാതെ അകറ്റുക. (64) ശുദ്രൻ ഭരിക്കുന്ന രാജ്യത്തിലും (65) അധാർമ്മിക ഭരണം നടത്തുന്ന രാജാവിന്റെ രാജ്യത്തും (66) വൈദ്യനില്ലാത്ത ദേശത്തും (67) രോഗങ്ങൾ പടർന്നു പിടിക്കുന്ന ദേശത്തും (68) പർവ്വതങ്ങളിലും സ്ഥിരമായി വസിക്കാതിരിക്കുക. (69) ആവശ്യമില്ലാത്ത ചേഷ്ടകൾ കാണിക്കരുത് (70) വേറുതേ പാടുകയും ആടുകയുമാകരുത് (71) വെറുതേ ഉറക്കെ ശബ്ദിക്കരുത് (72) അശ്ലീലവർത്തമാനം അരുത് (73) നൂണ പറയരുത് (74) എതിർത്ത് സംസാരിക്കരുത് (75) മർമ്മങ്ങളിൽ സ്പർശിക്കരുത്

(76) അവനവനേയും മറ്റുള്ളവരേയും അവഹേളിക്കാതെയും നിയമങ്ങളനുശാസിച്ചു ജീവിക്കുന്നവർക്കും ദീർഘകാലം ജീവിക്കാൻ സാധിക്കും. (77) സ്ഥിരമായി സന്ധ്യോപാസന ചെയ്യണം (78) പാമ്പ്, ആയുധങ്ങൾ ഇവയുമായി കളിക്കരുത് (79) കണ്ണു തുടങ്ങിയ അവയവങ്ങൾ കൈകൊണ്ട് വെറുതേ തൊടരുത്. (80) മറ്റൊരുവനെ ശിക്ഷിക്കാനായി സ്വയം വടിയെടുത്തു കൊടുക്കരുത്. (81) അനുസരണക്കേടുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന വേളയിൽ ശരിയായ മാർഗത്തിലൂടെ ചലിപ്പിക്കാൻ മാത്രമായി ശിക്ഷിക്കാം (82) ചെറിയ മുളവടികൊണ്ട് അരക്കു താഴെ മാത്രമേ അടിക്കാവൂ. (83) ദേവ-ബ്രഹ്മണ-ശാസ്ത്രജ്ഞാതികളെ അവഹേളിക്കരുത്. (84) സമ്പത്തിനും ആഗ്രഹനിവൃത്തിക്കുമായി അധർമ്മം ചെയ്യരുത്. ധർമ്മമാണെങ്കിൽ പോലും ജനതക്കിഷ്ടമില്ലാത്തത് ചെയ്യരുത്. (85) പൗർണമി-അമാവാസികാലങ്ങളിൽ ഗായത്രീജപവും ശാന്തി ഹോമവും അനുഷ്ഠിക്കണം (86) ആവശ്യമില്ലാതെ ഒരു പുല്ലുപോലും നശിപ്പിക്കരുത് (87) നല്ല രീതിയിൽ വേഷഭൂഷാധികളോടെ നടക്കണം (88) ആചാരങ്ങൾ കൈവിടാതെ ജീവിക്കണം. (89) വേദങ്ങളും ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളും ധർമ്മവും, ഋഷിവര്യന്മാരും അനുശാസിക്കുന്ന ധർമ്മമാർഗത്തിലൂടെ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ കീഴടക്കി ധർമ്മീകരണമായ ആഗ്രഹങ്ങൾ പൂർത്തീകരിച്ച് ജീവിക്കണം. (90) വേദങ്ങളും ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളും ധർമ്മവും, ഋഷിവര്യന്മാരും അനുശാസിക്കുന്ന ധർമ്മമാർഗത്തിലൂടെ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ കീഴടക്കി ധർമ്മീകരണമായ ആഗ്രഹങ്ങൾ പൂർത്തീകരിച്ച് ജീവിക്കണം. (91) ആചാരാനുഷ്ഠാനത്തിലൂടെ ആയുരാരോഗ്യസൗഖ്യവും, ചൈതന്യവുമാരോഗ്യവും, ശാശ്വതമായ ധനവും നന്മ നിറഞ്ഞ വ്യക്തിത്വവും ലഭിക്കുന്നു. (92) എന്തെല്ലാം കൃഷ്ണങ്ങളുള്ള വ്യക്തിയാണെങ്കിലും ഒരു ലക്ഷണവുമില്ലാത്ത വ്യക്തിയാണെങ്കിലും സദാചാരങ്ങളനുഷ്ഠിച്ച്, ശ്രദ്ധയോടെ മാനസിക നന്മയോടെ നൂറു വർഷം ജീവിക്കണം. (71 : 32 - 92)

ഇവയിൽ ചില നിർദ്ദേശങ്ങൾ എല്ലാ കാലഘട്ടത്തിലും പ്രായോഗികമല്ലാത്തതായിട്ടുണ്ട്. അവയെ തിരസ്കരിക്കാനുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യവുമുണ്ട്. അഥവാ അവയ്ക്ക് വേണ്ടത്രയും മാറ്റങ്ങൾ വരുത്താവുന്നതാണ്. പിന്നീട് വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ എഴുപത്തിരണ്ടാമദ്ധ്യായമായിരുന്നു സമ്മേളനത്തിലെ ശ്രോതാക്കൾക്ക് സമർപ്പിച്ചത്. ഇതുവരെ വിവരിച്ചത് ഭൗതിക ശരീരവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട നിർദ്ദേശങ്ങളായിരുന്നു. ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ മാനസിക സംയമന നിർദ്ദേശങ്ങളാണ് വിവരിക്കുന്നത്. ഇതു വിവരിച്ചതാകട്ടെ സദസ്സിലെ ഒരു ബുദ്ധഭിക്ഷുവായിരുന്നു, എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും കർമ്മഫലങ്ങളും അതിന്റെ പ്രതിഫല

ങ്ങളുമുണ്ടാകുന്നത് നന്മ നിറഞ്ഞ മനസ്സിൽ നിന്നാണ്. അപ്രകാരമുള്ള മനസ്സിൽ നിന്നുളവാകുന്നതാണ് നന്മ നിറഞ്ഞ ചിന്തകൾ, അതിൽ നിന്നുവരുന്നതാണ് സത്കർമ്മങ്ങൾ. സത്കർമ്മങ്ങളിൽ നിന്ന് സത്ഫലങ്ങൾ അതിൽനിന്ന് സത്പ്രതിഫലങ്ങൾ. അപ്പോൾ സത്ഫലങ്ങളും പ്രതിഫലങ്ങളുമുണ്ടാകണമെങ്കിൽ നല്ല മനസ്സും ചിന്തകളും വേണം. അതിനായുള്ളതാണ് അദ്ധ്യായത്തിലെ വിഷയ വിവരണങ്ങൾ.

സാധാരണജീവിത നിയമാവലികൾ

സാധാരണ ജീവിതത്തിൽ പാലിക്കേണ്ടതായ നിയമങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നു.

- (1) മാനസീകമായി നാം അനുശാസിക്കേണ്ടതായ നിയമങ്ങളിലൊന്നാമത്തേത് സംയമനം അഥവാ ദമം (2) ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ഇതിലൂടെ നിയന്ത്രിക്കണം (3) ഈ ലോകത്തിലും പരലോകത്തിലും വിജയം, ദമത്തിലൂടെ നേടാം (4) ഏതു കർമ്മമായാലും മാനസീക സംയമനമില്ലാതെ കർമ്മത്തിന്റെ സത്ഫലം ലഭിക്കുന്നില്ല (5) സംയമനം തന്നെ പവിത്രമാണ്. പരമമാണ്, മംഗളകരമാണ്, എല്ലാം ലഭ്യമാക്കുന്നതിനനുഗ്രഹവുമിതാണ്. എല്ലാ ആഗ്രഹങ്ങളും ദമത്തിലൂടെ സമ്പൂർത്തമാകുന്നു. (6) സംയമം ചെയ്യുന്ന പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളാകുന്ന കുതിരയോടു കൂടിയ രഥമാകുന്ന ശരീരത്തിൽ മനസ്സിന്റെ നിർദ്ദേശത്തോടെ ചലിക്കുന്ന ജീവിതത്തിൽ ഈ കുതിരകൾ രഥത്തെ വഴിതെറ്റിക്കുകയില്ല. ശത്രുക്കൾ കീഴടക്കുകയുമില്ല. (7) എത്രയെല്ലാം നദികൾ സമുദ്രത്തിലേക്കൊഴുകിയെത്തിയാലും സമുദ്രമചഞ്ചലമായി നിലനിൽക്കുന്നതുപോലെ ദമത്തിലൂടെ ചരിക്കുന്നവൻ അചഞ്ചലനായിരിക്കും (ഗീതയിൽ നിന്ന്) (72 : 1 - 7)

ശ്രാദ്ധം - പിതൃകർമ്മം

ഭാരതീയ ആചാരവിചാരങ്ങളിലെല്ലാം നിറഞ്ഞു നിൽക്കുന്ന സന്ദേശമാണ് മാതൃദേവോ ഭവ പിതൃദേവോ ഭവ എന്ന ഉപനിഷദ് + ധർമ്മശാസ്ത്ര സന്ദേശം. പഞ്ചമഹായജ്ഞത്തിൽ പിതൃയജ്ഞം അതിശ്രേഷ്ഠമാണ്. പിതൃത്യപ്തിയും പിതൃതർപ്പണവും എല്ലാ ഭാരതീയന്റേയും ഹൃദയസ്पर्ശിയായ ചടങ്ങാണ്.

മാതൃവംശേ മൃതായേശു പിതൃവംശേ തഥൈവ ച ഗുരു ശശൂരബന്ധുനാം യേ ചാന്യേബാന്ധവാ മൃതാ എന്ന പിതൃകർമ്മമന്ത്രവരിയിൽ അമ്മയുടെ വംശത്തിലും അച്ഛന്റെ വംശത്തിലും ഗുരുവിന്റേയും ഭാര്യ/ഭർതൃ മാതാപിതാക്കളുടേയും

വംശത്തിൽ ജനിച്ചവർക്കുമെല്ലാം നാം പിതൃകർമ്മം ചെയ്യാറുണ്ട്. അഥവാ ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്.

പിതൃകർമ്മ വിവരണങ്ങൾ കൽപശാസ്ത്രത്തിലെ പിതൃമേധസൂത്രത്തിലാണ് വരുന്നത്. മരണത്തിനു തൊട്ടുമുമ്പും, മരിക്കുന്നവേളയിലും മരണം കഴിഞ്ഞ് നടത്തുന്ന അന്ത്യേഷ്ടിയായ അവസാനത്തെ യാഗത്തിലും ജഡശരീരം ശുദ്ധമാക്കി ഹോമദ്രവ്യമായി അഗ്നിയിൽ ഹോമിക്കുന്നതുമെല്ലാം പിതൃമേധസൂത്രത്തിൽ വിവരിക്കുന്നു. അതേപ്രകാരം മരണവും അഗ്നിയിൽ ദഹിപ്പിക്കലും കഴിഞ്ഞുള്ള കർമ്മങ്ങളെല്ലാം മന്ത്രസഹിതം വിവരിക്കുന്നത് ഗൃഹ്യസൂത്രത്തിലാണ്. ഇതും കൽപസൂത്രത്തിന്റെ ഭാഗമാണ്. അനവധി ഗൃഹ്യസൂത്രങ്ങളുണ്ട്. അവയിലെല്ലാം നൽകിയിരിക്കുന്ന കർമ്മധർമ്മ വിവരണങ്ങളും, അതിന്റെ ലക്ഷ്യവും മാർഗ്ഗവും ഏകദേശം ഒരേപോലെയാണെങ്കിലും ചില ചടങ്ങുകളിൽ വ്യത്യാസമുണ്ട്. ഈ വ്യത്യാസങ്ങൾ ആചാര്യന്മാരുടെ സ്വതന്ത്ര ചിന്താഗതികാരണമാണുണ്ടായത്. അത് ഭാരതീയമായ എല്ലാ ഗ്രന്ഥങ്ങളിലും രചനകളിലും ചടങ്ങുകളിലും ആചാരങ്ങളിലും ദൃശ്യമാണ്. ഇപ്രകാരമുള്ള ഏകത്വത്തിലെ വിവിധതയും, വിവിധത്വത്തിലെ ഏകതയും പ്രധാനപ്പെട്ട ഈ ആചാരങ്ങളുടെ രൂപരേഖ പോലെ ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളിലും പിതൃകർമ്മം, ശ്രാദ്ധം, പുലാചരണം, അശുദ്ധി, സ്വർഗം, നരകം, പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾ എന്നിവയുടെയെല്ലാം വിവരണങ്ങളിൽ വരുന്നുണ്ട്. ഇവയും ഇതിനാവശ്യമായ മന്ത്രങ്ങളും ചേർത്ത് ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളിൽ ശ്രാദ്ധകർമ്മം വിവരിക്കുന്നു. ഈ ശ്രാദ്ധകർമ്മ വിവരണം വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ എഴുപത്തിമൂന്നാം അദ്ധ്യായം മുതൽക്കുള്ളതാണ്. സമഗ്രമായ പിതൃശ്രാദ്ധകർമ്മ വിവരണമാണിതിലുള്ളത്. ശ്രദ്ധിച്ചുവായിക്കുന്നോറും ശ്രാദ്ധ കർമ്മത്തിലുള്ള ഓരോ ആചാരവിചാരവിശ്വാസവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട സംശയങ്ങൾക്കും മറുപടി ലഭിക്കും. ഈ ചടങ്ങുകളുടെ ചില മന്ത്രങ്ങൾ സംസ്കൃത ഗ്രന്ഥത്തിൽ നൽകിയിട്ടുള്ളത് ഞാനിവിടെ വിവരണത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടില്ല. കാരണം അത് മന്ത്രമാണ് ഇവിടെ വിവരിക്കുന്നത് ചടങ്ങുകളാണ് അഥവാ അനുഷ്ടിക്കേണ്ടതിന്റെ പേരുകളാണ്. അതേ പ്രകാരം സവിസ്തരമായ കർമ്മഭാഗങ്ങളുള്ളത്. ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിൽ വിവരിക്കാറില്ല. എങ്ങിനെയനുഷ്ടിക്കണമെന്നതിനേക്കാൾ പ്രാധാന്യമുള്ള ധർമ്മശാസ്ത്രവിഷയം എന്തനുഷ്ടിക്കണമെന്നതാണ്.

ശ്രാദ്ധകർമ്മവും ബ്രാഹ്മണാരാധനയും

ശ്രാദ്ധകർമ്മത്തിൽ വേദപണ്ഡിതരെ ഈശ്വരതുല്യരായിക്കാണുന്നു.

ശ്രാദ്ധത്തിൽ അവർ പിതൃക്കളുടെ പ്രതിനിധികളാണ്. അവരിലുണ്ടാകുന്ന സംത്യപ്തി പിതൃക്കളിൽ പ്രതിഫലിക്കുന്നു. അതിന് അതിശ്രേഷ്ഠരായ ബ്രാഹ്മണരെ മാത്രമേ ക്ഷണിക്കാറുള്ളൂ. അല്ലാത്ത പക്ഷം അതൊരുപാപകർമ്മമായിത്തീരും.

ഗൃഹസ്ഥാശ്രമി ശ്രാദ്ധകർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കുമ്പോൾ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ട കാര്യങ്ങളിവിടെ വിവരിക്കുന്നു.

- (1) ഒന്നാമതായി ശ്രാദ്ധകർമ്മത്തിൽ പങ്കെടുക്കാൻ യോഗ്യതയുള്ള ബ്രാഹ്മണരെ തലേ ദിവസം തന്നെ ക്ഷണിച്ചുവരുത്തണം.
- (2) ശുക്ളപക്ഷത്തിന്റെ ഒന്നാം ഭാഗത്തിൽ കൃഷ്ണപക്ഷത്തിന്റെ രണ്ടാം ഭാഗത്തിൽ കുളിച്ചു ശുദ്ധമായി വന്ന വിപ്രന്മാരെ വയസ്സിന്റെ അടിസ്ഥാനക്രമത്തിൽ ദർഭപുല്ലിന്റെ മെത്തയിൽ ഇരുത്തണം (3) രണ്ടുപേർ കിഴക്കോട്ടും (4) ഒരാൾ വടക്കോട്ടും മുഖമായിരിക്കണം. (5-8) യജുർവേദത്തിന്റെ കാംകശാഖയിലെ അഞ്ചുവീതം മന്ത്രങ്ങളുള്ള പഞ്ചകങ്ങൾ ചൊല്ലി ആവാഹനം, ഹവനം ഇവ നടത്തണം (9) വേദമന്ത്രങ്ങൾ ആലപിക്കണം (10) ബ്രാഹ്മണാനുഗ്രഹത്തോടെ പിതൃക്കളെ ആവാഹിക്കണം (11, 12) പിതൃക്കളെ ആവാഹിച്ച് അർഘ്യപാദ്യാദികളോടെ പുജിച്ച്, ഹോമിക്കണം. (മാതൃപിതൃ ശ്രാദ്ധകർമ്മത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ചെയ്യേണ്ട കർമ്മങ്ങളാണിവിടെ വിവരിക്കുന്നത് അതിനുള്ള മന്ത്രങ്ങളും അതിനോടനുബന്ധ ചടങ്ങുകളുമാണത്) (13) ഈ മൂന്നു ബ്രാഹ്മണർക്കും മന്ത്രസഹിതം ഭക്ഷണത്തിലെ ഓരോ വിഭവവും വിളമ്പുന്ന വിധികൾ പറയുന്നു. (73 : 1 - 13)

മൂന്നു തലമുറകളെ പ്രതിനിധാനം ചെയ്യുന്ന ബ്രാഹ്മണകർമ്മം

ഏതൊരു വ്യക്തിയും ശ്രാദ്ധകർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കുമ്പോൾ അമ്മയുടേയും അച്ഛന്റെയും മൂന്നുതലമുറകളാണ് മൂന്നു പിണ്ഡമായി സങ്കല്പിക്കുന്നത്. പിതൃ-പിതാമഹ-പ്രപിതാമഹന്മാർ, മാതൃ-മാതൃ പിതാമഹ-മാതൃപ്രപിതാമഹന്മാർ! അതുപോലെ അമ്മയുടെ അമ്മയുടെ അച്ഛന്റെ അമ്മയുടെ, മുത്തച്ഛന്റെ മൂന്നുതലമുറകളും അപ്രകാരമിടേണ്ടതായ മൂന്നു പിണ്ഡവിവരണവുമാണ്.

- (14) മാതാവിന്റേയും പിതാവിന്റേയും അവരുടെ തലമുറകളുടേയും പേരും ഗോത്രവും പറഞ്ഞ് ചെയ്യുന്ന കർമ്മങ്ങൾ (15) ജപിക്കേണ്ട മന്ത്രം (16) ഇതിഹാസ പുരാണ ധർമ്മശാസ്ത്ര വരികളുദ്ധരിച്ച് ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രം (17) തെക്കു വശത്തു ദർഭപുല്ലിൽ ഭൂമിയിൽ/

നിലത്ത് പിതാവിന് വെക്കേണ്ടതായ ഒരുപിണ്ഡം. (18) പിതാമഹന് സമർപ്പിക്കേണ്ടതായ രണ്ടാമത്തെ പിണ്ഡം (19) പ്രപിതാമഹന് സമർപ്പിക്കേണ്ടതായ മൂന്നാമത്തെ പിണ്ഡം (ഈ മൂന്നു പിണ്ഡങ്ങളും ഭൂമി, അന്തരീക്ഷം, ജ്യോതിഗോളങ്ങൾ ഇവയെ സ്മരിക്കുന്ന മന്ത്രങ്ങൾ യഥാക്രമം ചൊല്ലിയാണ് സമർപ്പിക്കേണ്ടത്. ആ മന്ത്രങ്ങളുടെ സുദീർഘ വിവരണം നൽകുന്നുണ്ട്.) (20) പിന്നെ വസ്ത്രം നൽകണം (21) അന്നം നൽകണം (22) പിണ്ഡസ്പർശനവും പ്രാർത്ഥനയും ചെയ്യണം (23) കയ്യിൽവെള്ളമെടുത്ത് പിണ്ഡത്തെ പ്രദക്ഷിണം വെച്ച്, പിണ്ഡം ജല-ഗന്ധ-പുഷ്പ-ധൂപ-ദീപങ്ങളോടെ പൂജിക്കണം. (24) തേൻ, നെയ്യ്, എണ്ണ ഇവ അൽപാൽപമായി പിണ്ഡത്തിലേക്കൊഴിക്കണം. (25) ഈ ശ്രാദ്ധകർമ്മങ്ങളെല്ലാം ചെയ്തു കൊണ്ടിരിക്കേണ്ട തത്സ്ഥാനത്തി രുന്ന് ഭക്ഷണം പ്രത്യേക ചടങ്ങായി കഴിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണർക്ക് സംത്യപ്തമായി എന്ന വരികൾ പറയിപ്പിച്ച് അവർ ചെയ്യേണ്ട ചടങ്ങുകൾ ചെയ്യിച്ച് ബ്രാഹ്മണാരായന എന്ന ചടങ്ങിന്റെ ക്രിയാഭാഗം അവസാനിപ്പിക്കണം. (73 : 14 - 25)

ബ്രാഹ്മണാനുഗ്രഹം

മൂന്നുതലമുറകളിലുള്ളവരെ ആവാഹിച്ച്, പ്രതിഷ്ഠിച്ച്, ആഹാരം പ്രത്യേക രീതിയിൽ കഴിപ്പിച്ച്, അവരുടെ അനുഗ്രഹം സ്വീകരിക്കുമ്പോൾ മരിച്ചുപോയവരുടെ അനുഗ്രഹമാണ് എന്ന സങ്കല്പമത്രെ ഈ ചടങ്ങിലുള്ളത്.

(26) ബ്രാഹ്മണരുടെ ആശീർവാദം സ്വീകരിച്ച് ദേവപിതൃത്യുപ്തി വന്നു എന്ന് അറിയുക (27) സ്വന്തം നാമവും ഗോത്രവും പറഞ്ഞ് വിശ്വദേവന്മാർക്കും പുഷ്പമർപ്പിച്ച്, കൈയ്ക്ക് രണ്ടും ചേർത്ത് തൊഴുതുകൊണ്ട് മനഃശാന്തിയും ആയുരാരോഗ്യസൗഖ്യവും അഭ്യർത്ഥിക്കണം (28) അവർ ഇപ്രകാരം അനുഗ്രഹിക്കണം “സന്തതിയും, അറിവും, ശ്രദ്ധയും, ചൈതന്യവും കൊടുക്കുന്നോറും വർധിക്കുമെന്നറിഞ്ഞുകൊണ്ട് ഞങ്ങൾ നിങ്ങളെ അനുഗ്രഹിക്കുന്നു.” (29) തഥാസ്തു അപ്രകാരം ഭവിക്കട്ടെ എന്ന് മറ്റുള്ളവർ പറയണം (30) അനേകം വ്യക്തികൾക്ക് അന്നദാനം ചെയ്യാനുള്ള ഭാഗ്യമുണ്ടാകട്ടെ! ഒരിക്കലും യാചിച്ച് ഭക്ഷണം കഴിക്കേണ്ടി വരാതിരിക്കട്ടെ. (31) ഇപ്രകാരമുള്ള അനുഗ്രഹം വാങ്ങിക്കണം (32)

ഇവരെ സന്തോഷത്തോടെ പൂജിച്ച് സൽക്കരിച്ച് യാത്രയാക്കണം.

(73 : 26 - 32)

സവിസ്തര വിവരണമാണാചാര്യൻ മേൽ പറഞ്ഞ കാര്യങ്ങളിലൂടെ തദ്വിഷയത്തിൽ താൽപര്യമുള്ള വിദ്യാർത്ഥികൾക്കായി നൽകിയത്.

അഷ്ടകശ്രാദ്ധം

എഴുപത്തി നാലാമദ്ധ്യായം പിതൃപിണ്ഡവും മാതൃപിണ്ഡവും ചേർത്ത് ചെയ്യുന്ന അഷ്ടകശ്രാദ്ധമാണ്.

അഷ്ടകശ്രാദ്ധം എന്നൊരു ചടങ്ങാണ് ഇവിടെ വിവരിക്കുന്നത്.

- (1) എല്ലാ ഭക്ഷ്യവിഭവങ്ങളും ചേർത്ത് വിപ്രാരാധന നടത്തി മേൽ അദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിച്ചതുപോലെ എല്ലാം ചെയ്യണം. (2) അതിന്റെ അന്ത്യത്തിൽ മൂന്നു ചെറിയ കുഴികൾ മണ്ണിലുണ്ടാക്കണം (3) അതിന്റെ കിഴക്കേയറ്റത്ത് അഗ്നി വെച്ച് അതിൽ ചെറിയ പിണ്ഡം സമർപ്പിക്കണം (4) മൂന്നു കുഴികൾ മൂന്നു തലമുറയ്ക്കുമായി ഉണ്ടാക്കി ഇപ്രകാരം ചെയ്യണം. (5) പിതൃപിണ്ഡം മൂന്നു കുഴിയിൽ വെച്ച് അന്നത്തോടെയുള്ള ജലം കൊണ്ടു നിറക്കണം. (6) മറ്റേ മൂന്നു കുഴിയിൽ മാതൃപിണ്ഡം വെച്ച്, അന്നത്തോടു കൂടിയ പാൽ കൊണ്ടു നിറക്കണം (7) പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം പാൽകൊണ്ടു നിറച്ച്, (8) ഇത് മാതാപിതാക്കൾക്ക് അനുഗ്രഹത്തിനായി സമർപ്പിക്കുന്നു എന്നു പറഞ്ഞു പ്രാർത്ഥിക്കണം.

(74 : 1 - 8)

ആരെക്കെ ശ്രാദ്ധകർമ്മത്തിൽ പ്രത്യക്ഷമായി പങ്കെടുക്കണം.

ആർക്കെല്ലാം ശ്രാദ്ധകർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കാനുള്ള യോഗ്യതയുണ്ടെന്നതിന്റെ വിവരണമാണിവിടെ നൽകിയിരിക്കുന്നത്.

ഒരേ കുടുംബത്തിൽ തലമുറകളിലെ ചിലർ മരിച്ചുപോകയും മറ്റു ചിലർ ജീവിച്ചിരിക്കുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ ശ്രാദ്ധകർമ്മമനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതായ നിയമങ്ങളാണിവിടെ വിവരിക്കുന്നത്. ധർമ്മഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ പോലും വ്യത്യസ്ത അഭിപ്രായങ്ങൾ കാണാം. ഓരോ ഗോത്രത്തിൽപെടുന്നവർക്കുള്ള ആചാരങ്ങളിലും ചില വ്യത്യാസങ്ങളുണ്ടാകാം. വൈദിക ശാഖയുടെ വ്യത്യാസമനുസരിച്ചും ഈ വ്യത്യാസം പ്രകടമായി ചിലപ്പോൾ കാണാം. അതനുവദനീയവുമാണ്.

- (1) അച്ഛൻ ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന വേളയിൽ മകൻ ശ്രാദ്ധമിടുന്നു എങ്കിൽ അച്ഛൻ ആർക്കെല്ലാമാണോ ശ്രാദ്ധമിടുന്നത് അവർക്കു വേണ്ടി മകനും (അച്ഛൻ രോഗശയ്യയിൽ/വിദേശത്ത് ആണെങ്കിൽ)

അനുഷ്ഠിക്കാം. (2) അച്ഛന്റെ അച്ഛൻ പിതാമഹനാണ്. (3) അച്ഛൻ മുത്തച്ഛൻ മുതുമുത്തച്ഛൻ ഇവർ മൂന്നുപേരും ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു വെങ്കിൽ ശ്രാദ്ധകർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കുവാനുള്ള യോഗ്യതയില്ല. (4) അച്ഛൻ മരിച്ചുപോയി, മുത്തച്ഛൻ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു എങ്കിൽ അച്ഛനും മുതുമുത്തച്ഛനും (പിതൃപ്രപിതാമഹനും) ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിക്കണം (5) പിതാവും പിതാമഹനും മരിച്ചു, പ്രപിതാമഹൻ ജീവിച്ചിരുപ്പുണ്ടെങ്കിൽ പിതാവിനും പിതാമഹനും വൃദ്ധപ്രപിതാമഹനും (നാലാമത്തെ തലമുറക്കും) പിണ്ഡമിടണം (6) മൂന്നോ നാലോ തലമുറയിൽപ്പെട്ടവരിൽ ഇടക്ക് ഒരാൾ ഇഹലോകവാസം വെടിഞ്ഞിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അദ്ദേഹത്തിനൊഴികെ ബാക്കി മൂന്നു തലമുറക്ക് പിണ്ഡകർമ്മം ചെയ്യണം (7) ഇതേപോലെ അമ്മയുടെ തലമുറകൾക്കും വേണം. (75 : 1 - 7)

ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിക്കാനുത്തമദിനങ്ങൾ

വളരെ ചെറിയൊരദ്ധ്യായമാണ് വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ എഴുപത്തിയാറാമദ്ധ്യായം ചില പ്രത്യേക ദിവസങ്ങളിൽ ശ്രാദ്ധ കർമ്മമനുഷ്ഠിക്കുമ്പോഴതിന്റെ മഹത്വമാണിവിടെ വിവരിക്കുന്നത്. മഹാസങ്കല്പത്തിൽ ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിക്കുന്ന ദിവസം/തിഥി വളരെ വ്യക്തമായിത്തന്നെ എടുത്തുപറയാറുണ്ട്.

(1) അമാവാസി, ഹേമന്ത ശിശിരഋതുക്കളിലെ കൃഷ്ണ ത്രയോദശി ദിവസങ്ങളിൽ യവം, അരി ഇവയുപയോഗിച്ച് ശ്രാദ്ധകർമ്മമനുഷ്ഠിക്കാം (2) ഇതിൽ അമാവാസിയാണ് ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ടതത്രെ. ഈ ദിവസങ്ങളിൽ ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിക്കുന്നവന് നരകമില്ല. (76 - 1, 2)

എഴുപത്തിയേഴാമദ്ധ്യായത്തിലും അത്തരത്തിലുള്ള വിവരണങ്ങൾ തുടരുന്നു. പുജാകർമ്മമായാലും, ഉപാസനയായാലും, ശ്രാദ്ധകർമ്മമായാലും അതനുഷ്ഠിക്കുന്ന വ്യക്തി, സ്ഥലം, സമയം ഇവ പ്രധാനപ്പെട്ടതാണ്. അതുകൊണ്ട് കർമ്മഫലത്തിന്റെ മഹത്വം ഈ മൂന്നിലും ഊന്നി നിൽക്കുന്നു.

ശ്രാദ്ധകർമ്മമനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതായ സമയങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നു (1) സൂര്യ ചന്ദ്രന്മാരുടെ രാശി സംക്രമണ സമയത്തും (2) രണ്ടു വിഷു സംക്രമത്തിലും (മേടം, തുലാം) (3) ഉത്തര ദക്ഷിണായനാരംഭത്തിലും (4) വൃതിപാതത്തിലും (5) അവനവന്റെ ജന്മനക്ഷത്രത്തിലും (6) ഗൃഹത്തിൽ അന്നേദിവസം ജനനമുണ്ടായാലും ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിക്കാം. ഇക്കാലയളവിൽ ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിച്ചാൽ അനന്ത

മായ നന്മകൾ സിദ്ധിക്കും (8) സന്ധ്യാ സമയത്തും, രാത്രിയും, ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിക്കരുത് (9) എന്നാൽ ഗ്രഹണസമയത്ത്, നിഴൽ പതിക്കുന്ന സമയത്ത് ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിച്ചാൽ ഏറ്റവും ഗുണകരമായ അനുഗ്രഹം ലഭിക്കുന്നു. (77 : 1 - 9)

ആഴ്ചയിൽ ഏഴു ദിവസങ്ങളിൽ വരുന്ന ശ്രാദ്ധം

ഈ വിവരണം നൽകിയിരിക്കുന്നത് വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ എഴുപത്തിയെട്ടാമദ്ധ്യായത്തിലാണ്. ഓരോ ദിവസത്തിലും ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിച്ചാൽ ഉണ്ടാകുന്ന പ്രത്യേകതകൾ എന്തെല്ലാമാണെന്ന് വിവരിക്കുന്നു.

(1) ഞായറാഴ്ചയാണ് ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിക്കുന്നതെങ്കിൽ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നവർക്ക് സർവവിധ ആരോഗ്യവും ലഭിക്കുന്നു (2) മംഗളകരമായ അവസ്ഥയാണ് തിങ്കളാഴ്ച ശ്രാദ്ധത്തിന് (3) യുദ്ധം, സമരം എന്നിവയിൽ വിജയം ചൊവ്വാഴ്ചയുള്ള ശ്രാദ്ധത്തിന് (4) ആഗ്രഹപൂർത്തി ബുധനാഴ്ച (5) വിദ്യാനേട്ടം വ്യാഴാഴ്ച (6) ധനവും സമ്പൽ സമൃദ്ധിയും വെള്ളിയാഴ്ച (7) നല്ല ജീവിതം ശനിയാഴ്ച ശ്രാദ്ധത്തിന് ലഭിക്കുന്നു. ഞായറാഴ്ച മുതൽ ശനിവരെയുള്ള ദിവസങ്ങളിൽ ഏതു ദിവസത്തിലാണോ ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതായിവരുന്നത്, അതാതു ദിവസത്തിന് ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിക്കുന്നതിന്റെ നന്മയും ഗുണവുമാണിവിടെ വിവരിക്കുന്നത്. (78 : 1 - 7)

നക്ഷത്രാടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള ശ്രാദ്ധമഹത്വം

അതേ അദ്ധ്യായത്തിൽ അശ്വതി മുതൽ രേവതി വരെയുള്ള 27 നക്ഷത്രത്തിലേതെങ്കിലുമൊരു ദിവസം ശ്രാദ്ധം വരുകയാണെങ്കിൽ അതിന്റെ മഹത്വമാണ് വിവരിക്കുന്നത്. സങ്കല്പത്തിലെല്ലാം നക്ഷത്രങ്ങൾ സൂചിപ്പിക്കാറുണ്ട്. പ്രത്യേകിച്ചും ഉത്തരഭാരതത്തിൽ തിമിരയേക്കാൾ പ്രാധാന്യം നക്ഷത്രങ്ങൾക്കാണ്. മാതാപിതാക്കൾക്ക് വാർഷിക ശ്രാദ്ധം വരുന്നത് മാസത്തിലെ (മരിച്ചുപോയ) നക്ഷത്രത്തിലാണ്. അതിന്റെ മഹത്വമാണിവിടെ വിവരിക്കുന്നത്.

നക്ഷത്രാടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള ശ്രാദ്ധഫല വിവരണമാണ് (8) കാർത്തിക നക്ഷത്രത്തിന് ശ്രാദ്ധം അനുഷ്ഠിച്ചാൽ ഫലം സ്വർഗവാസം (9) പുത്രസമ്പത്ത് രോഹിണിനക്ഷത്ര ശ്രാദ്ധത്തിന് (10) മകയിരം മനസ്സമാധാനം ബ്രഹ്മതേജസ് (11) തിരുവാതിരക്ക് വീര്യശൂര പരാക്രമ കർമ്മസിദ്ധി (12) പുണർത്തിന് ഭൂമി, ഗൃഹസമ്പത്ത് (13) പുയത്തിന് ശാരീരികാരോഗ്യം (14) ആയില്യത്തിന്

ഐശ്വര്യം (15) മകത്തിന് ആഗ്രഹപൂർത്തി (16) പുരത്തിന് സൗഭാഗ്യം (17) ഉത്രത്തിന് ധനധാന്യസമൃദ്ധി (18) അത്തത്തിന് ജ്ഞാനം (19) ചിത്തിരക്ക് സൗന്ദര്യം (20) ചോതിക്ക് വാണിജ്യോഭിവൃദ്ധി (21) വിശാഖത്തിന് സ്വർണ്ണ/കനകലബ്ധി (22) അനിഴത്തിന് മിത്രവൃദ്ധി (23) തൃക്കേട്ട രാജ്യാധികാരം (24) മുലം കൃഷിയഭിവൃദ്ധി (25) പുരാടം വഞ്ചി/കപ്പൽ യാത്ര/വിദേശയാത്ര (26) ഉത്രാടം ആഗ്രഹ പൂർത്തി (27) അഭിജിത്തിന് ശ്രേഷ്ഠത്വം (28) തിരുവോണത്തിൽ ഭൗതിക ആഗ്രഹപൂർത്തി (29) അവിട്ടത്തിന് ഔഷധം, ലവണം, സൗന്ദര്യവർധക വസ്തുക്കളുടെ ക്രയവിക്രയം (30) ചതയത്തിന് ആരോഗ്യം (31) പുരുരുട്ടാതി / നൂറ്റാണ്ടു ജീവിതം ഗൃഹനിർമ്മാണം (32) ഉത്രട്ടാതിക്ക് ഐശ്വര്യം (33) രേവതി പശു മൃഗപരിപാലനയോഗം (34) അശ്വതി കുതിര വ്യവസായം (35) ഭരണിക്ക് സുഭിക്ഷ ജീവിതം. (78 : 8 - 35)

തിമികളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ശ്രാദ്ധം വരുമ്പോൾ

ദക്ഷിണഭാരതത്തിൽ ശ്രാദ്ധകർമ്മത്തിന് തിമിയും ജന്മദിനത്തിന് നക്ഷത്രവുമാണെടുക്കാറുള്ളത്. ഏതു തിമിയിലാണോ മരിച്ചത് ആ തിമിയിൽ തന്നെ ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിക്കുന്ന മഹത്വമിവിടെ വിവരിക്കുന്നു.

(36) പ്രഥമ ദിവസം ശ്രാദ്ധം അനുഷ്ഠിക്കുകയോ അന്ന് ശ്രാദ്ധ ദിവസമാകുകയോ ചെയ്താൽ രൂപവതിയായ പത്നിയുള്ള കുടുംബജീവിതം (37) ദിതീയയിലാണെങ്കിൽ വരദാനമുള്ള കന്യാലബ്ധി (38) ത്രിതീയക്ക് ആഗ്രഹപൂർത്തി (39) ചതുർത്ഥി വളർത്തു മൃഗസമൃദ്ധി (40) സൗന്ദര്യമുള്ള പുത്രന്മാർ പഞ്ചമിക്ക് (41) ചുതുകളിയിൽ വിജയം ഷഷ്ഠിക്ക് (42) സപ്തമിക്ക് കൃഷിലാഭം (43) അഷ്ടമിക്ക് വാണിജ്യലാഭം (44) നവമിക്ക് പശുക്കളിൽ നിന്നുള്ള സമൃദ്ധി (45) കുതിരയിൽ നിന്നുള്ള സമൃദ്ധി ദശമിക്ക് (46) ഏകാദശിക്ക് പുത്രനന്മ (47) സ്വർണം, വെള്ളി എന്നിവയിൽ നിന്നുള്ള സമൃദ്ധി ദ്വാദശിക്ക് (48) ത്രയോദശിക്ക് സൗഭാഗ്യം (49) വാവിന് (പഞ്ചദശി) ആഗ്രഹപൂർത്തി (50) ചതുർദശി ശ്രാദ്ധം ആയുധം കൊണ്ടു മരണമടഞ്ഞവർക്ക് പ്രത്യേകമായിട്ടുള്ളതാണെന്ന് പ്രശംസിക്കപ്പെടുന്നു. (78 : 36 - 50)

ശ്രാദ്ധകർമ്മത്തിന് അത്യുത്തമമായ മറ്റുചിലദിനങ്ങൾ

ചില പ്രത്യേക ദിനങ്ങളിൽ ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിക്കുന്നതിന്റെ മഹത്വം ഈ ഭാഗത്തിൽ ഉന്നിപ്പറയുന്നു. ശ്രാദ്ധകർമ്മാനുഷ്ഠാനത്തിലെ ദിവസം,

നക്ഷത്രം, തിഥി എന്നിവയെല്ലാം കർമ്മത്തിന്റെ സമയത്തെ സ്വാധീനിക്കുന്ന ഘടകങ്ങളാണ്.

(51) ഈ വിവരിച്ചതെല്ലാം പിതൃഗീതത്തിൽ പഠിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതത്രെ. (52) നമ്മുടെ കുലത്തിൽ സർവസമൃദ്ധിയോടും കൂടി പുത്രപൗത്രാദികൾ വസിക്കുന്നുവെങ്കിൽ കൃഷ്ണപക്ഷത്രയോദശി ദിവസം പിതൃക്കളോട് നന്ദി പറയുവാനായി ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിക്കുന്നത് ഉത്തമമാണ്. (53) തേനും പായസവും മധുരവിഭവങ്ങളും ചേർത്ത് കാർത്തികമാസത്തിലും ഇപ്രകാരം ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിക്കാവുന്നതാണ്. അത് സാധിക്കുമെങ്കിൽ ആനയുടെ കിഴക്കുവശത്തുവരുന്ന നിഴലിൽ ഇരുന്ന് (വൈകുന്നേരമെന്നോർക്കുക) അനുഷ്ഠിക്കുന്നത് അതി പ്രധാനമത്രെ. (78 : 51 - 53)

ശ്രാദ്ധദ്രവ്യങ്ങളുടെ ഗുണങ്ങൾ

പുജാകർമ്മത്തിനും, ലൗകികകർമ്മത്തിനും, പിതൃകർമ്മത്തിനും, പ്രേതകർമ്മത്തിനുമെല്ലാമുപയോഗിക്കുന്ന ദ്രവ്യങ്ങൾക്ക് പ്രത്യേകതകളുണ്ട്. അതെന്തെല്ലാമാണെന്ന വിവരണം വരുംതലമുറക്കു കൂടി പ്രയോജനപ്പെടുന്നവിധത്തിലാണ് നൽകിയിരിക്കുന്നത്. ശ്രാദ്ധകർമ്മത്തെക്കുറിച്ച് ഭാരതീയർക്കെല്ലാം വളരെയേറെ സംശയങ്ങളുണ്ട്. ആ സംശയങ്ങളെല്ലാം നിവാരണം ചെയ്യുന്നതിന് ആശ്രയിക്കേണ്ടതായ ഗ്രന്ഥങ്ങളാണ് ഗൃഹ്യസൂത്രങ്ങൾ, പിതൃമേധസൂത്രങ്ങൾ, ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങൾ അവയിൽ വളരെ വ്യക്തമായി എന്തെല്ലാം കാര്യങ്ങൾ ചെയ്യണം, ഏതെല്ലാം ദ്രവ്യങ്ങളുപയോഗിക്കണം, അവയ്ക്കുണ്ടായിരിക്കേണ്ടതായ ശുദ്ധിയെങ്ങിനെയാണ്. ഇപ്രകാരമുള്ള അനവധി നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകിയിട്ടുണ്ട്. ആ വിവരണമാണ്, 24 നിർദ്ദേശങ്ങളായി വിഷ്ണു ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ എഴുപത്തിയൊമ്പതാം അദ്ധ്യായത്തിൽ നൽകിയിരിക്കുന്നതെന്ന് ആചാര്യൻ സൂചിപ്പിച്ചു. ശ്രാദ്ധ ദ്രവ്യങ്ങളുടെ പ്രത്യേകതകളിലൂടെ വിവരിക്കുന്നു

- (1) അശുദ്ധിയും അഴുക്കുമുള്ള ജലം ശ്രാദ്ധത്തിനുപയോഗിക്കരുത് (2) ദർഭപുല്ലില്ലെങ്കിൽ പുൽപായക്കുപയോഗിക്കുന്ന പുല്ലുപയോഗിക്കാം (3) വസ്ത്രത്തിനുപകരം പഞ്ഞിനൂലുപയോഗിക്കാം. (4) പട്ടും പട്ടുനൂലുമാകാം (5) തീഷ്ണഗന്ധമുള്ളതും, ഗന്ധമില്ലാത്തതും, മുളളുള്ളതുമായ പുഷ്പങ്ങളുരുത് (6) വെളുത്തതും നല്ല ഗന്ധമുള്ളതുമാണെങ്കിൽ മുളളുള്ളതും ഉപയോഗിക്കാം ചുവന്നതാണെങ്കിലും താമരയുപയോഗിക്കാം (7) മൃഗക്കൊഴുപ്പ് ദീപത്തിനുപയോഗിക്കരുത് (8) നെയ്യ് എണ്ണ ഇവയേ ഉപയോഗി

ക്കാവു (9) ജീവനുള്ളതിൽ നിന്ന് ലഭിക്കുന്നത് യുപത്തിന് പുക
 യ്ക്കാനുപയോഗിക്കരുത് (നഖം, കൊമ്പ് എന്നിവ) (10) തേനും,
 നെയ്യും മാത്രമായി കൊടുക്കരുത്. ഗുഗുലു കൂടി ചേർത്ത് സമർപ്പി
 ക്കണം (11) ചന്ദനം, കുങ്കുമം, കർപ്പൂരം, ആഗരു, പത്മകം ഇവ
 യുപയോഗിക്കാം (12) ദ്രവ്യങ്ങൾ ഉപ്പുചേർന്നതാകാമെങ്കിലും ഉപ്പു
 മാത്രമായി സമർപ്പിക്കരുത് (13) കൈകൊണ്ട് നെയ്യ്, വൃന്ദജനം
 എന്നിവ സമർപ്പിക്കണം (14) തിളങ്ങുന്ന പാത്രമുപയോഗിക്കണം
 (15) പ്രത്യേകിച്ചും വെള്ളിപാത്രം (16) കൃഷ്ണമൃഗത്തോൽ, എള്ള്,
 അക്ഷതം, ദർഭപൂല്ല്, എന്നിവ എട്ടാമത്തെ ദിനമുഹൂർത്തത്തിൽ
 ശ്രാദ്ധത്തിനായി തയ്യാറാക്കണം (17) ശ്രാദ്ധത്തിന് തൃപ്പല്ലി (തി
 പ്പല്ലി), ഉള്ളി, ചിലയിനം, പുഴുക്കലരി, ഉഴുന്ന്, മസൂർപരിപ്പ്,
 കൃത്രിമമായുണ്ടാക്കിയ ലവണം ഇവ വർജ്ജിക്കണം. (18) ശ്രാദ്ധ
 കർമ്മം ചെയ്യുന്ന വൃക്തി ദേഷ്യപ്പെടരുത് (20) കരയരുത് കണ്ണുനീർ
 വീഴ്ത്തരുത് (21) അതിയായ ആർത്തി കാണിക്കരുത് (22) ഉപ
 യോഗിക്കാവുന്ന പാത്രങ്ങൾ ഏതെല്ലാമെന്ന വിവരണത്തിൽ തിള
 ക്കമുള്ള ചെമ്പ് പിത്തളപോലുള്ള പാത്രങ്ങൾ, നെയ്യ് ദാന
 ത്തിനുപയോഗിക്കണം. ഇരുമ്പ് ഒഴിവാക്കണം. തടികൊണ്ടുണ്ടാ
 ക്കിയ പാത്രം ഉത്തമമാണ്. (23) അതിനു ശ്ലോകവുമുണ്ട്. (24)
 സ്വർണം, വെള്ളി, ഇവകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയതോ മരത്തിന്റേയോ
 പാത്രങ്ങളാണുത്തമം. (79 : 1 - 24)

അനവധി ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളിൽ അഥവാ സ്മൃതിഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഓരോ
 ദ്രവ്യത്തിന്റെ അളവ്, ഗുണം പകരമുപയോഗിക്കേണ്ടത് എന്നിപ്രകാര
 മുളള കാര്യങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. അവയെല്ലാം ശ്രാദ്ധ കർമ്മത്തിന്റെ
 ഭാഗമാക്കേണ്ടത് എപ്രകാരമാണെന്ന കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ച് ചെറിയ വിവ
 രണ വ്യത്യാസങ്ങളുണ്ട് ശ്രാദ്ധാനുഷ്ഠാനങ്ങളിലും ചിലപ്പോൾ ഈ
 വ്യത്യാസം നിഴലിക്കുന്നുണ്ടാകും.

ശ്രാദ്ധകർമ്മങ്ങളിൽ മാംസസമർപ്പണം

ഭാരതീയ വിശ്വാസങ്ങളിൽ ചിലയിടത്ത് മാംസ സമർപ്പണം നിർദ്ദേ
 ശിക്കുന്നുണ്ട്. ചില ദേവതാപൂജക്കും, ഹോമത്തിനും, യാഗത്തിനും,
 മാംസ സമർപ്പണമനുശാസിക്കുന്നതുപോലെ പിതൃകർമ്മത്തിനും ഈ
 സമ്പ്രദായം ചില സ്മൃതികളിൽ നിർദ്ദേശിക്കുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ ഒട്ടേറെ
 ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഇത് പൂർണ്ണമായും ഒഴിവാക്കിയിട്ടുണ്ട്. അപ്രകാരമുള്ള
 നിർദ്ദേശങ്ങളാണ് എൺപതാമദ്ധ്യായത്തിലെ പതിനാലു വരികളിലായി
 നൽകിയിരിക്കുന്നത്.

ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ 1 മുതൽ 14 വരെയുള്ള വരികളിൽ എള്ളെ, അരി, യവം, ഉഴുന്ന്, മുലങ്ങളും ഫലങ്ങളും, ചെറുപരിപ്പ്, ഗോതമ്പ്, കാട്ടുനെല്ല് ഇവയുടെ പ്രാധാന്യം വിവരിച്ചതിനുശേഷം, മത്സ്യം, മാൻ, ചില പക്ഷികൾ, ചക്രവാകം, പുള്ളിമാൻ, പോത്ത്, മുയൽ, കാട്ടുപോത്ത് ഇവയുടെ മാംസ സമർപ്പണവും (ശ്രാദ്ധത്തിനായി) പറയുന്നുണ്ട്. (80 : 1 - 14)

മനുസ്മൃതിയിൽ വ്യത്യസ്ത മാംസങ്ങളുടെ പ്രാധാന്യക്രമം വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. കാട്ടുപോത്തിന്റെയും കാട്ടുപന്നിയുടേയും മാംസം പിതൃക്കൾക്കു ഇഷ്ടമോജ്യമാണെന്നും മനു വിവരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഇവയെല്ലാം ഒഴിവാക്കി പായസമാണു വേണ്ടതെന്ന് ഉശനസ്മൃതി നിർദ്ദേശിക്കുന്നു. പയോ ദധി ഘൃതം ചൈവ ഗവാം ശ്രാദ്ധേഷം പാവനം പശുവിന്റെ പാൽ, തൈര്, നെയ്യ് എന്നിവയാണ് ശ്രാദ്ധത്തിനുത്തമമെന്ന് സുമന്തു ഉറപ്പിച്ചു പറയുന്നു. വെറും തിലോദകം (എള്ളും വെള്ളവും) മാത്രം കൊണ്ടുപോലും പിതൃക്കൾ തൃപ്തരാകുന്നു എന്ന് മറ്റൊരാൾ സ്മൃതികളിലും നിർദ്ദേശിക്കുന്നു.

ശ്രാദ്ധത്തിനുള്ള ഭക്ഷണശുദ്ധി

എല്ലാ ലൗകിക കർമ്മങ്ങളിലും (വിവാഹം, ഗൃഹപ്രവേശം, മറ്റാഘോഷവേളകൾ) പാകം ചെയ്തുകൊടുക്കുന്ന ഭക്ഷണത്തിന്റെ ശുദ്ധി പോരാ ശ്രാദ്ധ ഭക്ഷണത്തിനുള്ളത്. അതിനാൽ വളരെയേറെ പരിശുദ്ധി അതുണ്ടാക്കുന്നതിലും, വിളമ്പുന്നതിലും, അധികം വന്നാൽ കളയുന്നതിലും, പാലിക്കേണ്ടതാണ്. ശ്രാദ്ധ ഭക്ഷണത്തിന് ക്ഷണിക്കപ്പെടുന്നവർക്കും, അവർക്കു കൊടുക്കുന്ന ഭക്ഷണത്തിനും അതിലുണ്ടായിരിക്കേണ്ടതായ ഘടകങ്ങൾക്കും, നിർദ്ദേശങ്ങളുണ്ട്. എൺപത്തിഒന്നാമദ്ധ്യായത്തിലാണിതു വിവരിക്കുന്നത്.

ശ്രാദ്ധ ഭക്ഷണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കാര്യങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നു (1) ശ്രാദ്ധ ഭക്ഷണം ഇരുന്നു മാത്രമേ കഴിക്കാവൂ (2) കാലുകൊണ്ട് സ്പർശിക്കരുത് (3) അതിനെ അശുദ്ധമാക്കരുത് (4) അധികം വന്നത് കളയുമ്പോഴും പവിത്രമായതെന്നറിയണം മന്ത്രത്തോടെ വേണം കളയാൻ (5) ശ്രദ്ധയോടെ വേണം ശ്രാദ്ധകർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കുവാൻ (6) ശ്രാദ്ധവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കാര്യങ്ങളിൽ നിന്നും രജസ്വലയായ സ്ത്രീകൾ വിട്ടു നിൽക്കണം (7) നായ (8) പന്നി (9) കോഴി (10) ഇവയുടെ സ്പർശനമുണ്ടാകാതെ ശ്രദ്ധയോടെ ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിക്കണം. (81 : 1 - 10)

ബ്രാഹ്മണർക്കുള്ള അന്നദാനം

ശ്രാദ്ധകർമ്മവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രധാന ചടങ്ങാണ് ബ്രാഹ്മണർക്ക് ദക്ഷിണസഹിതം അന്നദാനം ചെയ്യുക എന്നത്. അതിന്റെ ശുദ്ധിയും, ആചാരങ്ങളും, ഫലവും വിവരിക്കുന്നു എൺപത്തിയൊന്നാമദ്ധ്യായത്തിലെ 11 മുതൽ 24 വരെയുള്ള വരികളിൽ.

(11.) ബ്രാഹ്മണർക്ക് ഭക്ഷണം കൊടുക്കുന്ന വേളയിൽ സംസാരിക്കരുത് (12) ശിരസ് മുടി ഭക്ഷണം കൊടുക്കുകയോ കഴിക്കുകയോ അരുത് (13) ചെരുപ്പിട്ടുകൊണ്ട് ശ്രാദ്ധ ഭക്ഷണം കഴിക്കരുത് (14) കാല് പീഠത്തിൽ വെച്ച് ഭക്ഷണം കഴിക്കരുത്. (15) ശാരീരിക വൈകല്യമുള്ളവർക്ക് ശ്രാദ്ധഭക്ഷണം സമർപ്പിക്കരുത് (16) മ്ലേച്ഛന്മാരും (17) ദുസ്വഭാവമുള്ളവരും (18) രോഗികളും ഭക്ഷണം വിതരണം ചെയ്യരുത് (19) ശ്രേഷ്ഠനായവർക്കും അവർ പറയുന്നവർക്കുമാണ് ഭക്ഷണം നൽകേണ്ടതും പുജിക്കേണ്ടതും (20) ഭക്ഷണത്തിന് കുറവുണ്ടെങ്കിലും വിമർശിക്കരുത്. (21) എത്ര കാലം ശ്രേഷ്ഠന്മാർക്ക് ഭക്ഷണം നൽകി സംതൃപ്തരാക്കുന്നുവോ അത്രയും കാലം പിതൃക്കൾക്ക് ഭക്ഷണം ലഭിക്കുന്നുവത്രെ. (22) എല്ലാവർണ്ണത്തിലും പെട്ടവർക്ക് ഭക്ഷണം നൽകി സംതൃപ്തരാക്കണം. അവർക്ക് ശുദ്ധജലവും നൽകണം. ഭക്ഷണ അവശിഷ്ടങ്ങൾ ശ്രദ്ധയോടെ ഭൂമിയിൽ കുഴിച്ചിടണം (23) ശ്രേഷ്ഠന്മാരുടേയും, ത്യാഗികളുടേയും കുലീനന്മാരുടേയും ഉച്ചിഷ്ടം പോലും ശ്രേഷ്ഠമാണ്. (24) കുലീനന്മാർക്കു നൽകിയതിനുശേഷമുള്ള ഭക്ഷണം മറ്റുള്ളവർക്ക് (ദാസന്മാർക്കും, പതിതന്മാർക്കും) അവകാശപ്പെട്ടതാണത്രെ. (81 : 11 - 24)

കൈകൊണ്ട് അന്നം സ്പർശിച്ചാൽ അത് ഭക്ഷ്യയോഗ്യമല്ലെന്ന് അത്രിസ്മൃതി. കൈകൊണ്ട് സ്പർശിച്ച അന്നം കളവു മുതലുപോലെ അപവിത്രമാണെന്ന് ഭരദാജസ്മൃതി.

ശ്രാദ്ധകർമ്മത്തിന് യോഗ്യതയില്ലാത്ത ബ്രാഹ്മണർ

ശ്രാദ്ധകർമ്മത്തിന് യോഗ്യതയില്ലാത്ത ബ്രാഹ്മണരുടെ നിര വളരെ വലുതാണ്. എല്ലാ സ്മൃതികളിലും എല്ലാ പുരാണങ്ങളിലും വളരെ വളരെ വ്യക്തമായ നിർദ്ദേശങ്ങളുണ്ട്. അയോഗ്യരായ ബ്രാഹ്മണരെ ശ്രാദ്ധകർമ്മത്തിൽ പങ്കെടുപ്പിച്ചാലുള്ള പാപഫലവും വിഷ്ണുസ്മൃതിയിലെ എൺപത്തിരണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിക്കുന്നു.

(1) ഈശ്വരീയ കർമ്മങ്ങളിലും പിതൃകർമ്മങ്ങളിലും യോഗ്യത

യില്ലാത്ത ബ്രാഹ്മണരെ പങ്കെടുപ്പിക്കരുത് (2) പിതൃകർമ്മത്തിലും വ്യക്തമായി പരീക്ഷിച്ചതിനുശേഷമേ ബ്രാഹ്മണഗുണമുള്ളവനെ പങ്കെടുപ്പിക്കാവൂ (3) അംഗവൈകല്യമുള്ള ബ്രാഹ്മണനെ ഒഴിവാക്കണം (4) സ്വന്തം കർമ്മം ചെയ്യാത്ത ബ്രാഹ്മണനേയും (5) ഹീനകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന ബ്രാഹ്മണനേയും (6) ആചാരമനുഷ്ഠിക്കുന്നവനായും, സന്യാസിയായും ശ്രേഷ്ഠനായും അഭിനയിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണനേയും (7) ജ്യോതിഷിയായ ബ്രാഹ്മണനേയും (8) ദേവസ്വം (ക്ഷേത്രജോലി ചെയ്തു ജീവിക്കുന്ന) സ്വീകരിച്ച് ജീവിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണനേയും (9) വൈദ്യന്മാരായ ബ്രാഹ്മണരേയും (10) വിവാഹിതയാകാത്ത സ്ത്രീയിൽ ജനിച്ച അരുവുപുത്രനായ ബ്രാഹ്മണനേയും (11) അവന്റെ പുത്രനേയും (12) യാചിച്ച് ജീവിക്കുന്നവനേയും (13) ഗ്രാമങ്ങൾ തോറും തെണ്ടി നടക്കുന്നവനേയും (14) അധഃപതിച്ചവരിൽ നിന്ന് ഭക്ഷണം സ്വീകരിക്കുന്നവനേയും (15) സ്വീകരിക്കാനും യാചിക്കാനും പാടില്ലാത്തതിനെ യാചിച്ച് സ്വീകരിക്കുന്നവനേയും (16) സംസ്കാര ഹീനനേയും (17) അവരിൽ നിന്ന് ഉപജീവനമാർഗ്ഗം സ്വീകരിക്കുന്നവനേയും (18) യുദ്ധം ചെയ്യുന്നവനേയും (19) രാജാവിന്റെ ദാസവേല ചെയ്യുന്നവനേയും (20) ശമ്പളം സ്വീകരിച്ച് വിദ്യ നൽകുന്നവനേയും (21) ശമ്പളം സ്വീകരിച്ച് പഠിപ്പിക്കുന്നവനുമായ ബ്രാഹ്മണരേയും ശ്രാദ്ധത്തിന് സ്വീകരിക്കരുത്.

(22) അധഃപതിച്ചവന്റെ അന്നം നിരന്തരം സ്വീകരിച്ചുപജീവനം ചെയ്യുന്നവനേയും (23) പതിതരുമായി നിരന്തരസംസർഗമുള്ളവനേയും (24) വേദം പഠിക്കാത്തവനേയും (25) സന്ധ്യോപാസന ചെയ്യാത്തവനേയും (26) രാജാവിന്റെ സേവകനേയും (27) നഗ്നനേയും (28) അഗ്നികർമ്മം, പിതൃകർമ്മം ഇവയൊന്നും അനുഷ്ഠിക്കാത്തവനേയും (29) പിതാവ്-മാതാവ്-ഗുരു-അഗ്നി-വേദപഠനം ഉപേക്ഷിച്ചവനേയും (ഈ വിഭാഗത്തിൽപ്പെട്ട ബ്രാഹ്മണനെ) ശ്രാദ്ധത്തിനു സ്വീകരിക്കരുത്. (30) പണ്ഡിതനാണെങ്കിൽ പോലും ബ്രാഹ്മണ്യത്തിനർഹതയില്ലാത്തവനും, പരദുഷണം പറഞ്ഞുനടക്കുന്നവനും, സമൂഹം ഭ്രഷ്ട് കൽപിച്ചവനേയും ഉപേക്ഷിക്കണം. (82 : 1 - 30)

സ്കന്ദപുരാണത്തിലൂടെ വ്യക്തമാക്കുന്നു **സംപരീക്ഷ്യ തു യോ ദ്യോത് ശ്രാദ്ധ ഭോജന മാസ്ഥിതഃ - പരീക്ഷിച്ചറിഞ്ഞതിനു ശേഷമേ ഓരോ ബ്രാഹ്മണനേയും ശ്രാദ്ധത്തിന് ക്ഷണിക്കാവൂ.** ഗോത്രമറിയാ

ത്തവൻ, പ്രവരമറിയാത്തവൻ, അജ്ഞാതകുലത്തിൽ ജനിച്ചവൻ ഇവർക്ക് ശ്രാദ്ധ ക്ഷണത്തിന് യോഗ്യതയില്ലെന്ന് അത്രിസ്മൃതി. ലുബ്ധൻ, അഹങ്കാരി, പ്രദർശിപ്പിച്ചു നടക്കുന്നവൻ, കള്ളസന്യാസി, ഹിംസിക്കുന്നവൻ, ഇവരെയൊക്കെ ശ്രാദ്ധകർമ്മങ്ങളിൽ നിന്നൊഴിവാക്കണമെന്ന് മനുസ്മൃതി. ഗോഭിലസ്മൃതി നിർദ്ദേശിക്കുന്നത് അംഗവൈകല്യമുള്ളവരെയും ശ്രാദ്ധത്തിന്റെ ഭാഗഭാക്കാക്കരുതെന്നാണ്.

ശ്രേഷ്ഠബ്രാഹ്മണ ലക്ഷണം

ശ്രാദ്ധകർമ്മത്തിന് യോഗ്യതയുള്ളതും ശ്രേഷ്ഠരുമായ ബ്രാഹ്മണരുടെ ലക്ഷണമാണ് എൺപത്തിമൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിലെ വിവരണവിഷയം.

- (1) ശ്രേഷ്ഠന്മാരായവരും ആദരണീയരുമായ ബ്രാഹ്മണരുടെ ചര്യകൾ വിവരിക്കുന്നു (2) യജുർവേദഭാഗമായ തൃണാചികർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കുന്നവർ, (3) പഞ്ചാഗ്നി ഹോമം ചെയ്യുന്നവർ (4) ജ്യോതിഷസാമമനുഷ്ഠിക്കുന്നവർ (5) വേദം പഠിച്ചവർ (6) ആറുവേദാംഗങ്ങളിലൊന്നെങ്കിലും പഠിച്ചവർ (7) പുരാണം, ഇതിഹാസം, വ്യാകരണങ്ങൾ പഠിച്ചവർ (8) ഏതെങ്കിലും ധർമ്മശാസ്ത്രം പഠിച്ചവർ (9) നിരന്തരം തീർത്ഥാടനം ചെയ്യുന്നവർ (10) യാഗയജ്ഞങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കുന്നവർ (11) തപസ്സ് ചെയ്യുന്നവർ (12) സത്യവ്രതന്മാർ (13) മന്ത്രത്താൽ ശുദ്ധീകരിക്കപ്പെട്ടവർ (14) നിരന്തരം ഗായത്രീ ജപിക്കുന്നവർ (15) ശ്രദ്ധയോടെ വേദം പഠിപ്പിക്കുന്നവർ (16) യജുർവേദാന്തർഗതങ്ങളായ ചില പ്രത്യേകകർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങളാണെങ്കിലും ചെയ്യുന്നവർ. ഇവരാണ് ശ്രേഷ്ഠരായ ബ്രാഹ്മണർ.

ഇവരെ കൂടാതെ മേൽ വിവരിച്ച യോഗ്യതകളില്ലെങ്കിലും സ്വന്തം കുലത്തിലുള്ള, ഇനി പറയുന്നവരെ, സ്വഗൃഹത്തിലെ ശ്രാദ്ധകർമ്മങ്ങൾക്ക് സ്വീകരിക്കാം (17) മരുമകൻ (18) മകളുടെ മകൻ (19) അമ്മാവൻ, ഭാര്യാപിതാവ്, അമ്മയുടെ സഹോദരന്മാർ ഇവരും സ്വീകാര്യമാണ്. കൂടാതെ യോഗികളും ക്ഷണിതാക്കളാകാം. (20) ഈ പറഞ്ഞവരെ ശ്രദ്ധകർമ്മത്തിന് സ്വീകരിച്ചാനയിച്ച് പങ്കെടുപ്പിച്ചാൽ (21) ഈ കുലത്തിൽ ജനിച്ചു വളർന്നു മരിച്ചവർക്ക് തൃപ്തിയാകുന്നു. അത് യോഗികൾക്കും, ശ്രേഷ്ഠന്മാർക്കും, തൃപ്തിവരുത്താൻ ഞങ്ങൾക്ക് ലഭിക്കുന്ന ഭാഗ്യമാണ് എന്നവർ പറയുമത്രെ. (83 : 1 - 21)

തലമൊട്ടയടിച്ചവരും, ജഡധരിച്ചവരും, കാഷായമുടുത്തവരും ശ്രാദ്ധത്തിൽ ഒഴിവാകണമെന്ന് ബ്രഹ്മവൈവർത്തപുരാണം. മഹാഭാരതം

നിർദ്ദേശിക്കുന്നത്: വേദ-ബ്രാഹ്മണ-ഉപനിഷദ്-വേദാംഗ-പുരാണ-ദർശന വിഷയങ്ങളിൽ പണ്ഡിതരായവരെ ക്ഷണിച്ച് ശ്രാദ്ധകർമ്മത്തിൽ പങ്കെടുപ്പിക്കണമെന്നാണ്.

ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠാനത്തിന് യോഗ്യതയില്ലാത്ത സ്ഥലങ്ങൾ

വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ എൺപത്തിനാലാമദ്ധ്യായത്തിൽ ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിക്കാൻ പാടില്ലാത്ത സ്ഥലങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നു. എല്ലാ സ്ഥലങ്ങളിലും - ദേശങ്ങളിലും, ദേവ-പിതൃ-പ്രേതകർമ്മങ്ങൾ നടത്തരുത്. അതുപോലെ പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്ന ഒന്നാണ് ശ്രാദ്ധകർമ്മത്തിൽ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതായ സ്ഥലവിശേഷങ്ങൾ. അതാണിവിടെ നൽകിയിരിക്കുന്നത്.

എവിടെയെല്ലാം വെച്ച് ശ്രാദ്ധകർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കരുത് എന്നു വിവരിക്കുന്നു (1) മറ്റേ ദേശത്തിൽ (2) മറ്റേ ദേശത്തു പോയി കുളിക്കാത്തവരുടെ സ്ഥലത്ത് (3) മറ്റേ കുളിച്ച കുളത്തിൽ അവരുടെ കുട നടന്നും ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിക്കരുത് (4) ധർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങളില്ലാത്ത രാജ്യത്തിലും അവിടെ പോയവരുടെ കുടയും ശുദ്ധികർമ്മമനുഷ്ഠിക്കാതെ ശ്രാദ്ധം ചെയ്യരുത്. (84 : 1 - 4)

ശ്രാദ്ധത്തിനനുയോജ്യമായ സ്ഥലം

എൺപത്തിയഞ്ചാമദ്ധ്യായം പൂർണ്ണമായും ശ്രാദ്ധകർമ്മത്തിന് പവിത്രമായ സ്ഥലവിവരണമാണ് നൽകുന്നത്. ശ്രേഷ്ഠമായ സ്ഥലങ്ങൾ, ക്ഷേത്രങ്ങളിൽ, തീർത്ഥക്കരയിലെല്ലാമാണ് ശ്രാദ്ധകർമ്മാനുഷ്ഠാനത്തിന് ഏറ്റവും യോജിച്ചത്.

ശ്രാദ്ധകർമ്മങ്ങൾക്ക് ഏറ്റവും പറ്റിയ സ്ഥലമേത് എന്നതിന് വിവരണം നൽകുന്നു (1) മൂന്നു പുഷ്കരണികൾ (2) ജപ-ഹോമ-തപസ് അനുഷ്ഠിക്കുന്ന പുണ്യസ്ഥലങ്ങളിൽ (3) ഈ ക്ഷേത്രങ്ങളിൽ സ്നാനം ചെയ്താൽ തന്നെ എല്ലാ പാപത്തിൽ നിന്നും മോചനം നേടാം (4) ഗയയിൽ (5) ആൽമരച്ചുവട്ടിൽ (6) അമരകണ്ഠകപർവതത്തിൽ (7) വരാഹപർവ്വതത്തിൽ (8) നർമ്മദാതീരത്തിൽ (9) യമുനാനദിക്കരയിൽ (10) വളരെ വിശേഷപ്പെട്ട ഗംഗാതീരത്ത് (11) ഗോദാവരീനദി തീരത്തും അതിന്റെയുത്തമസ്ഥാനത്തും (12) കുവളത്തിനടുത്തും 13. ഉൽക്കല ദേശത്തിൽ നീലപർവതത്തിലും (14) കനഖലത്തിലും കുബ്ജാമദേശത്തിലും (15) വിന്ധ്യാപർവ്വതപാദമായ ഭൃഗുതുംഗത്തിലും (16) കേദാരത്തിലും (17) മഹാലയ പർവ്വത ശൃംഗത്തിലും (18) നന്ദനികാനദീ

തീരത്തും (20) സുഗന്ധാനദീതീരത്തും (21) ശാങ്കഭരീ ദേവീ
 സ്ഥാനത്തും (22) ഫൽഗു തീർത്ഥത്തിലും (23) മഹാഗംഗാനദി
 കരയിലും (24) ത്രിഹളികാഗ്രാമത്തിലും (25) കാശ്മീരിലെ കുമാ
 രധാരയിലും (26) ദ്വാരകാതീരത്ത് പ്രഭാസത്തിലും (27) സരസ്വ
 തീനദിയുടെ ഏതു കരയിലും (28) ഹരിദ്വാരത്തിലും (29) പ്രയാ
 ഗത്തിലും (30) ഗംഗാസംഗമങ്ങളിലും (31) നൈമിഷാരണ്യ
 ത്തിലും (32) വാരണാസിയിലും (33) അഗസ്ത്യകൂടത്തിലും (34)
 കണ്യാശ്രമത്തിലും (35) കൗശികീ നദിക്കരയിലും (36) സരയു
 തീരത്തും (37) ശോണജ്യോതിനദിക്കരയിലും (38) ശ്രീ പർവത
 ത്തിലും (39) കാലോദകത്തിലും (40) മാനസസരോവരത്തിലും
 (41) ബദ്ധവാ നദിക്കരയിലും (42) ഗയയുടെ തെക്കുവശത്തും
 (43) സപ്തർഷി തീർത്ഥത്തിലും (44) സ്വർഗ്ഗമാർഗം എന്നറിയ
 പ്പെടുന്ന പദശാലയിലും (45) ഗോദാവരീ (46) ഗോമതി (47)
 നേത്രാവതീ (48) വിപാശാ (49) വിതസ്വതാ (50) ശതദ്രുതി (51)
 ചന്ദ്രഭാഗാ (52) ഇരാവതീ (53) സിന്ധു നദീ (എന്നീ) നദീതീര
 ങ്ങളിലും (54) പഞ്ചനദത്തിലും (55) ഔസജത്തിലും (56) ഇതേ
 ചൈതന്യമുള്ള മറ്റുതീർത്ഥക്കരയിലും നദിക്കരയിലും (57) വിദേ
 ശത്തുള്ളതാണെങ്കിലും പ്രസിദ്ധങ്ങളായ നദിക്കരകളിലും (58)
 പുണ്യപുരുഷന്മാരുടെ ജന്മസ്ഥലങ്ങളിലും (59) വൃക്ഷക്കൂടങ്ങളു
 ള്ളിടത്തും (60) ഒഴുകുന്ന അരുവിക്കരയിലും (61) പർവതങ്ങ
 ളിലും (62) വനങ്ങളിലും (63) നിബിഡവനങ്ങളിലും (64) ചെറു
 വനങ്ങളിലും (65) ചാണകം മെഴുകിയ വീടുകളിലും (66) സുന്ദ
 രമായ സ്ഥലങ്ങളിലും ശ്രാദ്ധകർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കാം. (67) പിതൃ
 ഗീതം ഇപ്രകാരം പാടുന്നു. (68) ഈ കുലത്തിൽ ഒരു ജന്തു ജനി
 ച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ പോലും അവയ്ക്ക് ഇതാ ഈ കൈകുമ്പിൾ ജലം
 നദിയിലും, ജലാശയത്തിലും ശീതള ചരായയിലും ഞങ്ങൾ നൽകു
 ന്നു. (69) ഞങ്ങളുടെ കുലത്തിൽ ജനിച്ചത് ഉത്തമനായ മനുഷ്യ
 രാണെങ്കിൽ അവർക്കും ഗയയിൽ വടവൃക്ഷത്തിൽ ചുവട്ടിൽ
 ഞങ്ങളൊരുമിച്ച് ശ്രാദ്ധകർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കുന്നു. (70) ഇത്രയും
 പുത്രന്മാരുള്ളതിൽ ഒരുവനെങ്കിലും ഗയയിൽ പോയി, അശ്വമേ
 ധയാഗത്തിനുതുല്യമായ ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിക്കുമാറാകട്ടെ. വൃഷോ
 ത്സർഗത്തോടെയുള്ള ശ്രാദ്ധമനുഷ്ഠിക്കുമാറാകട്ടെ. (85 : 1 - 72)

അനവധി പുണ്യക്ഷേത്രങ്ങൾ, തീർത്ഥങ്ങൾ, സമുദ്ര-നദീതടങ്ങൾ
 കൂടാതെ ആശ്രമങ്ങളിലും പിതൃകർമ്മം നടത്താനുള്ള അനുമതി
 നൽകുന്നു മഹാഭാരതത്തിൽ.

വൃഷോത്സർഗശ്രാദ്ധകർമ്മം

കുടുംബാംഗങ്ങൾ മരിച്ചാൽ മരിച്ചയാളുടെ ആത്മാവ് ചെയ്തകർമ്മ ഫലവുമായി അനവധി ദുർഘടങ്ങളായ പന്നമാവുകളിലൂടെ പോകുമ്പോൾ അതിനു സഹായകമാകുന്നത് പരമശിവന്റെ വാഹനമായ കാളയാണത്രെ. അപ്രകാരം കാളയുടെ രൂപമുണ്ടാക്കി അഥവാ കാളയെത്തന്നെ വെച്ച് ചെയ്യുന്ന കർമ്മവിവരണമാണിവിടെ എൺപത്തിയാറാമദ്ധ്യായത്തിലെ വിവരണം. അതിനെ വൃഷഭവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കർമ്മം, വൃഷോത്സർഗമെന്നു പറയുന്നു.

- (1) ഇനി വൃഷോത്സർഗയാഗം വിവരിക്കുന്നു. (2) കാർത്തിക, അശ്വതി, പൗർണമിയിൽ വൃഷോത്സർഗം അനുഷ്ഠിക്കാം (3) വൃഷഭത്തിന്റെ കർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കുന്നത് കിഴക്കു നോക്കിയാവണം (4) പാൽകുടിക്കുന്ന പ്രായത്തിലുള്ള കാളകുട്ടിയാണ് ഈ കർമ്മത്തിനു വേണ്ടത്. (5) എല്ലാലക്ഷണങ്ങളുമുണ്ടായിരിക്കണം. (6) നീലയോടടുത്തു വരുന്ന് നിറത്തിലുള്ളത് ഉത്തമം. (7) ചുവന്നതുംമാകാം. മുഖം, വാൽ, പാദം, കൊണ്ട് ഉത്ഭവിക്കുന്ന സ്ഥലം ഇവ വെളുത്തിരിക്കുന്നതു മുത്തമം. (8) പശുത്തൊഴുത്തിലെ യൂഥത്തിൽ/ദണ്ഡിൽ പശുവിനേയും കാളക്കുട്ടിയേയും കെട്ടിയിരിക്കണം (9) തൊഴുത്തിൽ (പശുക്കളുടെ) മധ്യത്തിൽ അഗ്നികർമ്മം ചെയ്യണം. (10) തൊഴുത്തിന്റെ ഒരു ഭാഗത്ത് ഒരു ചക്രത്തിന്റെ സഹായത്താലും മറ്റേ ഭാഗത്തിൽ ശൂലം കൊണ്ടും വരക്കണം. (11) ഓരോ മന്ത്രവും ചൊല്ലി, ഈ കാളക്കുട്ടിയെ കുളിപ്പിക്കണം. (12) കുളിപ്പിച്ചലങ്കരിച്ച കാളക്കുട്ടിയെ പുരുഷസൂക്താദിമന്ത്രങ്ങളാൽ പൂജിക്കണം. (13) കാളക്കുട്ടിയുടെ ചെവിയിൽ പിതാവത്സ.... എന്നാരംഭിക്കുന്ന വേദമന്ത്രം ചൊല്ലണം. (14) കൂടാതെ ഇനി പറയുന്ന മന്ത്രങ്ങളും. (15) കാളതന്നെയാണ് ധർമ്മത്തിന്റെ നാലു കാലുള്ള മുർത്തിമത് ഭാവം. നിന്നെ ഞാൻ ഭക്തിപുരസ്കാരം പൂജിക്കുന്നു. എന്നെ എല്ലായിടത്തും രക്ഷിച്ചാലും. 16 മുതൽ 20 വരെ മന്ത്രവരികൾ പിതൃക്കളെ നരകത്തിൽ നിന്ന് സ്വർഗത്തിലേക്ക് യാത്രയാക്കണമെന്ന പ്രാർത്ഥന കാളക്കുട്ടിയോട് പറയുന്നതു പോലെയുള്ളതാണ്. (86: 1 - 20)

ദാനമഹത്വം

ഭാരതത്തിലെ പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു ആത്മീയ ആചാരമാണ് ദ്രവ്യങ്ങൾ, ശ്രേഷ്ഠന്മാർക്കും, പണ്ഡിതന്മാർക്കും, അർഹിക്കുന്ന പാവപ്പെട്ട വർക്കും ദാനം ചെയ്യുകയെന്നത്. അപ്രകാരമുള്ള ദാനം നേത്രദാനം,

രക്തദാനം, ഭൂമിദാനം, പശുദാനം.... എന്നിപ്രകാരമാണുള്ളത്. ഇവയെല്ലാം ഭാവിയിലും നടക്കുന്നുണ്ടാകും. അവയെക്കുറിച്ചാണ് 87-ാമദ്ധ്യായം വിവരിക്കുന്നത്.

(1) വൈശാഖ മാസത്തിൽ, പൗർണമി ദിനത്തിൽ പശുക്കളെ സ്വർണാഭരണങ്ങളോടെ, വസ്ത്രത്തോടെ, പാത്രത്തിൽ എള്ളും ചേർത്ത് ദാനം ചെയ്യുന്നത് ഏറെ പുണ്യമാണ് (2) എള്ളുകൊണ്ടും ഈ ദാനം ചെയ്യാം (3) സ്വർണം കൊണ്ട് വളയുണ്ടാക്കിയിട്ട് പശുക്കളെ ദാനം ചെയ്യാം (4) നല്ല രണ്ടു വസ്ത്രങ്ങൾ കൊണ്ട് പശുവിനെ പൂർണ്ണമായും പുതപ്പിച്ചും ദാനം ചെയ്യാം (5) ഗന്ധം, രക്തം ഇവയണിഞ്ഞും അലങ്കരിച്ചും ദാനം ചെയ്യാം. (6) പല ലോഹങ്ങൾ കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ പാത്രങ്ങളിൽ ക്ഷീരം, നെയ്യ്, തേൻ, തൈര്, അലങ്കരിച്ച് വസ്ത്രത്തോടെ നൽകിയാലും (7) അതിനും മന്ത്രാലാപനമുണ്ട്. 8 മുതൽ 10 വരെ വരികളിൽ കൃഷ്ണാജിനം, എള്ള്, വസ്ത്രം, രത്നങ്ങൾ, ഭൂമി, തേൻ, പാൽ, ഇവയെല്ലാം ശ്രേഷ്ഠന്മാർക്ക് നൽകിയാൽ എല്ലാ ദുഷ്കർമ്മ ഫലങ്ങളിൽ നിന്നും മോചനം ലഭിക്കുന്നു എന്ന മന്ത്രപ്രാർത്ഥനയാണ്. (ഇതും പശുവിന്റേക്ക് ചേർത്തു നൽകുന്ന ദാനത്തെക്കുറിച്ചാണ്) (87 : 1 - 10)

ദാനത്തിന്റെ മഹത്വം അടുത്ത അദ്ധ്യായത്തിലും തുടരുന്നു. ഇത് എൺപത്തിയെട്ടാമദ്ധ്യായത്തിലാണ്. ശ്രാദ്ധകർമ്മവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ദാനങ്ങളുടെ മഹത്വം വിവരിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഇതും പിതൃക്കളുടെ ആത്മശാന്തിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കർമ്മമാണ്.

(1) അലങ്കരിച്ചതും പ്രസവിച്ചതുമായ പശു, ഭൂമിക്കു സമമാണ് (2) ഇങ്ങിനെയുള്ള പശുവിനെ ദാനം ചെയ്യുന്നത് ഭൂമിദാനം ചെയ്യുന്നതിന് തുല്യമാണ് (3) ഇതിനും പ്രാർത്ഥനയോടെയുള്ള മന്ത്രമുണ്ട്. (4) കൂട്ടിയോടുകൂടിയ പശുവിനെ ശ്രദ്ധയോടെ ദാനം ചെയ്യുന്നത് യുഗങ്ങളോളം സ്വർഗവാസഭാഗ്യം ലഭിക്കുന്നതിന് കാരണമാകുന്നു. (88 :: 1 - 4)

കാർത്തികമാസത്തിന്റെ പ്രാധാന്യം

കാർത്തികമാസത്തിന്റെ മഹത്വം ആ മാസത്തിലനുഷ്ഠിക്കുന്ന ആചാരമാഹാത്മ്യവും ഇവിടെ വിവരിക്കുന്നു. ഓരോ മാസത്തിലും പ്രത്യേക കർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കുന്നതിനതിലുള്ള മഹത്വമുണ്ട്. അതിൽ കാർത്തികമാസമുൾപ്പെടെയുള്ള സ്നാനവിധിയെക്കുറിച്ചാണ് ഇവിടെ വിവരിക്കുന്നത്

(1) കാർത്തിക നക്ഷത്രത്തിൽ പൗർണമി വന്നാൽ അന്നു മുതൽക്കുള്ള മാസമാണ് കാർത്തിക മാസം (2) എല്ലാ നന്മകൾക്കും അനുയോജ്യമായ മാസമാണിത് (3) അഗ്നി ദേവന്മാരുടെ എല്ലാ ദേവതാസങ്കല്പങ്ങളുടേയും മുഖമാണ് കാർത്തിക. അതുകൊണ്ടുതന്നെ കാർത്തിക മാസത്തിലെ സ്നാനം, ഗായത്രി ജപം, അഗ്നി കർമ്മങ്ങൾ, ആ സംവത്സരം മുഴുവനും ചെയ്ത പാപങ്ങളെല്ലാമില്ലാതാക്കും (4) കാർത്തിക മാസത്തിലെ എല്ലാ ദിവസങ്ങളിലും സ്നാനം ചെയ്ത്, ഇന്ദ്രിയ നിഗ്രഹം ചെയ്ത്, ജപിച്ച്, ഹവിസ് ഹോമിച്ച്, എല്ലാ പാപങ്ങളിൽ നിന്നും മോചനം നേടുക എന്ന പ്രാർത്ഥനയാണിതിൽ നൽകിയിരിക്കുന്നത്. (89 : 1 - 4)

മറ്റുമാസങ്ങളിലനുഷ്ഠിക്കുന്ന ആചാരങ്ങളുടെ മഹത്വം

എല്ലാ മാസങ്ങൾക്കും, നക്ഷത്രങ്ങൾക്കും, തിഥികൾക്കും അതിന്റേതായ മഹത്വമുണ്ട്. ആ മഹത്വം കർമ്മധർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കുവാൻ പാകത്തിനായി വിനിയോഗിക്കാനുള്ള നിർദ്ദേശമാണ്

- (1) മാർഗശീർഷമാസത്തിലെ ശുക്ലപക്ഷത്തിലെ പഞ്ചമിയിൽ പൊടിച്ച ഉപ്പിന്റെ കൂടെ ഉഴുന്നു പൊടിയും ചേർത്ത് വെള്ളം അൽപം ചേർത്ത് ഒരു മാനിന്റെ ശിരസുണ്ടാക്കി, ഒരു സ്വർണനാണയം കൂടി ബ്രാഹ്മണർക്ക് ദാനം നൽകിയാലും (2) ഇതിലൂടെ രൂപവും സൗന്ദര്യവും സൗഭാഗ്യവും ചേർന്നവനായിത്തീരുന്നു.
- (3) ഭഗവാൻ വാസുദേവന്റെ പ്രതിമാ, നെയ്യ് അഭിഷേകം ചെയ്ത്, ഔഷധികൾ, സുഗന്ധങ്ങൾ, വിത്തുകൾ, ഇവകൊണ്ടും അഭിഷേകം ചെയ്ത് ഗന്ധ-പുഷ്പ-ധൂപ-ദീപങ്ങളാൽ പൂജിച്ച്, മന്ത്രാഹിതം ദാനം ചെയ്താൽ മംഗളകരമായ അവസ്ഥയുണ്ടാകും (4) ഹവനങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കുന്നവർക്ക് രണ്ടുവസ്ത്രം നൽകിയാൽ (5) ചൈതന്യ വർധകാനുഷ്ഠാനമായിത്തീരും. (6) മാഘമാസത്തിൽ എള്ളുകൊണ്ട് ശ്രാദ്ധകർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിച്ച് പരിശുദ്ധി നേടാം. (7) ഫാൽഗുന മാസത്തിൽ ദമ്പതികളായ ഭാര്യഭർത്താക്കന്മാർക്ക് കിടക്ക നൽകി ശ്രേയസ്സുനേടാം. (8) ദമ്പതിമാരിൽ ഭാര്യയേയും പൂജിക്കുക (9) ചൈത്രമാസത്തിൽ ചിത്രങ്ങളോടു കൂടിയ വസ്ത്രങ്ങൾ നൽകി സൗഭാഗ്യവാന്മാരുകൾ (10) വൈശാഖമാസത്തിൽ ഏഴു ബ്രാഹ്മണർക്ക്, യമധർമ്മരാജപ്രീതിക്കായി തേൻ ചേർത്ത എള്ളും ഭക്ഷണവും നൽകി പാപമോചനം നേടുക. (11) ജ്യേഷ്ഠമാസത്തിൽ കൂട, വിശറി ഇവ

ദാനം ചെയ്ത് പശു സമ്പത്ത് വർദ്ധിപ്പിക്കുക (12) ആഷാഢമാസത്തിൽ അന്നപാനാദികൾ ദാനം നൽകി അക്ഷയാവസ്ഥ പ്രാപിക്കുക (13) ശ്രാവണമാസത്തിൽ പശുവിനേയും, ഇരട്ടവസ്ത്രം, ഭക്ഷണം, ഇവ ദാനം ചെയ്ത് സ്വർഗപ്രാപ്തിനേടുക. (14) പൗഷ്യമാസത്തിൽ ഗോദാനം ചെയ്ത് എല്ലാ പാപത്തിൽ നിന്നും മോചനം നേടുക. (15) അശ്വിനി മാസത്തിലെ പൗർണമിദിനത്തിൽ സ്വർണനാണയം ദക്ഷിണയായി നൽകി നെയ്യു കൂട്ടി അന്നദാനം ചെയ്താൽ അഗ്നിതേജസ്സുള്ളവനായിത്തീരും. (16) കാർത്തികമാസത്തിൽ ചന്ദ്രോദയത്തിൽ, സുഗന്ധപുരിതമായ എണ്ണയുള്ള ദീപങ്ങളുടെ മധ്യത്തിൽ സ്വർണദാനം ചെയ്താൽ ഭയമുക്തനാകും (17) വൈശാഖമാസത്തിലെ ശുക്ലപക്ഷത്യതീയയിൽ വാസുദേവ പൂജ നടത്തി എല്ലാ പാപങ്ങളിൽ നിന്നും മോചനം നേടാം. (18) ആ ദിവസം എന്തുകൊടുക്കുന്നുവോ സ്വീകരിക്കുന്നുവോ അത് അക്ഷയമായി ഭവിക്കുന്നു. (19) പൗഷ്യമാസത്തിലെ കൃഷ്ണപക്ഷ ദ്വാദശി നാളിൽ ഉപവാസമിരുന്ന് എള്ളെണ്ണ തേച്ചുകുളിച്ച്, തിലോദകം കൊടുത്ത്, എള്ളുകൊണ്ട് വാസുദേവ പൂജ നടത്തി, എള്ള് അഗ്നിയിലും ഹോമിച്ച്, എള്ള് ഭക്ഷണം കഴിച്ച് പാപമോചനം നേടണം. (20) മാഘമാസത്തിൽ കൃഷ്ണപക്ഷ ദ്വാദശിയുടെയന്ന് ഉപവസിച്ച് രണ്ടു തിരിയുള്ള വിളക്കു കത്തിച്ച് തിരുവോണ നക്ഷത്രത്തിന്റെയന്ന് ശ്രീ വാസുദേവ പൂജ നടത്തി ദീപം ദാനം ചെയ്താൽ ശ്രേയസ്സുണ്ടാകും (21) വിളക്കിന്റെ മഹത്വവിവരണത്തിൽ വാസുദേവവിഗ്രഹത്തിന്റെ വലതു വശത്തു വെക്കുന്ന വിളക്കിൽ പരുത്തിനൂലുകൊണ്ട് നെയ്യാഴിച്ച് വിളക്കു വെക്കണം (22) ഇടതുവശത്ത് എള്ളെണ്ണയൊഴിച്ച് വെളുത്ത തുണികഷണമുപയോഗിച്ച് തിരിയുണ്ടാക്കി വിളക്കു കത്തിക്കണം (23) ഇപ്രകാരം ചെയ്താൽ ജനിച്ച രാജ്യത്ത്, ജനിച്ച കുലത്തിൽ, ശ്രേഷ്ഠനും പ്രസിദ്ധനുമായിത്തീരും. (24) അശ്വിനി മാസത്തിൽ എല്ലാ ദിവസവും ശ്രേഷ്ഠർക്ക് നെയ്യു കൂട്ടി ഭക്ഷണം നൽകി രൂപ ഭാഗ്യം നേടാം (25) എല്ലാ മാസവും രേവതി നക്ഷത്രത്തിൽ വാവിന് തേൻ, നെയ്യ് കൂട്ടി പായസം ഉണ്ടാക്കി ശ്രേഷ്ഠരെ പ്രീണിപ്പിച്ചാൽ രൂപഭാഗ്യമുണ്ടാകും. (26) മാഘമാസത്തിൽ അഗ്നിയിൽ എള്ള് ഹോമിച്ച്, നെയ്യും, ഉഴുന്നും ചേർന്ന ഭക്ഷണം ബ്രാഹ്മണർക്ക് നൽകി ഊർജസ്വലനാകാം. (27) എല്ലാ ചതുർദശി ദിവസവും നദിയിൽ കുളിച്ച് യമധർമ്മരാജനെ പൂജിച്ച് എല്ലാ പാപ

ങ്ങളിൽ നിന്നും മോചനം നേടാം. (29) മാഘ ഫൽഗുനമാ സങ്ങളിൽ നിത്യവും സ്നാനം ചെയ്ത് വാവിന്റെയന്ന് വ്രതമെടുത്താൽ ഭൗതിക സുഖസമ്പത്തുണ്ടാകും. (90 : 1 - 29)

വളരെ പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്നതും ഈ സുദീർഘമായ അദ്ധ്യായത്തിലെ വിവരണങ്ങൾ. ജീവിതത്തിന്റെ മാറ്റുകൂട്ടുന്നതുമായ വിധത്തിൽ മറ്റനവധി ആചാരങ്ങൾ മറ്റനവധി സ്മൃതികളിൽ വിവരിക്കുന്നു. ഇവയെല്ലാം ഉള്ളതിലേക്ക് നൂതനാശയങ്ങൾ കൂട്ടിച്ചേർക്കുന്നതു പോലെയാണ് വരുന്നത്. ഇപ്രകാരമുള്ള അനവധി ആചാരങ്ങൾ ഭാരതത്തിലെ വ്യത്യസ്ത ദേശങ്ങളിൽ പ്രചുരപ്രചാരം നേടിയിട്ടുണ്ട്. അനവധിയാചാര്യന്മാർ അവരുടെ ബുദ്ധിക്കും യുക്തിക്കും നിരക്കുന്നവിധത്തിൽ മനുഷ്യരുടെ മാനസിക - ശാരീരിക - കുടുംബപര-സാമൂഹിക-രാഷ്ട്രപരമായ നന്മക്കായി ശാരീരിക-കുടുംബപര-സാമൂഹിക-രാഷ്ട്രപരമായ നന്മക്കായി വിവരിച്ച് നൽകുന്നു. അവയെല്ലാം ആചാരങ്ങളായി മാറുമ്പോൾ സ്മൃതിഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ സ്ഥാനം പിടിക്കുന്നു. അപ്രകാരമാണ് നൂതനങ്ങളായ സ്മൃതിഗ്രന്ഥങ്ങളുണ്ടാകുന്നതും ഉണ്ടായതും !

പലതരത്തിലുള്ള ദാനങ്ങളും അവയുടെ മഹത്വവും

ഭാരതമെന്ന രാഷ്ട്രം ധർമ്മഭൂമിയായി നിലനിൽക്കാൻ കാരണം ജീവിതചര്യകളെല്ലാം ധർമ്മത്തിന്റെ പന്മാവിലൂടെ ശുദ്ധീകരിക്കപ്പെട്ടു പ്രയോഗിക്കുന്നതാണ്. ദാനം കർമ്മങ്ങളുടെ ഭാഗമായി ഗ്രാമഗ്രാമങ്ങൾതോറും കുളവും, കിണറും, വഴിവിളക്കും, ചുവടുതാങ്ങിയും തണ്ണീർ പന്തലും, സംഭാരവും നൽകുന്ന പതിവ് ഈ രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ചൈതന്യത്തിന്റെ ഭാഗമായി നിലനിൽക്കുന്നു. അഭയദാനം, ഭൂമിദാനം, കാർഷികാവശ്യത്തിനുള്ളവയുടെ ദാനമെല്ലാം ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിക്കുന്നു. ദാനമെന്ന പദം ഭാരതത്തിൽ സമഗ്ര ജീവിതദർശനമാണ്. ദാനമായി നൽകാൻ പാടില്ലാത്തതായിട്ടൊന്നുമില്ല. അവയുടെ വിവരണമാണ് തൊണ്ണൂറ്റിനൊന്നാമത്തെ അദ്ധ്യായ വിവരണം.

- (1) കിണർ, കുളം, തടാകം ഇവ ദാനം ചെയ്താൽ അപ്പോൾ തന്നെ പല ജന്മങ്ങളിൽ ചെയ്ത പാപത്തിന്റെ പകുതി തീരും.
- (2) അതിൽ നിന്നും ജലം കുടിക്കുന്നവരുടെ പ്രാർത്ഥനയാൽ, അതുനിർമ്മിച്ച വൃക്ഷി വരുന്ന ലോകത്തെത്തുന്നു. (3) ആ വൃക്ഷി എന്നും തൃപ്തനായിത്തീരുകയും ചെയ്യുന്നു. (4) വൃക്ഷങ്ങൾ നട്ടുവളർത്തുന്ന വൃക്ഷിക്ക് അവ പുത്രന്മാരെ പോലെ ആയിത്തീരുന്നു. (5) വൃക്ഷങ്ങളാൽ പ്രകൃതിയും ദേവന്മാരും സന്ത

ഷ്ടരായിത്തീരുന്നു (6) അതിഥികൾക്ക് ഫലവും ലഭിക്കുന്നു (7) തണൽ കൊണ്ട് വഴിയാത്രക്കാർ ആനന്ദിക്കുന്നു, തൃപ്തരാകുന്നു. (9) പാലം പണിയുന്ന വൃക്തിക്ക് സ്വർഗസുഖം ലഭിക്കുന്നു (10) ആരാണോ ദേവാലയം പണിയുന്നത് അയാൾ ആ ദേവന്റെ ലോകത്തെത്തുന്നു. (11) മറ്റുള്ളവരെ സഹായിക്കുന്ന വൃക്തി യശസ്സു നേടുന്നു. (12) ചിത്രങ്ങളാൽ ആനന്ദിപ്പിക്കുന്ന വൃക്തി ഗന്ധർവ ലോകത്തെത്തുന്നു. (13) പുഷ്പങ്ങൾ നൽകുന്ന വൃക്തി ഐശ്വര്യവാനായിത്തീരുന്നു. (14) ലേപനത്തിനായി ഭസ്മം, കളഭം എന്നിവ നൽകുന്ന വൃക്തി നല്ല കാഴ്ച ശക്തിയുള്ളവനായിത്തീരുന്നു. (16) അന്നദാനം ചെയ്യുന്ന വൃക്തി ആരോഗ്യവാനായിത്തീരുന്നു. (17) ദേവചൈതന്യം പ്രസരിപ്പിക്കുന്ന വൃക്തിക്ക് പശുവിനെ ദാനം ചെയ്ത ഫലം ലഭിക്കുന്നു. (18) ക്ഷേത്രം നന്നാക്കിയാലും, ഗൃഹം ശുചിയാക്കിയാലും, ദേശ്ശാന്താരെ സേവിച്ചാലും ദേവാനുഗ്രഹം ലഭിച്ചാലും, (19) കിണർ, പുന്തോട്ടം, ദേവാലയം, നിർമ്മിക്കുകയോ പുനർനിർമ്മിക്കുകയോ ചെയ്താലും അത്യജ്ജലമായ സത്ഫലങ്ങൾ ലഭിക്കുന്നു. (91 : 1 - 19)

കള്ളന്മാർ, വന്യമൃഗങ്ങൾ, ദുഷ്ടന്മാർ ഇവരിൽ നിന്നും ജനങ്ങളെ സംരക്ഷിച്ച് അഭയം നൽകുന്നതിന്റെ പുണ്യഫലമാണ് 92-ാം അദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിക്കുന്നത്.

- (1) അഭയ ദാനമാണ് മറ്റൊരാൾ ദാനത്തിനേക്കാളും മഹത്തായ ദാനം
- (2) ഇതിലൂടെ സമുജ്ജ്വലമായ പുണ്യലോകത്തിലേക്ക് എത്തുവാൻ സാധിക്കുന്നു. (3) ഇതുപോലെയാണ് ഭൂമി, പുരയിടം, കൃഷിയിടം എന്നിവ ദാനം ചെയ്യുന്നതിലൂടെയും (4) വളരെ ചെറിയ അളവിൽ ഭൂമി ദാനം ചെയ്താലും ബ്രഹ്മഹത്യ പാപത്തിൽ നിന്നും മഹാപാതകത്തിൽ നിന്നും പോലും മോചനം നേടാവുന്നതാണ്. (5) പശുക്കൾക്ക് മേയാനുള്ള പുൽത്തകിടി നൽകിയാൽ സ്വർഗലോകം ലഭിക്കുന്നു. (6) പത്തു പശുക്കളെയും അവയ്ക്കു മേയാനുള്ള സ്ഥലം കൊടുത്താലും ഗോലോകം ലഭിക്കുന്നു. (7) നൂറു പശുക്കളെ ദാനം ചെയ്താൽ ബ്രഹ്മലോകവും (8) സ്വർണനിറത്തിലുള്ള കൊമ്പും, വെള്ളിയുടെ നിറത്തിലുള്ള കുളമ്പുള്ള പശുവും നാണയവും, വസ്ത്രങ്ങളും ചേർത്ത് ദാനം ചെയ്താൽ ആ പശുവിന് എത്ര രോമമുണ്ടോ അത്രയും വർഷം സ്വർഗ ലോകമനുഭവിക്കാം. (9) കറുത്ത പശുവും വളരെ വിശേഷപ്പെട്ടതാണ് (10) നല്ലവണ്ണം ഇണങ്ങിയ പശുക്കളെയും

കാളകളേയും ദാനം ചെയ്താൽ പത്തുപശുക്കളെ ദാനം ചെയ്യുന്ന പുണ്യമാണ് (11) കുതിരകളെ ദാനം ചെയ്താൽ സൂര്യലോകത്തിലേക്ക് പ്രയാണം ചെയ്യുന്നു. (12) വസ്ത്രദാനത്തിലൂടെ ചിത്രലോകത്തെ പ്രാപിക്കാം (13) സ്വർണദാനത്തിലൂടെ നല്ല സൗന്ദര്യം ലഭിക്കുന്നു. (15) നല്ല പാത്രങ്ങൾ ദാനം ചെയ്യുന്നതിലൂടെ എല്ലാ ആഗ്രഹങ്ങളും പൂർത്തീകരിക്കപ്പെടുന്നു. (16) നെയ്യ്, തേൻ, എണ്ണ ദാനത്തിലൂടെ ആരോഗ്യം ലഭിക്കുന്നു (17) ഔഷധദാനം ചെയ്യുന്നതിലൂടെയും ആരോഗ്യം ലഭിക്കുന്നു.

(18) ഉപ്പുദാനം ചെയ്യുന്നതിലൂടെ ലാവണ്യമുണ്ടാകുന്നു. (19) ധാന്യം നൽകുന്നതിലൂടെയും. (20) സസ്യലതാദികൾ ദാനം ചെയ്യുന്നതിലൂടെയും പരമമായ തൃപ്തി. (21) അന്നത്തിനനുയോജ്യസസ്യങ്ങൾ നൽകുന്നതിലൂടെയും തൃപ്തിയുണ്ടാകുന്നു. (22) ധാന്യങ്ങൾ ദാനം ചെയ്യുന്നതിലൂടെ സൗഭാഗ്യമുണ്ടാകുന്നു. (23) എണ്ണക്കുരുക്കൾ ദാനം ചെയ്യുന്നതിലൂടെ പ്രജകളുടെ തൃപ്തി ലഭിക്കുന്നു. (24) ഇന്ധനം ദാനം ചെയ്യുന്നതിലൂടെ അഗ്നിപോലെ തേജസ്സുള്ളവനായിത്തീരുന്നു. (25) കൂടാതെ ഏതു യുദ്ധത്തിലും സർവജയവും സിദ്ധമാകുന്നു. (26) നല്ല കസേര തുടങ്ങിയ ഇരിപ്പിടദാനത്തിലൂടെ സമൂഹത്തിൽ സ്ഥാനമാനങ്ങൾ ലഭിക്കുന്നു (27) നല്ല കിടക്ക ദാനത്തിലൂടെ നന്മ നിറഞ്ഞ കുടുംബിനിയെ ലഭിക്കുന്നു. (28) വാഹനദാനത്തിലൂടെ കുതിരയോടു ചേർന്ന രഥം ലഭിക്കുന്നു. (29) കൂട നൽകുന്നതിലൂടെ സ്വർഗം ലഭിക്കുന്നു. (30) താലം, ചാമരം, നൽകുന്നതിലൂടെ സുഖം ലഭിക്കുന്നു. (31) കെട്ടിടം, ആലയം ഇവയുടെ ദാനത്തിലൂടെ നഗരാധിപത്യം ലഭിക്കുന്നു. (32) ആരാണോ ഈ ലോകത്തിൽ ഗൃഹം ദാനം ചെയ്യുന്നത് അത് നന്മ നിറഞ്ഞവർക്ക് നൽകുകയും വേണം അപ്പോൾ അക്ഷയസംതൃപ്തി ലഭിക്കുന്നു. (92 : 1 - 32)

ദാനം സ്വീകരിക്കാൻ യോഗ്യതയുള്ള വ്യക്തികൾ

ദാനം സ്വീകരിക്കുന്നവർക്കും കൊടുക്കുന്നവർക്കും യോഗ്യതയുണ്ടാകണം. സ്വീകരിക്കുന്നവർക്ക് യോഗ്യതയില്ലെങ്കിൽ ദാനത്തിന്റെ പുണ്യഫലം ലഭിക്കില്ലെന്നു മാത്രമല്ല നൽകുന്നവൻ പാപഫലമനുഭവിക്കേണ്ടതായും വരുന്നു. തൊണ്ണൂറ്റിമൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ ദ്രവ്യങ്ങളും അതു സ്വീകരിക്കുന്ന വ്യക്തികളുടെ ഗുണങ്ങളുമാണ് വിവരിക്കുന്നത്. അതിക്രമങ്ങളും, അന്യായങ്ങളും, അധർമ്മങ്ങളും ചെയ്യുന്നവനും അവരുടെ കൂടെ നിൽക്കുന്നവരും സഹായിക്കുന്നവരുമെല്ലാം ദാനത്തിന്നർഹ

രായാൽ ആ ദാനം ചെയ്യുന്ന വ്യക്തി, ഈ വിപരീതകർമ്മങ്ങളേയും അതുചെയ്യുന്നവരേയും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനു തുല്യമായിരിക്കും. വ്യത്യസ്ത വ്യക്തികൾക്ക് ദാനം ചെയ്യുന്നതിന്റെ മഹത്വം വിവരിക്കുന്നു

(1) അബ്രാഹ്മണന് ദാനം ചെയ്താൽ അത്രയും പുണ്യം പരലോകത്തിൽ ലഭിക്കുന്നു. (2) ബ്രാഹ്മണനാണ് ദാനം നൽകിയതെങ്കിൽ ഇരട്ടിഫലവും (3) ആചാര്യന്മാർക്കും ഗുരുക്കന്മാർക്കുമൊന്നെങ്കിൽ ആയിരം മടങ്ങും (4) വേദപണ്ഡിതന്മാർക്കൊന്നെങ്കിൽ അനന്തവുമാണ് പുണ്യഫലം (5) അവനവന്റെ (സ്വന്തം) പുരോഹിതനാണിവിടെ വിവക്ഷിക്കുന്നത് (6) അവനവന്റെ മരുമകൻ, മകളുടെ ഭർതൃപിതാവിനും ഇതുതന്നെ പുണ്യഫലം. (7) ജലം ദാനം ചെയ്യുകയാണെങ്കിലും നല്ല വ്രതാനുഷ്ഠാനമുള്ളവന് സമർപ്പിക്കുന്നു. കള്ളത്തരത്തിലൂടെ വ്രതികനാണെന്നും യോഗിയായെന്നുമഭിനയിക്കുന്നവനും അത്തരത്തിലുള്ള വേദപണ്ഡിതർക്കും നൽകുന്നതിലൂടെ ഒരു ഫലവും സിദ്ധിക്കുന്നില്ല. (8) അധർമ്മികൻ, ലുബ്ധൻ, അഹങ്കാരി, ദംഭമുള്ളവൻ, കള്ളസന്യാസി, പുച്ഛസന്യാസി, (9) സ്വാർത്ഥൻ, ആത്മാർത്ഥതയില്ലാത്തവൻ, താഴ്ന്നവൻ, കർമ്മമനുഷ്ഠിക്കാത്തവൻ, ശൗർ, വിനയമുള്ളവനെ നഭിനയിക്കുന്നവൻ, പ്രദർശനം നടത്തുന്നവൻ എന്നീ വിഭാഗത്തിൽ പെടുന്ന ബ്രാഹ്മണർക്ക് എന്തു ദാനം നൽകിയാലും പ്രയോജനമില്ല. (10) ഇത്തരത്തിലുള്ള ബ്രാഹ്മണർക്ക് ദാനം നൽകിയാൽ നൽകുന്നവർ അന്ധതാ മിശ്രം എന്ന നരകത്തിൽ പതിക്കുന്നു. (11) അധർമ്മം, അനീതി, അന്യായം ഇത് നിരന്തരം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുകയും നിരന്തരം വ്രതമനുഷ്ഠിച്ചു കൊണ്ടു മിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന വ്യക്തിക്ക് ദാനം ചെയ്തും പ്രയോജനമില്ല (12) ഇപ്രകാരം പ്രദർശനത്തിനായി ആത്മാർത്ഥതയില്ലാതെ ബ്രാഹ്മണുവേഷം കെട്ടി നടക്കുന്നവനും (13) ശിവവെച്ച്, ദണ്ഡുമായി, വേദമറിയാവുന്നവനെ പോലെ കള്ളത്തരത്തിലൂടെ ഉപജീവനം നടത്തുന്നവന് ദാനം ചെയ്താലും മൃഗമായി പുനർജന്മം ലഭിക്കുന്നു. (14) കീർത്തിക്കു വേണ്ടിയും, ഭയത്തോടെയും, ഉപകാരാർത്ഥമെന്ന രീതിയിലും ദാനം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ട് ഫലമില്ല. അതേപോലെ അധർമ്മീകരീതിയിൽ നൃത്തം, ഗീതം, എന്നീ കലകൾ വിറ്റു ജീവിക്കുന്നവർക്കും ദാനം നിഷ്പ്രയോജനമാണ്.

(3 : 1 - 14)

സന്യാസ ആശ്രമ മഹത്വം

ഇനി വിവരിക്കുന്നത് സന്യാസാശ്രമത്തെക്കുറിച്ചാണ്. തത്വശാസ്ത്രചാര്യനും ദേവകർമ്മാചാര്യനും ആത്മകർമ്മാചാര്യനും മാറിമാറി സന്യാസത്തിന്റെ പാഠങ്ങൾ പഠിപ്പിച്ചു. ഭാരതത്തിലെ പ്രധാന ജീവിതവീക്ഷണമെന്നത് പുരുഷാർത്ഥങ്ങളായ ധർമ്മാർത്ഥ കാമമോക്ഷങ്ങളാണ്. അതിൽ ധാർമ്മിക കാര്യങ്ങളും അർത്ഥസമ്പാദനവും ആഗ്രഹപൂർത്തീകരണവും വ്യക്തമായി വിവരിക്കുന്നുണ്ടെന്നറിഞ്ഞുവല്ലോ!. ഇനിയുള്ളത് ജീവിതാന്ത്യത്തിലേക്കുകടക്കുന്ന വ്യക്തികളുടെ മോക്ഷമാർഗത്തെക്കുറിച്ചാണ്. ആഗ്രഹങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള മോചനമാണ്- മോഹസ്യക്ഷയം = മോക്ഷം അത് സന്യാസവും തുടർന്നുള്ള വാനപ്രസ്ഥത്തിലൂടെയുമാണെന്ന് തത്വശാസ്ത്രചാര്യൻ പറഞ്ഞു.

ബ്രഹ്മചര്യം വിദ്യാസമ്പാദനത്തിനായി വിനിയോഗിക്കണം. ഗൃഹസ്ഥാശ്രമം ധനസമ്പാദനത്തിനും ജീവിതാസ്വാദനത്തിനും വിനിയോഗിക്കണം. ഈ രണ്ടു കാലഘട്ടങ്ങളിലും അറിഞ്ഞതും സമ്പാദിച്ചതുമായ അറിവുകളും അനുഭവങ്ങളും അടുത്ത തലമുറയ്ക്ക് കൊടുക്കാനാണ് സന്യാസാശ്രമം. അതാണ് വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ 94-ാം അദ്ധ്യായത്തിലും മറ്റൊരു ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളിലും സ്മൃതിഗ്രന്ഥങ്ങളിലും പുരാണേതിഹാസങ്ങളിലും വിവരിക്കുന്നത്.

സന്യാസകർമ്മധർമ്മ സംക്ഷിപ്തം

ഗൃഹസ്ഥൻ 1. കാലചക്രം തിരിയുമ്പോൾ വാനപ്രസ്ഥാനമായി അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതായ ധർമ്മങ്ങളെന്തെല്ലാമെന്ന് ഇവിടെ വിവരിക്കുന്നു. (2) മകന്റെ മകനായ പൗത്രദർശനത്തോടെ വനവാസം സ്വീകരിക്കാം. (3) സ്വഭാര്യയുടെ സംരക്ഷണം മകനെയേൽപ്പിച്ച് യാത്രയാകാം അഥവാ ഭാര്യയോടു കൂടി യാത്രയാകാം (4) ആരണ്യത്തിലും അഗ്നി ഉപാസന നടത്തണം (5) ദേവ-പിതൃ-ഋഷി-ഭൃത-മനുഷ്യയജ്ഞങ്ങൾ (പഞ്ചമഹായജ്ഞം) മുടക്കരുത് (6) വേദപഠനം, മന്ത്രാലാപനം മുടക്കരുത് (7) ബ്രഹ്മചര്യ വ്രതമനുഷ്ഠിക്കണം (8) അത്യാവശ്യം വസ്ത്രം, തോൽ, കുപ്പായം, എന്നീ ലളിതമായ വേഷങ്ങൾ (9) തലമുടി, താടി, ഇവ നിലനിൽക്കണം (10) മൂന്നു നേരം സ്നാനം നിർബന്ധം (11) അന്നനത്തേക്കാവശ്യമായ ഭക്ഷണം സ്വീകരിക്കൽ, ഒരു മാസത്തേക്കുള്ളത് ശേഖരിക്കൽ ആറു മാസത്തേക്ക് ശേഖരിക്കൽ ഒരു സംവത്സരത്തിനുള്ളത് ശേഖരിക്കൽ ഇതിലേതുകൊണ്ട്. (12) ഒരു സംവത്സരത്തിനുള്ളത് ശേഖരിക്കുന്ന വാനപ്രസ്ഥി അതിനുമുമ്പ് ശേഖരിച്ചതിൽ

ബാക്കിയുണ്ടെങ്കിൽ തിരസ്കരിക്കണം. (അവ ഉപയോഗിക്കരുത്) (13) ഗ്രാമത്തിൽ വസിച്ചു ഗ്രാമീണരിൽ നിന്ന് സ്വീകരിച്ചത് ഭക്ഷിക്കണം. വനത്തിൽ വസിച്ചു സ്വയം പാകം ചെയ്ത് പ്ലാശിന്റെ ഇലയിൽ വെച്ച് കൈകൊണ്ടൽപം കഴിക്കാം. (94 : 1 - 13)

വൈദികസാഹിത്യത്തിൽ വേദങ്ങൾ കഴിഞ്ഞുവരുന്നത് ബ്രാഹ്മണങ്ങൾ അതു കഴിഞ്ഞാൽ ആരണ്യകങ്ങളായി. സന്യാസിയും വാനപ്രസ്ഥനും അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതായ യാഗയജ്ഞകർമ്മങ്ങളാണ് ആരണ്യക വിഷയങ്ങൾ. അതിൽ പ്രധാനമായും ശുദ്ധവൈദിക ആത്മീയത നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിൽ കുറേകൂടി ഭൗതികതയുമുണ്ട്.

വാനപ്രസ്ഥന്റെ കർമ്മസംക്ഷിപ്തം

ഇവിടെ വാനപ്രസ്ഥന്റെ കർമ്മധർമ്മങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നത് തൊണ്ണൂറ്റിയഞ്ചാമദ്ധ്യായമായിട്ടാണ്.

- (1) തപസ്സുകൊണ്ട് വാനപ്രസ്ഥൻ ശരീരം ശോഷിപ്പിക്കണം (2) ഗ്രീഷ്മത്തിൽ പഞ്ചതപസ്സനുഷ്ഠിക്കണം (പഞ്ചാഗ്നിതപസ്) (3) മേൽക്കൂരയില്ലാതെ തുറസ്സായ സ്ഥലത്തു കിടക്കണം (4) ഹേമന്തത്തിൽ വർഷത്തുള്ളികളേറ്റു കിടക്കണം. (5) രാത്രിയിലൊരു നേരം ഭക്ഷിക്കുന്നവനായിത്തീരണം (6) ഒന്നിടവിട്ട്, രണ്ടിടവിട്ട്, മൂന്നിടവിട്ടുള്ള രാത്രികളിൽ ഒരു നേരം ഭക്ഷണം പരിചയിക്കണം (7) പുഷ്പങ്ങൾ (8) ഫലങ്ങൾ (9) ഇലകൾ (10) വള്ളികൾ ഇവ പാകം ചെയ്തോ ചെയ്യാതെയോ ഭക്ഷിക്കണം (11) ഇടക്ക് പാകം ചെയ്ത അന്നവുമാകാം. (12) മേൽവിവരിച്ച രീതിയിൽ ജീവിക്കണം (13) മണ്ണിൽ അടുപ്പു കുട്ടി വേവിച്ചതോ (14) വെള്ളത്തിലിട്ട് കുതിർത്തതോ ആയതും ഭക്ഷിച്ച് ജീവിക്കാം. (15) തപസ്സാണ് എല്ലാകർമ്മങ്ങൾക്കുമാധാരം, ദൈവികവും മാനുഷീകവുമതിലുണ്ട്. ആരംഭവും, മധ്യവും, അവസാനവും തപസ്സാണ്. എല്ലാം തപസ്സിലധിഷ്ഠിതമാണ്. (16) നടക്കുന്നതും, നീന്തുന്നതും, ദൂരെയെത്തുന്നതും, ദുഷ്കരമായതനുഷ്ഠിക്കുന്നതും എല്ലാം തപസ്സിലൂടെ സാധിക്കുന്നു. എല്ലാം ദുരിതങ്ങളകറ്റുന്നു. (95 : 1 - 16)

വാനപ്രസ്ഥന്റെ കർമ്മധർമ്മങ്ങളെല്ലാം ജീവിതത്തിൽ നിന്ന് വിടവാങ്ങുന്നതിനുള്ള തയ്യാറെടുപ്പാണ്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ ലൗകികത്തിൽ നിന്ന് ആത്മീയതയിലേക്കുള്ള പ്രയാണത്തിന്റെ അവസാനഭാഗമാണ് വാനപ്രസ്ഥമെന്നും തത്വശാസ്ത്രചാര്യൻ വിവരിച്ചു. ഭഗവദ്ഗീതയും,

ഉപനിഷദ് ഗ്രന്ഥങ്ങളിലും വിവരിക്കുന്ന ഗഹനമായ ആത്മജ്ഞാനമാണ് ഇവിടെ തത്വശാസ്ത്രപരമായി പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്നത്.

ജീവിതവീക്ഷണം

വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ തൊണ്ണൂറ്റിയാറാമദ്ധ്യായം പൂർണ്ണമായും ജീവിതത്തിലെ പ്രായോഗിക തത്വശാസ്ത്രവിവരണമാണ് നൽകുന്നത്. അത് ഉപദേശങ്ങളാണ്. ജീവിതയാഥാർത്ഥ്യങ്ങളാണ്. ഭഗവദ്ഗീതയിലെ ജ്ഞാനയോഗസന്ദേശങ്ങൾ പോലെ പ്രധാനപ്പെട്ട വിവരണങ്ങളും സന്ദേശങ്ങളും അതിലുണ്ട്. വാനപ്രസ്ഥന്റെ ജീവിതശൈലി, ഭക്ഷണം, ഉറക്കം, കർമ്മധർമ്മാചാരണം, ജീവിതത്തിലെ ഓരോന്നിനോടും മുണ്ടായിരിക്കേണ്ടതായ വീക്ഷണങ്ങൾ, അതിൽ ആത്മീയതയുടെ പ്രാധാന്യം. ഇവയെല്ലാം ഈ അദ്ധ്യായത്തിലെ 98 സന്ദേശങ്ങളിലൂടെ നൽകുന്നു. അതിൽ 97, 98 വരികൾ ഗീതാശ്ലോകങ്ങളാണ്.

വാനപ്രസ്ഥൻ ഭക്ഷണത്തോടുള്ള വീക്ഷണം

(1) മൂന്നു ആശ്രമങ്ങളിലൂടെയും കടന്നു വന്ന്, പ്രജാപതി യാഗമനുഷ്ഠിച്ച്, വേദപണ്ഡിതർക്ക് ദക്ഷിണ നൽകി, സന്യാസാശ്രമം സ്വീകരിക്കണം (2) ആത്മാവു തന്നെ അഗ്നിയായി കണക്കാക്കി ഭിക്ഷാടനത്തിനായി ഗ്രാമങ്ങളിൽ നടക്കണം. (3) പ്രതിദിനം ഏഴ് ഉരുള ഭക്ഷണം മാത്രം കഴിക്കണം (4) ഒന്നും ലഭിച്ചില്ലെങ്കിൽ അപ്രകാരം ഭക്ഷണമില്ലാതെ ജീവിക്കണം (5) ഭിക്ഷ ലഭിച്ചത് മറ്റുള്ളവർക്ക് ഭിക്ഷയായി നൽകേണ്ടതില്ല (6) ഗൃഹത്തിലെ അംഗങ്ങൾ ഭക്ഷണം കഴിഞ്ഞവശേഷിക്കുന്നതും സ്വീകരിക്കാം (7) മൺപാത്രം, മരപ്പാത്രം, ഇലകൾ ഇവയിലോ (8) അതേപോലുള്ള പാത്രത്തിലോ ഭക്ഷണം സ്വീകരിക്കാം. (9) നല്ല ഭക്ഷണം ലഭിച്ചാൽ സന്തോഷിക്കുകയോ (10) ഒന്നും ലഭിക്കാതിരുന്നാലും, ഒന്നും ഭിക്ഷയായി നൽകാതെ വിട്ടാലും ദുഃഖിക്കുകയോ അരുത് (96 : 1 - 9)

സന്യാസിയുടെ വിശ്രമവും പ്രവൃത്തിയും

(11) മരച്ചുവട്ടിൽ താമസിക്കണം (12) ഗ്രാമങ്ങളിൽ രണ്ടു രാത്രികൾ കഴിച്ചു കൂട്ടരുത് (ഒരു രാത്രി മാത്രം) (13) അത്യാവശ്യത്തിനുള്ള വസ്ത്രങ്ങൾ മാത്രമേ ഉപയോഗിക്കാവൂ. (14) അറിഞ്ഞുകൊണ്ട് ജീവികളെ ചവിട്ടരുത്, ദൃഷ്ടിഗോചരങ്ങളായവയിൽ ചവിട്ടരുത്. (15) വസ്ത്രം കൊണ്ട് അരിച്ച വെള്ളമേ കുടിക്കാവൂ (16) സത്യമേ പറയാവൂ (17) മനസ്സിനു നന്മ വരുന്നതേ ആചരിക്കാവൂ.

(18) ജീവിതവും മരണവും തുല്യതയോടെ വീക്ഷിക്കണം (19) വാക്കുതർക്കങ്ങളിൽ ഭാഗഭാഷാകരുത്. മിതമായി സംസാരിക്കണം. (20) അപമാനിക്കരുതാരേയും (21) ആഗ്രഹമില്ലാത്തവനാകണം (22) ആരേയും നമസ്കരിക്കേണ്ടതു മില്ല. (23) ഒരു കയ്യിൽ ക്ഷതമേറ്റാലും മറ്റേ കയ്യിൽ ചന്ദനം പുരട്ടിയാലും അമംഗളകരമോ മംഗളകരമോ ആയ വ്യത്യാസമില്ലാതെ വീക്ഷിക്കണം. (96 : 10 - 23)

അമ്മയുടെ ഗർഭത്തിലെ വാസം മുതൽക്കുള്ള ചിന്തനം

തത്വശാസ്ത്രപരമായ വീക്ഷണവും ജീവിതഃ യാഥാർത്ഥങ്ങളുമെല്ലാം വിവിരിക്കുന്നതാണ് ഈ ഭാഗം. നമ്മളാണെന്ന തിരിച്ചറിവുണ്ടാക്കാനുള്ള യജ്ഞം പോലൊരു പഠനം.

(24) പ്രാണായാമം, ധാരണ, ധ്യാനം നിത്യവുമനുഷ്ഠിക്കണം (25) ഭൗതിക ജീവിതത്തിലും അനിത്യത ദർശിക്കണം. (26) ശരീരം നിരന്തരം ശുചിയായി സൂക്ഷിക്കണം (27) ജരാനര ബാധിക്കുന്നത് ജീവിതത്തിന്റെ ഭാഗമാണെന്നറിയണം (28) ശാരീരികവും മാനസികവുമായ അനാരോഗ്യം ദുഃഖകരമാണെന്നറിയണം (29) അതെല്ലാം വാർദ്ധക്യത്തിൽ സഹജമാണെന്നുമറിയണം. (30) നിത്യോന്മുഖകാരത്തിൽ അമ്മയുടെ ഗർഭത്തിൽ വസിച്ചതാണീ ശരീരം (31) മൂത്രം രക്തം മലം ഇവയുടെ മധ്യത്തിൽ ഗർഭത്തിൽ കിടന്നു (32) അവിടത്തെ ചൂടും തണുപ്പും അനുഭവിച്ചു (33) യോനിയിലൂടെ പുറത്തുവന്നപ്പോൾ മഹാദുഃഖവുമനുഭവിച്ചു (34) ബാല്യത്തിൽ ഗുരു, മാതാവ്, പിതാവ് ഇവരുടെയെല്ലാം ഇച്ഛകളനുസരിച്ചുള്ള ജീവിതം നയിച്ചു. (35) പഠിക്കാൻ അനവധി ക്ലേശങ്ങളനുഭവിച്ചു (36) യൗവനത്തിൽ വിഷയസുഖങ്ങളനുഭവിച്ച്, കൂടുതൽ കൂടുതൽ ലഭിക്കാനായി യത്നിച്ചു നരകത്തിലെന്ന പോലെ ദുഃഖിച്ചു (37) ഇഷ്ടമില്ലാത്തതും ഇഷ്ടമുള്ളതും ചേർന്നും ചേർത്തും ജീവിച്ചു (38) ഒരു നരകത്തിലെന്നപോലെ ജീവിച്ചു. (39) ഓരോ നരകവുമനുഭവിച്ചതിനുശേഷം വീണ്ടുമുള്ള സുഖദുഃഖങ്ങൾ അനുഭവിച്ചു. (40) ഇങ്ങിനെയുള്ള ഈ ലോകത്തിൽ അൽപം മാത്രമേ സുഖമുള്ളൂ. (41) ദുഃഖമില്ലാത്ത അവസ്ഥയിൽ ലഭിക്കുന്ന സുഖം പോലും ശാശ്വതമല്ലെന്നറിയണം (42) ആ സുഖം തന്നെ ചിന്തിച്ച് അതു തീരുമ്പോൾ മറ്റൊന്നു ലഭിക്കാതെ വരുമ്പോളുള്ള മഹാദുഃഖം ഭയാനകമാണ്. ഇതാണ് ജീവിതം. (96 : 24 - 42)

മനുഷ്യശരീരഘടന

മനുഷ്യമനസ്, ചിന്തകൾ, കർമ്മധർമ്മങ്ങൾ, വ്യവഹാരങ്ങൾ ഇവയെല്ലാം വിവരിച്ചതിനുശേഷം ഈ കർമ്മങ്ങളെല്ലാം ചെയ്യുന്നതിന് നമ്മുടെ ആത്മാവ് ആധാരമാക്കിയത് ഈ ശരീരത്തെയാണ്. അതുകൊണ്ടു പറയാറുണ്ട്: ശരീരമാധ്യം ഖലു ധർമ്മസാധനം. ശരീരമാണ് ധർമ്മാചരണത്തിനുള്ള ഒന്നാമത്തെ വസ്തു. ശരീരശാസ്ത്രചാര്യൻ അർത്ഥഗഹനമായി വിവരിച്ചു. തുടർന്ന് ശരീരഘടനയെക്കുറിച്ച് ആയുർവേദവിഷയത്തിൽ ജ്ഞാനമുള്ള ആ പണ്ഡിതൻ വിവരിച്ചു. വിവരണമവസാനിച്ചതാകട്ടെ ഭഗവദ്ഗീതയിലെ ശ്ലോകങ്ങളുദ്ധരിച്ചായിരുന്നു.

- (43) ശരീരം-ഏഴു ധാതുക്കളാൽ നിർമ്മിതമാണ് എന്നറിയണം
- (44) മേധസ്-രക്തം-മാംസം-വസു-അസ്ഥി-മജ-ശുക്ലം ചേർന്നതാണീ ശരീരം (45) അവയെ ത്വക്കുകൊണ്ടു മുടിയിരിക്കുന്നു.
- (46) ശരീരം ദുർഗന്ധമുള്ളതാണ്. (47) ശരീരം മലത്താൽ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. (48) നൂറുതരം സുഖം ലഭിച്ചാലും ശരീരം വികാരത്തിന്നടിമയാണ്. (49) ഔഷധങ്ങൾ കൊണ്ടു സംരക്ഷിക്കാൻ ശ്രമിച്ചാലും നശിക്കുന്നതാണ് ശരീരം (50) കാമ-ക്രോധ-ലോഭ-മോഹ-മദ-മാത്സര്യങ്ങളുടെ സ്ഥാനമാണീ ശരീരം (51) പഞ്ചഭൂതങ്ങളാൽ നിർമ്മിതമാണത് (52) അസ്ഥി-രക്തക്കുഴലുകൾ-ചെറിയരക്തവാഹിനികൾ-മജ-സ്നയുക്കളാൽ നിർമ്മിതമാണിത് (53) രജസ്സു നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു (54) ആറു തരം ആവരണങ്ങളാൽ ആവൃതമാണീ ശരീരം (55) കോശങ്ങളെടുത്താൽ അവ മൂന്നുറ്റിയറുപതെണ്ണമാണ് ശരീരത്തിലുള്ളത്. (56) അത് പല വിഭാഗത്തിലുണ്ട് (57) അതിസൂക്ഷ്മങ്ങളായവ അറുപത്തിനാലെണ്ണമാണ്. (58) ഇരുപത് നഖങ്ങൾ (59) കയ്യിലും കാലിലുമുള്ളതാണവ (60) ഇരുപതു വിരലുകളിൽ മൂന്നു വീതം അസ്ഥികൾ ചേർന്ന് അറുപത് അസ്ഥികളുണ്ട്. (61) പാർഷ്ണങ്ങളിൽ രണ്ടു വീതം (62) പിന്നെ അനവധി ഗ്രന്ഥികൾ (63) നാല് പ്രധാന അസ്ഥികൾ രണ്ടു കൈകളിലും (64) മുട്ടുകളോടു കൂടിയ രണ്ടു കാലുകൾ (65) രണ്ടു വീതം തുടയെല്ലുകളോടു കൂടിയ കാൽമുട്ടുകൾ (66) അരക്കെട്ടിലെ പ്രത്യേകതരത്തിലുള്ള അസ്ഥികൾ (67) നെറ്റി, താടി, മുഖഭാഗങ്ങളിലുള്ള എല്ലുകൾ (68) ഭഗസ്ഥലത്തിലുള്ള അസ്ഥി (69) പൃഷ്ഠഭാഗത്തിലെ അസ്ഥികൾ, പിന്നെ നാൽപ്പത്തിയഞ്ചു വിഭാഗത്തിൽപ്പെടുന്ന മറ്റു അസ്ഥികൾ (70)

പിന്നെ പതിനഞ്ചെണ്ണം. (71) സന്ധിയിലുള്ള ജന്തു എന്നൊരു
 അസ്ഥി. (72) താടിയെല്ല് (73) അതിന്റെ രണ്ടറ്റത്ത് രണ്ടെണ്ണം
 (74) ലലാടത്തിൽ കണ്ണുകൾ യോജിക്കുന്നസ്ഥലത്ത് രണ്ടസ്ഥി
 (75) മൂക്കിൽ പ്രത്യേകരത്തിലുള്ള ഒന്ന് (76) പാർശ്വഭാഗങ്ങളിലെ
 പല അസ്ഥികൾ ചേർന്ന് എഴുപത്തിരണ്ടെണ്ണം (77) ഉരസ്സിൽ
 പതിനേഴെണ്ണം (78) പുരികത്തിനും കർണത്തിനുമിടക്ക് രണ്ടെണ്ണം
 (79) തലയോട്ടിയിൽ (മേൽപറഞ്ഞതെല്ലാം മാറ്റിയാൽ) നാലെ
 ണ്ണം. (80) ശരീരത്തിൽ എഴുന്നൂറു പ്രധാനപ്പെട്ട സിരകൾ അഥവാ
 രക്തക്കുഴലുകൾ. (81) തൊള്ളായിരം സ്നായുക്കളും (82) ശുദ്ധ
 രക്തവാഹിനികളായ നൂറുധമനികളും (83) അഞ്ഞൂറ് പേശികളും
 (84) അശുദ്ധരക്തവാഹിനികളായി ഇരുപത്തി ഒമ്പതു ലക്ഷത്തി
 തൊള്ളായിരത്തി അമ്പത്തിയാറെണ്ണവുമുണ്ട്. (85) ശരീരത്തിൽ
 ശരാശരി മൂന്നുലക്ഷം രോമകുപങ്ങളുണ്ട്. (86) നൂറ്റിയേഴ് മർമ്മ
 ങ്ങളും (87) ഇരുനൂറ് സന്ധികളും (88) അമ്പത്തിനാലുകോടി
 അറുപത്തി ഏഴ് ലക്ഷം രോമങ്ങളുണ്ട്. (89) പഞ്ചപ്രാണനും
 വായുവും നിരന്തരം ഓജസ്സുറ്റതാകുന്നു. നാഭി, ഗുദം, ശുക്ളം,
 രക്തം, മജ്ജ, മുർധാവ്, കണ്ഠം, ഹൃദയം എന്നിവയാണ് (90)
 രണ്ടുകൈകൾ, രണ്ട് തോൾ സന്ധികൾ, അവയ്ക്കു മധ്യത്തിൽ
 തല നിലനിൽക്കുന്നു. (91) മാംസ, മാംസഘണ്ഡം, നാഭി, പേശി,
 സ്നായുക്കൾ, പ്ലീഹാ, വൃക്കകൾ, ബസ്തി, വൻകുടൽ, ചെറുകു
 ടൽ, ആമാശയം, ഹൃദയം, ഗുദം, ഉദരം, ഗുദകാഷ്ഠം, ഇവ പ്രധാന
 ആന്തരാവയവങ്ങളാണ്. (92) പുരികസ്ഥലം, കൺപോളകൾ,
 ചെവി, കർണപുടം, കർണസുഷിരം, ശംഖം, നെറുനെറ്റി, മോണ,
 പല്ലുകൾ, തിതംബം, അരക്കെട്ട്, വൃഷണങ്ങൾ, അണ്ഡകോശം,
 വൃക്കകൾ, സ്തനങ്ങൾ, നാക്ക്, കുറുനാക്ക്, ശബ്ദതന്ത്രികൾ, (ശ
 രീരത്തിനുള്ളിൽ താഴെ) മുത്രാശയം, ഉദരം, ശ്വാസകോശം, അന്ന
 നാളം എന്നിവയുണ്ട്.

(93) ശബ്ദം, സ്പർശം, രൂപം, രസം, ഗന്ധം, ഇവയാണ് വിഷയ
 ങ്ങൾ (94) നാസികാ, കണ്ണ്, ത്വക്ക്, ചെവി, ഇവയാണ് ജ്ഞാനേ
 ള്സിയങ്ങൾ (95) കയ്ക്ക്, കാല്, നാക്ക്, ഗുദം, ലൈംഗിക അവയവ
 ങ്ങൾ ഇവ കർമ്മേന്ദ്രിയങ്ങൾ (96) മനസ്, ബുദ്ധി, ആത്മാവ്, ഇവ
 ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കതീതമായവയാണ്. (97) ഈ ശരീരമാണ് ക്ഷേത്ര
 മെന്നറിയപ്പെടുന്നത്. ഇതിനെ നിയന്ത്രിക്കുന്നതാരോ അവനാണ്
 (ആത്മാവ്) ക്ഷേത്രജ്ഞൻ. (98) എന്നെ (ഈശ്വരൻ) തന്നെ

ക്ഷേത്രജ്ഞനായനിയുക. ഞാൻ എല്ലാ ക്ഷേത്രത്തിലുമുണ്ടെന്നറിയുക. മോക്ഷം ആഗ്രഹിക്കുന്നവർ ക്ഷേത്രത്തേയും ക്ഷേത്രജ്ഞനേയുംമറിയണം (97,98 ഗീതാശ്ലോകങ്ങൾ). (96 : 43 - 98)

തത്വശാസ്ത്രവിവരണം

ഈ ലോകത്തിൽ ഒരു ദ്രവ്യവും ശാശ്വതമായിട്ടുള്ളതല്ല. ശാശ്വതമായിട്ടുള്ളത് ആത്മചൈതന്യവും പരമാത്മ ചൈതന്യവുമാണ്. അതിനെ അറിഞ്ഞ് അതായിത്തീരലാണ് പരമമായ ആത്മീയത. അതാണ് ആഗ്രഹങ്ങളെ ക്ഷയിപ്പിക്കുന്നതും വൈകാരിക ജീവിതത്തിൽ നിന്നുള്ള മോചനം തരുന്നതും. അതിന് മനസ്സിൽ മാറ്റമുണ്ടാകണം. മനസ്സ് വസിക്കുന്നത് ശരീരത്തിലാകയാൽ ശരീരത്തിനും നന്മയിലേക്ക് മാറ്റമുണ്ടാക്കി യഥാർത്ഥ പന്മാവ് തെരഞ്ഞെടുക്കണം അതിന്റെ വിവരണം നൽകുന്ന തൊണ്ണൂറ്റി ഏഴാമദ്ധ്യായത്തിൽ

ആത്മാവിനെക്കുറിച്ചറിയണം. മോക്ഷമാർഗ്ഗവുമറിയണമെന്നിവിടെ വിവരിക്കുന്നു

- (1) പഞ്ചാസനത്തിലിരുന്നു, കൈകൾ രണ്ടും കൂടിചേർത്ത്, നാക്ക് ചലിക്കാതെ മേൽതാടിയിൽ സ്പർശിച്ച്, മുകളിലത്തേയും ചുവട്ടിലത്തേയും പല്ലുകൾ ചേർത്ത്, മൂക്കിന്റെ അറ്റത്ത് ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിച്ച്, ചുറ്റും നോക്കാതെ/ശ്രദ്ധിക്കാതെ, ഭയമില്ലാതെ, ശാന്തമായ മനസ്സോടെ. ഇരുപത്തിനാലു കലകൾക്കുമതീതമായ പരപുരുഷ ചൈതന്യത്തെ സാധന നടത്തണം (2) നിത്യനായ, ഇന്ദ്രിയതീതനായ, ഗുണാതീതനായ, ശബ്ദസ്പർശ-രൂപ-രസ-ഗന്ധാതീതനും സർവജ്ഞനുമായ സ്ഥൂലാതീതനുമായ ഈശ്വരനെ/ചൈതന്യത്തെ ചിന്തിക്കുക. (3) അതിസൂക്ഷ്മമാണത് (4) എല്ലായിടത്തും കൈകളും, കാലുകളും, ശിരസും, മുഖവും, എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളുമുള്ളതാണ് ഈശ്വരൻ (5) ഈ ഈശ്വരനെ ധ്യാനിക്കുക (6) വർഷങ്ങളോളമുള്ള ധ്യാനത്തിലൂടെ യോഗചൈത്യനം ആവിർഭവിക്കുന്നു. (7) നിരാകാരമായ ഒന്നിനെ ധ്യാനിക്കാൻ എപ്പോൾ സാധിക്കുന്നില്ലയോ അപ്പോൾ പൃഥ്വി-അപ്-തേജ-വായു-ആകാശ - മന- ബുദ്ധി-ആത്മ-അവ്യക്തപുരുഷ എന്നിവയിൽ ആദ്യത്തേതായുത്തേതിൽ നിന്ന് തുടങ്ങി അതുപേക്ഷിച്ച് അവസാനത്തേതിലേക്കെത്തണം. (7 : 1 - 7)

സരൂപധ്യാനവും ഉപാസനയും

അദൃശ്യമായ ആത്മാവിനെ ഉപാസിക്കാൻ ബുദ്ധിമുട്ടനുഭവപ്പെടുന്നവർ ദൃശ്യമായ രൂപത്തിലൂടെ അരുപത്തിലേക്കു പോകാം. മുർത്തിയിലൂടെ

അമൂർത്താവസ്ഥയിലേക്കുള്ള പ്രയാണത്തിന്റെ നിർദ്ദേശമാണ് അടുത്ത വരികളിലൂടെ അതേ അധ്യായത്തിൽ നൽകിയിരിക്കുന്നത്.

- (8) ഇപ്രകാരം പരമപുരുഷചൈതന്യത്തെ ധ്യാനിക്കാനാരംഭിക്കുക. (9) അതു ബുദ്ധിമുട്ടാണെങ്കിൽ അവനവന്റെ ഹൃദയമധ്യപത്മത്തിന്റെ മധ്യത്തിൽ ദീപം പോലെ ജ്വലിക്കുന്ന പ്രപഞ്ച പുരുഷചൈതന്യത്തെ ധ്യാനിക്കുക. (10) അതും വിഷമമാണെങ്കിൽ കിരീടത്തോടും കൂണ്ഡലത്തോടും, ശ്രീവത്സത്തോടും, വിഭുഷണങ്ങളോടും, കൂടി സൗമ്യനായ നാലു കൈകളോടും കൂടിയ ശംഖചക്രഗദാപത്മധാരിയായ വാസു ദേവനെ ധ്യാനിക്കുക. (97 : 8 - 10)

ശാശ്വതമായതിനെ ഉപാസിക്കുക

പരമാത്മചൈതന്യ ഉപാസനയിലേക്കെത്തേണ്ടതായ മാർഗമാണിവിടെ വിവരിക്കുന്നത്.

(11) ഏതൊന്നാണോ ധ്യാനിക്കുന്നത് അതിനെത്തന്നെ പ്രാപിക്കുന്നു (12) അതുകൊണ്ട് നശിക്കുന്ന ഒന്നിനേയും ധ്യാനിക്കാതെ നശിക്കാത്തതിനെ ധ്യാനിക്കുക (13) പ്രപഞ്ചപുരുഷചൈതന്യമി(മ)ല്ലാതെ മറ്റൊന്ന് ഈ ഭൂമിയിൽ സ്ഥിരമായിട്ടില്ല തന്നെ (14) അതിനെ പ്രാപിച്ച് മുക്തനാകുക. 15 മുതൽ 21 വരെ ശ്ലോകങ്ങൾ ഭഗവദ്ഗീതയിലെപോലെയുള്ള ശ്ലോകങ്ങളാണ്

(15) പുരത്തെയും അതിക്രമിച്ച് നിലനിൽക്കുന്നതും എല്ലാ ചൈതന്യത്തിനുമധാരമായതുമേതോ അതാണ് (പ്രപഞ്ച) പുരുഷചൈതന്യം (16) പ്രപഞ്ച പുരുഷ ചൈതന്യത്തിന്റെ സാകാരരൂപമാണ് മഹാവിഷ്ണു ചൈതന്യം ആ രൂപം യോഗികൾക്ക് പ്രാപ്യമാകുന്നു. (17) കാല-ദേശ-ഗുണ-തത്വ-ങ്ങൾക്കെല്ലാം അതീതനായ ശക്തിയാണ് ഈശ്വരൻ. (18) ആ ശക്തി ദൂരത്തിലും അടുത്തും അകത്തും പുറത്തുമുണ്ട് അതു ചലിക്കുന്നതും ചലിക്കാത്തതുമാണ്. (19) അവിഭക്തമാണ്, എങ്കിലും വിഭക്തം പോലെ നിലനിൽക്കുന്നു. ഭൂതം-വർത്തമാനം- രാവിലെ അതുകേഴിപ്പിക്കുന്നു. (20) ജ്യോതിസ്സുകൾക്കുപോലും ജ്യോതിസ്സു നൽകുന്നു. ഇരുട്ടിനെ പ്രകാശത്തിലൂടെ അകറ്റുന്നു. അറിവും, അറിയേണ്ടതും, അറിയുന്നതും അതാകുന്നു. എല്ലാത്തിന്റേയും അധിഷ്ഠാനവുമാകുന്നു. (21) ഇപ്രകാരം ക്ഷേത്രത്തേയും, ജ്ഞാനത്തേയും, ജ്ഞേയത്തേയും നല്ലവണ്ണം അറിഞ്ഞ് ആ ചൈതന്യത്തിലലിയുന്നതാണ് ധ്യാനവും യോഗവും മോക്ഷവും. (97 : 11 - 21)

ഭൂമിദേവിയുടെ പ്രാർത്ഥന

വൃക്തി, കുടുംബം, സമൂഹം, രാഷ്ട്രം ഇവയുടെ വിവരണങ്ങൾ മഹാവിഷ്ണുവിൽ നിന്ന് ശ്രവിച്ചു. വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ ഒന്നാമത്തെ അദ്ധ്യായം ആസൂരിക ശക്തികളിൽ നിന്ന് ഭൂമിയെ ഉദ്ധരിച്ച വരാഹമൂർത്തിയായ മഹാവിഷ്ണുവിനെ ഭൂമിദേവി സ്തുച്ഛ് ലോകപാലനം ധാർമ്മിക പന്ഥാവില്യുടെ എന്ന വിഷയം ഉപദേശിക്കണമെന്നഭ്യർത്ഥിച്ചതാണ്. അതനുസരിച്ച് വിഷ്ണു നൽകിയ ഉപദേശങ്ങളായിരുന്നു 2-ാം അദ്ധ്യായം മുതൽ ഇതുവരെ വായിച്ചത്. ഇതുകേട്ട ഭൂമിദേവിയുടെ വിവരണമാണ് 98-ാം അദ്ധ്യായത്തിൽ നൽകുന്നത്.

(1) ഇപ്രകാരം ഈശ്വരനെ അറിഞ്ഞ് കൈകൊണ്ടും ശിരസുകൊണ്ടും വന്ദിച്ച്, നമസ്കരിച്ച് ഭൂമിദേവി മഹാവിഷ്ണുവിനോട് ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു (2) ഹേ ഈശ്വരാ അങ്ങയുടെ കൂടെ തന്നെ എപ്പോഴും നാലെണ്ണമായി നിലനിൽക്കാൻ ഞാനാഗ്രഹിക്കുന്നു. ആകാശം ശംഖരൂപമായും, വായുചക്രരൂപമായും തേജസ്ഗുദാരൂപമായും, ആപസ് താമരയായും അങ്ങയോട് ചേർന്ന് നിൽക്കാനാഗ്രഹിക്കുന്നു. ഞാൻ അങ്ങയുടെ പാദമധ്യത്തിൽ ഇതേ രൂപത്തിൽ ആയിത്തീരാനാഗ്രഹിക്കുന്നു. (3) അപ്രകാരമാകട്ടെ എന്ന് ഭൂമിദേവിയോട് ഭഗവാൻ മഹാവിഷ്ണു പറഞ്ഞു (4) ഭൂമി അനുഗ്രഹാശ്ശിസുകളോടെ നിലനിൽക്കുന്നു (5) ദേവന്മാരിൽ ദേവനായ മഹാവിഷ്ണുവിനെ സന്തോഷിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് നാമങ്ങൾ ചൊല്ലി സ്തുതിക്കുന്നു. (98: 1 - 5)

ഭൂമിദേവി മഹാവിഷ്ണുവിനെ അർച്ചിച്ച 101 നാമങ്ങൾ

നമുക്കും ഇതുപഠിക്കാവുന്നതും ജീവിതത്തിൽ പകർത്താവുന്നതുമാണ്. അതിലൂടെ ഞങ്ങൾ സ്വയം വായിച്ചു കടന്നു പോയി. പ്രാർത്ഥനാരൂപത്തിലും അർച്ചനാരീതിയിലും.

- (6) ഓം നമസ്തേ (7) ദേവദേവ (8) വാസുദേവ (9) ആദിദേവ
- (10) കാമദേവ (11) കാമപാല (12) മഹീപാല (13) അനാദിമധുനി
- ധന (14) പ്രജാപതേ (15) സുപ്രജാപതേ (16) മഹാപ്രജാപതേ
- (17) ഊർജ സ്വതേ (18) വാചസ്വതേ (19) ജഗൽപതേ 20. ദിവ
- സ്വതേ (21) വനസ്വതേ (22) പയസ്വതേ (23) പൃഥ്വിവീപതേ
- (24) സലിലപതേ (25) ദിക്വതേ (26) മഹൽപതേ (27) മരുൽ
- പതേ (28) ലക്ഷ്മീപതേ (29) ബ്രഹ്മരൂപ (30) ബ്രഹ്മണപ്രിയ
- (31) സർവഗ (32) അചിന്ത്യ (33) ജ്ഞാനഗമ്യ (34) പുരുഷ്ഠത
- (35) പുരുഹൂത (36) ബ്രഹ്മണ്യ (37) ബ്രഹ്മപ്രിയ (38) ബ്രഹ്മകാ

യിക് (39) മഹാകായിക (40) മഹാരാജിക (41) ചതുർമഹാരാജിക (42) ഭാസ്വര (43) മഹാഭാസ്വര (44) സപ്ത (45) മഹാഭാഗ (46) സ്വര (47) തുഷിത (48) മഹാതുഷിത (49) പ്രതർദന (50) പരിനിർമിത (51) അപരിനിർമിത (52) വശവർത്തിൻ (53) യജ്ഞ (54) മഹായജ്ഞ (55) യജ്ഞയോഗ (56) യജ്ഞഗമ്യ (57) യജ്ഞനിയന (58) അജിത (59) വൈകുണ്ഠ (60) അപാര (61) പര (62) പുരാണ (63) ലേഖ്യ (64) പ്രജായര (65) ചിത്രശിഖണ്ഡധര (66) യജ്ഞഭാഗഹര (67) പുരോഘാശഹര. (68) വിശേഷശര. (69) വിശ്വധര. (70) ശുചിശ്രവ (71) അച്യുതാർചന (72) ഘൃതാർചി (73) ഖണ്ഡപരശോ (74) പത്മനാഭ (75) പത്മധാര (76) പത്മധരാധര (77) ഹൃഷീകേശ (78) ഏകശൃംഗ (79) മഹാവരാഹ (80) ദ്രുഹിണ (81) അച്യുത (82) അനന്ത (83) പുരുഷ (84) മഹാപുരുഷ (85) കപില (86) സാംഖ്യാചാര്യ (87) വിഷ്വക്സേന (88) ധർമ്മ (89) ധർമ്മദ (90) ധർമ്മാംഗ (91) ധർമ്മവസുപ്രദ (92) വരപ്രഭ (93) വിഷ്ണോ (94) ജിഷ്ണോ (95) സഹിഷ്ണോ (96) കൃഷ്ണ (97) പുണ്ഡരീകാക്ഷ (98) നാരായണ (99) പരായണ (100) ജഗത്പരായണ (101) നമോ നമഃ ഇതി:

(102) ഇപ്രകാരം സ്തുതിച്ച ഭൂമിദേവിക്ക് മഹാവിഷ്ണു അനുഗ്രഹം നൽകി പറഞ്ഞു. നിന്നെ ആരെല്ലാം ആരാധിക്കുന്നുവോ അവന് എല്ലാ ആഗ്രഹങ്ങളും ലഭിക്കുമാറാകട്ടെ. (98 : 6 - 102)

വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ തൊണ്ണൂറ്റിയെട്ടാമദ്ധ്യായത്തിലാണ് വിഷ്ണുനാമാർച്ചന നൽകിയിരിക്കുന്നത്.

ഭൂമിദേവി മഹാവിഷ്ണുവിനെ സ്തുതിക്കുന്നു

ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ ഭൂമിദേവിയുടേയും ലക്ഷ്മിയുടേയും ഉജ്ജ്വലമായ 22 സ്തുതികളാണുള്ളത്. എല്ലാവരും പഠിച്ചിരിക്കേണ്ടതായ സ്തുതികളാണിത്. (99 : 1 - 22)

വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രപഠനഫലം

(1) ഈ ശ്രേഷ്ഠമായ ധർമ്മശാസ്ത്രം ദേവന്മാർ തന്നെ വിവരിച്ചതാണ് ആരാണോ ഇതിലെ നിർദ്ദേശങ്ങളനുസരിച്ച് ജീവിക്കുന്നത് അവർ സ്വർഗലോക സുഖമനുഭവിക്കുന്നു. (2) ഈ ധർമ്മശാസ്ത്രം പവിത്രമാണ്, മംഗളകരമാണ്, സ്വർഗീയമാണ് ആയുസ്സ് നൽകുന്നതാണ്, അറിവും യശസ്സും നൽകുന്നതാണ്. ധനവും സൗഭാഗ്യവും വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതാണ്. (3) പഠിച്ച് പഠിപ്പിച്ചാലും,

കേട്ടാലും, കേൾപ്പിച്ചാലും, ശ്രദ്ധദിനങ്ങളിൽ ആലപിച്ചാലും, ആഗ്രഹസംപൂർത്തിയോടെ ഈ ജന്മം സഫലമായിത്തീരും. (4) നിത്യവും പഠിക്കുന്നവന് ശ്രേയസ്സുണ്ടാകും. (5) ഈ ലോകജനതക്കുവേണ്ടി മംഗളകരമായതും സൗഭാഗ്യകരമായതുമായ, യശസ് നേടിത്തരുന്നതുമായ, ദുഃസ്വപ്നങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുന്നതുമായ, പുണ്യപ്രദമായ, ചൈതന്യവത്തായ ഈ ശാശ്വതമായ ധർമ്മശാസ്ത്രം, എല്ലാവരും പഠിച്ചാലും. (100 : 1 - 5)

ഇത്രയും ദിവസങ്ങളായി നാം കേട്ടുപഠിച്ച നൂറധ്യായവിവരണങ്ങൾ നിങ്ങൾക്കു സമർപ്പിക്കുന്നു. ഇനി ഞാനെന്റെ കർത്തവ്യത്തിലേക്കു കടക്കട്ടെ. ഈ വരികൾ ശ്രദ്ധയോടെ വായിക്കേണമേ!

ഞാൻ, എന്ന ഗോപാലകൃഷ്ണൻ നളന്ദ വിശ്വവിദ്യാലയത്തിൽ പ്രവർത്തിച്ചു എന്ന രീതിയിലും, അവിടെ അപ്രകാരം പ്രവർത്തിച്ചു കൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ അവിടത്തെ ആചാര്യന്മാർ പഠിപ്പിച്ച വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ നൂറ് അധ്യായങ്ങളുടെ വിവരണമായിട്ടാണ് നിങ്ങൾ വായിച്ചത്. നമ്മുടെ ധർമ്മശാസ്ത്ര ഗ്രന്ഥങ്ങളെഴുതിയ ആചാര്യന്മാർ ഓരോ വരിയും സംഖ്യകളെഴുതി എണ്ണിത്തന്നിരിക്കുന്നത് ഭാരത ഭരണഘടനയുടെ നിയമാവലികൾ പോലെയാണ്. (ഐ.പി.സി തൊണ്ണൂറ്റിയാറാം വകുപ്പ് അഞ്ചാം ഘണ്ഡിക പ്രകാരമെന്നു പറയുന്നതുപോലെ) വിഷ്ണുധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ ഇത്രാമത്തെ അധ്യായത്തിലെ ഇത്രാമത്തെ വരിയാണ് എന്നുദ്ധരിക്കാനാണ്, ആധാരഗ്രന്ഥത്തിൽ വ്യക്തമായി നൽകിയിരിക്കുന്നത്. അതേപോലെത്തന്നെ ഈ പുസ്തകത്തിലും നൽകിയിരിക്കുന്നു. എവിടെയെല്ലാം സംഖ്യകൾ ക്രമത്തിൽ നൽകി വിവരിക്കുന്നുണ്ടോ അതുപൂർണ്ണമായും സംക്ഷിപ്തവരികളുടെ വിവർത്തനമാണ്. സംഖ്യകളില്ലാതെ നമ്പറിടാതെ വിവരിച്ചിരിക്കുന്നതെല്ലാം വായനക്കാർക്ക് മനസ്സിലാകാനായി എഴുതിയിട്ടുള്ളതാണ്. നളന്ദാവിശ്വവിദ്യാലയവും, അവിടെ പഠിപ്പിച്ച ആചാര്യന്മാരും, വിദ്യാർത്ഥികളും.... എല്ലാം. എല്ലാം സാക്ഷ്യപികമാണ്.

പക്ഷേ വ്യാഖ്യാനങ്ങളും നമ്പറിട്ടുകൊടുത്തിരിക്കുന്നതുമെല്ലാം അഡയാറിലെ തിയോസഫിക്കൽ സൊസൈറ്റി ലൈബ്രറി പ്രസിദ്ധീകരിച്ച രണ്ടു വാല്യങ്ങളുള്ള സംസ്കൃത പുസ്തകത്തിന്റെ വിവർത്തനവും എന്റെ വ്യാഖ്യാനവുമാണ്. എല്ലാ നിർദ്ദേശങ്ങളും സംസ്കൃത വരികളുടെ പദാനുപദവിവർത്തനമല്ല. അത്രക്കുള്ള സംസ്കൃത പാണ്ഡിത്യമെന്നിരിക്കില്ല. എങ്കിലും പദാനുപദവിവർത്തനം സാധിക്കാത്തതിടത്ത് വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ നോക്കി ആ വരികളുടെ സന്ദേശങ്ങളാണ് നൽകിയി

ട്ടുള്ളത്. ഈ രചനയിൽ കുറവുകളുണ്ടാകാം, അപകൃതകളുണ്ടാകാം, ഭാഷാശൈലിക്ക് പരിമിതിയുമുണ്ടാകാം. എങ്കിലും ആത്മാർത്ഥമായി ശ്രമിക്കാൻ ജഗദീശ്വരാനുഗ്രഹമുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. ജനസഹശ്രങ്ങളുടെ അകമഴിഞ്ഞ അനുഗ്രഹവും, പ്രാർത്ഥനയും, സഹകരണവും ലഭിച്ചു കൊണ്ടേയിരിക്കുന്നു.

എന്റെ കൂടെ ഇന്ത്യൻ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് സയിന്റീഫിക് ഹെറിറ്റേജിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന എന്റെ കുടുംബാംഗങ്ങളായവരോട് എനിക്കൊന്നേ പറയാനുള്ളൂ! എന്നും അതു മാത്രമേ പറയുകയുള്ളൂ!

ഈ മഹായജ്ഞത്തിൽ എന്നുമെന്നും എന്റെ പ്രാർത്ഥനകൾ നിങ്ങൾക്കെല്ലാവർക്കും വേണ്ടി മാത്രമായിരിക്കും. ഈ പുസ്തകം വായിക്കുന്നവരോടും അഭ്യർത്ഥിക്കട്ടെ ഈ രാഷ്ട്രത്തിനുവേണ്ടി പ്രവർത്തിക്കുന്നവരെ നിങ്ങളുമനുഗ്രഹിക്കുക.

ഭാരതീയ പൈതൃകസേവയിൽ സ്വന്തം കുടുംബാംഗം

രാഷ്ട്രദായ സ്വാഹാ രാഷ്ട്രദായ ഇദം നമമ

ഇത് രാഷ്ട്രത്തിനായി സമർപ്പിക്കുന്നു. ഇതെന്റേതല്ല!

28-2-2010

ഡോ. എൻ. ഗോപാലകൃഷ്ണൻ

ഭാരതം എന്നുമെന്നും ധർമ്മരാജ്യമാണ്. ധർമ്മത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലിതു നിലനിന്നു. ധർമ്മത്തിന് കാലാകാലങ്ങളിൽ വ്യാഖ്യാനവ്യത്യാസങ്ങളുണ്ടാകാം. സർവ്വചരാചരങ്ങളുടെയും നന്മയെന്നതായിരുന്നു ഭാരതധർമ്മം. വേദങ്ങളുൽഘോഷിച്ച ധർമ്മം ഈ രാഷ്ട്രം പ്രചരിപ്പിച്ചു. വേദസന്ദേശങ്ങളുടെ പ്രായോഗിക വിവരണമാണ് ധർമ്മശാസ്ത്രം. ധർമ്മശാസ്ത്രം പ്രയോഗത്തിൽ വിവരിച്ചതാണ് ഭഗവദ്ഗീത. മനുഷ്യന്റെ സമഗ്ര കർത്തവ്യവും ധർമ്മമാക്കിയതിവിടേയാണ്. അതുകൊണ്ട് മനുഷ്യന്റെയെല്ലാ ചെയ്തികളും ധർമ്മമാണ്. ആ ധർമ്മശാസ്ത്രം നിങ്ങളും പഠിക്കണം, പ്രചരിപ്പിക്കണം വിമർശനബുദ്ധിയോടെയും തുറന്നമനസ്സോടെയുമതു ചെയ്യണം.

